Teisminė analizė

Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas

Antras leidimas

EASO Professional Development Series for members of courts and tribunals

Parengė „IARMJ-Europe“ pagal su EASO sudarytą sutartį

2021

EASO profesinio tobulėjimo medžiaga parengta bendradarbiaujant su bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nariais. Šią medžiagą, be kita ko, sudaro šie leidiniai:

- Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos (2011/95/ES) 15 straipsnio c punktas, 2014 m.
- Bendrosios kompetencijos ir specializuotiesiems teismams skirtas įvadas į bendrą Europos prieglobsčio sistemą, 2016 m.
- Reikalavimai, taikomi priskyrimui prie tarptautinę apsaugą galinčių gauti asmenų (Direktyva 2011/95/ES), 2016 m.
- Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą, 2018 m.
- Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas, 2018 m.
- Informacija apie kilmės šalį, 2018 m.
- Tarptautinės apsaugos prašytojų sulaikymas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą, 2019 m.
- Tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimas (Priėmimo sąlygų direktyva 2013/33/ES), 2020 m.
- Pabėgėlio statuso nesuteikimas: Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos (2011/95/ES) 12 ir 17 straipsniai (2020 m., antras leidimas)
- Pažeidžiamumas, susijęs su tarptautinės apsaugos prašymais, 2021 m.
- Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas, 2021 m., antras leidimas

Profesinio tobulėjimo leidinių seriją sudaro teisminės analizės, teisėjų lektorių rekomendacinės pastabos ir teismų praktikos kiekviena nagrinėta tema rinkiniai, taip pat teisminės praktikos vadovas kilmės šalies informacijos klausimais bei su juo pateikiamas teismų praktikos rinkinys. Visa medžiaga parengta anglų kalba. Daugiau informacijos apie leidinius ir jų versijas įvairiomis kalbomis pateikta svetainėje https://www.easo.europa.eu/asylum-support-training/courts-and-tribunals

Teisminė analizė

Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas

Antras leidimas

EASO profesinio tobulėjimo leidinių serija,
skirta bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nariams

Parengė „IARMJ-Europe“
pagal su EASO sudarytą sutartį

2021

Atsakomybės apribojimas
Šio vertimo kokybės nepatikrino kompetentingos nacionalinės institucijos. Jei manote, kad vertimas neatitinka nacionalinio lygmens terminologijos, prašome kreiptis į EUAA.

Rankraštis parengtas 2021 m. gegužės mėn.

Nei Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO), nei joks EASO vardu veikiantis asmuo nėra atsakingas už toliau pateikiamos informacijos naudojimą.

Liuksemburgas: Europos Sąjungos leidinių biuras, 2021

© Europos prieglobsčio paramos biuras, 2021

Viršelio iliustracija: baldyrgan © Shutterstock
Viršelio nuotrauka: Vladstudioraw © iStock, 2016 m. rugpjūčio 27 d.
Leidžiama atgaminti nurodžius šaltinį. Norint naudoti ar atgaminti nuotraukas ir kitą medžiagą, kurių autorių teisės nepriklauso EASO, reikia gauti tiesioginį autorių teisių turėtojų leidimą.

Print	ISBN 978-92-9487-111-4	doi:10.2847/571071	BZ-03-20-065-LT-C
PDF	ISBN 978-92-9487-114-5	doi:10.2847/060040	BZ-03-20-065-LT-N

Europos prieglobsčio paramos biuras

Europos prieglobsčio paramos biuras (EASO) – tai Europos Sąjungos agentūra, kuri turi įgaliojimus remti kokybės standartų stiprinimą ir stengtis užtikrinti nuoseklų bendros Europos prieglobsčio sistemos priemonių įgyvendinimą. Šiuo tikslu EASO prisideda prie bendros Europos prieglobsčio sistemos kūrimo ir nuoseklaus įgyvendinimo, skatina praktinį valstybių narių bendradarbiavimą prieglobsčio srityje ir remia valstybes nares, kurios susiduria su konkrečiais spaudimo veiksniais.

EASO steigimo reglamento[1] 6 straipsnyje nustatyta, kad biuras privalo parengti ir tobulinti valstybių narių bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nariams prieinamą mokymo medžiagą. Šiuo tikslu EASO naudojasi akademinių institucijų ir kitų susijusių organizacijų kompetencija ir atsižvelgia į dabartinį ES bendradarbiavimą šioje srityje, kartu visapusiškai gerbdama nacionalinių bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nepriklausomumą. Todėl EASO, kaip kompetencijos centras tarptautinės apsaugos srityje, remia teisėjų mokymo medžiagos rengimą ir veiklą. Ši medžiaga ir veikla yra prieinama ES, asocijuotųjų ir kitų šalių bendrosios kompetencijos ir specializuotiesiems teismams.

Tarptautinė pabėgėlių ir migracijos teisės teisėjų asociacija

Tarptautinė pabėgėlių ir migracijos teisės teisėjų asociacija (IARMJ)[2] – tai tarpvalstybinė ne pelno asociacija, kuri skatina pripažinti, kad apsauga nuo persekiojimo dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo konkrečiai socialinei grupei arba politinių įsitikinimų yra tarptautinėje teisėje įtvirtinta individuali teisė ir kad pabėgėlio statusas būtų nustatomas ir panaikinamas laikantis teisinės valstybės principų. Asociacija nuo pat įsteigimo 1997 m. aktyviai dalyvavo mokant viso pasaulio bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų, nagrinėjančių prieglobsčio bylas, teisėjus. IARMJ Europos skyrius („IARMJ-Europe“) – tai regioninė teisėjų ir specializuotųjų teismų narių atstovaujamoji įstaiga Europoje. Vienas iš konkrečių skyriaus tikslų pagal jo įstatus yra „gausinti žinias ir įgūdžius ir keistis teisėjų nuomonėmis ir patirtimi visais klausimais, susijusiais su bendros Europos prieglobsčio sistemos (BEPS) taikymu ir veikimu“.

Duomenų teikėjai

Redakcinė teisėjų ir specializuotųjų teismų narių grupė

Siekiant užtikrinti teismų nepriklausomumo principo vientisumą ir kad EASO profesinio tobulėjimo serijos dokumentai, skirti bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nariams, būtų rengiami ir teikiami laikantis teisminių rekomendacijų, prižiūrint bendrai stebėsenos grupei, buvo atrinkta redaktorių grupė, sudaryta iš pareigas einančių arba neseniai į pensiją išėjusių bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų narių, turinčių plačią patirtį ir kompetenciją prieglobsčio teisės srityje. Bendrą stebėsenos grupę sudaro susitariančiųjų šalių atstovai, EASO ir „IARMJ-Europe“. Redaktorių grupė peržiūrėjo parengtus medžiagos projektus, teikė išsamias rekomendacijas rengėjui, parengė pakeitimus ir priėmė galutinį sprendimą dėl darbo apimties, struktūros, turinio ir dizaino. Darbą ji atliko nuolat palaikydama ryšį elektroninėmis priemonėmis ir (arba) telefonu.

Redaktorių grupės nariais buvo teisėjai ir specializuotųjų teismų nariai **Hugo Storey** (Jungtinė Karalystė, pirmininkas), **Liesbeth Steendijk** (Nyderlandai, pirmininko pavaduotoja), **Hilkka Becker** (Airija), **Jakub Camrda** (Čekija), **Katelijne Declerck** (Belgija), **Harald Dörig** (Vokietija), **Catherine Koutsopoulou** (Graikija) ir **Florence Malvasio** (Prancūzija). Redaktorių grupę rėmė ir jai užduotis padėjo vykdyti projekto vadovė **Clara Odofin**.

Redaktorių grupė prisiima visą atsakomybę už galutinį produktą.

[1] 2010 m. gegužės 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) Nr. 439/2010 dėl Europos prieglobsčio paramos biuro įsteigimo, OL L 132, 2010 5 29, p. 11.

[2] IARMJ (https://www.iarmj.org) anksčiau buvo vadinama Tarptautine pabėgėlių teisės teisėjų asociacija.

Rengėjas

Majella Twomey iš Airijos tarptautinės apsaugos apeliacijų specializuotojo teismo buvo rengėja. Konsultantai **Frances Nicholson** ir **Claire Thomas** teikė atitinkamai redakcinę ir didaktinę paramą.

Padėka

Pastabas pagal savo kompetenciją pateikė Europos Sąjungos Teisingumo Teismo teisėjas **Lars Bay Larsen** ir teisės sekretorius **Yann Laurans**, Europos Žmogaus Teisių Teismo teisėjas **Jolien Schukking** bei advokatė **Agnes van Steijn**. Savo nuomonę dėl teksto projekto taip pat pareiškė Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaras. Redaktorių grupė, baigdama rengti galutinę teksto versiją, atsižvelgė į visas šias pastabas. Redaktorių grupės nariai ir EASO dėkoja visiems asmenims, pateikusiems pastabas, kurios buvo labai naudingos baigiant rengti šią teisminę analizę.

Metodika, kuria remiantis atlikta ši teisminė analizė, aprašyta C priedėlyje „Metodika“.

EASO šią teisminę analizę prireikus atnaujins laikydamasi EASO profesinio tobulėjimo serijos, skirtos bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nariams, metodikos.

Turinys

Santrumpų sąrašas ... 7

Įžanginis žodis ... 8

Pagrindiniai klausimai ... **11**

1 dalis. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas. Apžvalga ... 12

1.1. Įvadas ... 13

1.2. Pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas ... 16

1.3. Papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimas ... 18

1.4. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas ir ES pagrindinių teisių chartija ... 19

1.5. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas ir Pabėgėlių konvencija ... 20

1.6. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo pasekmės ... 23

2 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai I – nustojimas būti pabėgėliu dėl individualaus (-ių) veiksmo (-ų): 11 straipsnio 1 dalies a–d punktai ... 26

2.1. Asmuo savo noru vėl naudojasi savo pilietybės šalies apsauga:11 straipsnio 1 dalies a punktas ... 27

2.1.1. Pabėgėlis privalo savo noru vėl naudotis apsauga ... 27

2.1.2. Apsaugą turi suteikti pilietybės šalis ... 30

2.2. Asmuo savo noru susigrąžino prarastą pilietybę: 11 straipsnio 1 dalies b punktas ... 31

2.3. Asmuo įgijo naują pilietybę: 11 straipsnio 1 dalies c punktas ... 32

2.4. Asmuo savo noru vėl apsigyvena kilmės šalyje: 11 straipsnio 1 dalies d punktas ... 34

3 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai II – nustojimas būti pabėgėliu dėl išnykusių aplinkybių: 11 straipsnio 1 dalies e–f punktai, 2 ir 3 dalys ... 37

3.1. Išnykusios aplinkybės pilietybės šalyje: 11 straipsnio 1 dalies e punktas ir 2 dalis ... 38

3.1.1. Ar yra išnykusių aplinkybių? ... 38

3.1.2. Ar pasikeitusios aplinkybės yra „svarbios ir ilgalaikio pobūdžio“? 11 straipsnio 2 dalis ... 40

3.1.3. Ar asmuo „nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės šalies apsauga“? ... 41

3.1.4. Ar yra koks nors kitas pagrįstos persekiojimo baimės pagrindas? ... 44

3.2. Išnykusios aplinkybės įprastinės gyvenamosios vietos šalyje:11 straipsnio 1 dalies f punktas ir 2 dalis ... 45

3.3. Įtikinamos priežastys: 11 straipsnio 3 dalis ... 47

4 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai III – pabėgėlio statuso nesuteikimas, neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 14 straipsnio 3 dalis ... 49

4.1. Įvadas į 14 straipsnio 3 dalį ... 49

4.2. Pabėgėlio statuso nesuteikimas: 14 straipsnio 3 dalies a punktas ir 12 straipsnis ... 50

4.3. Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 14 straipsnio 3 dalies b punktas ... 51

4.3.1. Ar pabėgėlis neteisingai pateikė arba nutylėjo faktus? ... 52

4.3.2. Ar neteisingai pateikti arba nutylėti faktai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą? ... 53

5 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai IV – pavojus valstybės narės saugumui arba visuomenei: 14 straipsnio 4–6 dalys ... 56

5.1. 14 straipsnio 4–6 dalys ir Pabėgėlių konvencija ... 56

5.2. „Pavojus valstybės narės saugumui“: 14 straipsnio 4 dalies a punktas ... 59

5.3. „Pavojus valstybės narės visuomenei“: 14 straipsnio 4 dalies b punktas ... 62

5.4. Teisė nesuteikti pabėgėlio statuso: 14 straipsnio 5 dalis ... 64

5.5. Teisė į tam tikras teises pagal Pabėgėlių konvenciją: 14 straipsnio 6 dalis ... 65

6 dalis. Papildomos apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai: 19 straipsnis ... 69

6.1. Naujos redakcijos PD 19 straipsnis ... 69

6.2. Nustojimas būti pabėgėliu: 19 straipsnio 1 dalis ir 16 straipsnis ... 71

6.2.1. Ar aplinkybės nustoja egzistuoti arba pasikeičia „tiek, kad apsauga tampa nereikalinga“? ... 72

6.2.2. Ar pasikeitusios aplinkybės yra „svarbios ir ilgalaikio pobūdžio“? ... 74

6.2.3. Ar yra kitoks didelės žalos pavojus? ... 75

6.2.4. Ar yra „įtikinamų priežasčių, atsirandančių dėl anksčiau patirtos didelės žalos“? ... 76

6.3. Pabėgėlio statuso nesuteikimas: 19 straipsnio 2 dalis, 19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnis ... 77

6.3.1. Nuo teisingumo besislapstantys asmenys: 19 straipsnio 2 dalis ir 17 straipsnio 3 dalis ... 78

6.3.2. Nusikalstami veiksmai, pavojus saugumui ir visuomenei: 19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnio 1 ir 2 dalys ... 78

6.4. Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 19 straipsnio 3 dalies b punktas ... 80

7 dalis. Su procedūromis ir įrodymais susiję klausimai ... 82

7.1. Tarptautinės apsaugos panaikinimas ... 82

7.2. Procedūrinės garantijos ... 83

7.3. Individualus vertinimas ... 85

7.4. Su įrodymais susiję klausimai ... 86

7.5. Slaptos, konfidencialios, riboto naudojimo arba neatskleistos informacijos naudojimas ... 89

7.6. Veiksmingas teisių gynimas ... 90

A priedėlis. Atrinktos tarptautinės nuostatos ... 92

B priedėlis. Sprendimų medžiai ... 93

C priedėlis. Metodika ... 98

D priedėlis. Pirminiai šaltiniai ... 99

E priedėlis. Atrinkta bibliografija ... 107

Santrumpų sąrašas

BEPS	Bendra Europos prieglobsčio sistema
CESEDA	*Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile* (Užsieniečių atvykimo ir buvimo šalyje ir teisės į prieglobstį kodeksas, Prancūzija)
CNDA	*Cour nationale du droit d'asile* (Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas, Prancūzija)
DK	Didžioji kolegija (ESTT ir EŽTT)
EASO	Europos prieglobsčio paramos biuras
EMT	Europos migracijos tinklas
ES	Europos Sąjunga
ES chartija	Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija
ES+ šalys	Europos Sąjungos valstybės narės, taip pat Norvegija ir Šveicarija
ESTT	Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
EWCA	Anglijos ir Velso apeliacinis teismas (Jungtinė Karalystė)
EŽTK	Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija
EŽTT	Europos Žmogaus Teisių Teismas
IAC	Nepriklausomas apeliacijų komitetas (Graikija)
IARMJ	Tarptautinė pabėgėlių ir migracijos teisės teisėjų asociacija
IEHC	Airijos aukštasis teismas
JTGN	Teisėjų lektorių rekomendacinės pastabos
KDR	Kongo Demokratinė Respublika
Naujos redakcijos PD	2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija)
Naujos redakcijos PPD	2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija)
OFPRA	*Office français de protection des réfugiés et apatrides* (Prancūzijos pabėgėlių ir asmenų be pilietybės apsaugos biuras)
Pabėgėlių konvencija	Konvencija dėl pabėgėlių statuso (1951 m.), iš dalies pakeista Protokolu (1967 m.) (ES prieglobsčio teisės aktų vadinama Ženevos konvencija)
PD	2004 m. balandžio 29 m. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų
PPD	2005 m. gruodžio 1 d. Tarybos direktyva 2005/85/EB, nustatanti būtiniausius reikalavimus dėl pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo tvarkos valstybėse narėse
RVV/CCE	*Raad voor Vreemdelingenbetwistingen / Conseil du contentieux des étrangers* (Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą taryba, Belgija)
SESV	Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo
UNHCR	Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro biuras
UNRWA	Jungtinių Tautų paramos ir darbo agentūra Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose
Ženevos konvencija	Žr. Pabėgėlių konvenciją

Įžanginis žodis

Šios atnaujintos teisminės analizės tema – tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas, atsižvelgiant į pabėgėlio statusą ir papildomos apsaugos statusą, kaip nustatyta naujos redakcijos Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos (Direktyva 2011/95/ES) (naujos redakcijos PD)[3] 14 straipsnyje, skaitomame kartu su 11 ir 12 straipsniais, ir 19 straipsnyje, skaitomame kartu su 16 ir 17 straipsniais. Teisminė analizė taip pat apima naujos redakcijos Prieglobsčio procedūrų direktyvos (Direktyva 2013/32/ES) (naujos redakcijos PPD)[4] 44, 45 ir 46 straipsnius, kuriuose reglamentuojami procedūriniai klausimai, susiję su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu. Tačiau laikinosios apsaugos galiojimo nutraukimas nėra šios teisminės analizės dalykas.

Šioje atnaujintoje teisminėje analizėje daugiausia dėmesio skiriama Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) jurisprudencijos, susijusios su bendra Europos prieglobsčio sistema (BEPS), analizei, įskaitant ES+ šalių teismų praktiką[5]. ES+ šalių cituojama teismų praktika siekiama parodyti, kaip į nacionalinę teisę buvo perkelta ir aiškinama pradinė Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyva (Direktyva 2004/83/EB) (PD)[6] ir naujos redakcijos PD. Ši teisminė analizė atnaujinta atsižvelgiant į 2021 m. balandžio mėn. aktualią teismų praktiką.

Siekiant užtikrinti vienodumą ir nuoseklumą, šioje teisminėje analizėje vartojamos neperfrazuotos naujos redakcijos PD 11, 12, 14, 16, 17 ir 19 straipsnių formuluotės. Atitinkamai joje vartojama sąvoka „nustojimas būti pabėgėliu“, kuri reiškia nustojimą būti pabėgėliu arba sąlygų papildomai apsaugai gauti neatitikimą, o sąvoka „pabėgėlio statuso nesuteikimas“ reiškia, kad pabėgėliui nesuteikiamas pabėgėlio statusas arba jis neatitinka papildomos apsaugos sąlygų pagal naujos redakcijos PD. Apskritai frazė „tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas“ vartojama kaip visa apimanti sąvoka, reiškianti pabėgėlio arba papildomos apsaugos statuso panaikinimą, galiojimo nutraukimą arba atsisakymą pratęsti jo galiojimą. Kai kuriuose nacionalinės teisės aktuose vartojamos kitokios sąvokos[7]. Be to, kai kurie bendrosios kompetencijos ir specializuotieji teismai ir Jungtinių Tautų vyriausiasis pabėgėlių reikalų komisaro biuras (UNHCR) vartoja sąvokas „anuliavimas“, „panaikinimas“ ir „nustojimas būti pabėgėliu“[8]. Naujos redakcijos PPD vartojama sąvoka „tarptautinės apsaugos panaikinimas“, kuri reiškia „kompetentingos institucijos sprendimą atšaukti, nutraukti arba atsisakyti atnaujinti asmens pabėgėlio arba papildomos apsaugos statusą pagal [naujos redakcijos PD]“ (naujos redakcijos PPD 2 straipsnio o punktas). Atsižvelgiant į tai, šioje teisminėje analizėje kartais taip pat vartojama sąvoka „tarptautinės apsaugos panaikinimas“.

---

[3] 2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija), OL L 337, 2011 12 20, p. 9. Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, šioje teisminėje analizėje bet kokia nuoroda į „straipsnį (-ius)“, turėtų būti vertinama kaip reiškianti naujos redakcijos PD straipsnį (-ius). Naujos redakcijos PD privalo laikytis visos valstybės narės, išskyrus Daniją ir Airiją. Danija neprivalo laikytis Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos (2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų, OL L 304, 2004 6 29, p. 12) (PD) arba naujos redakcijos PD, nes ji nedalyvauja priimant priemones pagal Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinės redakcijos (OL C 202, 2016 6 7, p. 47) (SESV) 78 straipsnį. Airija ir Jungtinė Karalystė nedalyvavo priimant naujos redakcijos PD. Airijai PD dabar yra privaloma. Nors ji nusprendė netaikyti naujos redakcijos PD, 2015 m. Tarptautinės apsaugos akto (Airija) 9 ir 11 straipsniuose, kuriuose aiškinamas nustojimas būti pabėgėliu ir papildomos apsaugos panaikinimas, vartojama kalba, kuri yra beveik identiška naujos redakcijos PD vartojamai kalbai. Tačiau 2015 m. akte vartojama sąvoka „asmuo“, o ne „trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės“. Jungtinė Karalystė, kuri nors ir nebėra ES valstybė narė, PD privalėjo laikytis iki 2020 m. gruodžio 31 d.

[4] 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija), OL L 180, 2013 6 29, p. 60 (naujos redakcijos PPD). Ypatingą dėmesį reikėtų skirti naujos redakcijos PPD 49 ir 50 konstatuojamosioms dalims. Naujos redakcijos PPD privalo laikytis visos valstybės narės, išskyrus Daniją ir Airiją. Danijai Prieglobsčio procedūros direktyva (2005 m. gruodžio 1 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2005/85/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos) (PPD) arba naujos redakcijos PPD nėra privaloma, nes ji nedalyvauja priimant priemones, pagrįstas SESV 78 straipsniu. Airija ir Jungtinė Karalystė nedalyvavo priimant naujos redakcijos PPD. Šiuo metu Airija yra saistoma PPD. Jungtinė Karalystė, kuri nors ir nebėra ES valstybė narė, PPD privalėjo laikytis iki 2020 m. gruodžio 31 d.

[5] Europos Sąjungos valstybės narės, taip pat Norvegija ir Šveicarija. Nors Jungtinė Karalystė nebėra ES valstybė narė, ESTT nagrinėjo ir dabar nagrinėja nemažai Jungtinės Karalystės bylų, susijusių su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu, ir jos taip pat yra įtrauktos į teisminę analizę.

[6] 2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų, OL L 304, 2004 6 29, p. 12.

[7] Pavyzdžiui, Lenkijos 2003 m. birželio 13 d. Užsieniečių apsaugos Lenkijos Respublikos teritorijoje įstatymo 21 straipsnyje vartojama viena sąvoka – „asmuo, kuriam atimtas pabėgėlio statusas“ arba „asmuo, kuriam atimta papildoma apsauga“ – apima visas apsaugos galiojimo nutraukimo priežastis. Vokietijos prieglobsčio įstatyme (taip pat teismuose) vartojamos sąvokos „panaikinimas“ (*Widerruf*), kai pasikeičia sąlygos, t. y. nebėra pagrįstos persekiojimo baimės arba didelės žalos pavojaus, kai persekiojimo nebėra, o „anuliavimas“ (*Rücknahme*), kai tarptautinė apsauga iš pradžių buvo pripažinta remiantis neteisingais faktais; žr. (AsylG), 1992 m., įskaitant 2020 m. spalio 9 d. atnaujinimą, atitinkamai 73 ir 73b straipsnius dėl pabėgėlių ir papildomos apsaugos statuso (vertimas į anglų k.).

[8] UNHCR vartoja sąvoką „panaikinimas“, kai pateikia nuorodą į „sprendimą, kuriuo pabėgėlio statusas, kuris iš pradžių neturėjo būti suteiktas, pripažįstamas negaliojančiu“ dėl to, kad atitinkamas asmuo neatitiko Konvencijos dėl pabėgėlių statuso (1951 m.), iš dalies pakeistos jos Protokolu (1967 m.) (Pabėgėlių konvencija) 1 straipsnio A skirsnio 2 dalies priskyrimo kriterijų arba dėl to, kad tuo metu jam turėjo būti taikomas nesuteikimo pagrindas. Joje vartojama sąvoka „panaikinimas“, kai pateikiama nuoroda į „pabėgėlio statuso anuliavimą tais atvejais, kai asmuo vykdo veiklą, kuriai taikomi 1951 m. Konvencijos 1 straipsnio F skirsnio a arba c punktai, asmenį pripažinus pabėgėliu, o sąvoka „nutraukimas“ reiškia „pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimą pagal 1951 m. Konvencijos 1 straipsnio C skirsnį, nes tarptautinė apsauga nebereikalinga arba pagrįsta remiantis tam tikrais atitinkamo asmens savanoriškais veiksmais arba esminiu kilmės šalyje vyraujančios padėties pokyčiu“. Žr. UNHCR, Aiškinamosios pastabos dėl pabėgėlių statuso, 2004 m. lapkričio 22 d., 1 dalį, kaip aprašyta 1.5 skirsnio 4 paveiksle „Pabėgėlio statuso nesuteikimo pagal tarptautinę pabėgėlių teisę sąlygos“.

Išskyrus atvejus, kai nurodyta kitaip, sąvoka „pabėgėlio statusas“, vartojama visoje šioje teisminėje analizėje, reiškia „pabėgėlio statusą“, kaip apibrėžta naujos redakcijos PD 2 straipsnio e punkte. Pagal 2 straipsnio e punktą „pabėgėlio statusas“ reiškia, kad valstybė narė trečiosios šalies pilietį arba asmenį be pilietybės pripažįsta pabėgėliu. Todėl sąvoka reiškia statusą, suteiktą taikant oficialią valstybės narės pripažinimo procedūrą, atsižvelgiant į naujos redakcijos PD nustatytus kriterijus, ir pasiekiant rezultatą, kad atitinkamas asmuo „turi teisę į visas teises ir lengvatas, išvardytas tos direktyvos VII skyriuje“[9]. Pagal naujos redakcijos PD 2 straipsnio g punktą sąvoka „papildomos apsaugos statusas“ reiškia, kad valstybė narė trečiosios šalies pilietį arba asmenį be pilietybės pripažįsta asmeniu, kuriam gali būti suteikta papildoma apsauga.

1 paveiksle parodyta naujos redakcijos PD vartojama terminija, susijusi su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu.

1 paveikslas. Naujos redakcijos PD vartojama terminija, susijusi su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu

Panaikinimas	• **Susiję straipsniai:** • 14 straipsnio 1–4 dalys • 19 straipsnio 1–4 dalys	• **Apsaugos galiojimas nutrauktas:** • Pabėgėlio statusas • Papildomos apsaugos statusas
Galiojimo nutraukimas	• **Susiję straipsniai:** • 14 straipsnio 1–4 dalys • 19 straipsnio 1–4 dalys	**Apsaugos galiojimas nutrauktas:** Pabėgėlio statusas Papildomos apsaugos statusas
Atsisakymas pratęsti apsaugos galiojimą	• **Susiję straipsniai:** • 14 straipsnio 1–4 dalys • 19 straipsnio 1–4 dalys	**Apsaugos galiojimas nutrauktas:** Pabėgėlio statusas Papildomos apsaugos statusas
Pabėgėlio statuso nesuteikimas	• **Susiję straipsniai:** • 14 straipsnio 3 dalies a punktas ir 12 straipsnis • 19 straipsnio 2 dalis ir 17 straipsnio 3 dalis • 19 straipsnio 3 dalis, 17 straipsnio 1 ir 2 dalys	**Apsaugos galiojimas nutrauktas:** Pabėgėlio statusas Papildomos apsaugos statusas Papildomos apsaugos statusas
Nustojimas būti pabėgėliu	• **Susiję straipsniai:** • 14 straipsnio 1 ir 2 dalys ir 11 straipsnis • 19 straipsnio 1 ir 4 dalys ir 16 straipsnis	**Apsaugos galiojimas nutrauktas:** Pabėgėlio statusas Papildomos apsaugos statusas

Skaitytojai turėtų atsižvelgti į tai, kad „[v]alstybės narės gali nustatyti arba palikti galioti palankesnius reikalavimus, skirtus nustatyti, kuris asmuo gali būti priskiriamas prie pabėgėlio ar papildomą apsaugą galinčio gauti asmens, ir tarptautinės apsaugos pobūdį, jei tie reikalavimai yra suderinami su šia direktyva“ (naujos redakcijos PD 3 straipsnis). ESTT teigė, „kad minėtame 3 straipsnyje esantis patikslinimas, pagal kurį bet kokie palankesni reikalavimai turi būti suderinami su [naujos redakcijos PD], reiškia, kad šie reikalavimai negali prieštarauti šios direktyvos bendrai struktūrai ar tikslams“[10]. Konkrečiai kalbant apie pabėgėlio statuso nesuteikimą, pažymėtina, kad ESTT konstatavo, jog, atsižvelgiant į tai, kad svarbiausiais pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindais siekiama išlaikyti apsaugos sistemos patikimumą, 3 straipsnio išlyga „prieštarauja tam,

[9] 2019 m. gegužės 14 d. Europos Sąjungos Teisingumo Teismo (ESTT) didžiosios kolegijos (DK) sprendimas *M / Ministerstvo vnitra ir X, X / Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, sujungtos bylos C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403, 79–92 punktai, ypač 91 punktas. Šis sprendimas išsamiau aptartas 5 dalyje.

[10] 2018 m. spalio 4 d. ESTT sprendimas *Ahmedbekova ir Ahmedbekov / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, C-652/16, EU:C:2018:801, 8, 69 ir 71 punktai.

kad valstybės narės nustatytų arba išlaikytų [naujos redakcijos PD] nuostatas, suteikiančias joje numatytą pabėgėlio statusą asmeniui, kuriam pagal 12 straipsnio 2 dalį jis nesuteikiamas“[11].

Pastaraisiais metais ESTT priėmė daugybę sprendimų, kuriuose nagrinėjama tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo tema. Sąvoka „sunkus nusikaltimas“, atsižvelgiant į papildomos apsaugos nesuteikimą, buvo aptarta sprendime *Ahmed*[12]. Pavojaus saugumui arba viešajai tvarkai klausimas buvo nagrinėjamas byloje *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*[13]. Sprendime *Bilali*[14] buvo nagrinėjamos aplinkybės, kuriomis valstybė narė padarė faktinę klaidą, susijusią su papildomos apsaugos suteikimu, ir ESTT vertino, ar dėl šios padėties galėjo būti nutrauktas tarptautinės apsaugos galiojimas. Byloje *M, X ir X*[15] paaiškintas santykis tarp naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4–6 dalių, Pabėgėlių konvencijos[16] ir ES chartijos[17]. Galiausiai su apsauga susiję klausimai atsižvelgiant į nustojimą būti pabėgėliu pagal naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalį aptariami sprendime *OA*[18].

Jeigu ESTT nėra priėmęs sprendimų, susijusių su konkrečiais tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo aspektais, teisminėje analizėje pateikiama nuoroda į ES+ šalių teismų praktiką. Šią teismų praktiką reikėtų vertinti ne kaip nusistovėjusią teisę, bet kaip požymį, susijusį su tuo, kaip skirtingai ES+ šalys vertina skirtingus tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo aspektus.

Nors šioje teisminėje analizėje visų pirma aptariami įvairūs naujos redakcijos PD aspektai, skaitytojai turėtų žinoti, kad kai kurios valstybės narės nusprendė netaikyti šios direktyvos. Danija nedalyvauja priimant priemones pagal SESV 78 straipsnį[19], todėl jai PD arba naujos redakcijos PD nėra privaloma[20]. Airija nusprendė netaikyti naujos redakcijos PD, tačiau nusprendė taikyti PD[21] ir ji yra saistoma tos direktyvos. Be to, Airija nusprendė netaikyti naujos redakcijos PPD, tačiau sutiko taikyti Prieglobsčio procedūrų direktyvą (Tarybos direktyva 2005/85/EB) (PPD) ir yra saistoma tos direktyvos. Jungtinė Karalystė, kaip ir Airija, taip pat nusprendė taikyti PD ir PPD, tačiau, atsižvelgiant į tai, kad Jungtinė Karalystė nuo 2021 m. sausio 1 d. išstojo iš ES, jos nebesaisto jokios BEPS priemonės[22].

Tyrimas parodė, kad atitinkamos prieinamos teismų praktikos apimtys valstybėse narėse labai skiriasi. Be to, tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo tema kai kuriose valstybėse narėse kilo periodiškai ir ją ne visada nuolat nagrinėjo nacionaliniai teismai. Iš bendro bylų, susijusių su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu, vertinimo taip pat aiškiai matyti, kad daugumoje valstybių narių tokios nuostatos netaikomos taip dažnai, kaip kai kurios kitos naujos redakcijos PD nuostatos. Todėl teisminėje analizėje kai kurios bylos aptariamos ne vieną kartą.

---

[11] 2010 m. lapkričio 9 d. ESTT sprendimas *Bundesrepublik Deutschland / B ir D*, sujungtos bylos C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661, 115 punktas.

[12] 2018 m. rugsėjo 13 d. ESTT sprendimas *Shajin Ahmed / Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-369/17, EU:C:2018:713.

[13] 2020 m. balandžio 2 d. ESTT sprendimas *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, sujungtos bylos C-715/17, C-718/17 ir C-719/17, EU:C:2020:257, 157 punktas.

[14] 2019 m. gegužės 23 d. ESTT sprendimas *Mohammed Bilali / Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl,* C-720/17, EU:C:2019:448.

[15] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau).

[16] Konvencija dėl pabėgėlių statuso, 189 UNTS 150, 1951 m. liepos 28 d. (įsigaliojo 1954 m. balandžio 22 d.) (1951 m. Pabėgėlių konvencija), ir Protokolas dėl pabėgėlių statuso, 606 UNTS 267, 1967 m. sausio 31 d. (įsigaliojo 1967 m. spalio 4 d.), kuris ES prieglobsčio teisės aktuose vadinamas Ženevos konvencija.

[17] 2000 m. gruodžio 18 d. *Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija* (ES chartija arba Chartija), priimta 2007 m., OL C 326, 2012 10 26, p. 391 (įsigaliojo 2009 m. gruodžio 1 d.).

[18] 2021 m. sausio 20 d. ESTT sprendimas *Secretary of State for the Home Department / OA*, C-255/19, EU:C:2021:36.

[19] SESV 78 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Sąjunga kuria bendrą prieglobsčio, papildomos apsaugos ir laikinos apsaugos politiką trečiosios šalies piliečiams, kuriems reikia tarptautinės apsaugos, siekdama siūlyti atitinkamą statusą ir užtikrinti, kad nebūtų pažeistas negrąžinimo principas. Ši politika privalo neprieštarauti 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijai ir 1967 m. sausio 31 d. Protokolui dėl pabėgėlių statuso bei kitoms atitinkamoms sutartims.“

[20] Protokolas Nr. 22 dėl Danijos pozicijos, pridėtas prie SESV, OL C 202, 2016 6 7, p. 298.

[21] Protokolas Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, pridėtas prie SESV, OL C 202, 2016 6 7, p. 295. Vis dėlto pažymėtina, kad Airijoje tam tikros naujos redakcijos PD nuostatos yra įtrauktos į vidaus teisę pagal 2015 m. Tarptautinės apsaugos aktą, kuris įsigaliojo 2016 m. gruodžio 31 d.

[22] Jungtinės Karalystės ir ES susitarime dėl išstojimo numatytas pereinamasis laikotarpis, galiojantis iki 2020 m. pabaigos, kuriuo ES teisė vis tiek taikoma Jungtinėje Karalystėje.

Teisminę analizę sudaro septynios dalys, kaip parodyta 1 lentelėje.

1 lentelė. Šios teisminės analizės struktūra

Dalis	Pavadinimas	Puslapis
1	Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas. Apžvalga	12
2	Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai I – nustojimas būti pabėgėliu dėl individualaus (-ių) veiksmo (-ų): 11 straipsnio 1 dalies a–d punktai	26
3	Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai II – nustojimas būti pabėgėliu dėl išnykusių aplinkybių: 11 straipsnio 1 dalies e–f punktai, 2 ir 3 dalys	37
4	Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai III – pabėgėlio statuso nesuteikimas, neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 14 straipsnio 3 dalis	49
5	Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai IV – pavojus valstybės narės saugumui arba visuomenei: 14 straipsnio 4–6 dalys	56
6	Papildomos apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai: 19 straipsnis	69
7	Su procedūromis ir įrodymais susiję klausimai	82

Pagrindiniai klausimai

Šioje teisminėje analizėje siekiama ES+ šalių bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nariams pateikti temos, susijusios su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu, apžvalgą. Joje stengiamasi atsakyti į toliau išvardytus pagrindinius klausimus.

1. Kokiais pagrindais remiantis gali būti nutrauktas pabėgėlių statuso ir papildomos apsaugos statuso galiojimas? (1.2 ir 1.3 skirsniai)
2. Kokiomis aplinkybėmis nustatoma, kad asmuo savo noru vėl naudojasi pilietybės šalies apsauga? (2.1 skirsnis)
3. Į kokius veiksnius galėtų atsižvelgti bendrosios kompetencijos ar specializuotieji teismai vertindami, ar pabėgėlis iš tiesų vėl apsigyveno kilmės šalyje? (2.4 skirsnis)
4. Kokia yra sąvokos „svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio“ reikšmė nustojimo būti pabėgėliu kontekste, visų pirma atsižvelgiant į tai, kad aplinkybės nustojo egzistuoti? (3.1.2 ir 6.2.2 skirsniai)
5. Kokiomis aplinkybėmis asmeniui gali būti nesuteiktas pabėgėlio statusas pagal 14 straipsnio 3 dalies a punktą? (4.2 skirsnis)
6. Kokiomis aplinkybėmis neteisingai pateikti arba nutylėti faktai gali lemti pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimą? (4.3 ir 6.4 skirsniai)
7. Ar turi būti ketinimas klaidinti atsižvelgiant į pabėgėlio statuso panaikinimą, remiantis neteisingai pateiktais faktais? (4.3.1 skirsnis)
8. Kokiomis aplinkybėmis pabėgėlis arba papildomos apsaugos gavėjas gali būti laikomas keliančiu pavojų valstybės narės saugumui? (5.2 ir 6.3.2 skirsniai)
9. Kokiomis aplinkybėmis pabėgėlis arba papildomos apsaugos gavėjas gali būti laikomas keliančiu pavojų visuomenei? (5.3 ir 6.3.2 skirsniai)
10. Ar papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimo pagrindai yra panašūs į pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimo pagrindus ir kokie yra jų skirtumai? (6 dalis)
11. Kokios procedūrinės garantijos taikomos panaikinant tarptautinę apsaugą? (7.2 skirsnis)
12. Kokie yra įrodymų standartai ir prievolė įrodyti, taikytini tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo atveju? (7.4 skirsnis)

1 dalis. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas. Apžvalga

Naujos redakcijos PD nustatyti ne tik priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų standartai; joje taip pat nustatyti pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo arba atsisakymo jį pratęsti kriterijai[23]. Asmeniui, kuriam pagal naujos redakcijos PD suteiktas pabėgėlio statusas arba papildomos apsaugos statusas, toks statusas gali būti panaikintas arba jo galiojimas nutrauktas, arba to statuso galiojimą gali būti atsisakyta pratęsti, jeigu tenkinami tam tikri direktyvoje nustatyti kriterijai. Valstybės narės privalo arba gali panaikinti pabėgėlio statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti pratęsti jo galiojimą pagal 14 straipsnį. 14 straipsnio 1 dalis turi būti siejama su naujos redakcijos PD 11 straipsniu, o 14 straipsnio 3 dalies a punktas turi būti siejamas su naujos redakcijos PD 12 straipsniu. Papildomos apsaugos statuso atveju valstybės narės privalo arba gali panaikinti tą statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti pratęsti jo galiojimą pagal 19 straipsnį. 19 straipsnio 1 dalis turi būti skaitoma kartu su naujos redakcijos PD 16 straipsniu; 19 straipsnio 2 dalis turi būti siejama su naujos redakcijos PD 17 straipsnio 3 dalimi, o 19 straipsnio 3 dalies a punktas turi būti siejamas su naujos redakcijos PD 17 straipsnio 1 ir 2 dalimis.

2 lentelėje nurodyti naujos redakcijos PD straipsniai taikomi kartu privalomai arba savo nuožiūra nutraukiant pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso galiojimą.

2 lentelė. Privalomi ir savo nuožiūra taikomi naujos redakcijos PD straipsniai, susiję su pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimu

Pagrindai	Naujos redakcijos PD straipsnis	Privaloma	Savo nuožiūra
Nustojimas būti pabėgėliu	**14 str. 1 dalis ir 11 str.**	✓	
Pabėgėlio statuso nesuteikimas	**14 str. 3 dalies a punktas ir 12 str.**	✓	
Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai (pabėgėlio statusas)	**14 str. 3 dalies b punktas**	✓	
Pavojus valstybės narės saugumui (pabėgėlio statusas)	**14 str. 4 dalies a punktas**		✓
Pavojus valstybės narės visuomenei (pabėgėlio statusas)	**14 str. 4 dalies b punktas**		✓
Papildomos apsaugos panaikinimas	**19 str. 1 dalis ir 16 str.**	✓	
Papildomos apsaugos nesuteikimas	**19 str. 2 dalis ir 17 str. 3 dalis**		✓
Papildomos apsaugos nesuteikimas	**19 str. 3 dalies a punktas ir 17 str. 1–2 dalys**	✓	
Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai (papildoma apsauga)	**19 str. 3 dalies b punktas**	✓	

Šios teisminės analizės dalies paskirtis – aptarti aplinkybes, kuriomis pabėgėlio statusas ir papildomos apsaugos statusas turi arba gali būti panaikintas, nutrauktas jo galiojimas arba atsisakoma pratęsti tokio statuso galiojimą. Be to, joje pateikiama trumpa ES chartijos ir Pabėgėlių konvencijos reikšmės apžvalga atsižvelgiant į tarptautinės apsaugos panaikinimą, galiojimo nutraukimą arba atsisakymą pratęsti jos galiojimą, taip pat tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo pasekmes.

[23] Pagal naujos redakcijos PD 2 straipsnio a punktą „tarptautinė apsauga“ reiškia pabėgėlio statusą ir papildomos apsaugos statusą, kaip apibrėžta e ir g punktuose. Naujos redakcijos PD „tarptautinės apsaugos gavėjas“ apibrėžiamas kaip „asmuo, kuriam suteiktas pabėgėlio ar papildomos apsaugos statusas, kaip apibrėžta e ir g punktuose“ (2 straipsnio b punktas); „pabėgėlio statusas“ apibrėžiamas kaip „valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra pabėgėlis“ (2 straipsnio e punktas), o „papildomos apsaugos statusas“ apibrėžiamas kaip „valstybės narės pripažinimas, kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės yra papildomą apsaugą galintis gauti asmuo“ (2 straipsnio g punktas).

1 dalį sudaro penki skirsniai, kaip parodyta 3 lentelėje.

3 lentelė. 1 dalies struktūra

Skirsnis	Pavadinimas	Puslapis
1.1	Įvadas	13
1.2	Pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas	16
1.3	Papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimas	18
1.4	Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas ir ES pagrindinių teisių chartija	19
1.5	Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas ir Pabėgėlių konvencija	20
1.6	Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo pasekmės	23

1.1. Įvadas

Tarptautinė apsauga, reiškianti pabėgėlio statusą ir papildomos apsaugos statusą, kaip apibrėžta naujos redakcijos PD 2 straipsnio e ir g punktuose, gali būti panaikinta arba jos galiojimas gali būti nutrauktas, arba jos galiojimą gali būti atsisakyta pratęsti, remiantis 2 paveiksle nurodytais pagrindais.

2 paveikslas. Pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas arba atsisakymas pratęsti statuso galiojimą

Nustojimas būti pabėgėliu	• Jeigu aplinkybių, kuriomis remiantis buvo suteikta tarptautinė apsauga, nebėra arba jos pasikeitė tiek, kad apsauga nebereikalinga.
Pabėgėlio statuso nesuteikimas	• Jeigu tarptautinės apsaugos gavėjui pabėgėlio statusas turėjo būti arba yra panaikinamas ir (arba) jis neatitinka papildomos apsaugos suteikimo sąlygų remiantis naujos redakcijos PD išdėstytais pagrindais.
Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai	• Kai tarptautinės apsaugos gavėjas neteisingai pateikė arba nutylėjo faktus, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, kurie turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą arba papildomos apsaugos statusą.
Pavojus valstybės narės saugumui	• Kai tarptautinės apsaugos gavėjas laikomas keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui atsižvelgiant į naujos redakcijos PD išdėstytus kriterijus.
Pavojus valstybės narės visuomenei	• Kai tarptautinės apsaugos gavėjas laikomas keliančiu pavojų visuomenės saugumui atsižvelgiant į naujos redakcijos PD išdėstytus kriterijus.

Nustojimo būti pabėgėliu loginis pagrindas yra tas, kad tarptautinė apsauga galioja tik tiems žmonėms, kuriems ji iš tiesų yra reikalinga. ESTT sprendime *Abdulla* konstatavo:

> pabėgėlio statusas panaikinamas, kai atitinkamam piliečiui jo kilmės šalyje nebegresia aplinkybės, įrodančios šalies nesugebėjimą užtikrinti jam apsaugą nuo persekiojimo veiksmų jo atžvilgiu dėl vienos iš penkių direktyvos 2 straipsnio c punkte išvardytų priežasčių. Taigi toks išnykimas reiškia, kad dėl aplinkybių pasikeitimo išnyko priežastys, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėlio statusas[24].

[24] 2010 m. kovo 2 d. ESTT (DK) sprendimas *Aydin Salahadin Abdulla / Bundesrepublik Deutschland*, sujungtos bylos C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105, 69 punktas.

Remdamasis sprendimu *Abdulla*, Vokietijos federalinis administracinis teismas konstatavo, kad asmuo nustoja būti laikomas pabėgėliu, kai iš esmės nebėra aplinkybių, kuriomis remiantis jis buvo pripažintas pabėgėliu; kitaip tariant, jeigu nebėra sąlygų, kuriomis suteikiamas pabėgėlio statusas[25].

Sprendime *Bilali* ESTT, remdamasis sprendimu *M'Bodj*[26], konstatavo:

> ESTT jau nusprendė, kad su Direktyvos 2011/95 bendra struktūra ir tikslais būtų nesuderinama suteikti joje numatytą statusą trečiųjų šalių piliečiams, kurių padėtis visiškai nesusijusi su ta, dėl kurios nusprendžiama suteikti tarptautinę apsaugą (šiuo tikslu žr. 2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimą *M'Bodj*, C-542/13, EU:C:2014:2452, 44 punktas)[27].

Kalbant apie **neteisingai pateiktų arba nutylėtų faktų loginį pagrindą** pažymėtina, kad, atsižvelgiant į asmens, kuriam tarptautinė apsauga buvo suteikta remiantis neteisinga informacija, net neįvykdžius sąlygų tam statusui gauti, padėtis neturi jokio ryšio su tarptautinės apsaugos loginiu pagrindu[28].

Pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindus sudaro du loginiai pagrindai.

Pirmas loginis pagrindas yra susijęs su tuo, kad asmenims, kuriems taikomi minėti pagrindai, **pabėgėlio statusas nereikalingas**. Taip yra todėl, kad jie jau gauna apsaugą arba paramą iš JT, išskyrus UNHCR, organų ar agentūrų, visų pirma Jungtinių Tautų paramos ir darbo agentūros Palestinos pabėgėliams Artimuosiuose Rytuose (UNRWA), arba dėl to, kad šalis, kurioje jie apsigyvena, jiems kelia tokią pat grėsmę kaip ir savo piliečiams.

Antras loginis pagrindas yra susijęs su tuo, kad asmenys, kuriems taikomi minėti pagrindai, **nenusipelno pabėgėlių statuso**[29]. Taip yra tuo atveju, kai esama rimtų priežasčių manyti, kad jie yra asmeniškai atsakingi už sunkius nusikaltimus arba veiksmus, kurie prieštarauja JT tikslams ir principams. Šie pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindai, kaip ir susiję Pabėgėlių konvencijos straipsniai, buvo nustatyti siekiant dvejopo tikslo:

- nesuteikti pabėgėlio statuso asmenims, kurie, kaip manoma, nenusipelno apsaugos, kuri suteikiama kartu su pabėgėlio statusu;
- užtikrinti, kad pabėgėlio statuso nesuteikimas nesudarytų sąlygų tam tikrų sunkių nusikaltimų darytojams išvengti baudžiamosios atsakomybės[30].

Todėl pabėgėlio statuso nesuteikimas remiantis šiais pagrindais nesiejamas su tuo, kad „asmuo tuo metu turi kelti grėsmę priimančiajai valstybei narei"[31].

Sprendime *K ir HF* ESTT konstatavo, kad naujos redakcijos PD 12 straipsnio 2 dalyje ir Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnyje išvardytais nusikaltimais „rimtai pažeidžiamos pagrindinės vertybės, pvz., pagarba žmogaus orumui ir žmogaus teisėms, kuriomis <...> yra grindžiama Europos Sąjunga, taip pat taika, kurią skatinti būtent ir yra ES tikslas"[32].

Sprendime *Ahmed* ESTT nusprendė, kad **papildomos apsaugos nesuteikimo pagrindų paskirtis**, kaip ir naujos redakcijos PD 12 straipsnio 2 dalyje nustatyti pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindai, „yra netaikyti [papildomos apsaugos] statuso asmenims, kurie laikomi nevertais su juo susijusios apsaugos, ir išsaugoti bendros Europos prieglobsčio sistemos <...> patikimumą"[33]. Šis tikslas taip pat susijęs su **pavojaus valstybės narės saugumui ir (arba) visuomenei** pagrindais.

3 paveiksle pavaizduoti pagrindai ir atitinkamos naujos redakcijos PD nuostatos, susijusios su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu.

---

[25] 2011 m. birželio 1 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht* Vokietija), sprendimas 10 C 25.10, 18 punktas. Taip pat žr. 2018 m. gegužės 2 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / MA (Somalis)*, 2018 m., EWCA Civ 994, 47 punktas, kuriame nustatyta, kad „nereikalinga jokia būtina priežastis, dėl kurios pabėgėlio statusas turėtų būti toliau suteiktas pasibaigus laikui, kai pabėgėlis buvo persekiojamas, dėl ko jam buvo suteikta teisė į pabėgėlio statusą, arba persekiojamas bet kuria kita forma, dėl kurios jis taptų pabėgėliu arba dėl kurios jis turėtų teisę į papildomą apsaugą".

[26] 2014 m. gruodžio 18 d. ESTT sprendimas *Mohamed M'Bodj / État belge*, C-542/13, EU:C:2014:2452.

[27] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali* (14 išnaša, žr. pirmiau), 44 punktas.

[28] Ten pat, 44 punktas. Taip pat žr. 2014 m. ESTT sprendimas *M'Bodj*, *op. cit.* (26 išnaša, žr. pirmiau).

[29] 2010 m. ESTT sprendimas *B ir D*, *op. cit.* (11 išnaša, žr. pirmiau), 104 punktas; 2018 m. gegužės 2 d. ESTT (DK) sprendimas *K / Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie and HF / Belgische Staat*, sujungtos bylos C-331/16 ir C-366/16, EU:C:2018:296, 50 punktas.

[30] 2018 m. ESTT sprendimas *K ir HF*, *op. cit.* (29 išnaša, žr. pirmiau), 50 punktas. Taip pat žr. 2010 m. ESTT sprendimas *B ir D, op. cit.* (11 išnaša, žr. pirmiau), 104 punktas.

[31] 2018 m. ESTT sprendimas *K ir HF*, *op. cit.* (29 išnaša, žr. pirmiau), 50 punktas.

[32] Ten pat, 46 punktas.

[33] 2018 m. rugsėjo 13 d. ESTT sprendimas *Shajin Ahmed / Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-369/17, EU:C:2018:713, 51 punktas.

3 paveikslas. Naujos redakcijos PD straipsniai, susiję su pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimu

Pagrindai	Pabėgėlio statuso suteikimas	Papildomos apsaugos statuso suteikimas
Nustojimas būti pabėgėliu	14 straipsnio 1 dalis ir 11 straipsnis	19 straipsnio 1 dalis ir 16 straipsnis
Pabėgėlio statuso nesuteikimas	14 straipsnio 3 dalies a punktas ir 12 straipsnis	19 straipsnio 2 dalis, 19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnis
Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai	14 straipsnio 3 dalies b punktas	19 straipsnio 3 dalies b punktas
Pavojus valstybės narės saugumui	14 straipsnio 4 dalies a punktas	19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnio 1 dalies d punktas
Pavojus valstybės narės visuomenei	14 straipsnio 4 dalies b punktas	19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnio 1 dalies d punktas

Tačiau ESTT nusprendė, kad, atsižvelgiant į galimas pasekmes, susijusias su „žmogaus asmens neliečiamumo ir individualių laisvių klausimais“, kurios atsirastų neteisingai nutraukus tarptautinės apsaugos galiojimą, „grėsmė bet kuriuo atveju turi būti vertinama budriai ir atsargiai“[34].

Jeigu asmeniui buvo suteikta tarptautinė apsauga, jis turi teisę į visas teises ir lengvatas, susijusias su jo statusu. Todėl sprendimas panaikinti tą statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti pratęsti jo galiojimą turi būti pagrįstas rimtomis priežastimis. Apie tai užsiminė Lordų Rūmai (Jungtinė Karalystė) primindami sprendimą *Hoxha,* kuriame teismas konstatavo:

> oficialiai išnagrinėjus prieglobsčio prašymą ir oficialiai suteikus pabėgėlio statusą, įskaitant visas lengvatas pagal Konvenciją ir nacionalinę teisę, pabėgėlis gauna patikinimą dėl saugios ateities priimančiojoje šalyje ir turi teisėtų lūkesčių, kad jam nuo to momento be aiškios ir pagrįstos priežasties nebus atimtos saugumo garantijos[35].

Atsižvelgdamos į rimtas pasekmes, kurių gali atsirasti dėl tarptautinės apsaugos panaikinimo, galiojimo nutraukimo arba atsisakymo pratęsti jos galiojimą, valstybės narės privalo užtikrinti atitinkamo asmens pagrindinių teisių, nustatytų ES chartijoje, apsaugą. Šiuo atžvilgiu naujos redakcijos PD 16 straipsnyje pateikta nuoroda į faktą, kad direktyva „visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinčių šeimos narių teisę į prieglobstį“[36]. Todėl akivaizdu, kad:

> pabėgėlio statuso panaikinimas negali būti vertinamas nerimtai ne tik dėl to, kad į pilietybės šalį grįžusiam pabėgėliui gali kilti realus pavojus, bet dėl to, kad, vieną kartą gavus pabėgėlio statusą, sudėtinga tikėtis,

[34] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

[35] 2005 m. kovo 10 d. Lordų Rūmų (Jungtinė Karalystė) sprendimas *R (Hoxha) / Special Adjudicator*, 2005 m., UKHL 19, 65 punktas.

[36] Daugiau informacijos žr. 1.4 skirsnyje „Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas ir ES pagrindinių teisių chartija“.

kad pabėgėlis naujoje priimančiojoje šalyje atkurs savo gyvenimą nuolat susidurdamas su išsiuntimo iš pradinės pilietybės šalies grėsme[37].

1.2. Pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas

Naujos redakcijos PD 14 straipsnis susijęs su pabėgėlio statuso panaikinimu, galiojimo nutraukimu ar atsisakymu pratęsti jo galiojimą.

Naujos redakcijos PD 14 straipsnis
Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

1. Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti pabėgėliu pagal 11 straipsnį.

2. Nedarydama poveikio pabėgėlio pareigoms pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, pabėgėlio statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, turi įrodyti, kad atitinkamas asmuo nustojo būti arba niekuomet nebuvo pabėgėliu pagal šio straipsnio 1 dalį.

3. Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama valstybė narė nustato, kad:

a) jam neturėjo būti suteiktas arba nesuteikiamas pabėgėlio statusas pagal 12 straipsnį;

b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą.

4. Valstybės narės gali panaikinti statusą, kurį pabėgėliui suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, kai:

a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui;

b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.

5. Susidarius 4 dalyje nurodytoms situacijoms valstybės narės gali nuspręsti nesuteikti pabėgėlio statuso, jei toks sprendimas dar nėra priimtas.

6. Asmenys, kuriems taikoma 4 arba 5 dalis, gali naudotis teisėmis, nustatytomis Ženevos konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsniuose arba panašiomis į juose nustatytąsias, jei jie yra valstybėje narėje.

Pagal 14 straipsnio 1 dalį, „valstybės narės **panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti** trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą, <...> jei jis nustoja būti pabėgėliu pagal 11 straipsnį“. Todėl 14 straipsnio 1 dalis yra privalomojo pobūdžio ir ja reikia remtis kartu su naujos redakcijos PD 11 straipsniu.

Naujos redakcijos PD 11 straipsnyje apibrėžiamas nustojimas būti pabėgėliu. Iš 11 straipsnio aiškiai matyti, kad pabėgėlio statusas iš esmės nėra nuolatinis statusas ir kad trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustos

[37] 2017 m. lapkričio 24 d. Aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų kolegija) (Jungtinė Karalystė) sprendimo *ES / Secretary of State for the Home Department*, apeliacija Nr. RP/00039/2016, 8 punktas. Taip pat žr. UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės: nustojimas būti pabėgėliu pagal 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso 1 straipsnio C skirsnio 5 ir 6 dalis („išnykusių aplinkybių“ sąlygos), 2003 m. vasario 10 d., HCR/GIP/03/03 (toliau – UNHCR Tarptautinės apsaugos gairės, Nr. 3), 7 dalis: „Nustojimas būti pabėgėliu reiškia, kad netenkama su pabėgėlio statusu susijusių teisių. Asmuo gali būti grąžintas į kilmės šalį ir nutraukti ryšius su šeima, socialiniais tinklais ir darbu visuomenėje, kurioje pabėgėlis apsistojo. Todėl išankstinis arba nepakankamai pagrįstas išnykusių aplinkybių sąlygų taikymas gali turėti rimtų pasekmių. Todėl tikslinga sąlygas aiškinti griežtai ir užtikrinti, kad bendrosios aplinkybių išnykimo nustatymo procedūros būtų sąžiningos, aiškios ir skaidrios.“ Taip pat žr. 7 dalį „Su procedūromis ir įrodymais susiję klausimai“, kurioje pateikiama daugiau informacijos; daugiau informacijos apie tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimą žr. 1.6 skirsnį.

būti pabėgėliu tam tikromis aplinkybėmis[38]. 11 straipsnio 1 dalyje išvardytos šešios nustojimo būti pabėgėliu sąlygos apima dviejų rūšių situacijas, t. y. aplinkybes, susijusias su pabėgėlio asmeninės padėties pokyčiais (a–d punktai) ir su kilmės šalimi susijusias aplinkybes (e–f punktai). Daugiau informacijos apie pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimą išnykus 11 straipsnio 1 dalies a–d punktuose nustatytiems pagrindams žr. 2 dalį; daugiau informacijos apie 11 straipsnio 1 dalies e–f punktuose nustatytus pagrindus žr. 3 dalį.

Pagal 14 straipsnio 2 dalį nedarydama poveikio pabėgėlio pareigoms pagal naujos redakcijos PD 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, pabėgėlio statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, turi įrodyti, kad atitinkamas asmuo nustojo būti arba niekuomet nebuvo pabėgėliu pagal 14 straipsnio 1 dalį[39]. Daugiau informacijos apie procedūrinius aspektus, susijusius su „individualiu“ vertinimu, kaip to reikalaujama pagal 14 straipsnio 2 dalį, ir apie įrodymų aspektus žr. 7.4 skirsnį.

14 straipsnio 3 dalis yra privaloma sąlyga, kuria valstybės narės įpareigojamos panaikinti, nutraukti ar atsisakyti pratęsti pabėgėlio statusą tam tikromis kitomis aplinkybėmis.

Tokia prievolė gali atsirasti pagal 14 straipsnio 3 dalies a punktą, jeigu nustatoma, kad trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės „neturėjo būti suteiktas arba nesuteikiamas pabėgėlio statusas pagal 12 straipsnį“[40]. 12 straipsnis, kuriame atsispindi Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D, E ir F skirsnyje[41] nustatyti atsisakymo suteikti pabėgėlio statusą pagrindai, taikomas šioms asmenų kategorijoms:

- asmenys, kurie gauna „apsaugą ar paramą, kurią teikia Jungtinių Tautų organai ar agentūros, išskyrus [UNHCR]“[42];
- asmenys, kuriuos „šalies, kurioje jis apsigyveno, kompetentingos institucijos yra pripažinusios, kad [jie] turi teises ir pareigas, kurios priskiriamos tos šalies piliečiams, arba jiems prilygstančias teises ir pareigas“[43]; ir
- asmenys, kurie tarptautinės pabėgėlio apsaugos nenusipelnė, nes esama rimtų priežasčių manyti, kad jie „padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą arba nusikaltimą žmoniškumui, <...> [arba] sunkų nepolitinį nusikaltimą ne prieglobsčio šalyje prieš pripažįstant jį pabėgėliu, <...> [arba] yra pripažintas kaltu dėl Jungtinių Tautų tikslams ir principams prieštaraujančių veiksmų“[44].

14 straipsnio 3 dalies b punkte nustatyta, kad pabėgėlio statusas turi būti panaikintas arba jo galiojimas turi būti nutrauktas, arba jį turi būti atsisakyta pratęsti, jeigu pabėgėlio „neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą“. Daugiau apie 14 straipsnio 3 dalį žr. 4 dalį.

14 straipsnio 4 dalis skiriasi nuo 14 straipsnio 1 ir 3 dalių, nes ji nėra privaloma nuostata. Valstybės narės **gali** panaikinti pabėgėlio statusą, nutraukti jo galiojimą ar atsisakyti jį pratęsti, jeigu „yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui“ pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies a punktą. Pagal 14 straipsnio 4 dalies b punktą statusą taip pat leidžiama panaikinti, kai pabėgėlis „yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“. Daugiau apie 14 straipsnio 4–6 dalis žr. 5 dalį.

---

[38] 2009 m. rugsėjo 15 d. generalinio advokato J. Mazák išvados, pateiktos *Aydin Salahadin Abdulla / Bundesrepublik Deutschland, Kamil Hasan Bundesrepublik Deutschland, Ahmed Adem ir Hamrin Mosa Rashi / Bundesrepublik Deutschland, Dler Jamal / Bundesrepublik Deutschland*, sujungtos bylos C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2009:551, 45 punktas.

[39] Naujos redakcijos PD 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „valstybės narės gali laikyti, kad prašytojas privalo kuo greičiau pateikti visą informaciją tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti. Valstybės narės pareiga – bendradarbiaujant su prašytoju įvertinti atitinkamą su prašymu susijusią informaciją.“

[40] 12 straipsnyje reglamentuojamas pabėgėlio statuso nesuteikimas. Taip pat žr. bendrą informaciją, EASO „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m.

[41] Dėl šių straipsnių formuluotės žr. A priedėlį „Atrinktos tarptautinės nuostatos“. Pažymėtina, kad naujos redakcijos PD 12 straipsnio 1 dalies a punkte ir Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D skirsnyje nustatyta pabėgėlio statuso nesuteikimo ir suteikimo sąlyga. Taip pat žr. EASO „*Statuso nesuteikimas*“, *op. cit.* (40 išnaša, žr. pirmiau), 2.2.2 skirsnis.

[42] Naujos redakcijos PD 12 straipsnio 1 dalies a punktas. Taip pat žr. A priedėlyje „Atrinktos tarptautinės nuostatos“ nurodytos Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D skirsnį.

[43] Naujos redakcijos PD 12 straipsnio 1 dalies b punktas. Taip pat žr. A priedėlyje „Atrinktos tarptautinės nuostatos“ nurodytos Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio E skirsnį.

[44] Naujos redakcijos PD 12 straipsnio 2 dalis. Taip pat žr. A priedėlyje „Atrinktos tarptautinės nuostatos“ nurodytos Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnį. Svarbu pažymėti, kad 12 straipsnio 2 dalies b punkte ir Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnio b punkte nustatyti pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindui taikomi laiko ir geografiniai apribojimai, todėl tuo remiantis negalima nutraukti teisingai suteikto pabėgėlio statuso galiojimo. Daugiau gairių apie 12 ir 17 straipsnių nuostatų dėl pabėgėlio statuso nesuteikimo aiškinimą ir taikymą galima rasti EASO, „*Statuso nesuteikimas*“, *op. cit.* (40 išnaša, žr. pirmiau).

Jeigu pabėgėlio statusas panaikinamas, jo galiojimas nutraukiamas arba jį atsisakoma pratęsti, atitinkamas asmuo gali atitikti papildomos apsaugos statuso suteikimo kriterijus[45]. Pažymėtina, kad sprendime *Abdulla* ESTT nurodė, kad nustojimas būti pabėgėliu nedaro poveikio atitinkamo asmens teisei prašyti papildomos apsaugos[46].

1.3. Papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimas

Naujos redakcijos PD 19 straipsnyje aprašytos aplinkybės, kuriomis valstybės narės gali arba privalo panaikinti papildomos apsaugos statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti.

Naujos redakcijos PD 19 straipsnis
Papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

1. Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu pagal 16 straipsnį.

2. Valstybės narės gali panaikinti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, jei suteikus papildomos apsaugos statusą jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 3 dalį.

3. Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei:

a) jam, suteikus papildomos apsaugos statusą, neturėjo būti suteikiamas arba nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 1 ir 2 dalis;

b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant papildomos apsaugos statusą.

4. Nedarant poveikio trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pareigai pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, papildomos apsaugos statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, įrodo, kad atitinkamas asmuo nustojo būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu arba jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis.

19 straipsnio 1 dalis yra privaloma nuostata, kuria valstybės narės įpareigojamos panaikinti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti, jeigu tas asmuo nebeatitinka papildomos apsaugos sąlygų pagal 16 straipsnį.

16 straipsnyje reglamentuojamas papildomos apsaugos panaikinimas. 16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo „nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu, kai aplinkybės, į kurias atsižvelgus buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, nustoja egzistuoti arba pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nereikalinga“. Pagal 16 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad „aplinkybių pasikeitimas [būtų] tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad <...> asmeniui [nebebūtų] realaus didelės žalos pavojaus“[47].

Būtent atsižvelgiant į 19 straipsnio 1 dalies formuluotę, siejant ją su 16 straipsnio 1 dalimi, valstybės narės įpareigojamos panaikinti papildomą apsaugą, nutraukti jos galiojimą arba atsisakyti ją pratęsti, jeigu tenkinamos toje dalyje nustatytos sąlygos, išskyrus atvejus, kuriems taikoma 16 straipsnio 3 dalis. 16 straipsnio 3 dalyje pateikta konkreti nuoroda į „įtikinamas priežastis“ ir nurodyta, kad 16 straipsnio 1 dalis „netaikoma papildomos apsaugos statuso gavėjui, kuris gali nurodyti privalomas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirtos didelės

[45] 2015 m. spalio 5 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. Z.*, Nr. 14033523 C+. Valstybėse narėse gali būti nustatyti skirtingi procedūriniai reikalavimai, susiję su priskyrimo prie tarptautinės apsaugos statuso gavėjų nagrinėjimu, kai pabėgėlio statusas panaikinamas arba nustoja galioti arba atsisakoma pratęsti jo galiojimą.

[46] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau): „Nustojimas būti pabėgėlio statuso gavėju negali būti priklausomas nuo išvados, ar asmuo neatitinka papildomos apsaugos statuso suteikimo sąlygų.“

[47] Žodžius „svarbiausio ir ilgalaikio pobūdžio“ taip pat vartoja ESTT (DK) 2010 m. sprendime *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. toliau), ir baigiamajame sprendime.

žalos, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės šalies arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė gyvenamoji vieta, apsauga“[48]. Išsamesnė naujos redakcijos PD 19 straipsnio 1 dalies ir 16 straipsnio analizė pateikta 6.2 skirsnyje.

Tačiau 19 straipsnio 2 dalis neprivaloma. Pagal ją valstybėms narėms leidžiama „panaikinti papildomos apsaugos statusą arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, jei suteikus papildomos apsaugos statusą [asmeniui] nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 3 dalį“. Išsamesnė 19 straipsnio 2 dalies ir 17 straipsnio 3 dalies analizė pateikta 6.3 skirsnyje.

Pagal 19 straipsnio 3 dalies a punktą valstybės narės įpareigojamos „panaikinti papildomą apsaugą arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jos galiojimą, jei suteikus papildomos apsaugos statusą [gavėjui] nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 1 ir 2 dalis“[49]. Išsamesnė 19 straipsnio 3 dalies a punkto ir 17 straipsnio 1 ir 2 dalių analizė pateikta 6.3 skirsnyje.

Pagal 19 straipsnio 3 dalies b punktą reikalaujama, kad valstybės narės panaikintų šią apsaugą, nutrauktų jos galiojimą arba atsisakytų ją pratęsti, jeigu buvo „neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant papildomos apsaugos statusą“. 19 straipsnio 3 dalies b punktas išsamiau aptartas 6.4 skirsnyje.

1.4. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas ir ES pagrindinių teisių chartija

Naujos redakcijos PD preambulės 16 konstatuojamoji dalis išdėstyta taip.

Naujos redakcijos PPD 16 konstatuojamoji dalis

Šioje direktyvoje gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažįstamų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinčių šeimos narių teisę į prieglobstį, taip pat skatinti taikyti tos Chartijos 1, 7, 11, 14, 15, 16, 18, 21, 24, 34 ir 35 straipsnius, todėl direktyva turėtų būti atitinkamai įgyvendinama.

Kaip aiškiai matyti iš 16 konstatuojamosios dalis, naujos redakcijos PD nuostatos turi būti aiškinamos su pagrindinėmis teisėmis ir ES chartijoje pripažįstamais principais suderinamu būdu.

Byloje *Abdulla* generalinis advokatas J. Mazák pareiškė, kad PD 11 straipsnio 1 dalies e punktas, susijęs su išnykusiomis aplinkybėmis, turėtų būti aiškinamas „atsargiai, visiškai gerbiant žmogaus orumą“, kaip nurodyta ES chartijos 1 straipsnyje[50]. Sprendime *Abdulla* ESTT pateikė aiškią nuorodą į Chartiją ir konstatavo, kad „[k]aip matyti iš direktyvos dešimtos konstatuojamosios dalies [dabartinė naujos redakcijos PPD 16 konstatuojamoji dalis], aiškinant taip pat turi būti atsižvelgiama į pagrindines teises ir principus, visų pirma patvirtintus chartijoje“[51].

ES chartijoje yra keletas straipsnių, kuriuose aiškiai atsispindi jos reikšmė priimant sprendimus dėl tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo. Pavyzdžiui, ES chartijos 19 straipsnio 2 dalyje nustatytos garantijos, kurios yra svarbios tarptautinės apsaugos gavėjams, kurių statusas panaikinamas. Joje nustatyta: „Niekas negali būti perkeltas, išsiųstas ar išduotas į valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas.“[52] ES chartijos 18 straipsnyje, kuriuo pirminėje ES teisėje pagal Europos Sąjungos sutartį ir SESV įtvirtinama teisė į prieglobstį, nustatyta: „Teisė į prieglobstį garantuojama pagal <...> Ženevos konvenciją ir <...> Protokolą.“

[48] „Įtikinamos priežastys“, atsižvelgiant į papildomą apsaugą, aptartos 6.2.4 skirsnyje.

[49] Daugiau gairių apie 17 straipsnio aiškinimą ir taikymą galima rasti EASO, „Statuso nesuteikimas“, *op. cit.* (40 išnaša, žr. pirmiau), 4 dalis.

[50] ESTT, 2009 m. generalinio advokato J. Mazák išvados, pateiktos byloje *Abdulla*, *op. cit.* (38 išnaša, žr. pirmiau), 45 punktas. ES chartijos 1 straipsnyje nustatyta: „Žmogaus orumas yra neliečiamas. Jį reikia gerbti ir saugoti.“

[51] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša) PD nustatyta: „Šioje direktyvoje gerbiamos pagrindinės teisės ir laikomasi principų, pripažįstamų visų pirma Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje. Šia direktyva visų pirma siekiama užtikrinti visišką pagarbą žmogaus orumui ir prieglobsčio prašytojų bei juos lydinčių šeimos narių teisę į prieglobstį.“

[52] Be to, ES chartijos 4 straipsnyje nustatyta: „Niekas negali būti kankinamas, patirti nežmonišką ar žeminantį jo orumą elgesį arba būti taip baudžiamas.“ Daugiau informacijos apie procedūrines garantijas nutraukiant tarptautinės apsaugos galiojimą žr. 7 dalį.

Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4–6 dalyse nagrinėjami pabėgėlio statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo ar atsisakymo pratęsti jo galiojimą klausimai, kai „yra rimtų priežasčių laikyti [pabėgėlį] keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui“ arba jeigu pabėgėlis „yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“. Iki 2019 m. buvo laikomasi skirtingų nuomonių dėl to, ar naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4–6 dalys atitiko Pabėgėlių konvenciją, ypač ES chartijos 18 straipsnį. Šį klausimą ESTT nagrinėjo byloje *M, X ir X*[53]. ESTT didžioji kolegija nusprendė, kad „[naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4–6 dal[yse] nebuvo nustatyta nieko, kas turėtų įtakos šių nuostatų galiojimui atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir Chartijos 18 straipsnį“[54].

Atsižvelgiant į ESTT sprendimą šioje byloje, akivaizdu, kad bet koks sprendimas nutraukti tarptautinės apsaugos galiojimą turėtų būti priimtas atsižvelgiant į ES chartijoje nustatytų apsaugos priemonių sistemą. ESTT aiškiai nurodė, kad taikant naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4–6 dalis:

> nepažeidžiama atitinkamos valstybės narės pareiga laikytis reikšmingų Chartijos nuostatų, kaip antai įtvirtintų jos 7 straipsnyje, kuriame reglamentuojama teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, 15 straipsnyje, reglamentuojančiame laisvę pasirinkti profesiją ir teisę dirbti, jos 34 straipsnyje, susijusiame su socialine apsauga ir socialine parama, ir jos 35 straipsnyje, kuriame reglamentuojama sveikatos apsauga[55].

ESTT sprendime *M, X ir X* pateikta aiški nuoroda į keletą konkrečių teisių, taip pabrėžiant ES chartijos svarbą prieglobsčio teisės srityje ir nutraukiant tarptautinės apsaugos bei su ja susijusių garantijų galiojimą.

1.5. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas ir Pabėgėlių konvencija

Sprendime M, *X ir X* ESTT konstatavo, kad nors ES nėra Pabėgėlių konvencijos susitariančioji šalis, pagal ES chartijos 78 straipsnio 1 dalį ir 18 straipsnį ji „vis dėlto įpareigojama laikytis šios konvencijos nuostatų“[56]. Todėl, siekiant visapusiškai suprasti Pabėgėlių konvencijos ir naujos redakcijos PD ryšį, būtina pateikti nuorodą į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir ES chartijos 18 straipsnį.

ES chartijos 18 straipsnyje nustatyta, kad „[t]eisė į prieglobstį garantuojama pagal <...> Ženevos konvenciją ir <...> [SESV]“. SESV 78 straipsnio 1 dalis suformuluota taip:

78 straipsnio 1 dalis
Sutartis dėl ES veikimo

Sąjunga kuria bendrą prieglobsčio, papildomos apsaugos ir laikinos apsaugos politiką trečiosios šalies piliečiams, kuriems reikia tarptautinės apsaugos, siekdama siūlyti atitinkamą statusą ir užtikrinti, kad nebūtų pažeistas negrąžinimo principas. Ši politika turi neprieštarauti 1951 m. liepos 28 d. Ženevos konvencijai ir 1967 m. sausio 31 d. Protokolui dėl pabėgėlių statuso bei kitoms atitinkamoms sutartims.

Sprendime *Bilali* ESTT pateikė nuorodą į šią nuostatą plėtodamas argumentus, susijusius su prieglobsčiu ir papildoma apsauga pagal Pabėgėlių konvenciją. Jis konstatavo:

> iš SESV 78 straipsnio 1 dalies aiškiai matyti, kad bendra prieglobsčio, papildomos apsaugos ir laikinosios apsaugos politika, kurią Europos Sąjunga privalo parengti, turi atitikti Ženevos konvenciją (2018 m. rugsėjo 13 d. sprendimas *Ahmed*, C-369/17, EU:C:2018:713, 37 punktas). Be to, iš Direktyvos 2011/95 3 konstatuojamosios dalies matyti, kad ES teisės aktų leidėjas, atsižvelgęs į Tamperės Europos Vadovų Tarybos išvadas, siekė, kad šioje direktyvoje nustatyta bendra Europos prieglobsčio sistema būtų pagrįsta visišku ir visa apimančiu Ženevos konvencijos taikymu (2016 m. kovo 1 d. sprendimas *Alo ir Osso*, C-443/14 ir C-444/14, EU:C:2016:127, 30 punktas)[57].

---

53 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau).

54 Ten pat, 112 punktas.

55 Ten pat, 109 punktas.

56 Ten pat, 74–75 punktai.

57 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 54 punktas, taip pat pateikiama nuoroda į 2018 m. ESTT sprendimą *Ahmed*, *op. cit.* (12 išnaša, žr. pirmiau), 37 punktas.

Naujos redakcijos PD 3 konstatuojamojoje dalyje pažymėta, kad „1999 m. spalio 15 ir 16 d. savo specialiame posėdyje Tamperėje Europos Vadovų Taryba susitarė įkurti bendrą Europos prieglobsčio sistemą, grindžiamą visišku ir visa apimančiu Ženevos konvencijos <...> taikymu, taip patvirtindama negrąžinimo principą ir užtikrindama, kad nė vienas asmuo nebūtų grąžintas atgal ten, kur būtų persekiojamas“[58]. 4 konstatuojamojoje dalyje aiškiai nustatyta, kad „Ženevos konvencija ir Protokolas yra tarptautinio teisinio pabėgėlių apsaugos režimo kertinis akmuo“. Be to, iš 23 ir 24 konstatuojamųjų dalių aiškiai matyti, kad naujos redakcijos PD nuostatos buvo „priimtos siekiant padėti valstybių narių kompetentingoms institucijoms taikyti [Pabėgėlių] konvenciją remiantis bendromis sąvokomis ir kriterijais, kad prieglobsčio prašytojams būtų suteiktas pabėgėlio statusas, kaip tai suprantama pagal minėtos konvencijos 1 straipsnį“[59]. Todėl nors pagal naujos redakcijos PD „įtvirtinta norminė sistema, kurią sudaro valstybėms narėms, taigi ir Sąjungai bendros sąvokos ir kriterijai, vis dėlto ji grindžiama [Pabėgėlių] konvencija ir jos tikslas, be kita ko, yra tai, kad būtų visiškai laikomasi šios konvencijos 1 straipsnio[60].“

Nors Pabėgėlių konvencijoje yra nuostatų dėl nustojimo būti pabėgėliu (1 straipsnio C skirsnis) ir dėl pabėgėlio statuso nesuteikimo (1 straipsnio D, E ir F skirsniai), joje nėra konkrečios nuostatos dėl pabėgėlio statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo ar atsisakymo pratęsti jo galiojimą. Vis dėlto pabėgėlio statuso galiojimas gali būti nutrauktas pagal Pabėgėlių konvenciją.

Pasak UNHCR, pagal tarptautinę pabėgėlių teisę asmuo, kurį valstybė pripažino pabėgėliu pagal Pabėgėlių konvenciją ir (arba) jos 1967 m. Protokolą, gali netekti pabėgėlio statuso, tik jeigu įvykdomos tam tikros 4 paveiksle pavaizduotos sąlygos.

4 paveikslas. Pabėgėlio statuso praradimo pagal tarptautinę pabėgėlių teisę sąlygos

Anuliavimas	• [S]prendimas pripažinti pabėgėlio statusą, kuris neturėjo būti suteiktas iš pradžių, negaliojančiu. Anuliavimas turi įtakos galutiniams sprendimams, t. y. sprendimams, kurių negalima apskųsti arba peržiūrėti. Todėl pabėgėlio statusas negalioja nuo pradinio sprendimo datos (*ab initio* arba *ex tunc* – iš pradžių arba nuo to momento).
Panaikinimas	• [P]abėgėlio statuso panaikinimas tais atvejais, kai asmuo vykdo veiklą, kuriai taikomi 1951 m. Konvencijos 1 straipsnio F skirsnio a ar c punktai, po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas. Panaikinimas galioja ateityje (*ex nunc* – nuo dabar).
Nustojimas būti pabėgėliu	• [P]abėgėlio statuso galiojimo nutraukimas pagal 1951 m. Konvencijos 1 straipsnio C skirsnį dėl to, kad tarptautinė apsauga nebereikalinga arba nebepateisinama atsižvelgiant į tam tikrus atitinkamo asmens savanoriškus veiksmus arba esminius kilmės šalyje dominuojančios padėties pokyčius. Nustojimas būti pabėgėliu galioja ateityje (*ex nunc*).

Šaltinis: UNHCR, „Aiškinamoji pastaba dėl pabėgėlio statuso anuliavimo“, *op. cit.* (8 išnaša, žr. pirmiau), 1 punktas.

Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnyje nustatytos nustojimo būti pabėgėliu sąlygos įtrauktos į naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 ir 3 dalis[61]. Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 1 dalyje 11 straipsnis nurodomas kaip pabėgėlio statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo ar atsisakymo jį pratęsti pagrindas.

Dėl pabėgėlio statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo ar atsisakymo pratęsti jo galiojimą remiantis pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindais pažymėtina, kad naujos redakcijos PD 14 straipsnio 3 dalies a punkte aptartos situacijos, kai pabėgėliui pabėgėlio statusas **neturėjo būti** suteiktas atsižvelgiant į elgesį **iki** pabėgėlio statuso suteikimo („anuliavimas“ pagal UNHCR terminiją) ir kai pabėgėliui pabėgėlio statusas **nesuteikiamas** dėl elgesio

[58] Taip pat žr. Europos Vadovų Tarybos pirmininkavimo Tamperėje išvadas, 1999 m. spalio 15–16 d., 13 punktas.

[59] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 81 punktas.

[60] Ten pat, 83 punktas.

[61] Žr. A priedėlį „Atrinktos tarptautinės nuostatos“, kuriame pateiktas visas 1 straipsnio C skirsnio tekstas.

po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas („panaikinimas“ pagal UNHCR terminiją). 14 straipsnio 3 dalyje nustatyta:

> Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama valstybė narė nustatė, kad:
>
> a) jam **neturėjo būti suteiktas arba nesuteikiamas** pabėgėlio statusas pagal 12 straipsnį[62].

Naujos redakcijos PD 12 straipsnyje išdėstyti pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindai atitinka Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D, E ir F skirsniuose nustatytus pagrindus[63]. Naujos redakcijos PD 12 straipsnio 1 dalies a punkte atkartojamos Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D skirsnio dvi pastraipos[64]. Naujos redakcijos 12 straipsnio 1 dalies b punktas, 2 ir 3 dalys atitinka Pabėgėlių konvencijos atitinkamai 1 straipsnio E ir F skirsniuose nustatytus pagrindus, įskaitant keletą skirtumų[65].

Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnis neapsiriboja tik tokia analize, kuri atliekama asmeniui suteikus pabėgėlio statusą. 1 straipsnio F skirsnyje nustatyta, kad Konvencijos nuostatos netaikomos „visiems tiems asmenims“, dėl kurių yra rimtų priežasčių manyti, kad jie atitinka 1 straipsnio F skirsnio a–c punktuose nustatytus kriterijus. 1 straipsnio F skirsnyje ir naujos redakcijos PD 12 straipsnyje pateikta nuoroda į „rimtas priežastis“, kurias reikia išnagrinėti atsižvelgiant į įrodymams keliamus reikalavimus.

Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 3 dalies b punkte nustatyta, kad valstybės narės privalo panaikinti pabėgėlio statusą, nutraukti jį arba atsisakyti pratęsti jo galiojimą, jeigu nustatoma, kad neteisingai pateikti arba nutylėti faktai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą. Pagal Pabėgėlių konvenciją toks sprendimas nutraukti neteisingai suteikto pabėgėlio statuso galiojimą, atsižvelgiant į UNHCR terminiją, gali būti „anuliuotas“. Anuliavimas reiškia, kad pabėgėlio statusas negalioja nuo pirminio sprendimo priėmimo dienos[66].

Atkreipkite dėmesį į tai, kad Pabėgėlių konvencijoje nėra aiškių „anuliavimo“ sąlygų. Tačiau jei nustatoma, kad asmeniui pabėgėlio statusas buvo suteiktas neteisingai, pradinio pabėgėlio statuso pripažinimo negaliojimas ir panaikinimas dera su tarptautine pabėgėlių teise ir bendraisiais teisiniais principais. ESTT šią situaciją aptarė sprendime *Bilali*, kuriame konstatavo, kad:

> nors [Ženevos] konvencijoje nėra jokių nuostatų, kuriose būtų aiškiai numatytas pabėgėlio statuso praradimas, jei paskui paaiškėja, kad statusas niekada neturėjo būti suteiktas, UNHCR vis tiek mano, kad tokioje situacijoje sprendimas, kuriuo suteikiamas pabėgėlio statusas, iš esmės turi būti panaikintas[67].

Klausimą, ar PD 14 straipsnio 4–6 dalimis, kuriose reglamentuojamas pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas arba atsisakymas pratęsti jo galiojimą, „pažeidžiamas Ženevos konvencijos 1 straipsnis“[68], ESTT nagrinėjo sprendime *M, X ir X*. ESTT turėjo „patikrinti, ar Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalių nuostatos gali, remiantis tuo, ko reikalaujama SESV 78 straipsnio 1 dalyje ir Chartijos 18 straipsnyje, būti aiškinamos taip, kad būtų nepažeistas Ženevos konvencijos nuostatų garantuojamos apsaugos lygis“[69].

Vertindamas, ar 14 straipsnio 4–6 dalyse suderinamos su Pabėgėlių konvencija, ESTT nustatė:

> kad, nepaisant leidimo gyventi šalyje, siejamo su pabėgėlio statusu, kaip tai suprantama pagal Direktyvą 2011/95, panaikinimo, pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš situacijų, numatytų šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, remiantis kitu teisiniu pagrindu gali būti leista teisėtai gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje. Panašiu atveju minėtos direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje niekaip netrukdoma minėtai valstybei narei garantuoti suinteresuotajam asmeniui galimybės naudotis visomis susijusiomis teisėmis, kurios pagal Ženevos konvenciją siejamos su „pabėgėlio“ statusu[70].

---

62 Išskirta autorių.

63 Žr. A priedėlį „Atrinktos tarptautinės nuostatos“, kuriame pateiktas visas šių nuostatų tekstas.

64 Žr. 2012 m. spalio 19 d. ESTT (DK) sprendimas *Mostafa Abed El Karem El Kott ir kt. / Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, C-364/11, EU:C:2012:826, 18 punktas.

65 Ten pat, 21 punktas. Dėl išsamios šių nuostatų analizės žr. EASO „*Statuso nesuteikimas*“, *op. cit.* (40 išnaša, žr. pirmiau).

66 UNHCR, „Aiškinamoji pastaba dėl pabėgėlio statuso anuliavimo“, *op. cit.* (8 išnaša, žr. pirmiau), 1 punktas; taip pat žr. 4 paveikslą.

67 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 58 punktas. Taip pat žr. UNHCR, *Pabėgėlio statuso nustatymo procedūrų ir kriterijų vadovas ir Tarptautinės apsaugos pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso gairės*, 1979 m., pakartotinai išleista 2019 m. vasario mėn., HCR/1P/4/ENG/REV. 4 (toliau – UNHCR *Vadovas*), 117 punktas.

68 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 76 punktas.

69 Ten pat, 78 punktas.

70 Ten pat, 107 punktas.

ESTT priėjo prie išvados, kad „toks Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4–6 dalių aiškinimas užtikrina, kad nebūtų pažeistas Ženevos konvencijoje numatytas minimalus apsaugos lygis, kaip to reikalaujama ir pagal SESV 78 straipsnio 1 dalį bei Chartijos 18 straipsnį“[71].

Sprendime *M, X ir X* ESTT taip pat paaiškino, kad sprendimas panaikinti pabėgėlio statusą nebūtinai reiškia, kad asmuo nėra pabėgėlis pagal Pabėgėlių konvenciją. ESTT nustatė, kad gali pasitaikyti atvejų, kai dėl asmenų konkrečioje valstybėje narėje gali būti priimtas sprendimas panaikinti jų pabėgėlio statusą arba sprendimas atsisakyti suteikti šį statusą, tačiau:

> tokiais sprendimais neturėtų būti daromas poveikis jų buvimui pabėgėliais, jei jie tenkina materialias sąlygas, reikalaujamas, kad jie būtų laikomi pabėgėliais, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio d punktą, siejamą su jos III skyriaus nuostatomis, taigi Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsniu[72].

Išsamesnė sprendimo *M, X ir X* analizė pateikta 5.1, 5.4 ir 5.5 skirsniuose.

Nors Pabėgėlių konvencijoje nustatyta sistema taikoma tik pabėgėliams, o ne papildomos apsaugos gavėjams, svarbu pažymėti, kad, aiškinant naujos redakcijos PD 19 straipsnį dėl papildomos apsaugos statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo arba atsisakymo pratęsti jo galiojimą, būtina atsižvelgti į iš Pabėgėlių konvencijos kylančius reikalavimus. Sprendime *Bilali* ESTT nustatė šio principo pagrindą ir konstatavo, kad:

> Direktyvos 2011/95 8, 9 ir 39 konstatuojamosiose dalyse nurodyta, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas, vadovaudamasis Stokholmo programos raginimu, siekė nustatyti vienodą statusą visiems asmenims, kuriems suteikta tarptautinė apsauga, todėl nusprendė asmenims, kuriems suteiktas papildomos apsaugos statusas, suteikti tas pačias teises ir lengvatas, kuriomis naudojasi pabėgėlio statusą turintys asmenys, išskyrus būtinas ir objektyviai pagrįstas išimtis (šiuo klausimu žr. 2016 m. kovo 1 d. Sprendimas *Alo ir Osso*, C-443/14 ir C-444/14, EU:C:2016:127, 31 ir 32 punktai)[73].

ESTT išplėtojo šį aspektą pareikšdamas, kad 19 straipsnis yra panašus į 14 straipsnį, kuriame reglamentuojamas pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą. Šiuo klausimu ESTT pažymėjo, kad:

> apibrėždamas papildomos apsaugos statuso netekimo pagrindus Sąjungos teisės aktų leidėjas rėmėsi pabėgėliams taikomomis teisės normomis. Iš tiesų Direktyvos 2011/95 19 straipsnio, reglamentuojančio papildomos apsaugos statuso netekimą, tekstas ir struktūra yra panašūs į su pabėgėlio statuso netekimu susijusį šios direktyvos 14 straipsnį, kuris savo ruožtu grindžiamas Ženevos konvencijos 1 straipsnio C skirsniu[74].

Todėl skaitant SESV 78 straipsnio 1 dalies tekstą ir ES chartijos 18 straipsnį ir atsižvelgiant į ESTT jurisprudenciją, akivaizdu, kad valstybės narės sprendimus, priimtus pagal naujos redakcijos PD 11, 12, 14, 16, 17 ir 19 straipsnius, privalo priimti su Pabėgėlių konvencija suderinamu būdu.

1.6. Tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo pasekmės

Sprendimas dėl tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo pagal PD arba naujos redakcijos PD, t. y. sprendimas nutraukti asmens pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso galiojimą, pats savaime nėra lemiamas atsižvelgiant į tai, ar atitinkamą asmenį galima išsiųsti iš valstybės narės teritorijos.

Dėl papildomos apsaugos statuso ESTT sprendime *Bilali* nurodė, kad papildomos apsaugos statuso netekimas „neapima pozicijos išreiškimo atskiru klausimu, ar atitinkamas asmuo netenka teisės gyventi atitinkamoje valstybėje narėje“[75]. ESTT tęsdamas nurodė, kad:

---

[71] Ten pat, 111 punktas.

[72] Ten pat, 110 punktas.

[73] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 55 punktas.

[74] Ten pat, 56 punktas. 57 punkte ESTT nusprendė, kad „aiškinant [naujos redakcijos PD] 19 straipsnį turi būti atsižvelgiama į iš Ženevos konvencijos išplaukiančius reikalavimus“.

[75] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 59 punktas.

> iš [naujos redakcijos PD] 2 straipsnio h punkto *in fine* matyti, kad šia direktyva „<…> priimančiosios valstybės narės gali pagal savo nacionalinės teisės normas suteikti nacionalinę apsaugą ir teises, leidžiančias asmenims, kurie neturi papildomos apsaugos statuso, gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje“[76].

Jeigu, atsižvelgiant į naujos redakcijos PD 2 straipsnio h punktą, asmuo neturi teisės į pabėgėlio arba papildomos apsaugos statusą, tas pats principas, kuris pirmiau buvo taikomas *Bilali* byloje, atrodo, taip pat yra taikomas panaikinant pabėgėlio statusą[77].

Nutraukus tarptautinės apsaugos galiojimą, pagal tarptautinę teisę ir (arba) nacionalinę teisę vis tiek gali būti suteikta apsauga nuo išsiuntimo arba išvarymo iš prieglobsčio šalies. Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (EŽTK)[78] 3 straipsnyje nustatytas absoliutus draudimas išsiųsti, kai dėl to asmuo patirtų kankinimus arba nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būtų taip baudžiamas. Pagal ES chartijos 4 straipsnį taip pat draudžiami kankinimai ir nežmoniškas arba žeminantis elgesys arba baudimas, o pagal ES chartijos 19 straipsnio 2 dalį draudžiama perkelti, išsiųsti ar išduoti į „valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas“. Be to, grąžinimas *inter alia* draudžiamas pagal naujos redakcijos PD 21 straipsnį[79].

Sprendime *M, X ir X* ESTT pateikė nuorodą į draudimą išsiųsti ir konstatavo, kad:

> valstybės narės neturėtų išsiųsti, grąžinti ar išduoti užsieniečio, jei yra svarių ir neginčijamų motyvų manyti, kad paskirties valstybėje jam kils realus pavojus susidurti su Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje draudžiamu elgesiu (šiuo klausimu žr. 2016 m. balandžio 5 d. Sprendimas *Aranyosi ir Căldăraru*, C404/15 ir C659/15 PPU, EU:C:2016:198, 86–88 punktai, ir 2018 m. balandžio 24 d. Sprendimas *MP (Papildoma asmens, nukentėjusio nuo kankinimų praeityje, apsauga)*, C353/16, EU:C:2018:276, 41 punktas)[80].

Iš autoritetingo ESTT pareiškimo matyti, kad valstybė narė privalo paisyti ES chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje nustatytų principų ir negali nukrypti nuo savo įsipareigojimų pagal negrąžinimo principą.

Jeigu pabėgėlio statuso galiojimas nutraukiamas remiantis naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalyje nustatytais pagrindais, tuomet pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 6 dalį asmuo turi teisę bent jau į tam tikras Pabėgėlių konvencijoje nustatytas teises, įskaitant šios konvencijos 33 straipsnį, kuriame numatytas draudimas išsiųsti ar grąžinti (negrąžinimo principas). Sprendime *M, X ir X* ESTT priėjo prie šios išvados:

> taigi, jei dėl grąžinimo pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš Direktyvos 2011/95 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse ir 21 straipsnio 2 dalyje numatytų situacijų, kiltų pavojus, kad bus pažeistos jo pagrindinės teisės, garantuojamos Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje, susijusi valstybė narė neturėtų nukrypti nuo Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto negrąžinimo principo[81].

Europos Žmogaus Teisių Teismo (EŽTT) sprendime *K. I.*[82] atsispindi negrąžinimo principo reikšmė atsižvelgiant į tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimą. *K. I.* byla buvo susijusi su čečėnų kilmės Rusijos piliečiu, kurio pabėgėlio statusą panaikino Prancūzijos sprendžiančioji institucija, o sprendimą patvirtino Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas. Sprendimas buvo pagrįstas nuostatomis, kuriomis naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies b punktas perkeliamas į vidaus teisę, remiantis tuo, kad jis kėlė pavojų valstybės narės visuomenei, nes buvo nuteistas ir atliko bausmę už teroristinius nusikaltimus. Paskui Prancūzijos valdžios institucijos priėmė nutarimą jį deportuoti į Rusiją. Klausimas buvo perduotas spręsti EŽTT, kuris nustatė, kad Prancūzijos valdžios institucijos, nusprendusios deportuoti apeliantą, neatsižvelgė į tai, kad jis tebebuvo pabėgėlis pagal Pabėgėlių konvenciją, nepaisant to, kad jo pabėgėlio statusas pagal naujos redakcijos PD buvo panaikintas. EŽTT pateikė nuorodą į ESTT sprendimą *M, X ir X*, kuriame buvo nuspręsta, kad jeigu taikoma naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalis, trečiosios šalies piliečiui gali būti atsisakyta suteikti pabėgėlio statusą, todėl jis neturi ar netenka visų

---

76 Ten pat, 61 punktas.

77 „[T]arptautinės apsaugos prašymas – trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pateiktas prašymas dėl valstybės narės apsaugos, kuris, kaip galima suprasti, siekia pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso ir kuris aiškiai neprašo kitokios rūšies apsaugos, kuriai netaikoma ši direktyva ir kurios galima prašyti atskirai.“

78 Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, 213 UNTS 222, ETS Nr. 005, 1950 m. lapkričio 4 d. (įsigaliojo 1953 m. rugsėjo 3 d.).

79 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 90, 94 ir 95 punktai; naujos redakcijos PD 21 straipsnis ir Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnis yra susiję su „pabėgėliais“ „taikant naujos redakcijos PD 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį“, kuris „nepriklauso nuo oficialaus šio statuso pripažinimo suteikiant „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą“ (90 punktas). Nors šiose nuostatose patvirtinamas negrąžinimo principas ir jo išimtys, ESTT taip pat nusprendė, kad naujos redakcijos PD 21 straipsnio 2 dalis „turi būti aiškinama ir taikoma taip, kad būtų laikomasi Chartijoje, visų pirma jos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje, kuriuose įtvirtintas bendras kankinimo ir nežmoniško ar žeminamo elgesio ar bausmių draudimas, garantuojamų teisių, kad ir koks būtų susijusio asmens elgesys, taip pat draudimas išsiųsti jį į valstybę, kurioje kyla rimtas pavojus, kad su asmeniu bus taip elgiamasi“ (94 punktas).

80 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 94 punktas.

81 Ten pat, 95 punktas.

82 2021 m. balandžio 15 d. EŽTT sprendimas *K.I. / Prancūzija*, Nr. 5560/19.

teisių ir lengvatų, skelbiamų šios direktyvos VII skyriuje, nes jos susijusios su šiuo statusu. Tačiau kol tenkinamos prieglobsčio sąlygos, atitinkamas asmuo išlaiko pabėgėlio statusą ir lengvatas, susijusias su Pabėgėlių konvencijoje garantuojamomis teisėmis, kaip aiškiai nustatyta naujos redakcijos PD 14 straipsnio 6 dalyje[83]. Šioje nuostatoje nustatyta, kad asmenys, kuriems taikoma naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 arba 5 dalis, turi teisę į tam tikras teises pagal Pabėgėlių konvenciją.

EŽTT, remdamasis ankstesniu sprendimu byloje *Saadi*[84], priminė, kad Konvencijos 3 straipsniu suteikta apsauga yra absoliutaus pobūdžio. Tam, kad suplanuotas priverstinis išsiuntimas pažeistų Konvenciją, būtina ir pakanka įrodyti esminius pagrindus, susijusius su įsitikinimu, kad atitinkamam asmeniui gresia realus pagal 3 straipsnį draudžiamo elgesio priimančiojoje šalyje pavojus, net jei laikoma, kad asmuo kelia grėsmę susitariančiosios valstybės nacionaliniam saugumui[85]. Sprendime *K. I.* EŽTT konstatavo, kad, vertinant 3 straipsnį, nebūtina nagrinėti teiginių, kad apeliantas dalyvavo teroristinėje veikloje, nes šis klausimo aspektas nėra svarbus taikant 3 straipsnį[86]. EŽTT taip pat pažymėjo, kad EŽTK 3 straipsniui priešingo elgesio pavojus turi būti nustatomas atliekant išsamų ir *ex nunc* (nuo dabar) padėties prieš išsiuntimą vertinimą[87]. EŽTT priėjo prie vieningos išvados, kad būtų pažeistas EŽTK 3 straipsnio procedūrinis aspektas, jeigu apeliantas būtų grąžintas į Rusiją Prancūzijos valdžios institucijoms neatlikus išsamaus *ex nunc* pavojaus, kuris, pasak apelianto, jam kiltų įvykdžius nutartį dėl išsiuntimo, vertinimo[88].

Daugiau informacijos apie negrąžinimo principą ir procedūrines garantijas, numatytas ES chartijoje, žr. 5.5 skirsnį, taip pat EASO teisminę analizę dėl prieglobsčio procedūrų ir negrąžinimo principo[89].

Atitinkamai sprendimas išsiųsti asmenį iš valstybės narės teritorijos priimamas atskirai nuo sprendimo nutraukti tarptautinės apsaugos galiojimą, be to, valstybės narės privalo laikytis negrąžinimo principo ir kitų pagrindinių teisių, atsižvelgdamos į savo tarptautinius įsipareigojimus.

Byloje *Krasniqi* EŽTT nagrinėjo klausimą, ar asmens išsiuntimas po to, kai buvo panaikintas jo papildomos apsaugos statusas, remiantis tuo, kad jis buvo nuteistas už sunkius nusikaltimus, reiškė EŽTK 8 straipsnio, susijusio su teise į šeimos gyvenimą, pažeidimą. EŽTT priėjo prie išvados, kad šiuo išsiuntimu nebuvo pažeistas EŽTK 8 straipsnis visų pirma atsižvelgiant į asmens pasikartojančias, iš dalies smurtines, taigi ir sunkias nusikalstamas veikas ir keliamą pavojų viešajai tvarkai ir saugumui, faktą, kad jis į Austriją atvyko būdamas suaugęs asmuo ir vis dar turėjo kultūrinių ir kalbinių ryšių su savo gimtąja šalimi, jo šeimos galimybę toliau su juo bendrauti, ir faktą, kad jis galėjo prašyti suteikti leidimą grįžti į Austriją praėjus 5 metams po išsiuntimo[90].

---

83 Ten pat, 76 punktas, kuriame pateikta nuoroda į 2019 m. ESTT (DK) sprendimo *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 92, 94, 95 ir 99 punktus.

84 2008 m. vasario 27 d. EŽTT (DK) sprendimas *Saadi / Italija*, Nr. 37201/06, 137 punktas.

85 2021 m. EŽTT sprendimas *K. I. / Prancūzija*, *op. cit.* (82 išnaša, žr. pirmiau), 119 punktas.

86 Ten pat. Taip pat žr. 2019 m. spalio 10 d. EŽTT sprendimas *O. D. / Bulgarija*, Nr. 34016/18, 46 punktas, ir 2011 m. spalio 11 d. EŽTT sprendimas *Auad / Bulgarija*, Nr. 46390/10, 100 punktas.

87 2021 m. EŽTT sprendimas *K. I. / Prancūzija*, *op. cit.* (82 išnaša, žr. pirmiau), 120 punktas.

88 Ten pat, 146 punktas.

89 EASO, „*Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas – teisminė analizė*“, 2018 m.

90 2017 m. balandžio 25 d. EŽTT sprendimas *Krasniqi / Austrija*, Nr. 41697/12. Taip pat žr. 2014 m. sausio 14 d. EŽTT sprendimas *Y. A. / Nyderlandai*, Nr. 15439/09, dėl afgano, kurio leidimas nuolat gyventi buvo panaikintas ir dėl kurio buvo priimta nutartis išsiųsti pagal Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnį, nes buvo nustatyta, kad jis Afganistano saugumo pajėgose ėjo pulkininko leitenanto pareigas ir dėl šių pareigų jis turi būti laikomas iš dalies atsakingu už šios organizacijos padarytus nusikaltimus. Prašytojas teigė, kad išsiuntimas į Afganistaną reikštų EŽTK 3 straipsnyje nustatyto kankinimų ir nežmoniško elgesio draudimo ir 8 straipsnyje nustatytos teisės į šeimos gyvenimą pažeidimą. EŽTT nusprendė, kad Nyderlandų vyriausybė tuo metu neplanavo jo išsiųsti į Afganistaną, todėl jis negalėjo teigti esąs tariamo EŽTK pažeidimo auka ir jo prašymas buvo nepriimtinas. Taip pat žr. 2017 m. birželio 8 d. EŽTT sprendimas *M. M. ir kt. / Nyderlandai*, Nr. 15993/09.

2 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai I – nustojimas būti pabėgėliu dėl individualaus (-ių) veiksmo (-ų): 11 straipsnio 1 dalies a–d punktai

Naujos redakcijos PD 14 straipsnyje nustatyti pagrindai, susiję su pabėgėlio statuso panaikinimu, galiojimo nutraukimu ar atsisakymu pratęsti jo galiojimą. Pagal 14 straipsnio 1 dalyje nustatytą pirmąjį pagrindą reikalaujama, kad valstybės narės panaikintų, nutrauktų ar atsisakytų pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą, jei jis nustoja būti pabėgėliu pagal naujos redakcijos PD 11 straipsnį.

Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 1 dalis
Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti pabėgėliu pagal 11 straipsnį.

Todėl 14 straipsnio 1 dalis turi būti skaitoma kartu su naujos redakcijos PD 11 straipsniu. 11 straipsnio 1 dalies a–d punktuose nustatyti keturi nustojimo būti pabėgėliu dėl asmens veiksmų pagrindai.

Naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies a–d punktai
Nustojimas būti pabėgėliu

1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei:
   a) savo noru vėl naudojasi savo pilietybės šalies apsauga arba
   b) savo noru susigrąžino prarastą pilietybę, arba
   c) įgijo naują pilietybę ir naudojasi tos valstybės, kurios pilietis jis dabar yra, apsauga, arba
   d) savo noru vėl apsigyveno valstybėje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų buvo bijodamas persekiojimo <…>.

Pagrindinė prielaida, kuria remiantis taikomi 11 straipsnio 1 dalies a–d punktai, yra ta, kad tarptautinė apsauga neturėtų būti suteikta, jeigu ji nebereikalinga arba nebeturi pagrindo[91].

Pažymėtina, kad visuose 11 straipsnio 1 dalies a–c punktuose pateikiama nuoroda į „pilietybę“. Taip pat pažymėtina, kad nors 11 straipsnio 1 dalies a, b ir d punktuose vartojami žodžiai „savo noru“, 11 straipsnio 1 dalies c punkte nereikalaujama, kad veiksmai būtų atliekami savo noru.

Apskritai dėl 11 straipsnio 1 dalies a–d punktų pažymėtina, kad bendrosios kompetencijos ir specializuotieji teismai privalo įvertinti esminius faktus ir aplinkybes, dėl kurių buvo priimtas sprendimas dėl nustojimo būti pabėgėliu ir panaikintas pabėgėlio statusas. Paskui būtina nustatyti, ar šių faktų ir aplinkybių pakanka norint įrodyti, kad atitinkamas asmuo nebeturi pagrįstos persekiojimo savo pilietybės šalyje arba kilmės šalyje, jei taikomas 11 straipsnio 1 dalies d punktas, baimės ir kad tarptautinė apsauga nebereikalinga.

Kiekviena iš 11 straipsnio 1 dalies a–d punktų nuostatų įvertinama kituose skirsniuose, kaip aprašyta 4 lentelėje.

[91] Kraft, I., „Article 11, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner, K. ir Thym, D. (red.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2-as leid., C. H. Beck, Bloomsbury Publishing PLC, Miunchenas, 2016 m., p. 1191, 1 dalis (toliau – atitinkamai Kraft, „Article 11 QD (recast)“ ir Hailbronner ir Thym, *EU Immigration and Asylum Law*).

4 lentelė. 2 dalies struktūra

Skirsnis	Pavadinimas	Puslapis
2.1	Asmuo savo noru vėl naudojasi savo pilietybės šalies apsauga: 11 straipsnio 1 dalies a punktas	27
2.2	Asmuo savo noru susigrąžino prarastą pilietybę: 11 straipsnio 1 dalies b punktas	31
2.3	Asmuo įgijo naują pilietybę: 11 straipsnio 1 dalies c punktas	32
2.4	Asmuo savo noru vėl apsigyvena kilmės šalyje: 11 straipsnio 1 dalies d punktas	34

2.1. Asmuo savo noru vėl naudojasi savo pilietybės šalies apsauga: 11 straipsnio 1 dalies a punktas

Pirmasis nustojimo būti pabėgėliu pagrindas nustatytas naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies a punkte. Jame nustatyta, kad „[t]rečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei: a) savo noru vėl pasinaudojo savo pilietybės šalies apsauga“.

Naujos redakcijos 11 straipsnio 1 dalies c punkte atsispindi Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 1 dalis, kurioje nustatyta, kad Konvencija nebebus taikoma pabėgėliui, jeigu jis „įgijo naują pilietybę ir naudojasi tos šalies, kurios pilietis jis dabar yra, apsauga“.

11 straipsnio 1 dalies a punktas taikomas, kai pabėgėlis, kuris, gyvendamas už savo pilietybės šalies ribų, savo noru imasi veiksmų, iš kurių matyti, kad jis vėl naudojasi nacionaline apsauga. 11 straipsnio 1 dalies a punkte nustatytas pabėgėlio, kuris tokiu tapo savo valia, padėties pokytis. Jeigu pabėgėlis imasi tam tikrų veiksmų, galima daryti prielaidą, kad asmuo savo noru vėl naudojasi pilietybės šalies apsauga.

Šioje situacijoje asmuo nustoja būti pabėgėliu dėl to, kad jeigu pabėgėlis savo noru vykdo tokius veiksmus ir taip „vėl pasinaudoja pilietybės šalies apsauga“, tarptautinė apsauga tampa nebereikalinga. Kadangi 11 straipsnio 1 dalies a punkte pateikta aiški nuoroda į asmens pilietybės šalį, jis netaikomas asmenims be pilietybės.

11 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyti du kriterijai, kaip parodyta 5 paveiksle ir išnagrinėta kituose poskirsniuose.

5 paveikslas. 11 straipsnio 1 dalies a punkte nustatyti kriterijai

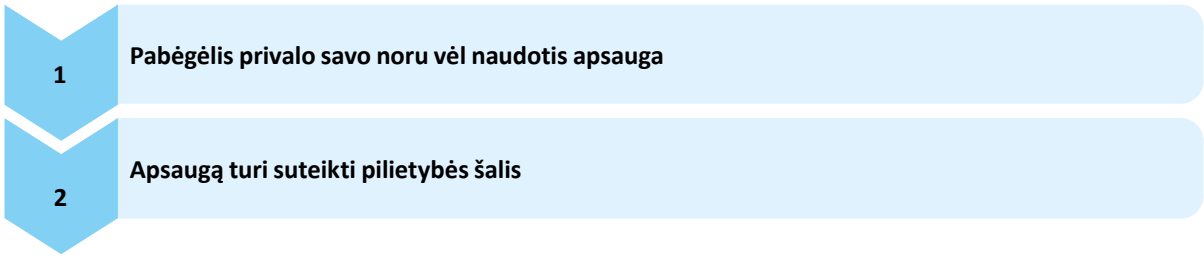

2.1.1. Pabėgėlis privalo savo noru vėl naudotis apsauga

Pagal naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies a punktą tai, kad asmuo vėl naudojasi „pilietybės šalies apsauga“, reiškia pilietybės šalyje suteikiamą apsaugą ir šalies diplomatinių ar konsulinių įstaigų suteikiamą apsaugą už šalies teritorijos. Pabėgėlis gali grįžti į savo pilietybės šalį ir dėl šio veiksmo jam gali būti suteikiama pilietybės šalies vidaus apsauga. Nemažai bylų, kuriose remiamasi naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies a punktu, yra susijusios su situacijomis, kuriose pabėgėlis siekia kuria nors forma gauti savo pilietybės šalies valdžios institucijų

diplomatinę ar konsulinę apsaugą[92]. Tai gali būti taikoma tuo atveju, kai pabėgėlis kreipėsi į oficialias valdžios institucijas arba jose apsilankė, pvz., priimančiosios valstybės narės konsulatuose ar ambasadose, siekdamas gauti pasą ar kitus oficialius dokumentus arba pratęsti jų galiojimą. Toks veiksmas gali būti požymis, kad jeigu pabėgėlis grįžtų, jis taip pat galėtų tikėtis pilietybės šalies apsaugos.

Asmuo apsauga vėl turi naudotis savo noru ir tai reiškia, kad turi būti ketinama vėl naudotis valstybės apsauga[93]. Kai pabėgėlis kreipiasi į savo kilmės šalies oficialias valdžios institucijas, pvz., prašydamas išduoti oficialius dokumentus, toks veiksmas gali reikšti ketinimą vėl pasinaudoti pilietybės šalies apsauga[94].

Keletas bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nustatė, kad veiksmai, kurių buvo imtasi pasui iš pilietybės šalies oficialių valdžios institucijų gauti, gali būti laikomi požymiu, kad asmuo ketina vėl pasinaudoti tos šalies apsauga[95]. Tačiau vien tai, kad asmuo kreipiasi į savo pilietybės šalies institucijas, automatiškai nereiškia ketinimo ir šiuo atžvilgiu būtina atlikti atskirą vertinimą.

Vokietijos federalinis administracinis teismas laikėsi nuomonės, kad nacionalinio paso priėmimas arba galiojimo pratęsimas nebūtinai reiškia, kad kiekvienu atveju pabėgėlio statusas panaikinamas automatiškai. Teismas nustatė, kad nors toks elgesys buvo požymis, kad atitinkamas asmuo norėjo vėl gauti savo gimtosios šalies apsaugą, ši išvada gali būti paneigta atsižvelgiant į konkrečios bylos aplinkybes. Teismas pažymėjo, kad reikia įvertinti individualias bylos aplinkybes ir kad būtina užduoti klausimą, ar asmens, turinčio teisę į prieglobstį, elgesys gali būti laikomas įrodymu, kad paso išdavimu nebuvo siekiama vėl susigrąžinti diplomatinę apsaugą. Teismas konstatavo, kad „vien naudojimasis gimtosios šalies diplomatinės misijos teikiama paslauga siekiant įveikti biurokratines kliūtis negali būti laikomas pakankama priežastimi netekti teisių. Būtina priimti sprendimus dėl susijusio tikslo ir individualių aplinkybių“[96].

Prancūzijos teismai laikosi nuomonės, kad tam tikri pabėgėlio veiksmai, pvz., kreipimasis į pilietybės šalies ambasadas arba konsulatus Prancūzijoje, yra „lojalumo veiksmai“, iš kurių matyti, kad asmuo vėl naudojasi apsauga, dėl kurios nuolatinė tarptautinė apsauga gali būti nereikalinga. Tačiau faktus ir aplinkybes reikia įvertinti atsižvelgiant į kitus veiksnius, iš kurių gali būti matyti, kad taip nėra[97].

Veiksmų pabėgėlis turėjo imtis dėl būtinybės arba dėl to, kad priimančioji valstybė narė reikalavo, kad pabėgėlis imtųsi tokių veiksmų (pvz., prieglobsčio valstybės reikalavimas, kad pabėgėlis gautų kelionės dokumentus)[98]. UNHCR, aiškindamas Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 1 dalį, kuri atsispindi naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies a punkte, nurodo, kad pabėgėlio

> galimybė pasinaudoti savo pilietybės šalies suteikiama apsaugos priemone gali būti apribota dėl jo nekontroliuojamų aplinkybių. Jam, pvz., gali prireikti prašyti nutraukti santuoką savo gimtojoje šalyje, nes kitur nutraukta santuoka gali būti nepripažįstama tarptautiniu lygmeniu. Toks veiksmas negali reikšti, kad asmuo savo noru vėl naudojasi apsauga ir jam nebus atimtas pabėgėlio statusas[99].

---

[92] Kraft, „Article 11, QD (recast)“, *op. cit.* (91 išnaša, žr. pirmiau), p. 1194, 8 dalis; Hathaway, J. C. ir Foster, M., *The Law of Refugee Status*, 2-as leid., *Cambridge University Press*, Kembridžas, 2014 m. (toliau – Hathaway ir Foster, *The Law of Refugee Status*), p. 469–470.

[93] UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 120 dalis, įskaitant nuorodą į Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 1 dalies aiškinimą.

[94] Europos migracijos tinklas (EMT), *Beneficiaries of international protection travelling to and contacting authorities of their country of origin: challenges, policies and practices in the EU Member States, Norway and Switzerland: EMN Synthesis*, 2019 m. lapkričio mėn., p. 18.

[95] 2011 m. birželio 13 d. Migracijos apeliacinio teismo (*Migrationsöverdomstolen*, Švedija) sprendimas UM 5495-10, MIG 2011:13 (santrauka anglų k.). Tą patį principą taiko Aukščiausiasis administracinis teismas (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) 2019 m. sausio 31 d. sprendime Ra 2018/14/0121, AT:VWGH:2019:RA2018140121.L01. Jį taip pat taiko Prieglobsčio ir imigracijos specializuotasis teismas (Jungtinė Karalystė) 2007 m. birželio 28 d. sprendime *RD (Nustojimas būti pabėgėliu, prievolė įrodyti, procedūra), Alžyras*, 2007 m., UKAIT 66, 30 punktas. Specializuotasis teismas nusprendė: „Pasas nėra dekoratyvinė puošmena arba kolekcionuojamas daiktas. <...> Jeigu asmuo gauna pasą, bus daroma prielaida, kad jis ketina pasinaudoti pasą išdavusios valstybės apsauga. Žinoma, apeliantas gali paneigti šią išvadą.“

[96] Neoficialus 2017 m. liepos 27 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimo vertimas, 1 C 28.16, DE:BVerwG:2017:270717U1C28.16.0.

[97] 1989 m. sausio 13 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas 78055, FR:CESSR:1989:78055.19890113, kuriame nustatyta, kad paprasčiausias kreipimasis į kilmės šalies valdžios institucijas negali būti laikomas nepaneigiama prielaida ir kad reikia išnagrinėti visas konkrečias aplinkybes. UNHCR pareiškia, kad „jeigu prašo išduoti nacionalinį pasą arba pratęsti jo galiojimą ir jei nėra priešingų įrodymų, bus daroma prielaida, kad jis ketina pasinaudoti savo pilietybės šalies apsauga. Kita vertus, dokumentų įgijimas iš nacionalinių valdžios institucijų, dėl kurių pilietybės neturintys asmenys taip pat turėtų kreiptis, pvz., gimimo ar santuokos liudijimas, arba naudojimasis panašiomis paslaugomis negali būti laikomi pakartotiniu naudojimusi apsauga“ (UNHCR *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 121 punktas). Tačiau UNHCR taip pat pareiškia, kad pabėgėlis gali paneigti išvadą, ir „[g]ali būti atvejų, kai nacionalinio paso gavimas arba galiojimo pratęsimas neturėtų būti laikomi ketinimo vėl pasinaudoti pilietybės šalies apsauga požymiu. Pagrindinis klausimas – tikslas arba priežastis, dėl kurios buvo gautas pasas arba pratęstas jo galiojimo terminas“ (UNHCR, *The Cessation Clauses: Guidelines on their application*, 1999 m. balandžio 26 d., 10 punktas). Hathaway ir Foster manymu, šis požiūris yra problemiškas, nes pagal jį prievolė įrodyti perkeliama pabėgėliui (Hathaway ir Foster, *The Law of Refugee Status*, *op. cit.* (92 išnaša, žr. pirmiau), p. 467–468). Taip pat žr. EMT, *Beneficiaries of international protection travelling to and contacting authorities of their country of origin: challenges, policies and practices in the EU Member States, Norway and Switzerland: EMN Synthesis*, 2019 m. lapkričio mėn.

[98] UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 119 punktas, kuriame nustatyta tokių bylų nagrinėjimo sistema, nustatant tris esminius veiksnius, į kuriuos atsižvelgiant analizuojamos pagal 1 straipsnio C skirsnio 1 dalį pradėtos bylos: savanoriškumas, ketinimas ir faktinis pakartotinis pasinaudojimas.

[99] Ten pat, 120 punktas.

Tokiais atvejais reikėtų įvertinti, ar sąveika su „pilietybės šalimi“ buvo reikalinga tik tam, kad būtų įvykdytas pabėgėliui pagal priimančiosios valstybės reglamentus ir procedūras nustatytas reikalavimas, be to, „gyvybiškai svarbu atkreipti dėmesį į kiekvienos konkrečios bylos faktus“[100].

Prancūzijos Valstybės Taryba nusprendė, kad Turkijos pilietybę turintis pabėgėlis, kuris gavo pasus iš konsulato savo nepilnamečiams vaikams, kad jie galėtų grįžti pas savo motiną į Turkiją, tai padarė dėl būtinybės, o ne tam, kad savo noru vėl pasinaudotų apsauga[101]. Kitoje byloje, kurioje pabėgėlė kreipėsi į savo pilietybės šalies universiteto institucijas, kad gautų darbui pagal profesiją Prancūzijoje būtiną pažymėjimą, kaip to reikalaujama pagal Prancūzijos taisykles, buvo nustatyta, kad tai nėra lojalumo veiksmas, taigi asmuo savo noru vėl nesinaudojo apsauga[102]. Panašiai, kita Prancūzijos byla buvo susijusi su pabėgėle, kuri pratęsė savo paso galiojimą savo pilietybės šalies ambasadoje Paryžiuje, gavusi aiškų Prancūzijos policijos prašymą, nes tai buvo būtina tam, kad toliau galiotų teisė į jai išgyventi būtiną gydymą. Motyvuojamojoje dalyje Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas į tai atsižvelgė, taip pat atsižvelgė į faktą, kad paso galiojimą pratęsė trečiasis asmuo, pabėgėlės pažeidžiamumą, jos sveikatos ir psichologinę būklę ir sudėtingą administracinę situaciją. Teismas nusprendė, kad būtinybės reikalavimas buvo įvykdytas, todėl jos pabėgėlio statusas buvo išlaikytas[103]. Šią bylą galima palyginti su kita Prancūzijos byla, kurioje čečėnų tautybės asmuo nustojo būti pabėgėliu dėl to, kad pratęsė savo paso galiojimą Strasbūre esančiame Rusijos konsulate. Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas nustatė, kad pabėgėlis veikė savo noru ir pasas nebuvo gautas davus kyšį ar dėl kurių nors kitų įtikinamų priežasčių arba pagrįsto pateisinimo[104].

Dėl sugrįžimo į pilietybės šalį Vokietijos federalinis administracinis teismas nustatė, kad pabėgėlio kelionės į savo pilietybės šalį nebūtinai reiškia prielaidą, kad pabėgėlis savo noru norėjo vėl naudotis savo pilietybės šalies apsauga, todėl būtina atlikti individualų vertinimą[105]. Bulgarijoje aukščiausiasis administracinis teismas nusprendė, kad pabėgėlio grįžimas į tėvo laidotuves nebuvo laikomas priežastimi nutraukti tarptautinės apsaugos galiojimą pagal 11 straipsnio 1 dalies a punktą, nes, teismo manymu, tai nebuvo savo noru atliktas veiksmas[106].

Priešingai, nurodytos grįžimo į kilmės šalį priežastys gali ir nebūti pateisinamas pagrindas išlaikyti pabėgėlio statusą. Pavyzdžiui, Nyderlandų Valstybės Taryba patvirtino sprendimą nutraukti pabėgėlės, kuri į Azerbaidžaną keliavo tris kartus naudodamasi savo pabėgėlio pasu ir Azerbaidžano ambasados išduotomis vizomis, pabėgėlio statuso galiojimą. Valstybės Taryba nustatė, kad pabėgėlės vizitai nebuvo susiję su Valstybės Tarybai nurodytomis priežastimis, kurios, kaip nustatyta, reiškė „įprastus vizitus į tą šalį praleisti atostogų“[107]. Todėl Valstybės Taryba priėjo prie išvados, kad ji savo noru naudojosi Azerbaidžano institucijų apsauga ir ją gavo.

Prancūzijoje Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas patvirtino sprendimą dėl nustojimo būti pabėgėliu, susijusį su pabėgėlio statusu afgano, kuris savo pilietybės šalyje praleido du mėnesius švęsdamas sudarytą santuoką. Teismas nustatė, kad jis savo noru vėl naudojosi savo pilietybės šalies apsauga. Tačiau, atsižvelgiant į tuometinę padėtį Afganistane, jam buvo suteikta papildoma apsauga[108]. Kita Prancūzijos byla buvo susijusi su Vietnamo piliečiu, kuris į Vietnamą grįžo keturioms savaitėms. Šioje byloje teismas nustatė, kad jis vėl naudojosi savo pilietybės šalies apsauga. Jis nusprendė, kad sveikatos pažymėjime, susijusiame su jo vyresnio amžiaus tėvo sveikata, kuriuo siekiama pagrįsti šeimos priežastį sugrįžti, tačiau kurį jis turėjo likus devyniems mėnesiams iki kelionės, nebuvo jokių absoliučių pagrindų jo skubiam išvykimui. Galiausiai teismas pažymėjo, kad jis nesistengė prašyti, kad Prancūzijos institucijos išduotų leidimą saugiai vykti tranzitu. Todėl teismas nusprendė, kad asmuo nacionaline apsauga vėl naudojosi savo noru[109].

Panašiai, Belgijos ginčų pagal Užsieniečių įstatymą taryba nustatė, kad afganų pabėgėlio nurodytos priežastys, susijusios su jo brolio sveikatos būkle, dėl kurių jis grįžo į Kabulą, nebuvo įtikinamos ir iš jų buvo matyti, kad tarptautinė apsauga nebereikalinga. Teismas nustatė, kad vien faktas, kad jis prašė Pakistano valdžios institucijų

---

[100] E. Fripp, *Nationality and statelessness in the international law of refugee status,* „Bloomsbury“, 2016 m. (toliau – Fripp, *Nationality and Statelessness*), p. 335.

[101] 2009 m. gegužės 15 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / M. A.*, Nr. 288747, FR:CESSR:2009:288747.20090515.

[102] 2006 m. vasario 8 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *Association d'accueil aux médecins et personnels de santé réfugiés en France*, Nr. 277258, FR:CESSR:2006:277258.20060208.

[103] 2013 m. liepos 24 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *Mlle L. M.*, Nr. 12002308 C+, in CNDA, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'État et de la Cour nationale du droit d'asile, Recueil 2013*, p. 121–122.

[104] 2020 m. gruodžio 28 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. S.*, Nr. 20012065 C+.

[105] 2017 m. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 1 C 28.16, *op. cit.* (96 išnaša, žr. pirmiau).

[106] 2017 m. liepos 19 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (Bulgarija) sprendimas, byla Nr. 9661.

[107] 2016 m. birželio 15 d. Valstybės Tarybos (*Raad van State*, Nyderlandai) sprendimas 201508135/1/V3 (santrauka anglų k.), NL:RVS:2016:1773, 7 punktas.

[108] 2015 m. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 14033523+, *op. cit.* (45 išnaša, žr. pirmiau). Tačiau priešingai, Federalinis administracinis teismas (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) 1991 m. gruodžio 2 d. sprendime 9 C 126/90 nurodė, kad santuokos sudarymas kilmės šalies konsulate buvo vienkartinis aktas, kuris nebuvo svarbus atsižvelgiant į ryšį su ta šalimi, todėl tarptautinės apsaugos poreikis nenustojo galioti. Pastaba. Pastaroji byla buvo nagrinėta iki naujos redakcijos PD ir nebuvo susijusi su grįžimu į kilmės šalį.

[109] 2017 m. liepos 6 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. Q.*, Nr. 16032301 R.

ir Afganistano ambasados leidimo keliauti per šalį į Kabulą, nesumenkino šios išvados svarbos[110]. Be to, tas pats teismas byloje dėl asmens, kuris grįžo į Iraką naudodamasis Irako ambasados Prancūzijoje išduotu Irako pasu, nustatė, kad jis savo noru įgijo Irako pasą. Teismas nustatė, kad tai buvo požymis, jog jis nebeturėjo pagrįstos institucijų persekiojimo baimės[111].

Tačiau jeigu su pilietybės šalies institucijomis bendraujama retkarčiais arba atsitiktinai, negalima manyti, kad asmuo dėl tokio bendravimo savo noru vėl naudojasi nacionaline apsauga. Pavyzdžiui, Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas nustatė, kad Bangladešo pabėgėlis Prancūzijoje nesinaudojo savo pilietybės šalies apsauga, kai gavo Bangladešo vairuotojo pažymėjimą. Teismas nustatė, kad vairuotojo pažymėjimas buvo įprastas reikalavimas įsidarbinant ir pabėgėlis su valdžios institucijomis bendravo tik telefonu būdamas Prancūzijoje, kad sužinotų, kaip trečiasis asmuo jo vardu galėtų gauti pažymėjimą. Be to, faktas, kad jo žmona Bangladešo valdžios institucijoms turėjo duoti kyšį, kad būtų išduotas dokumentas, dar labiau įtikino teismą, kad pabėgėlis nedemonstravo faktinio ketinimo vėl pasinaudoti savo pilietybės šalies apsauga[112].

UNHCR pareiškia:

> nustatant, ar šiomis aplinkybėmis netenkama pabėgėlio statuso, reikėtų daryti skirtumą tarp faktinio pakartotinio pasinaudojimo apsauga ir nereguliarių ir atsitiktinių kontaktų su nacionalinėmis valdžios institucijomis. Jeigu pabėgėlis prašo išduoti nacionalinį pasą arba pratęsti jo galiojimą ir jei nėra priešingų įrodymų, bus daroma prielaida, kad jis ketina pasinaudoti savo pilietybės šalies apsauga. Kita vertus, dokumentų įgijimas iš nacionalinių valdžios institucijų, dėl kurių pilietybės neturintys asmenys taip pat turėtų kreiptis, pvz., gimimo ar santuokos liudijimas, arba naudojimasis panašiomis paslaugomis negali būti laikomi pakartotiniu naudojimusi apsauga[113].

Kai kurios aplinkybės nereiškia, kad asmuo vėl naudojasi nacionaline apsauga. Gali būti, kad asmuo negali išreikšti arba aiškiai neišreiškė valios vėl pasinaudoti pilietybės šalies apsauga, todėl toks pakartotinis naudojimasis nėra savanoriškas. Apsauga gali vėl naudotis, pvz., vaikas, asmuo, kuris negali priimti sprendimo vėl naudotis apsauga[114], arba trečiasis asmuo be pabėgėlio sutikimo.

2.1.2. Apsaugą turi suteikti pilietybės šalis

Kitas nagrinėtinas klausimas, susijęs su 11 straipsnio 1 dalies a punktu, yra tai, ar apsaugą suteikia pabėgėlio pilietybės šalis. Pasak Tarptautinio Teisingumo Teismo, pilietybė – tai teisinis ryšys, pagrįstas socialiniu priskyrimo faktu, tikru egzistencijos, interesų ir jausmų solidarumu, susijusiu su abipusėmis teisėmis ir pareigomis[115]. Paprastai kiekviena valstybė savo pilietybės įstatymuose nustato, kas yra (ir kas nėra) pilietis[116]. Asmuo pilietybę gali įgyti pagal kraujo teisės principą (*jus sanguinis*) arba žemės teisės principą (*jus soli*). Pilietybę taip pat galima įgyti natūralizacijos būdu atsižvelgiant į gyvenimą ilgą laiką šalyje arba taip pat gali būti įgyjama dėl prijungimo ar aneksijos[117].

Jeigu asmeniui buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama nacionalinė institucija, bendrosios kompetencijos ar specializuotasis teismas turės nustatyti pabėgėlio pilietybę (arba jos nebuvimą), kad įvertintų, ar jis gali būti priskirtas prie tarptautinės apsaugos gavėjų. Todėl tuo atveju, kai valstybė narė siekia panaikinti tą statusą, nutraukti arba atsisakyti pratęsti jo galiojimą, pabėgėlio pilietybė jau bus nustatyta, išskyrus atvejus, kai pabėgėlio statusas buvo suteiktas remiantis neteisingai pateiktais faktais ir (arba) padirbtais dokumentais, susijusiais su jo pilietybe. Tačiau net ir tokiomis aplinkybėmis labai tikėtina, kad valstybė narė tame etape išsiaiškins tikrąją atitinkamo asmens pilietybę, taigi tokiais atvejais reikės taikyti 14 straipsnio 3 dalies b punktą[118]. Todėl pabėgėliui, kuris neturi pilietybės, tačiau grįžta į ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį arba kreipiasi į tos šalies

---

[110] 2018 m. gegužės 9 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (RVV/CCE, Belgija) sprendimas Nr. 203.723.

[111] 2020 m. vasario 6 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (RVV/CCE, Belgija) sprendimas Nr. 232.289.

[112] 2018 m. rugsėjo 14 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. Q.*, Nr. 16029914.

[113] UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 121 punktas.

[114] Naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies a punktas. Tačiau priešingai, 2019 m. kovo 13 d. Federalinio teismo (Kanada) sprendime *Nana Abechkhrishvili / Minister of Citizenship and Immigration*, 2019 FC 313, pabėgėlė teigė, kad dėl savo psichinės būklės ji nesielgė racionaliai grįždama į Gruziją, todėl neketino savo noru vėl naudotis Gruzijos apsauga. Teismas nustatė, kad jai diagnozuotas nerimo sutrikimas nebuvo pakankama priežastis įrodyti, kad ji veikė ne savo noru. Jos gerai apgalvoti planai ir ilgesnis buvimas Gruzijoje dviem atvejais galėjo reikšti, kad jos kelionės buvo sąmoningos ir suplanuotos.

[115] 1955 m. balandžio 6 d. Tarptautinio Teisingumo Teismo sprendimas *Nottebohm byla (Lichtenšteinas) / Gvatemala* (antras etapas), 1955 m., TTT pranešimai 4, p. 23.

[116] Foster, M. ir Lambert, H., *International refugee law and the protection of stateless persons*, „Oxford University Press“, Niujorkas, 2019 m. (toliau – Foster ir Lambert, *International refugee law and the protection of stateless persons*), p. 53.

[117] Ten pat.

[118] Žr. 4.3 skirsnį.

valdžios institucijas ir kuris neturi tos šalies pilietybės, nebus taikomas 11 straipsnio 1 dalies a punktas, nes jis neatitiks pilietybės kriterijaus.

Iš to, kas išvardyta, aiškiai matyti, kad situacijose, susijusiose su galimu pakartotiniu naudojimusi pilietybės šalies apsauga savo noru, kiekvienu atveju būtina atlikti individualų vertinimą, siekiant nustatyti, ar pabėgėlis gavo savo pilietybės šalies apsaugą, palyginti su, pvz., ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalimi.

2.2. Asmuo savo noru susigrąžino prarastą pilietybę: 11 straipsnio 1 dalies b punktas

Antrasis nustojimo būti pabėgėliu pagrindas nustatytas naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies b punkte. Ši nuostata taikoma pabėgėliui, kuriam tarptautinė apsauga nebereikalinga, nes jis susigrąžino ankstesnę pilietybę. Jame nustatyta, kad „[t]rečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei: […] b) savo noru susigrąžino prarastą pilietybę“. 11 straipsnio 1 dalies b punkte atsispindi Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 2 dalis, kurioje nustatyta, kad Konvencija nebetaikoma bet kuriam pabėgėliui, jeigu jis „netekęs pilietybės, tą pačią vėl savanoriškai įgijo“. Ji taikoma asmeniui, kuris tam tikru metu (iki to laiko, kai buvo pripažintas pabėgėliu, arba vėliau) neteko pilietybės ir nuo to laiko ją vėl savanoriškai įgijo. Pilietybės klausimai nagrinėjami 2.1.2 skirsnyje.

Pilietybė gali būti prarandama dėl to, kad ją atėmė atitinkama vyriausybė arba pabėgėliui atlikus veiksmą, dėl kurio jis neteko pilietybės pagal taikomą įstatymą. Pabėgėlis pilietybės gali netekti dėl valstybės sprendimo, priimto asmens prašymu, arba asmuo gali atsisakyti pilietybės[119]. Be to, pabėgėliui pilietybė galėjo būti atimta, be kita ko, dėl išdavystės, per ilgo gyvenimo užsienyje, karo tarnybos vengimo arba kitos valstybės pilietybės priėmimo[120].

Žodis „įgijo iš naujo“ vartojamas būtuoju kartiniu laiku, todėl atrodo, kad nuostata taikoma asmeniui iš naujo įgijus atitinkamą pilietybę, o ne tuomet, kai jis pradėjo svarstyti įgijimo iš naujo klausimą arba kai buvo pateiktas prašymas[121].

Pagal 11 straipsnio 1 dalies b punktą reikalaujama, kad pabėgėlis savo noru imtųsi veiksmų, tik tuomet galima remtis nuostata. Kaip pažymėta: „[k]itaip nei pakartotinis pasinaudojimas nacionaline apsauga, pilietybės įgijimą iš naujo gali inicijuoti ne pabėgėlis, o kilmės valstybė, kai priimamas plačiu mastu taikomas pilietybės įstatymas“[122]. Pilietybės suteikimas taikant įstatymą arba dekretą nereiškia pilietybės įgijimo iš naujo savo noru, išskyrus atvejus, kai pabėgėlis aiškiai arba numanomai priėmė pilietybę. Tačiau jeigu tokia ankstesnė pilietybė suteikiama taikant įstatymą, įskaitant galimybę pilietybę atmesti, pilietybė bus laikoma įgyta iš naujo, jeigu visapusiškai informuotas pabėgėlis nepasinaudojo galimybe ją atmesti. Išimtis būtų taikoma tuo atveju, jeigu pabėgėlis galėtų remtis konkrečiomis priežastimis, iš kurių matyti, kad jis iš tiesų neketino iš naujo įgyti ankstesnės pilietybės. Buvo manoma, kad „pabėgėliai privalo parodyti nepritariantys pasiūlymui atkurti pilietybę, jeigu jie yra visapusiškai informuoti apie tai, kad ji bus automatiškai suteikta, nebent jie nuspręs jos atsisakyti“[123].

Kitais atvejais asmuo naują pilietybę gali įgyti dėl santuokos, kuri vėliau buvo prarasta mirus sutuoktiniui arba nutraukus santuoką. Paskui asmuo gali savo noru prašyti iš naujo įgyti prarastą pilietybę po tokio įvykio[124]. UNHCR laikosi nuomonės, kad kol pabėgėlis laisva valia iš naujo įgyja pilietybę, kurios neteko, galima daryti prielaidą dėl ketinimo gauti savo vyriausybės apsaugą[125].

---

[119] Fripp, *Nationality and statelessness*, *op. cit.* (100 išnaša, žr. pirmiau), p. 30.

[120] Ten pat, p. 30.

[121] Ten pat, p 335–336.

[122] Fitzpatrick, J. ir Bonoan, R., „Cessation of refugee protection“, paskelbta Feller, E., Türk, V. and Nicholson, F. (red), *Refugee Protection in International Law: UNHCR's global consultations on international protection*, „Cambridge University Press“, Kembridžas, 2003 m., p. 491–544 (toliau – Fitzpatrick ir Bonoan, „Cessation of refugee protection“), p. 525.

[123] Ten pat, p. 526, kuriame pateiktas apibendrinimas, UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 128 punktas.

[124] Pavyzdžiui, Irano Islamo Respublikos civilinio kodekso 987 straipsnyje nustatyta: „Už užsienio piliečio ištekėjusi iranietė išsaugo Irano pilietybę, išskyrus atvejus, kai pagal vyro šalies teisę jo pilietybė po santuokos suteikiama jo žmonai. Tačiau bet kuriuo atveju po vyro mirties, nutraukus santuoką arba pradėjus gyventi skyrium, ji iš naujo įgyja savo pradinę pilietybę, įskaitant visas su ja susijusias teises ir privilegijas, ir šiuo tikslu pakanka pateikti prašymą Užsienio reikalų ministerijai, kuris turėtų būti pridėtas prie jos vyro mirties liudijimo arba dokumento, kuriuo nustatomas gyvenimas skyrium.“ Žr. Kanados imigracijos ir pabėgėlių valdyba, „Iran: Requirements and procedures for a former Iranian citizen by birth, who renounced their citizenship, to reacquire Iranian citizenship, including circumstances that may bar someone from re-acquiring Iranian citizenship (2015-August 2017)“, 2017 m. rugpjūčio 22 d., IRN105961.E.

[125] UNHCR, *Pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygos*, *op. cit.* (97 išnaša, žr. pirmiau), 13 punktas; UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 121 punktas.

Tačiau pažymėta:

> [j]eigu pabėgėlis turi galimybę iš naujo įgyti prarastą pilietybę (nepaisant to, ar pilietybė prarasta žlugus valstybei ar skyrus su pilietybės atėmimu susijusią bausmę) ir atsisako tai padaryti (nes pirmenybę teikia galimybei kurti naują gyvenimą prieglobsčio valstybėje arba baiminasi, kad grįžimas į kilmės valstybę bus traumuojantis arba kad joje gali pablogėti politinės sąlygos), pagal [Pabėgėlių konvencijos] 1 straipsnio C skirsnio 2 dalį pilietybės atimti negalima. Nėra pilietybės įgijimo iš naujo savo noru elemento[126].

2.3. Asmuo įgijo naują pilietybę: 11 straipsnio 1 dalies c punktas

Trečiasis nustojimo būti pabėgėliu pagrindas nustatytas naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies c punkte. Jame nustatyta, kad „[t]rečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei: <...> c) įgijo užsienio valstybės pilietybę ir naudojasi tos valstybės, kurios pilietis jis arba ji dabar yra, apsauga“. Naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies c punkte atsispindi Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 3 dalis, kurioje nustatyta, kad Konvencija nebebus taikoma nė vienam pabėgėliui, jeigu jis „įgijo naują pilietybę ir naudojasi tos šalies, kurios pilietis jis dabar yra, [apsauga]“.

Šiomis aplinkybėmis Prancūzijos Valstybės Taryba nusprendė, kad tuo atveju, kai pabėgėlis įgijo naują pilietybę ir visapusiškai naudojasi savo naujos pilietybės šalies apsauga, tai gali būti pateisinama priežastis panaikinti jam suteiktą statusą, kuriuo jis naudojasi[127].

11 straipsnio 1 dalies c punkto reikalavimas dėl nustojimo būti pabėgėliu nereiškia, kad pabėgėlis turi savanoriškai įgyti naują pilietybę. Kadangi vartojama būtojo kartinio laiko forma „įgijo“, nuostata gali būti taikoma, tik kai asmuo turi atitinkamą pilietybę, o ne turėjo ją anksčiau[128]. Tačiau turi būti įtikinamų įrodymų, susijusių su pabėgėlio turima kitos šalies pilietybe, atsižvelgiant į taikytiną teisę ir faktinę administracinę praktiką. Kitos šalies paso turėjimas pats savaime gali būti nepakankamas įrodymas[129].

Nauja pilietybė gali būti įgyjama natūralizacijos, reintegracijos (kai įstatyme nustatytas pilietybę praradusių asmenų pilietybės atkūrimas) ir prijungimo būdu[130]. Pavyzdžiui, gali būti, kad asmuo savanoriškai įgijo savo sutuoktinio pilietybę arba ją įgijo automatiškai po santuokos, net jeigu nesiėmė jokių veiksmų, išskyrus pačią santuoką, jai įgyti. Būti pabėgėliu dėl įgytos naujos pilietybės dažniausiai nustojama tuo atveju, kai pabėgėlis tampa prieglobsčio šalies piliečiu. Be to, jeigu pabėgėlis įgyja prieglobsčio šalies pilietybę, dėl šios priežasties taip pat gali baigti galioti jo sutuoktinio pabėgėlio statusas, jeigu sutuoktinio pabėgėlio statusas priklausė nuo vyro ar žmonos statuso[131].

Nustojimas būti pabėgėliu dėl įgytos naujos pilietybės taip pat gali būti taikomas įgyjant kitos šalies pilietybę[132]. Pavyzdžiui, Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas patvirtino prieglobsčio institucijos sprendimą nutraukti pabėgėlio iš Jugoslavijos pabėgėlio statusą, kai pabėgėlis grįžo į Kosovą po jo nepriklausomybės paskelbimo ir iš Kosovo valdžios institucijų gavo pasą ir tapatybės kortelę[133].

Paprastai priimančiosios valstybės narės, kuri suteikė pabėgėlio statusą, pilietybės suteikimas ir kai kuriais atvejais kitos ES valstybės narės pilietybės suteikimas, kai pati pilietybė nėra prieglobsčio statuso suteikimo priežastis, reiškia nustojimą būti pabėgėliu ir automatinį pabėgėlio statuso panaikinimą[134]. Dėl reikalaujamų procedūrų

---

126 Fitzpatrick ir Bonoan, „Cessation of refugee protection“, *op. cit.* (122 išnaša, žr. pirmiau), p. 526.

127 2020 m. liepos 1 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / M. D.*, Nr. 423272 A, FR:CECHR:2020:423272.20200701. UNHCR konstatavo, kad „[j]eigu pabėgėlio statuso galiojimas buvo nutrauktas dėl įgytos naujos pilietybės ir tokia nauja pilietybė buvo prarasta, priklausomai nuo tokio praradimo aplinkybių, pabėgėlio statusas gali būti atkurtas“; UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 132 punktas.

128 Fripp, *Nationality and statelessness*, *op. cit.* (100 išnaša, žr. pirmiau), p. 336.

129 UNHCR, *Pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygos*, *op. cit.* (97 išnaša, žr. pirmiau), 16 punktas.

130 Fripp, *Nationality and statelessness*, *op. cit.* (100 išnaša, žr. pirmiau), p. 29.

131 Valstybės Taryba (Prancūzija), 2020 m., *OFPRA / M. D.*, Nr. 423272 A, *op. cit.* (127 išnaša, žr. pirmiau). Byla buvo susijusi su vyru, kuriam pabėgėlio statusas buvo suteiktas, remiantis išvestiniu pagrindu ir laikantis šeimos vienovės principo, nes jo žmona buvo persekiojama dėl Serbijos romų tautybės. Kai jo žmona įgijo Prancūzijos pilietybę, kilo klausimas, ar dėl šios priežasties nepasibaigė jos vyro pabėgėlio statusas. Buvo nustatyta, kad būtent OFPRA ir, kai tinkama, CNDA, atsižvelgdamos į šį pokytį ir visas bylos aplinkybes, turėjo įvertinti, ar atitinkamas asmuo turi toliau naudotis jam suteiktos apsaugos privalumais. Todėl Valstybės Taryba panaikino CNDA sprendimą ir nusprendė, kad jo pabėgėlio statusas turėtų būti išlaikytas.

132 UNHCR, *Pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygos*, *op. cit.* (97 išnaša, žr. pirmiau), 16 punktas. Taip pat žr. UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 130 punktas. Pavyzdžiui, Airijos 2015 m. Tarptautinės apsaugos akto 9 straipsnio 1 dalies c punkte daromas skirtumas tarp prieglobsčio šalies pilietybės ir kitos pilietybės įgijimo. Todėl to punkto formuluotė šiek tiek skiriasi nuo naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies c punkto formuluotės, nes joje nustatyta: „Asmuo nustoja būti pabėgėliu, jeigu jis <...> c) įgijo naują pilietybę (**išskyrus Airijos pilietybę**) ir naudojasi savo naujos pilietybės šalies apsauga“ (išskirta autorių).

133 2011 m. spalio 20 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. K.*, Nr. 10010000 R.

134 Pavyzdžiui, pagal Čekijos prieglobsčio įstatymo Nr. 325/1999 (suvestinė redakcija) 18 skirsnio b punktą tarptautinės apsaugos statusas nustoja egzistuoti (*ex lege*) Čekijai arba kitai ES valstybės narei suteikus pilietybę.

Prancūzijos Valstybės Taryba darė skirtumą tarp trečiosios šalies ir Prancūzijos įvykdytos natūralizacijos. Teismas konstatavo, kad jeigu asmuo nėra saugomas natūralizacijos šalyje, išskyrus Prancūziją, Prancūzijos valdžios institucijos turėtų inicijuoti procedūrą, kad nutrauktų asmens pabėgėlio statusą. Tačiau jeigu pabėgėlis tampa Prancūzijos piliečiu ir naudojasi visomis pilietybės suteikiamomis teisėmis, įskaitant Prancūzijos apsaugą, dėl šios natūralizacijos automatiškai panaikinamas pabėgėlio statusas, o Prancūzijos valdžios institucijoms nereikia priimti sprendimo, ar laikytis šios procedūros[135].

Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) vienareikšmiškai konstatavo, kad „akivaizdu, kad pripažintas pabėgėlis, kuris paskui gauna priimančiosios šalies, kurios apsauga tuomet naudojasi, pilietybę, netenka pabėgėlio statuso“[136].

11 straipsnio 1 dalies c punkte aiškiai nurodyta, kad pabėgėlis ne tik turi būti įgijęs naują pilietybę, bet ir naudotis „valstybės, kurios pilietis jis dabar yra, apsauga“. Naudojimasis naujos šalies pilietybės apsauga yra esminis veiksnys, kurį būtina nustatyti.

Taikant 11 straipsnio 1 dalies c punktą, kartais vartojamas terminas „veiksminga pilietybė“. Tačiau teismų praktikoje ir komentaruose dėl sąvokos turinio esama nemažai abejonių ir nesutarimų[137].

1999 m. gairėse UNHCR konstatavo, kad nauja pilietybė „turi būti veiksminga ta prasme, kad ji turi atitikti tikrą asmens ir valstybės ryšį; be to, <...> pabėgėlis turi sugebėti ir norėti pasinaudoti savo naujos pilietybės vyriausybės apsauga“[138]. Dėl sutuoktinio (-ės) pilietybės įgijimo UNHCR tose pačiose gairėse konstatavo, kad klausimas, ar apsauga tokiu atveju yra prieinama, „priklauso nuo to, ar nustatytas tikras sutuoktinio (-ės) ryšys su šalimi“, o tai reiškia, kad „jeigu sutuoktinio (-ės) šalies veiksminga apsauga yra prieinama ir pabėgėlis pasinaudoja tokia apsauga, būtų taikoma nustojimo būti pabėgėliu sąlyga“[139]. Tačiau šiai pozicijai nepritarta vėlesniuose UNHCR leidiniuose, kuriuose aptariami pilietybės ir pilietybės neturėjimo klausimai. Pavyzdžiui, 2014 m. UNHCR *Asmenų be pilietybės apsaugos vadove* nurodyta: „[n]ėra jokio „tikro“ arba „veiksmingo“ ryšio reikalavimo, kuris būtų numanomas atsižvelgiant į [1954 m. Konvencijos] 1 straipsnio 1 dalyje vartojamą sąvoką „pilietis“[140]. Jungtinės Karalystės aukštesnysis specializuotasis teismas (Imigracijos ir prieglobsčio kolegija) byloje *KK* buvo linkęs atsisakyti sąvokos „veiksminga pilietybė“ ir daugiausia dėmesio skyrė tam, ar Pietų Korėjos pilietybė suteikė pakankamą apsaugos lygį[141].

---

135 Valstybės Taryba (*Conseil d'état*, Prancūzija), 2020 m., *OFPRA / M. D.*, Nr. 423272 A, *op. cit.* (127 išnaša, žr. pirmiau), 7 punktas.

136 2008 m. gruodžio 18 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *DL (DRC) / Entry Clearance Officer; ZN (Afganistanas) / Entry Clearance Officer*, 2008 m., EWCA Civ 1420, 29 punktas. Ši byla buvo susijusi su šeimos susijungimu. Rėmėjui buvo suteiktas prieglobstis, o paskui jis įgijo prieglobsčio šalies pilietybę. Bylos sprendimas buvo apskųstas Aukščiausiajam Teismui 2010 m. gegužės 12 d. sprendimu *ZN (Afganistanas) (FC) ir kt. (apeliantai) / Entry Clearance Officer (Karačis) (atsakovas) ir kt.*, 2010 m., UKSC 21. Aukščiausiojo Teismo byla buvo grindžiama atitinkamų migracijos taisyklių, susijusių su pabėgėlių šeimų susijungimu, aiškinimu. Teismas nusprendė, kad taisykles, skirtas politikai įgyvendinti, buvo galima aiškinti lanksčiau, palyginti su teisės akto aiškinimu, todėl teismas leido sau išnagrinėti valstybės sekretoriaus ketinimus. Teismas konstatavo: „[f]aktas, kad Britanijos pilietybė buvo suteikta sutuoktiniui arba tėvui, nekeičia fakto, kad sutuoktinis arba tėvas yra asmuo, kuriam buvo suteiktas prieglobstis, arba asmuo, kuriam suteikiamas prieglobstis“ (37 punktas). Tačiau svarbu pažymėti, kad ši byla yra specifinė atsižvelgiant į šeimos susijungimo klausimą, palyginti su pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimu. Šiuo klausimu teismas konstatavo: „Faktas, kad pagal 1 straipsnio F skirsnį Pabėgėlių konvencija netaikoma prašytojui tuo atveju, kai esama rimtų priežasčių manyti, kad jis padarė sunkų nusikaltimą, nurodytą a arba b punktuose, arba buvo pripažintas kaltu dėl Jungtinių Tautų principus pažeidžiančių veiksmų, kaip apibrėžta c punkte, teismo manymu, nėra svarbus atsakant į klausimą, ar rėmėjas nebėra pabėgėlis pagal 352A punktą arba 352E punktą, arba tai, ar jis yra tėvas, kuriam buvo suteiktas prieglobstis“, kaip apibrėžta 352D punkte (32 punktas). Taip pat žr. 29–31 punktus. Taip pat žr. 2020 m. birželio 19 d. Aukščiausiojo Teismo (Airija) sprendimas *M. A. M. (Somalis) / Minister for Justice and Equality ir K. N. (Uzbekistanas) ir kt., / Minister for Justice and Equality*, 2020 m., IESC 32.

137 Plg. Goodwin-Gill, G. S. ir McAdam, J., *The Refugee in International Law*, 3-ias leid., „Oxford University Press“, Niujorkas, 2007 m. (toliau – Goodwin-Gill ir McAdam, *The Refugee in International Law*), p. 138, ir Hathaway ir Foster, *The Law of Refugee Status*, *op. cit.* (92 išnaša, žr. pirmiau), p. 57 (kuris pritaria sąvokai), taip pat Fripp, *Nationality and Statelessness, op. cit.* (100 išnaša, žr. pirmiau), p. 54 (1.104–107), Foster ir Lambert, *International refugee law and the protection of stateless persons*, *op. cit.* (116 išnaša, žr. pirmiau), p. 112, Piotrowicz, R., „*Lay Kon Tji and Minister for Immigration and Ethnic Affairs*: the function and meaning of effective nationality in the assessment of applications for asylum“, *International Journal of Refugee Law*, 11 tomas, Nr. 3, 1999 m., p. 544, būtent p. 551, ir Storey, H., „Nationality as an element of the refugee definition and the unsettled issues of "inchoate nationality"' and "effective nationality" – Part 1: "inchoate nationality"“, *Ref|Law*, „University of Michigan Law School“, 2017 m. birželio 11 d., kuris šiai sąvokai nepritaria. Fripp, *Nationality and statelessness*, *op. cit.* (100 išnaša, žr. pirmiau), p. 52 (1.104), mano, kad „frazė „veiksminga pilietybė“ kyla keliomis su skirtingomis tarptautinės teisės sritimis susijusiomis aplinkybėmis. Ji turi įvairių reikšmių ir kai kurios iš jų yra ginčijamos, be to, vartojama kalba yra labai abstrakti, todėl pagrindinės sąvokos aiškumas veikiau yra miglotas nei aiškus.“

138 UNHCR, *Pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygos*, *op. cit.* (97 išnaša, žr. pirmiau), 17 punktas.

139 Ten pat.

140 UNHCR, *Asmenų be pilietybės apsaugos vadovas*, 2014 m. birželio 30 d., 54 punktas.

141 2011 m. vasario 21 d. Aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius, Jungtinė Karalystė) sprendimas *KK ir kt. (pilietybė: Šiaurės Korėja) Korėja CG*, 2011 m., UKUT 92(AC), 90 punktas.

2.4. Asmuo savo noru vėl apsigyvena kilmės šalyje: 11 straipsnio 1 dalies d punktas

Ketvirtasis nustojimo būti pabėgėliu pagrindas nustatytas naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies d punkte. Jame nustatyta, kad „[t]rečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei: […] d) savo noru vėl apsigyveno valstybėje, kurią buvo palikęs (-usi) arba už kurios ribų jis arba ji buvo bijodamas (-a) persekiojimo“. 11 straipsnio 1 dalies d punktas yra tiesiogiai susijęs su Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 4 dalimi, kurioje nustatyta, kad Konvencija nebetaikoma nė vienam pabėgėliui, jei jis „savanoriškai vėl įsikūrė šalyje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų jis buvo bijodamas būti persekiojamas“. Jame atsispindi asmeninė pabėgėlio padėtis, kurią jis sudarė savanoriškai.

11 straipsnio 1 dalies d punkte nustatyti du reikalavimai, kaip parodyta 6 paveiksle.

6 paveikslas. 11 straipsnio 1 dalies d punkte nustatyti kriterijai

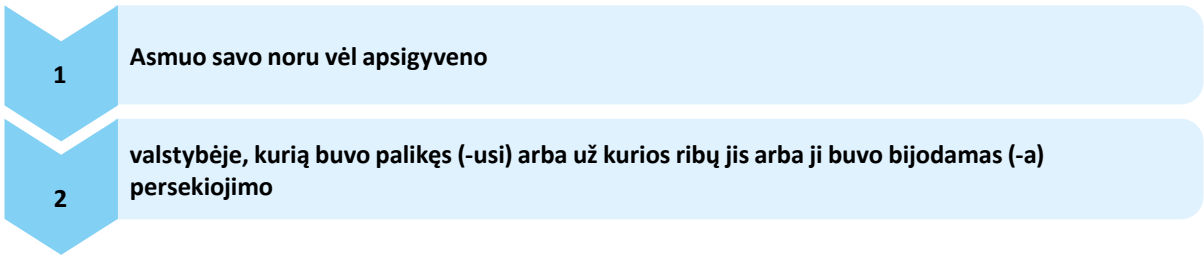

Šios nustojimo būti pabėgėliu sąlygos loginis pagrindas yra tai, kad tais atvejais, kai grįžimas savo noru reiškia pakartotinį apsigyvenimą kilmės šalyje, pabėgėliui nebereikalinga tarptautinė apsauga, nes jis turi garantuotą nacionalinę apsaugą.

ESTT dar neišaiškino šios nustojimo būti pabėgėliu sąlygos. Prieinama teismų praktika yra pavienė ir ribota, be to, joje dažniausiai pateikiami tam tikros praktikos arba aiškinimo metodų pavyzdžiai. Ši teismų praktika kartu su UNHCR vykdomojo komiteto išvadomis dėl tarptautinės apsaugos[142], taip pat UNHCR *Pabėgėlio statuso nustatymo procedūrų ir kriterijų vadovu* ir paskesnėmis tarptautinės apsaugos gairėmis[143] vis tiek yra vertinga priemonė, padedanti įvertinti nustojimo būti pabėgėliu sąlygas. Atsižvelgiant į tai, kad ši nustojimo būti pabėgėliu sąlyga yra pagrįsta pabėgėlio veiksmais, dėl kurių pasikeičia jo asmeninė padėtis, ją taikant darytina prielaida, kad atitinkamam pabėgėliui neteisėtai neatimama teisė į tarptautinę apsaugą.

11 straipsnio 1 dalies d punkte vartojama kalba šiek tiek skiriasi nuo 11 straipsnio 1 dalies a–c punktų formuluotės, nes joje nepateikta nuoroda į „pilietybės šalį“. Tai veikiau iš esmės reiškia „šalį, kurią jis paliko arba už kurios ribų jis pasiliko“. Taigi, 11 straipsnio 1 dalies d punkte nustatyta pabėgėlio statuso nutraukimo sąlyga taikoma pilietybę turintiems pabėgėliams ir pabėgėliams be pilietybės.

Pakartotinis apsigyvenimas reiškia ilgalaikį ir nuolatinį grįžimą į šalį, iš kurios asmuo išvyko. Tai reiškia tam tikrą stabilumą, o ne tik trumpą sugrįžimą dėl įtikinamų šeimos priežasčių[144]. Jei pabėgėlis į savo kilmės šalį grįžta vienas, to nepakanka tam, kad būtų įvykdytas 11 straipsnio 1 dalies d punktas. Pabėgėlis ne tik fiziškai turi būti kilmės šalyje, bet ir privalo joje „vėl apsigyventi“[145]. Bendrai tariant, pabėgėlio statusas nebereikalingas, jeigu pabėgėlis savo noru grįžta į namus ilgesniam laikotarpiui ir naudojasi valstybės paslaugomis bei infrastruktūra[146]. Pastovūs ir nuolatiniai sugrįžimai į kilmės šalį per tam tikrą laikotarpį galėtų reikšti pakartotinį apsigyvenimą, ypač jeigu pabėgėlis naudojasi tos šalies lengvatomis ir infrastruktūra arba vykdo savo pilietines pareigas[147]. Pastaruoju atveju tai, pvz., galėtų būti mokesčių sumokėjimas.

---

142 Žr. UNHCR, *Vykdomojo komiteto išvadų teminis sąvadas*, 7-as leid., 2014 m. birželio mėn., visų pirma žr. išvadas, pateiktas p. 81–82.

143 UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), visų pirma UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau).

144 Kraft, „Article 11, QD (recast)“, *op. cit.* (92 išnaša, žr. toliau), p. 1195, 14 punktas. Taip pat žr. 2012 m. sausio 19 d. Federalinio teismo (Kanada) sprendimas *Sandra Luz Cadena Cabrera ir Miguel Angel Camacho Cabrera / Minister of Public Safety and Emergency Preparedness*, 2012 FC 67, kuriuo buvo patvirtintas sprendimas panaikinti moters, kuri į Meksiką grįžo netrukus po to, kai jai buvo suteiktas statusas, ir joje gyveno 4 metus, pabėgėlio statusą. Teismas nustatė, kad „[p]riežastis, kuri buvo nurodyta siekiant pateisinti šį veiksmą [t. y. kad ji tikėjosi atsivežti vyrą į Kanadą], neturi įtakos veiksmo atlikimui savo noru“.

145 Hathaway ir Foster, *The Law of Refugee Status*, *op. cit.* (92 išnaša, žr. pirmiau), p. 473.

146 Ten pat, p. 476.

147 Europos Komisija, Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos dėl trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, ir jų statuso būtiniausių standartų, 2001 m. rugsėjo 12 d., COM(2001) 510 *galutinis*, 2001/0207 (CNS), p. 23.

Institucijos, vertindamos, ar kuris nors asmuo „vėl apsigyveno“ kilmės šalyje, ar ne, kiekvienu konkrečiu atveju turėtų išnagrinėti objektyvius faktus[148]. Nors nėra galutinio kriterijaus, kuriuo remiantis būtų nustatyta, kada asmuo gali būti laikomas „vėl apsigyvenusiu“, valstybių narių bendrosios kompetencijos ir specializuotieji teismai pateikė tam tikras gaires, kaip būtų galima aiškinti nuostatą.

Pavyzdžiui, Airijos aukštasis teismas nustatė, kad į Nigeriją grįžęs asmuo, kuris naudojosi valstybės institucijų, pvz., policijos, ir teismų sistemos apsauga, aiškiai savo noru nuolat vėl apsigyveno. Paskui jis iš Nigerijos valdžios institucijų taip pat gavo pasą tuo metu, kai gyveno Airijoje[149].

Prancūzijos pabėgėlių apeliacijų komisijos nagrinėta byla buvo susijusi su Irako kurdų pabėgėliu, kuris grįžo į autonominį Kurdistano regioną (kurį nuo to laiko kontroliavo tarptautinė bendruomenė) ir neturėjo aiškių ketinimų iš jo išvykti. Komisija nustatė, kad šis labiau nuolatinio pobūdžio apsigyvenimas galėtų reikšti pakartotinį apsigyvenimą. Komisija nustatė, kad jis grįžo savanoriškai ir daugybę metų tame regione gyveno, dirbo, susituokė ir susilaukė vaikų[150].

Europos migracijos tinklo ataskaitoje apie valstybių narių praktiką, nepateikiant aiškios nuorodos į 11 straipsnio 1 dalies d punktą, buvo nustatyta, kad, daugumos Europos valstybių manymu, kelionė į kilmės šalį yra požymis, kad gali būti taikoma nustojimo būti pabėgėliu sąlyga, tačiau pats veiksmas automatiškai nereikštų nustojimo būti pabėgėliu[151]. Tame pačiame tyrime nustatyta, kad kiti veiksniai, į kuriuos atsižvelgė valstybės narės vertindamos tokius atvejus, buvo kelionės motyvai, buvimo trukmė, kelionių dažnumas, vieta, atvykimo būdas ir laikas nuo pabėgėlio statuso suteikimo iki sugrįžimo[152].

Pasak UNHCR, buvimo trukmė ir „įsipareigojimo jausmas, kurį pabėgėlis jaučia būdamas kilmės šalyje“, yra veiksniai, kuriais remiantis nustatoma, ar asmuo vėl apsigyveno[153]. Nustojimo būti pabėgėliu sąlyga galima remtis, kai „pabėgėlis dažnai lankosi kilmės šalyje ir naudojasi šalyje lengvatomis ir infrastruktūra, kuria paprastai naudojasi šalies piliečiai“[154].

Priešingai, UNHCR *Vadove* nurodyta, kad laikinas pabėgėlio apsilankymas savo ankstesnėje gimtojoje šalyje ne su nacionaliniu pasu, bet su gyvenamosios vietos šalies išduotu kelionės dokumentu nereiškia, kad asmuo vėl apsigyveno[155]. Be to, valstybių narių UNHCR vykdomasis komitetas sutiko, kad tuo atveju, kai pabėgėliai lankosi savo kilmės šalyje, kad surinktų informaciją ir įvertintų savanoriškos repatriacijos galimybes, tai neturėtų reikšti pabėgėlio statuso praradimo[156].

Pagal naujos redakcijos PD sąlygas ir laikantis Pabėgėlių konvencijos, tam, kad ši nustojimo būti pabėgėliu sąlyga būtų taikoma, asmuo vėl apsigyventi turi savo noru.

Bulgarijos aukščiausiasis administracinis teismas nusprendė, kad pabėgėlio grįžimas į Iraką į savo tėvo laidotuves negalėjo būti laikomas priežastimi nutraukti tarptautinės apsaugos galiojimą pagal 11 straipsnio 1 dalies d punktą[157]. Teismas atkreipė dėmesį į tai, kad šiuo atžvilgiu nustojimui būti pabėgėliu reikalaujama, kad asmuo savo noru apsigyventų arba įsikurtų valstybėje, kurioje jis buvo persekiojamas. Teismas nustatė, kad toje byloje nebuvo jokių įrodymų, susijusių su tuo, kad asmuo savo noru apsigyveno Irake.

---

148 Kraft, „Article 11, QD (recast)“, *op. cit.* (92 išnaša, žr. toliau), p. 1195, 14 punktas.

149 2012 m. lapkričio 1 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *Adegbuyi / Minister for Justice, and Law Reform*, 2012 m., IEHC 484, 51 punktas.

150 2006 m. vasario 17 d Pabėgėlių apeliacijų komisijos (*Commission des recours des réfugiés*, Prancūzija) sprendimas *M. O.*, Nr. 02008530/406325 R.

151 EMT, *Beneficiaries of international protection travelling to and contacting authorities of their country of origin: challenges, policies and practices in the EU Member States, Norway and Switzerland: EMN Synthesis*, 2019 m. lapkričio mėn., p. 7. Viena išimtis yra Vengrija, kurioje bet kokia kelionė į kilmės šalį galėtų būti laikoma pakankama priežastimi daryti prielaidą, kad asmuo vėl pasinaudojo kilmės šalies apsauga.

152 Ten pat.

153 UNHCR, *Pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygos*, *op. cit.* (97 išnaša, žr. pirmiau), 21 punktas.

154 UNHCR, Pastaba dėl nustojimo būti pabėgėliu sąlygų, 1997 m. gegužės 30 d., EC/47/SC/CRP.30, 12 punktas.

155 UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 134 punktas.

156 UNHCR vykdomasis komitetas, išvada Nr. 18 dėl savanoriškos repatriacijos (XXXI), 1980 m., e punktas, kuriame pripažįstama, kad, siekiant palengvinti savanorišką pabėgėlių repatriaciją, „pavienių pabėgėlių apsilankymai <...> savo kilmės šalyje siekiant susipažinti su padėtimi joje, kai dėl tokių apsilankymų automatiškai neprarandamas pabėgėlio statusas, taip pat galėtų būti naudingi“.

157 2017 m. liepos 19 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (Bulgarija) sprendimas Nr. 9661.

Tai, ar pabėgėlis veikė savo noru, priklauso nuo kiekvienos bylos aplinkybių[158]. Jeigu pabėgėlis į savo šalį grįžo savanoriškai, tačiau joje apsistojo ne savo noru, pvz., dėl įkalinimo, tuomet nustojimas būti pabėgėliu negali būti taikomas[159]. Tačiau jeigu pabėgėlis iš pradžių savo noru grįžo į savo kilmės šalį, tačiau vis tiek apsigyveno be problemų ir atnaujino įprastą gyvenimą ilgesnį laikotarpį prieš išvykdamas dar kartą, nustojimo būti pabėgėliu sąlyga vis tiek gali būti taikoma[160].

Atkreipkite dėmesį, kad grįžimas gali reikšti priimančiosios šalies pareigos gerbti negrąžinimo principą pagal naujos redakcijos PD 21 straipsnį ir Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnį[161] pažeidimą.

[158] UNHCR, Pastaba dėl nustojimo būti pabėgėliu sąlygų, *op. cit.* (154 išnaša, žr. pirmiau), 12 punktas.

[159] UNHCR, *Nustojimo būti pabėgėliu sąlygos*, 1999 m., *op. cit.* (97 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

[160] UNHCR, Pastaba dėl nustojimo būti pabėgėliu sąlygų, *op. cit.* (154 išnaša, žr. pirmiau), 21 punktas.

[161] Hathaway, J. C., „The right of states to repatriate former refugees“, *Ohio State Journal on Dispute Resolution*, 20 tomas, Nr. 1, 2005 m., p. 175–216, būtent p. 176. Žr. taip pat 1.5 ir 1.6 skirsnius.

3 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai II – nustojimas būti pabėgėliu dėl išnykusių aplinkybių: 11 straipsnio 1 dalies e–f punktai, 2 ir 3 dalys

Pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad valstybės narės nutrauktų pabėgėlio statuso galiojimą, jeigu trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės „nustojo būti pabėgėliu pagal [naujos redakcijos PD] 11 straipsnį“[162]. Kadangi 11 straipsnio 1 dalies a–d punktai apima aplinkybes, kuriomis asmuo nustoja būti pabėgėliu dėl savo veiksmų ar sutikimo, 11 straipsnio 1 dalies e–f punktai apima situacijas, kuriose trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu „dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo“. Todėl tam, kad būtų galima remtis 11 straipsnio 1 dalies e–f punktų nuostatomis, pabėgėlio savanoriški veiksmai arba sutikimas nereikalingi.

Naujos redakcijos PD 11 straipsnis
Nustojimas būti pabėgėliu

1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei:

[...]

e) dėl aplinkybių, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės šalies apsauga; arba

f) būdamas asmeniu be pilietybės dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo gali grįžti į valstybę, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta.

2. Nagrinėdamos 1 dalies e ir f punktus, valstybės narės atsižvelgia į tai, ar aplinkybių pasikeitimas yra tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad pabėgėlio baimė būti persekiojamam nebegali būti laikoma visiškai pagrįsta.

3. 1 dalies e ir f punktai netaikomi pabėgėliui, kuris gali nurodyti įtikinamas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirto persekiojimo, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės šalies arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, apsauga.

11 straipsnio 1 dalies f punktas yra lygiavertis 11 straipsnio 1 dalies e punktui, tačiau jame numatytas nustojimas būti pabėgėliu, kai asmenys neturi pilietybės. Šiuo atveju kyla klausimas, susijęs su jų grįžimu į ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį ir pakartotiniu nesinaudojimu pilietybės šalies apsauga. 11 straipsnio 2 dalyje pateikta nuoroda į faktą, kad aplinkybių pasikeitimas turi būti „svarbus ir nelaikino pobūdžio“. 11 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad 11 straipsnio 1 dalies e ir f punktai nebus taikomi ir atitinkamas asmuo nenustos būti pabėgėliu, jeigu jis gali „nurodyti įtikinamas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirto persekiojimo“.

5 lentelėje pavaizduota šios dalies struktūra.

5 lentelė. 3 dalies struktūra

Skirsnis	Pavadinimas	Puslapis
3.1	Išnykusios aplinkybės pilietybės šalyje: 11 straipsnio 1 dalies e punktas ir 2 dalis	38
3.2	Išnykusios aplinkybės įprastinės gyvenamosios vietos šalyje: 11 straipsnio 1 dalies f punktas ir 2 dalis	45
3.3	Įtikinamos priežastys: 11 straipsnio 3 dalis	47

[162] Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 1 dalyje nustatyta: „Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti pabėgėliu pagal 11 straipsnį.“

3.1. Išnykusios aplinkybės pilietybės šalyje: 11 straipsnio 1 dalies e punktas ir 2 dalis

11 straipsnio 1 dalies e punktas, kuriame aptartos išnykusios aplinkybės pilietybės šalyje, yra lygiavertis Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 daliai. Pastarojoje dalyje nustatyta, kad Konvencija nebetaikoma jokiam asmeniui, jeigu jis „[d]augiau nebegali atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba, nes jau nėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu“. Sprendime *OA* ESTT pabrėžė:

> [naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies e punkto] nuostatoje, kaip ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 punkte, numatyta, kad pabėgėlio statuso netenkama, kai nebėra aplinkybių, dėl kurių šis statusas buvo pripažintas, kitaip tariant, kai nebetenkinamos pabėgėlio statuso suteikimo sąlygos[163].

7 paveiksle aprašyti klausimai, į kuriuos reikia atsakyti prieš panaikinant pabėgėlio statuso galiojimą atsižvelgiant į išnykusias aplinkybes pagal 14 straipsnio 1 dalį, siejant ją su naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies e punktu.

7 paveikslas. Pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas dėl išnykusių aplinkybių

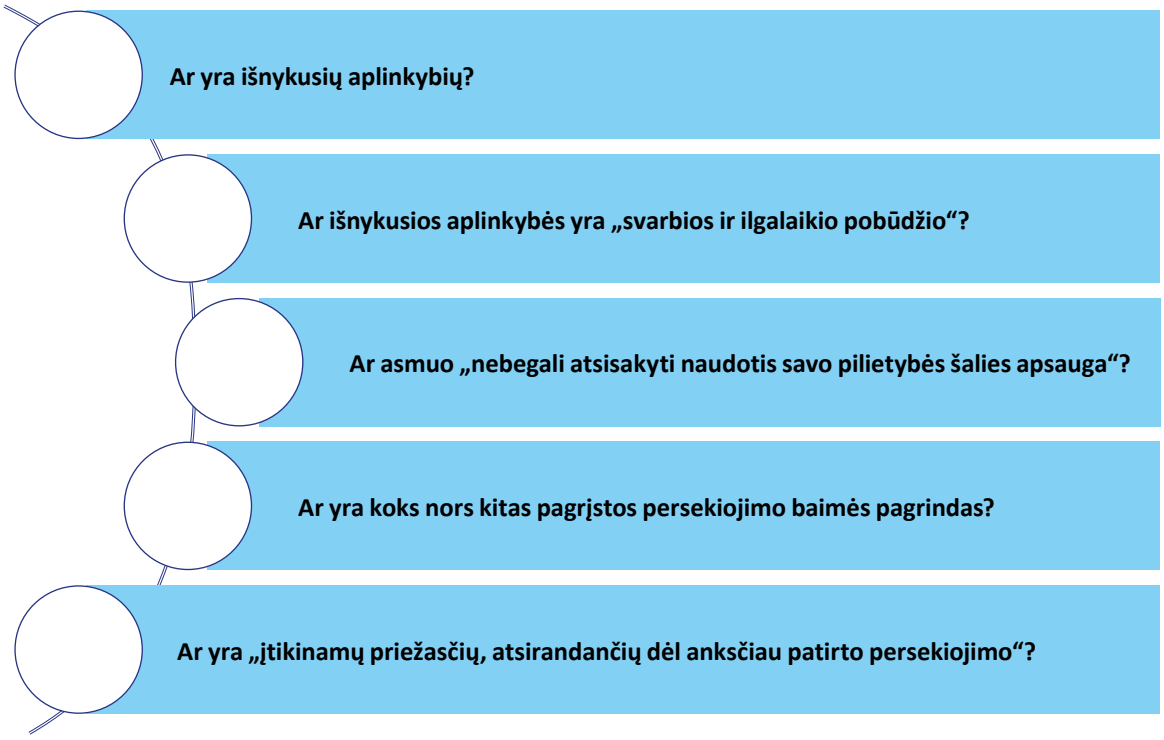

Šie klausimai aptarti kituose poskirsniuose, o klausimas dėl įtikinamų priežasčių dėl anksčiau patirto persekiojimo aptartas 3.3 skirsnyje.

3.1.1. Ar yra išnykusių aplinkybių?

Kad būtų taikomas 11 straipsnio 1 dalies e punktas, „aplinkybių, į kurias atsižvelgus [asmuo] buvo pripažintas pabėgėliu“ pasikeitimas turi būti toks, kad jos turi būti išnykusios. Išnykusios aplinkybės paprastai yra susijusios su padėtimi pilietybės šalyje, pvz., vyriausybės arba režimo pasikeitimas[164].

Aplinkybių gali nebebūti, pvz., pasikeitus vyriausybei, įskaitant saugumo tarnybų ir (arba) teisinės sistemos pakeitimus, ir kai paskelbiamos amnestijos arba rinkimai[165]. Be to, UNHCR konstatuoja, kad „didelio masto

[163] 2021 m. ESTT sprendimas *OA, op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 35 punktas.

[164] 2018 m. spalio 17 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. K. S.*, Nr. 18001386 C+. Šioje byloje teismas nustatė, kad nors Kongo Demokratinėje Respublikoje (KDR) aplinkybės pasikeitė, pokytis nebuvo reikšmingas ir ilgalaikio pobūdžio. UNHCR pareiškia, kad „aplinkybės šalyje yra tarpusavyje susijusios, nepaisant, ar tai ginkluotas konfliktas, šiurkštūs žmogaus teisių pažeidimai, didelė mažumų diskriminacija arba gero valdymo nebuvimas“; todėl būtina atsižvelgti į visus susijusius veiksnius (UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės: Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 11 punktas).

[165] Fitzpatrick ir Bonoan, „Cessation of refugee protection“, *op. cit.* (122 išnaša, žr. pirmiau), p. 495; Goodwin-Gill ir McAdam, „The Refugee in International Law“, 2007 m., *op. cit.* (137 išnaša, žr. pirmiau), p. 140–141; Kraft, „Article 11 QD (recast)“, *op. cit.* (92 išnaša, žr. pirmiau).

savanoriška pabėgėlių repatriacija gali būti kilmės šalyje vykstančių ar įvykusių pokyčių požymis“, išskyrus atvejus, kai „tikėtina, kad dėl buvusių pabėgėlių sugrįžimo kils nauja įtampa“[166].

Tačiau pagal šią nuostatą nustojimą būti pabėgėliu taip pat galima pagrįsti konkretaus pabėgėlio asmeninių aplinkybių pokyčiu, taip pat objektyvia padėtimi pilietybės šalyje.

Sprendime *MM (Zimbabvė)* Anglijos ir Velso apeliacinis teismas (Jungtinė Karalystė) aptarė pasikeitusias aplinkybes pagal Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 dalį ir konstatavo:

> 1 straipsnio C skirsnio 5 dalis suformuluota taip, kad apima ne tik pasikeitusias aplinkybes, todėl reikia išnagrinėti, ar pasikeitė „atitinkamos aplinkybės, dėl kurių [asmuo] buvo pripažintas pabėgėliu“. Tikėtina, kad aplinkybės, dėl kurių asmuo buvo pripažintas pabėgėliu, bus susijusios tiek su to asmens gimtosios šalies politinėmis sąlygomis, tiek su kai kuriais to asmens asmeninių savybių aspektais. Todėl atitinkamas aplinkybių pasikeitimas pagal 1 straipsnio C skirsnio 5 dalį konkrečioje byloje taip pat gali atsirasti dėl bendrų politinių sąlygų gimtojoje šalyje ir asmens asmeninių savybių pokyčių arba net tiesiog dėl asmens asmeninių savybių pokyčių, jei tai reiškia, kad dabar asmuo nepatenka į grupę, kurią, kaip tikimasi, persekios gimtosios valstybės valdžios institucijos. Kiekvienu atveju atitinkami pokyčiai turi būti ilgalaikio pobūdžio[167].

Šį faktą patvirtino Anglijos ir Velso apeliacinis teismas (Jungtinė Karalystė) sprendime *KN (KDR)*, kuriame teismas konstatavo:

> šiomis Pabėgėlių konvencijos ir imigracijos taisyklių nuostatomis neleidžiama panaikinti pabėgėlio statuso vien todėl, kad pasikeitė pagrindai, kuriais remiantis atsakovui buvo suteiktas statusas, bet veikiau todėl, kad „aplinkybės, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu, nustojo egzistuoti“. Šis teismas sprendime *MM (Zimbabvė)* pripažino, kad šiuo atveju turi būti atlikta platesnė analizė[168].

Šiuo klausimu apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendime *JS (Uganda)* konstatavo:

> teismas sprendime *MM (Zimbabvė)* laikėsi panašaus požiūrio, pagal kurį 1 straipsnio C skirsnio 5 dalyje vartojamas žodis „aplinkybės“ turėjo būti aiškinamas plačiai, kaip apimantis aplinkybes, susijusias su a) politinėmis sąlygomis asmens gimtojoje šalyje ir b) atitinkamu jo asmeninių savybių aspektu[169].

Šiomis aplinkybėmis Prancūzijos Valstybės Taryba, pvz., nustatė, kad faktas, jog pabėgėlė, kurios vyrui, laikantis šeimos vienovės principo, buvo suteiktas pabėgėlio statusas būtent dėl jai suteikto tokio statuso, įgijo naują pilietybę, gali reikšti, kad pasikeitė ir jos vyro aplinkybės[170]. Kitas asmeninių aplinkybių pasikeitimo pavyzdys yra tuomet, kai pabėgėlis nustoja dalyvauti politinėje partijoje arba priėmė naują tikėjimą[171]. Be to, Prancūzijos Valstybės Taryba taip pat nusprendė, kad santuokos nutraukimas yra aplinkybių pasikeitimas, dėl kurio gali būti nutrauktas pabėgėlio statuso galiojimas, kai statusas buvo įgytas pagal šeimos vienovės principą[172]. Kitos asmeninės aplinkybės gali pasikeisti tuomet, kai vaikas, kuriam pabėgėlio statusas buvo suteiktas atsižvelgiant į tėvo statusą, sulaukia 18 metų. Tačiau tokiu atveju Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teismas nustatė, kad vaikas, kuris naudojasi tokiu pat pabėgėlio statusu kaip ir jo motina, negali nustoti būti pabėgėliu vien todėl, kad sulaukė 18 metų, jeigu jo motina išlaikė pabėgėlio statusą[173].

---

166 UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 12 punktas.

167 2017 m. birželio 22 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / MM (Zimbabvė)*, 2017 m., EWCA Civ 797, 24 punktas.

168 2019 m. spalio 9 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / KN (KDR)*, 2019 m., EWCA Civ 1665, 33 punktas.

169 2019 m. spalio 10 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / JS (Uganda)*, 2019 m., EWCA Civ 1670, 164 punktas, pateikiama nuoroda į 2017 m. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimą *MM (Zimbabvė)*, *op. cit.* (167 išnaša, žr. pirmiau). Pažymėtina, kad rašant šią teisminę analizę buvo nagrinėjamas leidimas apskųsti sprendimą Jungtinės Karalystės Aukščiausiajam Teismui. Be to, UNHCR atkreipia dėmesį į tai, kad svarbu įvertinti bendrą pabėgėlio padėtį, ir konstatuoja, kad gali būti „nuolatinė pagrįsta persekiojimo baimė, nepaisant pokyčių kilmės šalyje. Šiuo klausimu, pvz., oficialaus požiūrio pokyčio gali nepakakti tam, kad pabėgėlis nebebijotų persekiojimo baimės“; UNHCR, „Diskusijoms skirtas dokumentas dėl nustojimo būti pabėgėliu sąlygos, susijusios su „išnykusiomis aplinkybėmis“, taikymo pagal 1951 m. Konvenciją“, 1991 m. gruodžio 20 d., 15(i) punktas. UNHCR taip pat laikosi nuomonės, kad „pokyčiai pabėgėlio kilmės šalyje, darantys poveikį tik daliai teritorijos, iš esmės neturėtų reikšti, kad asmuo nustoja būti pabėgėliu“; UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (29 išnaša, žr. pirmiau), 17 punktas.

170 Valstybės Taryba (Prancūzija), 2020 m., *OFPRA / M. D.*, Nr. 423272 A, *op. cit.* (127 išnaša, žr. pirmiau), 7 punktas.

171 2014 m. liepos 24 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Austrija) sprendimas G307 1406174-1, AT:BVWG:2014:G307.1406174.1.00. Taip pat žr. 2010 m. rugpjūčio 11 d. Žemutinės Saksonijos aukštesniojo administracinio teismo (*Niedersächsisches Oberverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 11 LB 405/08, 44 punktas.

172 2019 m. lapkričio 29 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *M. K.*, Nr. 421523, FR:CECHR:2019:421523.20191129.

173 2018 m. gruodžio 31 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. O.*, Nr. 17013391, 10 punktas. Taip pat žr. 2019 m. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *JS (Uganda)*, *op. cit.* (169 išnaša, žr. pirmiau), 172 punktas, kuriame daroma išvada, kad „pagal Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 dalį „aplinkybės, kuriomis [JS] buvo pripažintas pabėgėliu <...> nustojo egzistuoti“, nes jo motina nebegali turėti pagrįstos persekiojimo Ugandoje baimės“.

Aplinkybė gali išnykti, jeigu valstybės narės valdžios institucijos gauna naujos informacijos arba žinių apie atitinkamo asmens bylą. Sprendime *Bilali* ESTT dėl pasikeitusių aplinkybių, susijusių su papildomos apsaugos galiojimo nutraukimu pagal naujos redakcijos PD 19 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnį, konstatavo, kad „priimančiosios valstybės narės žinių apie asmeninę suinteresuotojo asmens situaciją pasikeitim[as]“ gali reikšti pasikeitusias aplinkybes[174].

Reikėtų pažymėti, kad byloje *Bilali* ESTT nagrinėjo situaciją, kurioje papildoma apsauga iš pradžių neturėjo būti suteikta. Kadangi asmuo nepateikė neteisingų faktų ar jų nenutylėjo, papildomos apsaugos statusu nebuvo galima remtis pagal 19 straipsnio 3 dalies b punktą. Svarbu tai, kad nors ESTT nusprendė, jog šiomis aplinkybėmis papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimas būtų atliekamas remiantis išvada dėl išnykusios aplinkybės, šis scenarijus labai skiriasi nuo to, kuriam paprastai taikomas šis nustojimo būti pabėgėliu pagrindas.

ESTT sprendimas *Bilali* išsamiau analizuojamas 6.2.2 ir 6.4 skirsniuose, kuriuose aptariamas papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas arba atsisakymas jį pratęsti.

3.1.2. Ar pasikeitusios aplinkybės yra „svarbios ir ilgalaikio pobūdžio“? 11 straipsnio 2 dalis

Pagal naujos redakcijos PD 11 straipsnio 2 dalį valstybės narės nustatytas „aplinkybių pasikeitimas“ turi būti „tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad pabėgėlio baimė būti persekiojamam nebegali būti laikoma visiškai pagrįsta“[175].

Dėl praktinės sąvokos „svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio“ reikšmės ESTT sprendime *Abdulla* konstatavo:

> Aplinkybių pasikeitimas yra „svarbus ir nelaikino pobūdžio“ direktyvos 11 straipsnio 2 dalies prasme, kai veiksniai, kuriais buvo grindžiama pabėgėlio baimė būti persekiojamam, gali būti laikomi pašalintais ilgam laikui. Taigi aplinkybių pasikeitimo svarbaus ir nelaikino pobūdžio įvertinimas reiškia, kad nėra pagrįstos baimės, jog asmens atžvilgiu bus vykdomi persekiojimo veiksmai, esantys sunkiais pagrindinių žmogaus teisių pažeidimais Direktyvos 9 straipsnio 1 dalies prasme[176].

Taikydamas šias gaires, Vokietijos federalinis administracinis teismas atmetė skundą byloje dėl Irako piliečio ir jo žmonos žlugus Sadamo Huseino režimui Irake. Nustatyta, kad Irako vyriausybės suteikta apsauga buvo tinkama tiek, kiek atitinkamiems asmenims nebereikėjo baimintis persekiojimo dėl to, kad jie užsienyje pateikė prieglobsčio prašymą[177].

Paskesnėje byloje tas pats teismas nustatė, kad tuo atveju, kai politinis režimas visiškai nepasikeičia, tačiau ankstesnė persekiojimo sistema liberalizuojama, kaip buvo galima matyti Alžyre, atsižvelgiant į tos bylos aplinkybes, taikomi griežtesni kriterijai. Be to, tokioje byloje reikėtų atidžiai išnagrinėti, ar politiniai pokyčiai yra nuolatiniai[178].

Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas taip pat nagrinėjo klausimą, ar aplinkybių pasikeitimas Šri Lankos piliečio, kilusio iš tamilų, atveju buvo svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio. Teismas nustatė, kad nors pokyčiai Šri Lankoje galėjo būti reikšmingi, kaip matyti iš informacijos apie kilmės šalį dokumentų, tokių pokyčių dar nebuvo galima apibūdinti kaip svarbių ir ilgalaikių. Nustatyta, kad Šri Lankoje buvo toliau daromi šiurkštūs žmogaus teisių pažeidimai, susiję su persekiojimu, visų pirma nukreiptu prieš tamilų bendruomenę. Teismas taip pat nustatė, kad nebuvo tinkamų priemonių, pvz., veiksmingos teismų ir policijos sistemos, kuri padėtų visam laikui pašalinti veiksnius, dėl kurių asmuo ėmėsi baimintis persekiojimo[179].

Suomijos aukščiausiasis administracinis teismas, vertindamas, ar Kongo Demokratinėje Respublikoje aplinkybės pasikeitė, nustatė, kad nebuvo įvykdytas svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio reikalavimas, nes nebuvo nustatyta, kad aplinkybės, kuriomis apeliantas tapo pabėgėliu, nustojo egzistuoti. Jis nusprendė, kad imigracijos tarnybos sprendime nebuvo nurodyta, kad nustojo egzistuoti etninės kilmės pagrindai, dėl kurių buvo suteiktas pabėgėlio statusas, ir kad sprendime nurodyta jo pilnametystė ir gera sveikata nebuvo reikšmingi vertinant nustojimą

---

[174] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 49 punktas. Daugiau informacijos apie šią bylą žr. 6.2 skirsnį.

[175] Taip pat žr. ESTT (DK), 2010 m., *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

[176] Ten pat, 73 punktas.

[177] 2011 m. vasario 24 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 3.10, 20 punktas.

[178] 2011 m. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 25.10, *op. cit.* (25 išnaša, žr. pirmiau), 24 punktas.

[179] 2018 m. gegužės 25 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. A. L.*., Nr. 17047809 C+, in CNDA, *Contentieux des réfugiés, Jurisprudence du Conseil d'État et de la Cour nationale du droit d'asile, Recueil 2018*, p. 206–210.

būti pabėgėliu. Todėl teismas priėjo prie išvados, kad turi būti laikoma nustatytu faktu, jog nebuvo svarbaus ir ilgalaikio pokyčio, susijusio su saugumo padėtimi apelianto gimtojoje šalyje[180].

Išnykusių aplinkybių klausimą nagrinėjo Anglijos ir Velso apeliacinis teismas (Jungtinė Karalystė) sprendime *MA (Somalis)*, kuriame teismas pateikė nuorodą į sprendimą *Abdulla* ir konstatavo: „atitinkamas klausimas yra tai, ar aplinkybių pasikeitimas buvo toks svarbus ir ilgalaikio pobūdžio, kad aplinkybės, dėl kurių asmuo tapo pabėgėliu, nustojo būti taikomos“[181]. Teismas pabrėžė, kad „PD pateikta nuoroda ne į „ilgalaikį“ aplinkybių pobūdį (frazė, vartojama su Pabėgėlių konvencija susijusioje jurisprudencijoje), bet į jų „nelaikiną“ pobūdį[182].

Norvegijos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad sąlyga, jog aplinkybių, dėl kurių asmuo buvo pripažintas pabėgėliu, „nebėra“ arba jų „jau nėra“ pagal Pabėgėlių konvenciją, reiškia, kad turėjo įvykti toks reikšmingas pokytis, kad galima naudotis gimtosios šalies apsauga. Teismas nusprendė, kad ši sąlyga taip pat reiškia, kad įvykęs pokytis turi būti pakankamai tvarus, kad asmuo nebūtų priverstas vėl gyventi gyvenimo, dėl kurio gali lengvai prireikti bėgti ir pasinaudoti teise į pabėgėlio statusą[183].

Atsargaus požiūrio ir individualaus vertinimo svarba dėl sprendimų, susijusių su išnykusiomis aplinkybėmis, aptarta sprendime *Abdulla*. ESTT konstatavo, kad „vertinamas tas pats klausimas, ar nustatytos aplinkybės yra tokia grėsmė, kad atitinkamas asmuo, atsižvelgdamas į savo individualią situaciją, gali pagrįstai baimintis, jog realiai bus persekiojimo veiksmų objektas“[184]. ESTT nusprendė, kad „[š]i grėsmė bet kuriuo atveju turi būti vertinama budriai ir atsargiai, nes nagrinėjami žmogaus asmens neliečiamumo ir individualių laisvių klausimai, t. y. klausimai, susiję su pagrindinėmis Sąjungos vertybėmis“[185].

Vadovaudamasis šiuo požiūriu, Anglijos ir Velso apeliacinis teismas (Jungtinė Karalystė) sprendime *MA (Somalis)* pažymėjo, kad „būtų nesuderinama su pabėgėlio statusu, nepaisant to, ar jis suteiktas pagal Pabėgėlių konvenciją ar PD, tai, jeigu apsauga galėtų lengvai nustoti egzistavusi tuo metu, kai asmeniui tebereikėjo tarptautinės apsaugos arba nebuvo pagrįstai aišku, kad tokios apsaugos poreikis išnyko“[186].

3.1.3. Ar asmuo „nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės šalies apsauga“?

Naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies e punkte nustatyta, kad „[t]rečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu, jei: <...> dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės valstybės apsauga“.

Dėl apsaugai priskirtos reikšmės pagal PD 11 straipsnio 1 dalies e punktą, kuris sutampa su naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies e punktu, ESTT sprendime *OA* konstatavo, kad „nagrinėjama „apsauga“ yra tokia, kokios iki šiol trūko, t. y. apsauga nuo direktyvoje numatytų persekiojimo veiksmų bent dėl vienos iš penkių šios direktyvos 2 straipsnio c punkte išvardytų priežasčių [naujos redakcijos PD 2 straipsnio d punktas]“[187]. Išnykimas reiškia, kad dėl aplinkybių pasikeitimo išnyko priežastys, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėlio statusas[188]. ESTT konstatavo:

> [naujos redakcijos PD] 11 straipsnio 1 dalies e punktas turi būti aiškinamas taip, kad šioje nuostatoje numatyta su pabėgėlio statuso panaikinimu susijusi „apsauga“ turi atitikti tuos pačius šio statuso suteikimui taikomus reikalavimus, kylančius iš šios direktyvos [naujos redakcijos PD 2 straipsnio d punktas] 2 straipsnio c punkto, siejamo su jos 7 straipsnio 1 ir 2 dalimis[189].

---

[180] 2020 m. lapkričio 25 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Korkein hallinto-oikeus*, Suomija) sprendimas, KHO:2020:130.

[181] Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė), 2018 m., *MA (Somalis)*, *op. cit.* (25 išnaša, žr. pirmiau), 2 dalies 1 punktas.

[182] Ten pat, 48 punktas.

[183] 2018 m. kovo 23 d. Aukščiausiojo Teismo (*Norges Høyesterett*, Norvegija) sprendimas *Imigracijos apeliacijų taryba / A, B ir C*, HR-2018-572-A, Nr. 2017/1659 (vertimas į anglų k.). Taip pat žr. 2021 m. vasario 3 d. Aukščiausiojo Teismo (*Norges Høyesterett*, Norvegija) sprendimas *A, B, C ir Norvegijos prieglobsčio prašytojų organizacija (NOAS) / Imigracijos apeliacijų taryba (generalinė prokuratūra)*, HR-2021-203-A (bylos Nr. 20-121835SIV-HRET) (santrauka anglų k.). Sprendime konstatuota, kad bėgimo šalies viduje alternatyva galėtų būti nagrinėjama sprendžiant pabėgėlio statuso panaikinimo klausimą. Daugiau informacijos apie papildomą apsaugą žr. 6.2.2 skirsnį.

[184] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

[185] Ten pat, 90 punktas. Taip pat žr. 2011 m. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 25.10, *op. cit.* (25 išnaša, žr. pirmiau), 24 punktas.

[186] 2018 m. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *MA (Somalis)*, *op. cit.* (25 išnaša, žr. pirmiau), 47 punktas.

[187] 2021 m. ESTT sprendimo *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 35 punktas, taip pat pateikiama nuoroda į 2010 m. ESTT (DK) sprendimą *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau). Atkreipkite dėmesį, kad sprendimas *OA* buvo susijęs su atitinkamų PD, o ne naujos redakcijos PD nuostatų aiškinimu. Byla buvo susijusi su Aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius, Jungtinė Karalystė) prašymu priimti prejudicinį sprendimą dėl PD 2 straipsnio c punkto, 7 straipsnio ir 11 straipsnio 1 dalies e punkto, kurių tuo metu privalėjo laikytis Jungtinė Karalystė, o ne naujos redakcijos PD nuostatų aiškinimo. Šios nuostatos atitinka atitinkamai naujos redakcijos PD 2 straipsnio d punktą, 7 straipsnį ir 11 straipsnio 1 dalies e punktą, nors 7 straipsnyje atlikti kai kurie reikšmingi formuluotės pakeitimai, kaip paaiškinta toliau.

[188] 2021 m. ESTT sprendimas *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 36 punktas.

[189] Ten pat, 39 punktas.

Reikia atlikti vertinimą, ar „apsauga“ pagal 11 straipsnio 1 dalies e punktą galioja, kartu su vertinimu, kuris atliekamas lygiagrečiai nagrinėjant pirminį prašymą suteikti pabėgėlio statusą. ESTT apie tai užsiminė sprendime *OA* ir konstatavo:

> Atsižvelgiant į [PD] nustatytą simetriją tarp pabėgėlio statuso suteikimo ir panaikinimo, apsauga, kuria remiantis gali būti nesuteiktas pabėgėlio statusas pagal šios direktyvos 2 straipsnio c punktą arba panaikintas pagal jos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, turi atitikti tuos pačius reikalavimus, kylančius, be kita ko, iš minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 ir 2 dalių[190].

ESTT šiam paraleliniam vertinimui didesnę svarbą suteikė vėliau sprendime ir konstatavo:

> kadangi <...> minėtos direktyvos 2 straipsnio c punkte nurodytos persekiojimo baimės ir apsaugos nuo persekiojimo veiksmų sąlygos yra glaudžiai susijusios, jos negali būti nagrinėjamos remiantis atskiru apsaugos kriterijumi, o turi būti vertinamos atsižvelgiant į reikalavimus, numatytus, be kita ko, tos pačios direktyvos 7 straipsnio 2 dalyje[191].

PD 7 straipsnio 1 dalies formuluotė yra beveik identiška naujos redakcijos PD 7 straipsnio 1 daliai. PD 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „[a]psaugą gali suteikti: a) valstybė arba b) valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas“. Naujos redakcijos PD 7 straipsnio 1 dalyje nustatyta papildoma sąlyga, kurioje nurodyta „jei jos nori ir gali pasiūlyti apsaugą pagal 2 dalį“[192].

PD 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

> Apsauga paprastai suteikiama, kai šio straipsnio 1 dalyje minimi teikėjai imasi pagrįstų priemonių užkirsti kelią persekiojimui ar smurto veiksmams *inter alia* pasinaudodami veiksminga teisine sistema persekiojimo ar smurto veiksmams nustatyti, persekioti baudžiamąja tvarka ir nubausti už juos, o prašytojas gali gauti tokią apsaugą.

Nors naujos redakcijos PD 7 straipsnio 2 dalies formuluotė yra panaši į PD 7 straipsnio 2 dalį, joje taip pat nustatyta, kad „[a]psauga nuo persekiojimo ar didelės žalos turi būti veiksminga ir ilgalaikio pobūdžio“ ir kad asmuo turi „galimybę naudotis tokia apsauga“.

Todėl, pasak ESTT,

> [PD] 11 straipsnio 1 dalies e punkte, siejamame su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi, reikalaujama apsauga reiškia trečiosios šalies, kurios pilietis asmuo yra, gebėjimą užkirsti kelią persekiojimo veiksmams, kaip jie suprantami pagal šią direktyvą, arba už juos nubausti. <...> Be to, minėto 7 straipsnio 2 dalyje numatytos priemonės, kurių imamasi siekiant užkirsti kelią persekiojimo veiksmams, ir veiksmingos teisinės sistemos, leidžiančios nustatyti, persekioti ir bausti už tokius veiksmus, egzistavimas[193].

ESTT taip pat nagrinėjo veiksnius, kuriuos reikia patikrinti vertinant, ar pagal 11 straipsnio 1 dalies e punktą suteikiama veiksminga apsauga. Šiuo klausimu ESTT konstatavo:

> siekdamos padaryti išvadą, kad atitinkamo pabėgėlio baimė būti persekiojamam jau nebepagrįsta, kompetentingos valdžios institucijos, remdamosi [PD] 7 straipsnio 2 dalimi ir atsižvelgdamos į individualią šio pabėgėlio situaciją, privalo patikrinti, kad nagrinėjamas apsaugos teikėjas ar teikėjai, kaip tai suprantama pagal šio 7 straipsnio 1 dalį, ėmėsi pagrįstų priemonių užkirsti kelią persekiojimui, kad jie užtikrina, be kita ko, veiksmingą teisinę sistemą persekiojimo veiksmams nustatyti, persekioti baudžiamąja tvarka ir nubausti už juos, ir kad atitinkamas pilietis, jeigu nebeteks pabėgėlio statuso, turės galimybę gauti tokią apsaugą[194].

Dėl klausimų, kuriuos reikėtų įvertinti nusprendžiant, ar esama veiksmingos apsaugos, pažymėtina, jog ESTT sprendime *Abdulla* konstatavo, kad:

> kompetentingos valdžios institucijos ypač turi įvertinti, pirma, institucijų, administracijų ir saugumo pajėgų ir, antra, trečiosios šalies grupių ar subjektų, kurie dėl savo veikimo ar neveikimo gali vykdyti persekiojimo veiksmus asmens, kuriam suteiktas pabėgėlio statusas, atžvilgiu jam grįžus į šią šalį funkcionavimo

---

190 Ten pat, 37 punktas.

191 Ten pat, 61 punktas. Taip pat žr. 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

192 2 dalies reikšmė, naujos redakcijos PD 7 straipsnio 2 dalis.

193 2021 m. ESTT sprendimas *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 44 punktas, taip pat pateikiama nuoroda į 2010 m. ESTT (DK) sprendimą *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

194 2021 m. ESTT sprendimas *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 38 punktas, taip pat pateikiama nuoroda į 2010 m. ESTT (DK) sprendimą *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

> sąlygas. Remiantis direktyvos 4 straipsnio 3 dalimi, susijusia su faktų ir aplinkybių įvertinimu, šios valdžios institucijos gali atsižvelgti visų pirma į kilmės šalies įstatymus ir taisykles bei jų taikymo būdą bei tai, kiek šioje šalyje yra užtikrintas pagrindinių žmogaus teisių laikymasis[195].

Anglijos ir Velso apeliacinis teismas sprendime *MA (Somalis)* pateikė nuorodą į sprendimą *Abdulla* ir nurodė, kad ESTT „aiškiai pasisako už apsaugos nagrinėjimą konkrečiu atveju: pripažįstančioji valstybė neprivalo nagrinėti, ar institucijos užtikrins konkretų standartą visais atvejais“[196].

Svarbu tai, kad sprendime *OA* ESTT konstatavo, kad „apsauga nuo trečiojoje šalyje egzistuojančių persekiojimo veiksmų leidžia daryti išvadą, kad nėra pagrįstos persekiojimo baimės, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, tik jeigu ji atitinka reikalavimus, kylančius, be kita ko, iš šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalies“[197].

Persekiojimo vykdytojas ar vykdytojai yra paminėti naujos redakcijos PD 7 straipsnio 1 dalyje. Be valstybės, tai yra „valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės ar organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas; jeigu jie nori ir gali suteikti apsaugą“. Todėl tarptautinės pajėgos gali būti persekiojimo vykdytojos[198].

Klausimą, ar pilietybės šalies apsauga, kaip apibrėžta 11 straipsnio 1 dalies e punkte, turi būti suprantama kaip valstybės apsauga, jau išaiškino ESTT sprendime *OA*[199].

ESTT pabrėžė, kad prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekė išsiaiškinti:

> ar [PD] 11 straipsnio 1 dalies e punktas, siejamas su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi, turi būti aiškinamas taip, kad privačių subjektų, kaip antai atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeimos ar klano, galimai teikiama socialinė ir finansinė parama atitinka iš šių nuostatų kylančius apsaugos reikalavimus ir ar tokia parama yra reikšminga, siekiant įvertinti valstybės teikiamos apsaugos, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalies a punktą, veiksmingumą ir prieinamumą arba nustatant pagal minėtos direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, ar vis dar egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam[200].

ESTT patikslino, kad apsauga pagal 11 straipsnio 1 dalies e punktą turi būti tokia, kad užkirstų kelią persekiojimo veiksmams arba padėtų nustatyti tokius veiksmus, vykdyti jų baudžiamąjį persekiojimą ir skirti bausmes. ESTT konstatavo:

> Paprasta socialinė ir finansinė parama, kaip antai nurodyta prašyme priimti prejudicinį sprendimą, kuri teikiama atitinkamam trečiosios šalies piliečiui, savaime negali nei užkirsti kelio persekiojimo veiksmams, nei nustatyti, persekioti ir bausti už tokius veiksmus, todėl negali būti laikoma užtikrinančia apsaugą, kurios reikalaujama pagal Direktyvos 2004/83 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su šios direktyvos 7 straipsnio 2 dalimi[201].

Kadangi 11 straipsnio 1 dalies e punkte nurodyta apsauga turi būti vertinama atsižvelgiant į 7 straipsnio 2 dalį, ESTT toliau teigė, kad „darytina išvada, kad tokia socialinė ir finansinė parama nėra reikšminga vertinant valstybės teikiamos apsaugos veiksmingumą ir prieinamumą, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 2004/83 7 straipsnio 1 dalies a punktą“[202].

ESTT pabrėžė, kad „paprasti ekonominiai sunkumai iš principo nepatenka į sąvoką „persekiojimas“, kaip ji suprantama pagal [PD] 9 straipsnį“ ir kad „todėl socialinė ir finansinė parama, kuria siekiama pašalinti tokius sunkumus, iš principo neturėtų turėti įtakos vertinant, ar valstybės apsauga nuo persekiojimo veiksmų yra pakankama“[203].

Dėl to, ar klanai gali suteikti „saugumą suteikiančią apsaugą“ ir ar „į tokią apsaugą galima atsižvelgti vertinant, ar valstybės užtikrinama apsauga atitinka, be kita ko, [PD] 7 straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus“, ESTT priminė, kad:

---

[195] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

[196] Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė), 2018 m., *MA (Somalis)*, *op. cit.* (25 išnaša, žr. pirmiau), 53 punktas.

[197] 2021 m. ESTT sprendimas *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 60 punktas.

[198] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša); 2000 m. lapkričio 22 d. Aukštojo teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *R / Special Adjudicator ex parte Azizi*, CO/3493/2000 (neskelbta), 15 punktas.

[199] 2021 m. ESTT sprendimas *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau).

[200] Ten pat, 40 punktas.

[201] Ten pat, 46 punktas.

[202] Ten pat, 48 punktas.

[203] Ten pat, 49 punktas.

> siekiant nustatyti, ar pabėgėlio baimė būti persekiojamam tebėra pagrįsta, apsaugos teikėjas ar teikėjai, kurių lygmeniu vertinamas pasikeitusių aplinkybių kilmės šalyje realumas, remiantis šios direktyvos 7 straipsnio 1 dalimi, yra arba pati valstybė, arba valstybę ar didelę valstybės teritorijos dalį valdančios grupės arba organizacijos, įskaitant tarptautines organizacijas[204].

Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas byloje *OA* ESTT taip pat klausė:

> ar vis dėlto galima atsižvelgti į tai, kad atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeima ar klanas teikia socialinę ir finansinę paramą, siekiant pagal [PD] 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, nustatyti, ar vis dar egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam[205].

ESTT patikslino, kad „[a]iškinimas, pagal kurį dėl šioje trečiojoje šalyje egzistuojančios apsaugos gali būti pašalinta pagrįsta baimė būti persekiojamam, net jei tokia apsauga neatitinka šių reikalavimų, galėtų prieštarauti 7 straipsnio 2 dalyje nustatytiems būtiniausiems reikalavimams“[206].

ESTT užbaigė pakartodamas:

> privačių subjektų, kaip antai atitinkamos trečiosios šalies piliečio šeimos ar klano, galimai teikiama socialinė ir finansinė parama neatitinka iš šių nuostatų kylančių apsaugos reikalavimų ir dėl to nėra reikšminga nei vertinant valstybės suteikiamos apsaugos, kaip tai suprantama pagal [PD] 7 straipsnio 1 dalies a punktą, veiksmingumą ir prieinamumą, nei nustatant pagal minėtos direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, siejamą su jos 2 straipsnio c punktu, ar vis dar egzistuoja pagrįsta baimė būti persekiojamam[207].

3.1.4. Ar yra koks nors kitas pagrįstos persekiojimo baimės pagrindas?

Tuomet, nustačius, kad nustojo egzistuoti aplinkybės, kuriomis buvo suteiktas pabėgėlio statusas, priklausomai nuo atitinkamo asmens padėties, ESTT sprendime *Abdulla* paaiškino, kad gali prireikti patikrinti „ar yra kitų aplinkybių, pateisinančių tai, ar suinteresuotasis asmuo pagrįstai gali baimintis būti persekiojamas“. Pabėgėlio statuso galiojimą galima nutraukti, tik jeigu į šį klausimą atsakoma neigiamai[208].

Todėl „toks patikrinimas reiškia įvertinimą, analogišką tam, kuris atliekamas nagrinėjant pirminį prašymą suteikti pabėgėlio statusą“[209]. Abiem šiais nagrinėjimo etapais „vertinamas tas pats klausimas, ar nustatytos aplinkybės yra tokia grėsmė, kad atitinkamas asmuo, atsižvelgdamas į savo individualią situaciją, gali pagrįstai baimintis, jog realiai bus persekiojimo veiksmų objektas“[210]. Atitinkamus faktus reikia nustatyti iš naujo, o pradiniame sprendime, kuriuo suteikiamas pabėgėlio statusas, faktinės išvados šiomis aplinkybėmis neturi privalomos galios[211]. Klausimas, ar yra kokių nors kitų priežasčių baimintis persekiojimo, yra susijęs su ateities vertinimu.

Nepaisant to, reikėtų pažymėti, kad kai kuriomis aplinkybėmis istorinė padėtis gali būti reikšminga vertinant pavojų ateityje. Naujos redakcijos PD 4 straipsnio 4 dalyje nustatyta:

> Tai, kad prašytojas jau buvo persekiojamas ar jam buvo padaryta didelė žala arba <...> yra rimtas visiškai pagrįstos prašytojo baimės būti persekiojamam ar realaus pavojaus patirti didelę žalą požymis, nebent yra rimtų priežasčių manyti, kad toks persekiojimas nepasikartos ar didelė žala nebus padaryta dar kartą.

ESTT byloje *Abdulla* nagrinėjo PD 4 straipsnio 4 dalį, kuri yra identiška naujos redakcijos 4 straipsnio 4 daliai. Dėl pabėgėlio, kuris rėmėsi nauju persekiojimo pagrindu, ESTT nustatė, kad:

— direktyvos 4 straipsnio 4 dalis tiek, kiek joje pateikiamos nuorodos į ankstesnių persekiojimo veiksmų arba grasinimų persekioti apimtį kaip įrodymą, gali būti taikoma tuo atveju, kai kompetentingos valdžios institucijos ketina panaikinti pabėgėlio statusą pagal direktyvos 11 straipsnio 1 dalies e punktą, o suinteresuotasis asmuo, siekdamas pateisinti tolesnį pagrįstos persekiojimo baimės buvimą, nurodo kitas aplinkybes nei tos, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu;

---

[204] Ten pat, 52 punktas, kuriame pateikiama nuoroda į 2010 m. ESTT sprendimą *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

[205] 2021 m. ESTT sprendimas *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 54 punktas.

[206] Ten pat, 62 punktas.

[207] Ten pat, 63 punktas.

[208] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau). Taip pat žr. 2010 m. gruodžio 21 d. Varšuvos regioninio teismo (*Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie*, Lenkija) sprendimas V SA/Wa 383/10 (santrauka anglų k.).

[209] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša), 2021 m. ESTT (DK) sprendimas *OA*, *op. cit.* (18 išnaša, žr. pirmiau), 37 ir 61 punktai.

[210] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

[211] 2011 m. lapkričio 22 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 29.10, DE:BVerwG:2011:221111U10C29.10.0, 20 punktas.

— tačiau įprastai taip gali būti tik tuomet, kai persekiojimo priežastis yra kita nei ta, kuri buvo nustatyta pabėgėlio statuso suteikimo metu, ir ankstesni persekiojimo veiksmai arba grasinimai persekioti egzistuoja ir turi sąsają su šioje stadijoje nagrinėjama persekiojimo priežastimi[212].

Todėl 4 straipsnio 4 dalis gali būti taikoma, jeigu, pvz., „prieš pateikdamas pirminį tarptautinės apsaugos prašymą, [prašytojas] patyrė persekiojimo veiksmus arba grasinimus dėl tos kitos priežasties, tačiau jų nenurodė“ ir (arba) jeigu jis „patyrė persekiojimo veiksmus arba grasinimus dėl pastarosios priežasties po išvykimo iš savo kilmės šalies, o šių veiksmų arba grasinimų šaltinis yra toje šalyje“[213].

ESTT tęsė:

> tačiau tuo atveju, kai pabėgėlis, nurodantis tą pačią persekiojimo priežastį kaip ta, kuri buvo nustatyta pabėgėlio statuso suteikimo metu, nesutinka su kompetentingomis valdžios institucijomis teigdamas, kad nebelikus faktų, dėl kurių buvo suteiktas šis statusas, vėliau atsirado kitų faktų, dėl kurių kyla persekiojimo baimė dėl tos pačios priežasties, vertinimas paprastai turi būti atliekamas ne pagal direktyvos 4 straipsnio 4 dalį, o pagal jos 11 straipsnio 2 dalį[214].

Jeigu pabėgėlis nurodo kitą persekiojimo priežastį nei ta, kuri buvo patvirtinta iš pradžių, kyla klausimas, ar nustatyti faktai, dėl kurių asmeniui taikoma naujos redakcijos PD 2 straipsnio d punkte nustatyta pabėgėlio apibrėžtis.

ESTT sprendimas *MP* nėra susijęs su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu, tačiau jame nagrinėjamas priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų klausimas ir juo šiuo atveju galima remtis pagal analogiją. Jame nustatyta:

> aplinkybė, jog atitinkamas asmuo praeityje patyrė kilmės valstybės valdžios institucijų kankinimus, savaime nepateisina papildomos apsaugos suteikimo tuomet, kada nebėra realaus pavojaus, kad tokie kankinimo veiksmai jį grąžinus į šią šalį pasikartos[215].

Tačiau sprendime *MP* ESTT tęsė, kad asmuo galės pasinaudoti papildoma apsauga, jeigu anksčiau jis patyrė savo šalies valdžios institucijų kankinimus, net jeigu jam nebegresia kankinimų pavojus grįžus. Taip yra tuo atveju, jeigu jų „fizinė ir psichinė sveikatos būklė dėl grąžinimo gali labai pablogėti ir kyla didelė grėsmė, kad [jie] <...> dėl traumos <...> nusižudys“. Tačiau turi būti „realus pavojus, kad [asmeniui] tyčia nebūtų teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, pritaikytos gydyti fizinius ar psichinius sutrikimus, patirtus dėl toje šalyje įvykdytų tyčinių minėto piliečio kankinimų“. Tai turėtų „patikrinti nacionalinis teismas“[216]. Tas pats principas tikriausiai bus taikomas galimam pabėgėlio statuso panaikinimui aplinkybėmis, kuriomis pabėgėliui, atsižvelgiant į naujos redakcijos PD 10 straipsnyje nurodytą priežastį, būtų tyčia atimta galimybė gydytis nuo sutrikimų, patirtų dėl ankstesnio persekiojimo.

Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė), pateikdamas nuorodą į ankstesnį persekiojimą, konstatavo, kad „nėra jokio tinkamo pagrindo teigti, kad dėl (paties) ankstesnio pabėgėlio statuso taikoma [EŽTK] 3 straipsnio prielaida dėl netinkamo elgesio grįžus“[217].

3.2. Išnykusios aplinkybės įprastinės gyvenamosios vietos šalyje: 11 straipsnio 1 dalies f punktas ir 2 dalis

Dėl pabėgėlių be pilietybės pažymėtina, kad naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies f punkte įtvirtinta nuostata, lygiavertė naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies e punktui. 8 paveiksle aprašyti klausimai, į kuriuos reikia atsakyti prieš nutraukiant asmenų be pilietybės pabėgėlio statuso galiojimą atsižvelgiant į išnykusias aplinkybes pagal 11 straipsnio 1 dalies f punktą, siejant jį su 14 straipsnio 1 dalimi.

[212] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

[213] Ten pat, 96–97 punktai.

[214] Ten pat, 98 punktas.

[215] 2018 m. balandžio 24 d. ESTT (DK) sprendimas *MP / Secretary of State for Home Department*, C-353/16, EU:C:2018:276, 30 punktas.

[216] Ten pat, 58 punktas.

[217] 2016 m. vasario 12 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *RY (Šri Lanka) / Secretary of State for the Home Department*, 2016 m., EWCA Civ 81, 43 punktas.

8 paveikslas. Asmenų be pilietybės pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas atsižvelgiant į išnykusias aplinkybes ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalyje

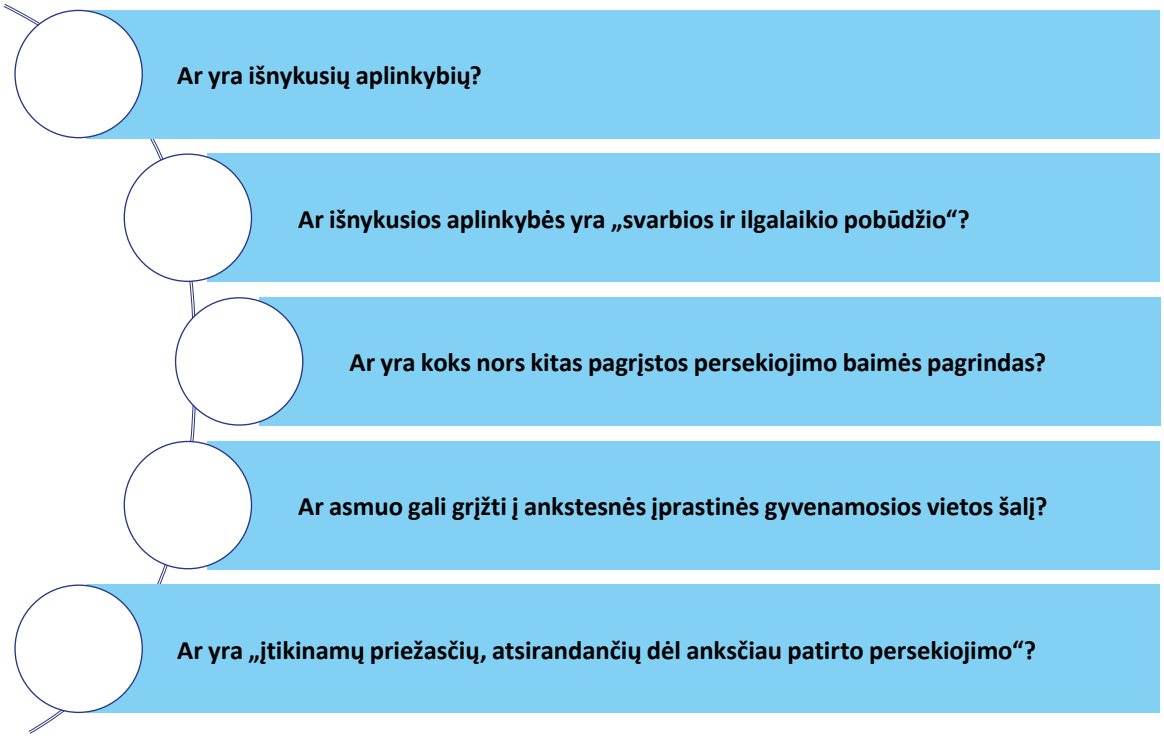

Iš esmės tai, kas buvo pasakyta dėl 11 straipsnio 1 dalies e punkto, taip pat taikoma šiam nustojimo būti pabėgėliu pagrindui; skaitytojas turėtų perskaityti 3.1 skirsnį. ESTT išnykusių aplinkybių sąlygos pagal 11 straipsnio 1 dalies f punktą klausimą išnagrinėjo byloje *El Kott ir kt.* Ši byla buvo susijusi su aplinkybėmis, kuriomis asmeniui be pilietybės iš Palestinos, kuris išvyko iš UNRWA vykdomų operacijų teritorijos, galėjo atitikti pabėgėliui suteikiamos apsaugos sąlygos. Nors ESTT nagrinėjo 12 straipsnio 1 dalies a punktą, jis taip pat pateikė nuorodą į 11 straipsnio 1 dalies f punktą ir konstatavo:

> [PD] 11 straipsnis siejant jį su 14 straipsnio 1 dalimi turi būti aiškinamas kaip reiškiantis, kad suinteresuotasis asmuo nustoja būti pabėgėliu, jei dėl aplinkybių, dėl kurių buvo pripažintas pabėgėliu, išnykimo jis gali grįžti į UNRWA veiklos teritoriją, kurioje gyveno[218].

Terminu „ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalis“ aprašoma faktinė situacija. Pasak Vokietijos federalinio administracinio teismo, asmens be pilietybės įprastinė gyvenamoji vieta nebūtinai turi būti teisėta[219]. Įprastinei gyvenamajai vietai nustatyti gali pakakti to, kad asmuo be pilietybės ne tik trumpą laiką gyveno šalyje, tačiau toje šalyje buvo sutelktas jo gyvenimas[220]. Tas pats teismas konstatavo, kad tokiu atveju būtina, jog tos šalies valdžios institucijos nebūtų ėmusios priemonių asmens gyvenimui šalyje nutraukti[221].

Atliekant vertinimą reikėtų įvertinti buvimo toje šalyje trukmę, ar tai vyko neseniai, ir asmens ryšį su šalimi. Asmuo be pilietybės gali turėti daugiau nei vieną ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį[222].

Atitinkamas asmuo turi turėti galimybę grįžti į ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį. Šiuo atveju reikia įvertinti ne tik tai, kad tapo prieinama veiksminga apsauga nuo pradinio persekiojimo, bet ir tai, kad pabėgėlis galės teisėtai atvykti į ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį. Taip atsitinka, kai atitinkamas asmuo vis dar

---

218 2012 m. ESTT (DK) sprendimas *El Kott*, *op. cit.* (64 išnaša, žr. pirmiau), 77 punktas, taip pat pagal analogiją pateikiama nuoroda į 2010 m. ESTT (DK) sprendimą *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

219 2009 m. vasario 26 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas BVerwG 10 C 50.07 (santrauka anglų k.), BVerwG:2009:260209U10C50.07.0, 31–33 punktai. Taip pat žr. 2014 m. birželio 18 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimą *M. B.*, Nr. 362703, FR:CESJS:2014:362703.20140618, kuriame patvirtintas sprendimas atmesti tarptautinės apsaugos prašymą, kai prašytojas teigė besibaiminantis persekiojimo Azerbaidžane dėl to, kad yra etninis armėnas, tačiau žemesnės instancijos valdžios institucijos nusprendė, kad jis neturėjo Azerbaidžano pilietybės, tačiau vis tiek turėjo veiksmingą Rusijos Federacijos pilietybę pagal tos šalies 1991 m. Pilietybės įstatymą dėl buvusiosios Sovietų Sąjungos asmenų; EASO, *EASO priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų praktinis vadovas*, 2018 m. balandžio mėn., p. 14; EASO, *Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų (Direktyva 2011/95/ES) – teisminė analizė*, 2016 m. gruodžio mėn., p. 26.

220 2009 m. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 50.07, *op. cit.* (219 išnaša, žr. pirmiau).

221 Ten pat, 34 punktas.

222 EASO *praktinis vadovas „Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų“*, *op. cit.* (219 išnaša, žr. pirmiau).

(arba vėl) turi galiojantį leidimą atvykti, tačiau jam taikoma tebegaliojanti nutartis dėl išsiuntimo arba jis pateikė readmisijos prašymą, kuris buvo atmestas[223].

3.3. Įtikinamos priežastys: 11 straipsnio 3 dalis

Naujos redakcijos PD 11 straipsnio 3 dalyje nustatyta 11 straipsnio 1 dalies e–f punktų nuostatų taikymo išimtis. Ji yra privaloma ir joje nustatyta, kad 11 straipsnio 1 dalies e–f punktai

> netaikomi pabėgėliui, kuris gali nurodyti įtikinamas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirto persekiojimo, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės valstybės arba – asmens be pilietybės atveju – valstybės, kurioje yra jo ankstesnė įprastinė gyvenamoji vieta, apsauga.

Todėl pabėgėlio statusas bus išlaikytas, jeigu pabėgėlis gali remtis įtikinamomis priežastimis, kurios atsiranda dėl ankstesnio persekiojimo. Nuostata parengta remiantis Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 ir 6 dalimis[224]. 11 straipsnio 3 dalis yra tik naujos redakcijos PD dalis, o ne pradinės PD dalis, todėl ji netaikoma visoms valstybėms narėms[225].

Be ESTT jurisprudencijos, susijusios su „įtikinamomis priežastimis“, 11 straipsnio 3 dalis toli gražu nėra aiški. Tačiau iš 11 straipsnio 3 dalyje pateiktos nuorodos į „anksčiau patirtą persekiojimą“ galima daryti išvadą, kad ji skiriasi nuo pabėgėlių teisėje taikomo į ateitį orientuoto požiūrio, pagal kurį dabartinės persekiojimo baimės nereikia nustatyti. Įtikinamų priežasčių sąvoka yra orientuota į ankstesnį persekiojimą[226] ir apima dėl to persekiojimo pasekmių, kurios atsirastų, jei atitinkamam asmeniui reikėtų grįžti į savo kilmės šalį, prognozę.

Pagal 11 straipsnio 3 dalį tikėtina, kad ankstesnis persekiojimas, kuriuo remiamasi, buvo pagrindas suteikti pabėgėlio statusą. Tačiau gali būti atvejų, kai ankstesnis persekiojimas, kuriuo remiamasi, skiriasi nuo persekiojimo, kuriuo remiantis buvo pripažintas pabėgėlio statusas.

Iš valstybių narių jurisprudencijos, kuri šia tema vis dėlto nėra galutinė, matyti, kaip nacionaliniai teismai sprendė šį klausimą. Vokietijos federalinis administracinis teismas konstatavo, kad tam, jog būtų taikoma įtikinamų priežasčių išimtis, sunkumai, kuriuos patirtų buvę pabėgėliai, jei būtų priversti grįžti į kilmės šalį, turėtų būti gerokai didesni už įprastus sunkumus. 11 straipsnio 3 dalis gali būti taikoma išimtinei psichologinei pabėgėlių, kurie buvo persekiojami ypač žiauriai ir patyrė ilgalaikių padarinių, būsenai, todėl negalima pagrįstai tikėtis, kad jie grįš į vietą, kurioje buvo vykdomas persekiojimas net ir praėjus ilgam laikui ir net pasikeitus aplinkybėms[227]. Pasak teismo, įtikinamomis priežastimis gali remtis tik asmenys, kurie buvo ypač žiauriai ir nuolat persekiojami ir kuriems būtų nepagrįsta grįžti į buvusio persekiojimo valstybę. Grįžimas į gimtąją šalį turi būti nepagrįstas dėl įtikinamų priežasčių[228].

Psichologinė trauma, atsirandanti dėl ankstesnio persekiojimo, dažnai yra veiksnys, į kurį atsižvelgiama svarstant, ar taikomos įtikinamos priežastys[229]. Airijos aukštasis teismas, pasisakydamas dėl įtikinamų priežasčių, pateikė nuorodą į psichologinę traumą ir *inter alia* rėmėsi Kanados byla, kurioje nustatyta, kad, nagrinėjant įtikinamų priežasčių sąlygą, reikia atsižvelgti į tai, „kokias vidines dvasines kančias patirtų [pabėgėlis]“[230].

Pabėgėlių apeliacijos komisija (Prancūzija) byloje, kuri buvo nagrinėjama prieš įsigaliojant naujos redakcijos PD, sprendė įtikinamų priežasčių taikymo klausimą, susijusį su pabėgėliu iš Čilės, kuris buvo ypač žiauriai persekiojamas ir kurio brolis mirė dėl kariškių įvykdytų kankinimų[231].

---

[223] Kneebone, S. ir O'Sullivan, M., „Article 1(C)“, skelbiama Zimmermann, A. (red.), *The 1951 Convention relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol*, „Oxford University Press“, Niujorkas, 2011 m. (toliau – Kneebone ir O'Sullivan, „Article 1(C)“), p. 481, 88 punktas.

[224] Šios nuostatos išsamiai pacituotos A priedėlyje „Atrinktos tarptautinės nuostatos“.

[225] Naujos redakcijos PD netaikoma Danijoje ar Airijoje, nors 2015 m. Tarptautinės apsaugos akto (Airija) 9 ir 11 straipsniuose dėl nustojimo būti pabėgėliu ir papildomos apsaugos statuso panaikinimo vartojama formuluotė, kuri yra beveik identiška naujos redakcijos PD nuostatoms.

[226] 2005 m. Lordų Rūmų (Jungtinė Karalystė) sprendimas *R (Hoxha)*, *op. cit.* (35 išnaša, žr. pirmiau), 14 punktas; Kneebone ir O'Sullivan, „Article 1(C)“, *op. cit.* (223 išnaša, žr. toliau), p. 530, 199 punktas.

[227] 2005 m. lapkričio 1 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimo 1 C 21.04, DE:BVerwG:2005:011105U1C21.04.0, 38 punktas.

[228] Ten pat, 37 ir 38 punktai.

[229] Žr. 6.2.4 skirsnį, kuriame pateikta daugiau informacijos apie 16 straipsnio 3 dalį.

[230] 2019 m. kovo 15 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *P.A.F. (Nigerija) / International Protection Appeals Tribunal and the Minister for Justice and Equality*, 2019 m., IEHC 204, 21 punktas, kuriame pateikiama nuoroda į Hathaway ir Foster, *The Law of Refugee Status*, *op. cit.* (92 išnaša, žr. pirmiau), p. 494, kuriame cituojamas 2004 m. rugpjūčio 12 d. Federalinio teismo (Kanada) sprendimo *Suleiman / Kanadą (pilietybės ir imigracijos ministras)*, 2004 m., FC 1125, 2005 m., 2 FCR 26, 19 punktas.

[231] 1999 m. spalio 18 d. Pabėgėlių apeliacijų komisijos (*Commission des recours des réfugiés*, Prancūzija) sprendimas *Molina*, Nr. 336763. Priešingai, žr. 2003 m. liepos 30 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimą *Mlle X.*, Nr. 220082, FR:CESJS:2003:220082.20030730 (kuriame prieita prie išvados, kad Rumunijos pilietis nenurodė įtikinamų priežasčių, ir nurodyti nustojimą būti pabėgėliu pateisinantys argumentai).

Priežastys, dėl kurių asmuo gali atsisakyti naudotis kilmės šalies apsauga, gali atsirasti dėl su pradiniu persekiojimu susijusių aplinkybių, taip pat dėl pasekmių, kurios gali atsirasti grįžus į šalį. Vertintinas veiksnys gali būti tikėtinas vietos gyventojų požiūris į grįžusį asmenį. Pavyzdžiui, Vokietijos Badeno-Viurtembergo aukštesnysis administracinis teismas nagrinėjo albanų etninės kilmės moters, kuri nustojo būti pabėgėle dėl to, kad galėjo grįžti į Kosovą, bylą. Patenkindamas jos skundą, teismas atsižvelgė į tai, kad konflikto buvusiojoje Jugoslavijoje metu ją septintą mėnesį nėščią areštinėje iššagino policininkas. Todėl ji patyrė persileidimą, jai buvo priverstinai atlikta histerektomija ir ji patyrė potrauminio streso sutrikimą ir socialinę atskirtį. Teismas taip pat atsižvelgė į pabėgėlės gėdos jausmą ir į tai, kad grįžusi ji būtų atstumta[232].

Byloje, susijusioje su smurto šeimoje auka iš Albanijos, Belgijos ginčų pagal Užsieniečių įstatymą taryba nusprendė, kad tuo atveju, kai ankstesnis persekiojimas yra toks žiaurus, kad asmens baimė padidėjo iki tokio lygio, kad grįžimas į savo kilmės šalį būtų neįmanomas, asmuo gali išlaikyti pabėgėlio statusą, nepaisant pasikeitusių aplinkybių. Šioje byloje 1997 m. moterį pagrobė ginkluotas vyras, jis nudegino jos dešinę ranką, kurią paskui reikėjo amputuoti. Grobikas privertė ją gyventi su juo apleistame name 17 metų ir nuolat ją žagino. Teismas konstatavo, kad ši didesnė baimė turėtų būti vertinama atsižvelgiant į pabėgėlės asmeninę patirtį, psichologinį asmens charakterį ir fizinių ir psichologinių pasekmių mastą[233].

Kiti įtikinamų priežasčių, atsirandančių dėl persekiojimo aplinkybių, pavyzdžiai apima situacijas, kuriose pabėgėliai išvengė genocido arba žiauraus netinkamo elgesio, kurį patirtų iš vietos gyventojų, su kuriais turėtų gyventi sugrįžę[234]. Giminaičių netekimas dėl persekiojimo taip pat gali būti svarbi aplinkybė[235], susijusi su patirtimi stovyklose arba kalėjimuose[236].

Kaip minėta pirmiau, naujos redakcijos PD 11 straipsnio 3 dalis atspindi Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 ir 6 dalis. Dėl 1 straipsnio C skirsnio 5 ir 6 dalių UNHCR pareiškia, kad „[š]ią išimtį siekiama taikyti atvejams, kai pabėgėliai arba jų šeimų nariai nukentėjo nuo žiauraus persekiojimo, todėl negalima tikėtis, kad jie grįš į kilmės arba ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį“[237]. UNHCR pateikia šiuos pavyzdžius:

> „anksčiau stovyklose ar kalėjimuose kalinti asmenys, smurto prieš šeimos narius, įskaitant seksualinį smurtą, aukos ar liudytojai, taip pat stipriai traumuoti asmenys. Daroma prielaida, kad tokie asmenys buvo žiauriai persekiojami, įskaitant vietos gyventojų persekiojimą, ir negalima pagrįstai tikėtis, kad jie sugrįš“[238].

Iš tarptautinės jurisprudencijos matyti, kad atitinkamos aplinkybės, susijusios su įtikinamomis priežastimis, į kurias turi atsižvelgti sprendimų priėmėjas, yra prieš asmenį vykdomų veiksmų žiaurumas, pasekmės jų fizinei ir psichikos sveikatai, ir tai, ar vien ši patirtis būtų įtikinama priežastis asmeniui negrįžti į savo šalį[239].

Jeigu nuolat baiminamasi persekiojimo, nes aplinkybės neišnyko, įtikinamos priežastys neatsiranda. Jungtinės Karalystės Lordų Rūmai atkreipė dėmesį į tai ir nusprendė, kad būtina išnagrinėti, ar faktai yra tinkamas esamos persekiojimo baimės pagrindas. Tokiu atveju atitinkama moteris ir jos šeima vis tiek būtų pabėgėliai, o įtikinamų priežasčių sąlyga neturėtų būti taikoma[240].

Įtikinamos priežastys, susijusios su papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimu ir 16 straipsnio 3 dalimi, išsamiau aptartos 6.2.4 skirsnyje.

---

232 2007 m. lapkričio 5 d. Badeno-Viurtembergo aukštesniojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg*, Vokietija) sprendimas A 6 S 1097/05, 24 punktas. Taip pat žr. Goodwin-Gill ir McAdam, *The Refugee in International Law*, *op. cit.* (137 išnaša, žr. pirmiau), p. 146, ir jame cituojamas bylas.

233 2017 m. rugpjūčio 17 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (RVV/CCE, Belgija) sprendimas Nr. 190.672. Byla buvo susijusi su skundu dėl atsisakymo suteikti pabėgėlio statusą, atsižvelgiant į pagerėjusią padėtį Albanijoje, tačiau nustojimo būti pabėgėliu atveju taip pat svarbu atlikti „įtikinamų priežasčių“ analizę.

234 2007 m. Badeno-Viurtembergo aukštesniojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg*, Vokietija) sprendimas A 6 S 1097/05, *op. cit.* (232 išnaša, žr. pirmiau), 25 punktas; UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 136 punktas.

235 Goodwin-Gill ir McAdam, *The Refugee in International Law*, *op. cit.* (137 išnaša, žr. pirmiau), p. 147, ir jame cituojamos bylos.

236 2010 m. rugpjūčio 11 d. Žemutinės Saksonijos aukštesniojo administracinio teismo (*Niedersächses Oberverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 11 LB 405/08, 57 punktas; UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

237 UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

238 UNHCR tyrimas „Daunting prospects minority women: obstacles to their return and integration“, Sarajevas, Bosnija ir Hercegovina, 2000 m. balandžio mėn., cituojama UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

239 1995 m. vasario 15 d. Federalinio teismo teisminio tyrimo skyriaus (Kanada) sprendimas *Shahid / Kanada (pilietybės ir imigracijos ministras)*, 28 Imm. L.R (2D) 130, 89 F. T. R. 106 (TD).

240 2005 m. Lordų Rūmų (Jungtinė Karalystė) sprendimas *R (Hoxha)*, *op. cit.* (35 išnaša, žr. pirmiau), 30–38 punktai. Byla buvo susijusi prašytojų prieglobsčio prašymų, o ne nustojimu būti pabėgėliu vertinimu, tačiau analizė yra svarbi atsižvelgiant į pastarąjį kontekstą. Apeliantai buvo etniniai albanai, kurie patyrė žiaurų netinkamą Serbijos valdžios institucijų Kosove elgesį, tačiau padėtis Kosove pasikeitė anksčiau, nei buvo galutinai įvertinti jų prašymai. Sprendime nustatyta, kad „ankstesnis vienos rūšies persekiojimas paskui gali virsti kitokios rūšies persekiojimu“, visų pirma atsižvelgiant į „ypač brutalų ir barbarišką žaginimą“, dėl kurio visuomenė atstumtų ir nepriimtų atitinkamų asmenų, jeigu jie grįžtų, o „bendro žmogaus orumo paneigimo mastas <...> visai įmanoma, kad galėtų prilygti persekiojimui“ (30 ir 36 punktai).

4 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai III – pabėgėlio statuso nesuteikimas, neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 14 straipsnio 3 dalis

4 dalyje aptariami pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimo pagrindai pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 3 dalį. Ją sudaro trys skirsniai, kaip parodyta 6 lentelėje.

6 lentelė. 4 dalies struktūra

Skirsnis	Pavadinimas	Puslapis
4.1	Įvadas į 14 straipsnio 3 dalį	49
4.2	Pabėgėlio statuso nesuteikimas: 14 straipsnio 3 dalies a punktas ir 12 straipsnis	50
4.3	Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 14 straipsnio 3 dalies b punktas	51

4.1. Įvadas į 14 straipsnio 3 dalį

14 straipsnio 3 dalies a–b punktai yra privalomos nuostatos, kuriose reglamentuojamas trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo arba atsisakymo pratęsti pagrindai remiantis pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindais arba atsižvelgiant į neteisingai pateiktus arba nutylėtus faktus, kurie turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą[241].

Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 3 dalis
Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama valstybė narė nustatė, kad:

a) jam neturėjo būti suteiktas arba nesuteikiamas pabėgėlio statusas pagal 12 straipsnį;

b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą.

14 straipsnio 3 dalyje aiškiai nurodyta, kad a ir b punktuose nurodyti pabėgėlio statuso panaikinimo, galiojimo nutraukimo ar atsisakymo pratęsti galiojimą pagrindai turi būti nustatyti. Todėl turi būti įrodymų, kuriais remiantis pagrindžiamas sprendimas nutraukti pabėgėlio statuso galiojimą, jį panaikinti arba atsisakyti pratęsti. Prievolės įrodyti, kad tenkinami atitinkami kriterijai, priklauso valstybei narei[242].

14 straipsnio 3 dalies a ir b punktai yra privalomos nuostatos, kaip tai matyti iš tekste vartojamų žodžių „panaikina, <...> nutraukia ar atsisako pratęsti“. Airijos aukštasis teismas sprendime *Adegbuyi* pažymėjo, kad

[241] Pagal UNHCR terminiją naujos redakcijos PD 14 straipsnio 3 dalies a punktas apima scenarijus, susijusius su „anuliavimu“ arba „panaikinimu“, o 14 straipsnio 3 dalies b punktas apima scenarijus, susijusius su „anuliavimu“.

[242] Naujos redakcijos PPD 44 konstatuojamojoje dalyje nustatyta: „Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos konkrečiam asmeniui panaikinimo nagrinėjimas gali būti pradėtas, kai atsiranda naujos informacijos arba duomenų, rodančių, kad yra priežasčių persvarstyti jo tarptautinės apsaugos prašymo pagrįstumą.“ Taip pat žr. 7 dalį.

Airijos teisės akto nuostata, į kurią perkeltas 14 straipsnio 3 dalies b punktas, galiojo pašalinant ministro diskreciją, kuria buvo naudojamasi panaikinant pabėgėlio statusą remiantis šia nuostata[243].

4.2. Pabėgėlio statuso nesuteikimas: 14 straipsnio 3 dalies a punktas ir 12 straipsnis

Pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 3 dalies a punktą reikalaujama, kad valstybės narės panaikintų pabėgėlio statusą, nutrauktų jo galiojimą arba atsisakytų jį pratęsti, jeigu po to, kai šis statusas buvo suteiktas, valstybė narė nustato, kad asmeniui „pagal 12 straipsnį turėjo arba neturėjo būti suteiktas pabėgėlio statusas“. Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D, E ir F skirsniuose[244] numatyti pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindai tam tikru mastu atsispindi naujos redakcijos PD 12 straipsnyje, kuris yra pagrindinė nuostata, susijusi su privalomais pabėgėlio statuso nesuteikimo atvejais[245]. Tačiau 12 straipsnio formuluotė nėra identiška Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D, E ir F skirsnių formuluotei[246].

Pagal 12 straipsnį pabėgėlio statusas nesuteikiamas tam tikrų kategorijų asmenims:

- pagal 12 straipsnio 1 dalies a punktą pabėgėlio statusas nesuteikiamas asmenims, kuriems taikomas Ženevos konvencijos 1 straipsnio D skirsnis, susijęs su „apsauga ar parama, kurią teikia Jungtinių Tautų organai ar agentūros, išskyrus Jungtinių Tautų vyriausiąjį pabėgėlių reikalų komisarą“;
- pagal 12 straipsnio 1 dalies b punktą pabėgėlio statusas nesuteikiamas asmenims, kuriuos „šalies, kurioje jie apsigyveno, kompetentingos institucijos yra pripažinusios, kad [jie] turi teises ir pareigas, kurios priskiriamos tos šalies piliečiams, arba jiems prilygstančias teises ir pareigas“[247].

12 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

Naujos redakcijos PD 12 straipsnio 2 dalis
Pabėgėlio statuso nesuteikimas

Trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad:

a) jis padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą arba nusikaltimą žmoniškumui, kaip apibrėžta tarptautiniuose dokumentuose, į kuriuos įtrauktos nuostatos dėl tokių nusikaltimų;

b) asmuo padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą ne prieglobsčio šalyje prieš pripažįstant jį pabėgėliu, t. y. prieš išduodant leidimą gyventi šalyje remiantis tuo, kad jam suteiktas pabėgėlio statusas; ypač žiaurūs veiksmai, net jei jie įvykdyti tariamai siekiant politinio tikslo, gali būti priskiriami prie sunkių nepolitinio pobūdžio nusikaltimų;

c) jis arba ji yra kaltas (-a) dėl Jungtinių Tautų siekiams ir principams prieštaraujančių veiksmų, nurodytų Jungtinių Tautų chartijos preambulėje ir 1 bei 2 straipsniuose.

[243] 2012 m. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *Adegbuyi / Minister for Justice and Law Reform*, *op. cit.* (149 išnaša, žr. pirmiau), 41 punktas; taip pat žr. 2009 m. spalio 8 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 701681/09007100.

[244] Dėl šių nuostatų išsamių formuluočių žr. A priedėlį „Atrinktos tarptautinės nuostatos“.

[245] Daugiau informacijos apie pabėgėlio statuso nesuteikimą žr. EASO, „*Statuso nesuteikimas*“, *op. cit.* (40 išnaša, žr. pirmiau).

[246] Visų pirma atsižvelgiant į pabėgėlio statuso nesuteikimą dėl „sunkių nepolitinių nusikaltimų“ pagrindo pagal 12 straipsnio 2 dalies b punktą. Naujos redakcijos PD 12 straipsnio 2 dalies b punktas yra platesnis, palyginti su Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnio b punktu. 1 straipsnio F skirsnio b punkte pateikta nuoroda į pabėgėlio statuso nesuteikimą, kai yra rimtų priežasčių manyti, kad pabėgėliai „padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą už juos priglobusios šalies ribų tada, kai dar nebuvo įsileisti į šią šalį kaip pabėgėliai“. 12 straipsnio 2 dalies b punktas apibrėžtas plačiau ir jame nustatyta, kad „[y]pač žiaurūs veiksmai, net jei jie padaromi tariamai siekiant politinio tikslo, gali būti priskiriami sunkiems nepolitiniams nusikaltimams“. Be to, 12 straipsnio 2 dalies b punkto nuostata, kad „jis pripažįstamas pabėgėliu“, reiškia laiką „prieš išduodant leidimą gyventi, grindžiamą pabėgėlio statuso suteikimu“. Daugiau informacijos apie naujos redakcijos PD 12 straipsnio ir Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio D, E ir F skirsnių skirtumus žr. UNHCR, „UNHCR pastabos dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų bei jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių reikalavimų (COM(2009)511, 2009 m. spalio 21 d.)“, 2010 m. liepos 29 d., p. 12–13, ir UNHCR, „UNHCR anotuotosios pastabos dėl 2004 m. balandžio 29 d. EB Tarybos direktyvos 2004/83/EB dėl būtiniausių reikalavimų, kuriuos turi tenkinti trečiųjų šalių piliečiai arba asmenys be pilietybės, kad įgytų pabėgėlio statusą, arba asmenys, kuriems dėl kitų priežasčių reikalinga tarptautinė apsauga, ir dėl šių statusų turinio (OL L 304/12, 2004 9 30)“, 2005 m. sausio 28 d., p. 27–28.

[247] Šioje vietoje pateikta informacijos santrauka. Dėl išsamios pabėgėlio statuso nesuteikimo sąlygų, nustatytų naujos redakcijos PD 12 straipsnyje, analizės žr. „*Statuso nesuteikimas*“, *op. cit.* (40 išnaša, žr. pirmiau), 2 ir 3 dalys.

Pabėgėlio statuso nesuteikimas dėl dalyvavimo nusikalstamoje veikloje **po to,** kai buvo pripažintas pabėgėlio statusas, taikomas tik remiantis 12 straipsnio 2 dalies a ir c punktų pagrindais, kuriems negalioja jokie laiko ar geografiniai apribojimai. Tačiau 12 straipsnio 2 dalies b punkte reglamentuojamas pabėgėlio statuso nesuteikimas aplinkybėmis, kuriomis asmuo padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą ne prieglobsčio šalyje **prieš** pripažįstant jį pabėgėliu. Todėl remiantis šiuo pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindu, pabėgėlio statuso galiojimas gali būti nutrauktas tik tais atvejais, kai nustatoma, kad pabėgėliui jo „statusas neturėjo būti suteiktas“, kai jis turėjo būti suteiktas iš pradžių.

Naujos redakcijos PD 12 straipsnio 2 dalies c punkto nuostatą, pagal kurią asmenims pabėgėlio statusas nesuteikiamas, jeigu jie laikomi kaltais dėl JT tikslams ir principams prieštaraujančių veiksmų, 2019 m. nagrinėjo Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas. Teisėjas nustatė, kad Nigerijos pilietis, dalyvaujantis aukšto lygmens tarptautiniame prekybos žmonėmis seksualinio išnaudojimo tikslais tinkle, padarė JT tikslams ir principams prieštaraujančius veiksmus po to, kai buvo pripažintas pabėgėliu. Todėl teismas patvirtino pirmosios instancijos teismo sprendimą, kuriuo šis pabėgėlio statuso galiojimas buvo nutrauktas[248].

Pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos statuso nesuteikimas abstrakčiau ir išsamiau aptartas EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m.

4.3. Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 14 straipsnio 3 dalies b punktas

Trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusas turi būti panaikintas arba jo galiojimas nutrauktas, arba jį turi būti atsisakoma pratęsti, „jei po to, kai jam buvo suteiktas pabėgėlio statusas, atitinkama valstybė narė nustatė, kad <…> jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą“ (14 straipsnio 3 dalies b punktas).

14 straipsnio 3 dalies b punkte nustatyta, kad pabėgėlio statuso netenkama, tik kai atitinkamas asmuo neteisingai pateikė arba nutylėjo faktus, kurie turėjo lemiamą reikšmę jam suteikiant pabėgėlio statusą. Nors ESTT nepriėmė jokio sprendimo dėl 14 straipsnio 3 dalies b punkto, jo sprendimas *Bilali* yra svarbus. Taip yra nepaisant to, kad byla susijusi su papildomos apsaugos statuso, o ne pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimu[249].

Naujos redakcijos PD 19 straipsnio 3 dalies b punktas dėl papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimo atitinka 14 straipsnio 3 dalies b punktą, kuriame reglamentuojamas pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas. 19 straipsnio 3 dalies b punkto formuluotė ir struktūra atspindi 14 straipsnio 3 dalies b punkto formuluotę. Kaip 14 straipsnio 3 dalies b punkte, 19 straipsnio 3 dalies b punkte nustatyta, kad papildomos apsaugos statuso netenkama, tik kai atitinkamas asmuo neteisingai pateikė arba nutylėjo faktus, kurie turėjo lemiamą reikšmę jam suteikiant tą statusą. Bylos *Bilali* faktai skiriasi nuo bylų, kuriose tarptautinės apsaugos prašytojas neteisingai pateikia arba nutyli faktus, nes fakto klaidą padarė valstybė narė. Nė vienoje kitoje naujos redakcijos PD nuostatoje aiškiai nenurodyta, kad papildomos apsaugos statusas turi arba gali būti panaikintas, jei, kaip buvo byloje *Bilali*, sprendimas suteikti tą statusą buvo priimtas remiantis neteisinga informacija, atitinkamam asmeniui neteisingai nepateikus ar nenutylėjus faktų[250].

Tačiau iš sprendimo *Bilali* aišku, kad valstybė narė privalo nutraukti pabėgėlio statuso galiojimą, jeigu šį statusą ji suteikė tuo metu, kai nebuvo įvykdytos jo suteikimo sąlygos ir buvo remtasi faktais, kurie paskui, kaip paaiškėjo, buvo neteisingi. Valstybė narė taip privalo elgtis, nepaisydama fakto, kad atitinkamo asmens nebuvo galima kaltinti tuo atveju suklaidinus valstybę narę.

Sprendime *Bilali* ESTT citavo UNHCR *Vadovą dėl procedūrų ir kriterijų, taikomų nustatant pabėgėlio statusą pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlio statuso* ir konstatavo:

> Nors toje konvencijoje nėra jokių nuostatų, kuriose būtų aiškiai numatytas pabėgėlio statuso praradimas, jei paskui paaiškėja, kad statusas niekada neturėjo būti suteiktas, UNHCR vis tiek mano, kad tokioje situacijoje sprendimas, kuriuo suteikiamas pabėgėlio statusas, iš esmės turi būti panaikintas[251].

[248] 2019 m. rugpjūčio 30 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. A.,* 18052314 C+.

[249] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau).

[250] Ten pat, 41 punktas.

[251] Ten pat, 58 punktas.

UNHCR *Vadovo* dalyje, į kurią nuorodą pateikė ESTT, aptariamas UNHCR vadinamasis „anuliavimo“ klausimas, t. y. pabėgėlio statuso, kuris iš pradžių buvo suteiktas neteisėtai, negaliojimas. Joje nustatyta:

> Vis dėlto gali paaiškėti aplinkybės, iš kurių matyti, kad asmuo visų pirma niekada neturėjo būti pripažintas pabėgėliu; pavyzdžiui, jeigu vėliau paaiškėja, kad pabėgėlio statusas buvo gautas klaidingai aiškinant faktines aplinkybes arba kad atitinkamas asmuo turi kitą pilietybę, arba kad viena iš išimtinių sąlygų būtų buvusi taikoma prašytojui, jei būtų žinomi visi faktai. Tokiais atvejais sprendimas, kuriuo jis buvo pripažintas pabėgėliu, paprastai bus panaikintas[252].

Anuliavimo sąvoka išsamiau išnagrinėta 1.5 skirsnyje. Išsamesnė sprendimo *Bilali* analizė atsižvelgiant į pasikeitusias aplinkybes pateikta 3.1.1 skirsnyje, o dėl papildomos apsaugos galiojimo nutraukimo – 6.2.1 skirsnyje.

9 paveiksle pavaizduoti du elementai, kurie yra svarbūs taikant 14 straipsnio 3 dalies b punktą. Šie du kriterijai nagrinėjami paskesniuose dviejuose skirsniuose.

9 paveikslas. 14 straipsnio 3 dalies b punkto taikymo kriterijai

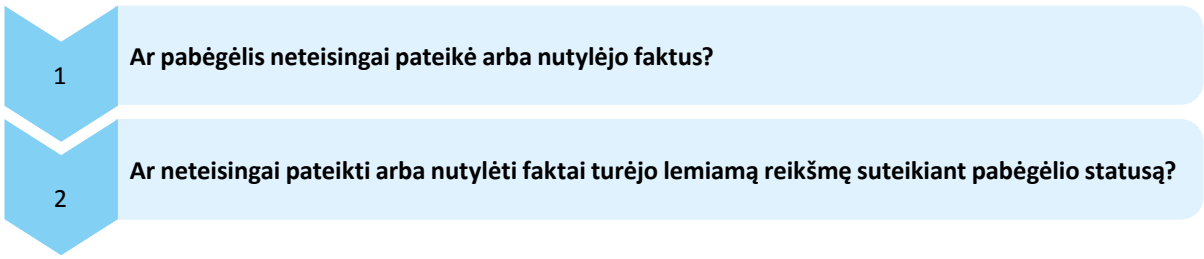

4.3.1. Ar pabėgėlis neteisingai pateikė arba nutylėjo faktus?

Dėl pirmojo kriterijaus pažymėtina, kad gali būti atvejų, kai neteisingai pateikti arba nutylėti faktai paaiškėja gavus policijos arba konsulinius dokumentus, per Tarptautinę kriminalinės policijos organizaciją arba nagrinėjant kitus tarptautinės apsaugos taikymo atvejus. Būtent valstybė narė turi nustatyti, kad pabėgėlis neteisingai pateikė arba nutylėjo faktus. Neteisingai pateiktus arba nutylėtus faktus galima nustatyti remiantis objektyviais įrodymais, pvz., įrodant, kad pabėgėlio nebuvo kilmės šalyje prašymo vertinimo metu.

Šiomis aplinkybėmis Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas, pvz., rėmėsi Prancūzijos konsulato pateiktais įrodymais, kad pabėgėlis Čečėnijoje negyveno nuo 2005 m., kurie prieštaravo jo pareiškimams. Teismas nustatė, kad turėjo būti laikoma, jog pabėgėlis bandė sąmoningai teismui pateikti neteisingus faktus[253]. Kitoje byloje teismas nustatė, kad neteisingai pateikti faktai, remiantis klaidingais įrodymais apie Butano pilietybę, susiję su aplinkybėmis, kuriomis sprendimas suteikti pabėgėlio statusą buvo pagrįstas persekiojimo baime Butane[254]. Airijos aukštasis teismas sprendime *Gashi*, kuris išsamiau nagrinėjamas 4.3.2 skirsnyje, nusprendė, kad fakto, jog prašymas dėl pabėgėlio apsaugos buvo pateiktas kitoje šalyje, nuslėpimas galėtų reikšti neteisingą arba klaidinančią informaciją[255].

14 straipsnio 3 dalies b punkte nėra jokios nuorodos į reikalavimą, susijusį su ketinimu neteisingai pateikti arba tyčia nutylėti faktus. Valstybių narių praktika, susijusi su tuo, ar šis aspektas būtinas nutraukiant tarptautinės apsaugos galiojimą dėl neteisingai pateiktų ar nutylėtų faktų, skiriasi.

[252] UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 117 punktas. Pastaba. PD ar naujos redakcijos PD sąvokos „anuliuotas“ ir „anuliavimas“ nevartojamos.

[253] 2009 m. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 701681/09007100, *op. cit.* (243 išnaša, žr. pirmiau). Taip pat žr. 2020 m. gruodžio 7 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (RVV/CCE, Belgija) sprendimą Nr. 245.482, kuriame informacija (pvz., „Facebook“ profilis) parodė, kad asmuo dirbo kultūros atašė keliose ambasadose ir Somalio ambasadoje Ankaroje (Turkijoje) tuo metu, kai jis tariamai turėjo būti Somalyje.

[254] 2016 m. balandžio 8 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. S.*, Nr. 15031759.

[255] 2010 m. gruodžio 1 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimo *Gashi / Minister for Justice, Equality and Law Reform*, 2010 m., IEHC 436, 11 punktas. Šis sprendimas išsamiau aptartas 4.3.2 skirsnyje.

Vokietijos federalinis administracinis teismas konstatavo, kad ketinimas neteisingai pateikti faktus nebūtinas[256]. Kiti Vokietijos teismai taip pat patvirtino poziciją, kad nesvarbu, ar pradinio pareiškimo neteisingumas prašytojui buvo žinomas arba ar aplinkybės buvo nutylėtos būtent dėl jų kaltės[257].

Priešingai, Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas nurodė, kad ketinimas neteisingai pateikti faktus yra būtinas tarptautinės apsaugos galiojimui panaikinti dėl neteisingai pateiktų arba nutylėtų faktų[258], visų pirma kai tai yra susiję su sukčiavimu. Be to, sprendime *Adegbuyi* Airijos aukštasis teismas, nors ir nepareiškė, kad ketinimas neteisingai pateikti faktus yra būtinas, tačiau pateikė aiškią nuorodą į ketinimą. Teismas konstatavo, kad jis buvo „daugiau nei įsitikinęs“, kad prašytojas pateikė valdžios institucijoms neteisingą ir klaidinančią informaciją dėl paso dokumentų ir kelionės, kad buvo ryšys tarp klaidingumo ir pabėgėlio statuso suteikimo ir kad informacija buvo pateikta siekiant suklaidinti valdžios institucijas[259].

Naujos redakcijos PD 14 straipsnyje sukčiavimas nėra aiškiai įvardytas ir ESTT aiškiai nenurodė sukčiavimo problemos. Tačiau kai kurie nacionaliniai teismai nurodė sukčiavimą priimdami sprendimus nutraukti tarptautinės apsaugos galiojimą.

Prancūzijos Valstybės Taryba nagrinėjo situaciją, kurioje prašymas, kuriuo remiantis buvo suteiktas pabėgėlio statusas, buvo susijęs su sukčiavimu. Teismas konstatavo, kad tokiais atvejais būtina įvertinti, ar asmuo, kuris buvo pripažintas pabėgėliu remiantis klaidingais pareiškimais, vis tiek gali pateikti pakankamai įtikinamą informaciją, susijusią su jo asmenine kilme ir grėsmėmis, kurios gali turėti jam poveikį grįžus į savo šalį, kad jis galėtų išlaikyti pabėgėlio statusą[260].

Byloje, kurioje pabėgėlis ne tik sėkmingai teigė esąs Azerbaidžano pilietis, bet ir pateikė du kitus ankstesnius prašymus, kuriuose nurodė turįs Gruzijos pilietybę, Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas nurodė ir pripažino sukčiavimą[261].

Tas pats teismas nusprendė, kad Kosovo pilietis, kuris teigė esąs persekiojamas savo kilmės šalyje tuo metu, kai jis faktiškai gyveno Šveicarijoje, ir kuriam dėl to buvo suteiktas pabėgėlio statusas, pateikė įrodymus sukčiaudamas[262].

Sprendime *Nz.N. / Minister for Justice and Equality*[263] Airijos aukštasis teismas konstatavo, kad pabėgėlė institucijoms pateikė neteisingą ir klaidinančią informaciją dėl savo vardo ir pavardės, pilietybės, išsilavinimo lygio, teiginio dėl persekiojimo ir darbo vizos turėjimo. Teismas priėjo prie išvados, kad „[n]eteisingo ir apgaulingo prašymo įrodymai buvo patikimi ir pateisinami“ priimant sprendimą panaikinti pabėgėlio statusą[264].

UNHCR aiškiai nurodo:

> Kai anuliavimo pagrindas yra sukčiavimas, valstybių teisės aktuose ir jurisprudencijoje nuosekliai reikalaujama, kad būtų šie trys elementai:
>
> a) objektyviai neteisingi prašytojo pareiškimai;
> b) šių pareiškimų ir pabėgėlio statuso nustatymo priežastinis ryšys ir
> c) prašytojo ketinimas suklaidinti[265].

4.3.2. Ar neteisingai pateikti arba nutylėti faktai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą?

Dėl 14 straipsnio 3 dalies b punkto taikymo antrojo kriterijaus valstybės narės nustatė, kad turi būti objektyviai įrodyta, kad pabėgėlio neteisingai pateikti arba nutylėti faktai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio

[256] 2013 m. lapkričio 19 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 27.12, MN 17, DE:BVerwG:2013:191113U10C27.12.0.

[257] 2010 m. spalio 18 d. Bavarijos aukštesniojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof Bayern*, Vokietija) sprendimas 11 B 09.30050, 45 punktas; 2012 m. birželio 21 d. Šlėzvigo-Holšteino aukštesniojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof Schleswig-Holstein*, Vokietija) sprendimas 1 LB 10/10, 40 punktas.

[258] 2009 m. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 701681/09007100, *op. cit.* (243 išnaša, žr. pirmiau).

[259] 2012 m. lapkričio mėn. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *Adegbuyi*, *op. cit.* (149 išnaša, žr. pirmiau), 42 punktas.

[260] 2016 m. lapkričio 28 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *M. C. B.*, Nr. 389733, FR:CECHR:2016:389733.20161128.

[261] 2009 m. rugsėjo 24 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / G.*, 633282/08013386 (CNDA, *Contentieux des réfugiés – Jurisprudence du Conseil d'État et de la Cour nationale du droit d'asile*), 2009 m., p. 20–21.

[262] 2019 m. sausio 31 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. Z.*, Nr. 18014132 C+.

[263] 2014 m. sausio 27 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *Nz.N. / Minister for Justice and Equality*, 2014 m., IEHC 31.

[264] Ten pat, 42 punktas.

[265] UNHCR, „Aiškinamoji pastaba dėl pabėgėlio statuso anuliavimo“, *op. cit.* (8 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

statusą. Kitaip tariant, jei faktai nebūtų buvę neteisingai pateikti arba nutylėti, pabėgėlio statusas nebūtų buvęs suteiktas[266].

Šiuo klausimu Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas konstatavo, kad klaidingi poros, kuri prašė suteikti tarptautinę apsaugą, naudodama suklastotas tapatybes ir kuri nuslėpė savo sąsajas su Islamo radikalų grupe ir jų prisidėjimą prie terorizmo finansavimo, pareiškimai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą. Todėl teismas patvirtino prieglobsčio institucijos sprendimą nutraukti pabėgėlio statuso galiojimą[267]. Graikijos byloje, kurioje prašytojui pabėgėlio statusas buvo suteiktas remiantis tuo, kad jis buvo irakietis, tačiau paskui pateikė skundą, prašydamas patikslinti savo amžių ir pakeisti pilietybę į Egipto, Nepriklausomas apeliacijų komitetas nustatė, kad jis neteisingai pateikė faktus. Jis nusprendė, kad neteisingas aiškinimas turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą, nes jo pilietybė ir amžius buvo esminiai veiksniai vertinant jo baimę[268]. Panašiai, Airijos aukštasis teismas nusprendė, kad akivaizdus dviejų prašytojų iš Nigerijos melas turėjo esminę reikšmę priimant sprendimą suteikti pabėgėlio statusą. Todėl teismas pritarė pabėgėlio statuso panaikinimui[269].

Airijos aukštojo teismo ankstesniame sprendime *Gashi* nuspręsta, kad faktų nutylėjimas arba neteisingas pateikimas buvo lemiamas suteikiant pabėgėlio statusą[270]. Teismas nustatė, kad žodis „lemiamas“ neturėtų būti aiškinamas siauriai, ir konstatavo, kad sąvoka „lemiamas suteikiant pabėgėlio statusą“ vartojama taip, kad tai reiškia reikalavimą panaikinti pabėgėlio statusą, kai akivaizdu, kad sprendimas jį suteikti nebūtų buvęs priimtas, jei būtų buvę žinomi visi faktai[271].

Aukštasis teismas toje byloje pastebėjo, kad:

> sąvokos [„lemiamas“ (angl. *decisive*)] vartojimas Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvoje ne itin tiksliai atsispindi kitose kalbinėse versijose. Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai tekste prancūzų kalba, pvz., įtvirtinti taip: „ont joué un role determinant dans la decision d’octroyer le statut de refugié“ [sic]. Atitinkama frazė italų kalba turi tokią pat prasmę: „ha costituito un fattore determinante per l’ottenimento dello status di rifugiato“[272].

Teismas taip pat atkreipė dėmesį į prašytojo pareigą pagal PD 4 straipsnio 1 dalį „kuo greičiau pateikti visus įrodymus tarptautinės apsaugos prašymui pagrįsti“. Jis nusprendė, kad „sprendimas suteikti pabėgėlio statusą arba atsisakyti jį suteikti yra pagrįstas tokia informacija“, todėl „atitinkama informacija pagrindžiamas priimamas sprendimas ir ji šia prasme yra „lemiama“[273]. Teismas priėjo prie išvados, kad apelianto nesugebėjimas informuoti institucijas, kad jis Jungtinėje Karalystėje pateikė prieglobsčio prašymą, faktas, kad jis nurodė neteisingą vardą ir kad jis Jungtinėje Karalystėje buvo ilgiau, nei nurodė anksčiau, buvo lemiami veiksniai suteikiant pabėgėlio statusą. Todėl teismas patvirtino sprendimą panaikinti pabėgėlio statusą remiantis šiais pagrindais.

Remdamasis sprendimu *Gashi*, kitoje byloje *Hussein* Airijos aukštasis teismas nusprendė, kad institucijoms nustačius, kad Sudano pilietis naudojo suklastotą tapatybę prašydamas suteikti prieglobstį, jam pabėgėlio statusas nebūtų buvęs suteiktas. Teismas nusprendė, kad tokia išvada būtų pateisinama ir dėl kitų faktų, jei jie būtų buvę žinomi. Tai buvo šie faktai: jis, kitaip nei teigė, turėjo Sudano pasą ir gavo medaus mėnesio vizą, kad atvyktų į Jungtinę Karalystę netrukus prieš tai, kai jis prašė suteikti prieglobstį Airijoje[274].

UNHCR konstatuoja, kad tuo atveju, jei buvo nutylimi tik nereikšmingi faktai, ypatingą dėmesį reikėtų skirti nusprendžiant, ar jie buvo lemiami[275]. Jis taip pat pažymi:

> Visais atvejais įrodymai, kuriais remiantis anuliuojamas pabėgėlio statusas, turi būti informacija, susijusi su aspektais, kurie buvo reikšmingi iš pradžių priimant teigiamą sprendimą. Remiantis tokia informacija turi

---

[266] 2013 m. balandžio 18 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*, Čekija) sprendimas Nr. 1 Azs 3/2013-27.

[267] 2019 m. birželio 28 d. Nacionalinio prieglobsčio teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T. alias S. et Mme K. épouse T.*, Nr. 18024910–18024911 C. Taip pat žr. 2009 m. Nacionalinio prieglobsčio teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / G.*, 633282/08013386, *op. cit.* (261 išnaša, žr. pirmiau), kuriame prašytojo klaidingi pareiškimai dėl savo pilietybės turėjo lemiamą reikšmę nusprendžiant suteikti pabėgėlio statusą. Žr. CNDA, *Contentieux des réfugiés*, *op. cit.* (261 išnaša, žr. pirmiau).

[268] 2021 m. vasario 23 d. Nepriklausomo apeliacijų komiteto (IAC, Graikija) 19-as IAC posėdžio sprendimas Nr. 212103/2021.

[269] 2016 m. liepos 29 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *T.F. (Nigerija) / Minister for Justice and Equality and Another*, 2016 m., IEHC 551, 78, 79 ir 87 punktai.

[270] Aukštasis teismas (Airija), 2010 m., *Gashi*, *op. cit.* (255 išnaša, žr. pirmiau), 25 punktas.

[271] Ten pat, 23 punktas.

[272] Ten pat, 25 punktas.

[273] Ten pat, 24 punktas.

[274] 2014 m. kovo 18 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *Hussein / Minister for Justice, and Law Reform*, 2014 m., IEHC 130, 48 punktas.

[275] UNHCR, „Pastaba dėl prievolės įrodyti ir įrodymams keliamų reikalavimų nagrinėjant pabėgėlių prašymus“, 1998 m. gruodžio 16 d., 9 punktas. Taip pat žr. EASO, *Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*, 2018 m., p. 149.

būti nustatytas prašymo atmetimo arba pabėgėlio statuso nesuteikimo tuo metu, kai prašymas vertinamas pirmą kartą, pagrindas[276].

Nustačius, kad neteisingai pateikti arba nutylėti faktai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą ir kai tas statusas panaikinamas, valstybei narei nedraudžiama toliau nagrinėti klausimų, susijusių su kitomis tarptautinėmis apsaugos formomis.

Todėl Airijos aukštasis teismas nustatė, kad pabėgėlio statuso panaikinimas dėl neteisingai pateiktų faktų negali panaikinti galimybės atitinkamam asmeniui „pateikti naują prašymą suteikti pabėgėlio statusą“[277].

[276] UNHCR, „Aiškinamoji pastaba dėl pabėgėlio statuso anuliavimo“, *op. cit.* (8 išnaša, žr. pirmiau), 31 punktas.

[277] Aukštasis teismas (Airija), 2010 m., *Gashi*, *op. cit.* (255 išnaša, žr. pirmiau), 28 punktas.

5 dalis. Pabėgėlio apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai IV – pavojus valstybės narės saugumui arba visuomenei: 14 straipsnio 4–6 dalys

Kitaip nei privaloma, naujos redakcijos PD 14 straipsnio 3 dalis, 14 straipsnio 4 dalis taikoma savo nuožiūra. Pagal 14 straipsnio 4 dalies a punktą valstybės narės „panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą“, kai „yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui“. Pagal 14 straipsnio 4 dalies b punktą suteiktą pabėgėlio statusą leidžiama panaikinti, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti, kai „jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“. Todėl pagrindinis 14 straipsnio 4 dalies a ir b punktų tikslas yra valstybės narės saugumo ir visuomenės apsauga.

Tokiose situacijose ir remiantis tais pačiais pagrindais, numatytais 14 straipsnio 4 dalies a ir b punktuose, pagal 14 straipsnio 5 dalį valstybėms narėms leidžiama „nuspręsti nesuteikti pabėgėlio statuso, jei toks sprendimas dar nėra priimtas“. Galiausiai 14 straipsnio 6 dalyje garantuojamos tam tikros Pabėgėlių konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsniuose išvardytos arba į jas panašios teisės, suteiktos asmenims, kuriems taikoma 14 straipsnio 4 arba 5 dalis, „jei jie yra valstybėje narėje“.

Šioje dalyje aptariami reikalavimai, susiję su 14 straipsnio 4–6 dalimis, ir jų struktūra aprašyta 7 lentelėje.

7 lentelė. 5 dalies struktūra

Skirsnis	Pavadinimas	Puslapis
5.1	14 straipsnio 4–6 dalys ir Pabėgėlių konvencija	56
5.2	„Pavojus valstybės narės saugumui“: 14 straipsnio 4 dalies a punktas	59
5.3	„Pavojus valstybės narės visuomenei“: 14 straipsnio 4 dalies b punktas	62
5.4	Teisė nesuteikti pabėgėlio statuso: 14 straipsnio 5 dalis	64
5.5	Teisė į tam tikras teises pagal Pabėgėlių konvenciją: 14 straipsnio 6 dalis	65

5.1. 14 straipsnio 4–6 dalys ir Pabėgėlių konvencija

Pagal 14 straipsnio 4–5 dalis leidžiama panaikinti pabėgėlio statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti siekiant apsaugoti valstybės narės saugumą ir visuomenę. Tačiau taikant 14 straipsnio 4–5 dalis negalima riboti to asmens teisės į tam tikras Pabėgėlių konvencijoje nustatytas teises, nurodytas 14 straipsnio 6 dalyje.

Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4–6 dalys
Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

4. Valstybės narės gali panaikinti statusą, kurį pabėgėliui suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, kai:

a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui;

b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.

5. Susidarius 4 dalyje nurodytoms situacijoms, valstybės narės gali nuspręsti nesuteikti pabėgėlio statuso, jei toks sprendimas dar nėra priimtas.

6. Asmenys, kuriems taikoma 4 arba 5 dalis, gali naudotis teisėmis, nustatytomis Ženevos konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsniuose arba panašiomis į juose nustatytąsias, jei jie yra valstybėje narėje.

14 straipsnio 4 dalies a ir b punktų formuluotė iš esmės atitinka Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnio 2 dalį, nors ir su tam tikrais skirtumais. Kadangi pagal Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnio 1 dalį draudžiama išsiųsti arba grąžinti „pabėgėl[į] į šalį, kur jo gyvybei ar laisvei grėstų pavojus dėl rasės, religijos, pilietybės, priklausymo tam tikrai socialinei grupei ar dėl politinių pažiūrų“, o 33 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnio 2 dalis

Tačiau ši nuostata [draudimas išsiųsti arba grąžinti] negali būti taikoma pabėgėliui, dėl svarbių priežasčių laikomam pavojingu šalies, kurioje jis yra, saugumui arba nuteistiems įsigaliojusiu nuosprendžiu už itin sunkų nusikaltimą ir keliantiems pavojų tos šalies visuomenei.

Kadangi Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje nustatytos draudimo grąžinti pagal tarptautinę pabėgėlių teisę išimtys, pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies a punktą pabėgėlio statuso, suteikto pagal naujos redakcijos PD nuostatas, galiojimą leidžiama nutraukti aplinkybėmis, kai „yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui“. Panašiai, pagal 14 straipsnio 4 dalies b punktą pabėgėlio statuso, suteikto pagal direktyvą, galiojimą leidžiama nutraukti, kai „jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“. Be to, Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje nurodyta „šalis“, o naujos redakcijos PPD 14 straipsnio 4 dalies a ir b punktuose – „valstybė narė“.

Pagal ESTT sprendimą *M, X ir X* 14 straipsnio 4–5 dalyse nurodytos aplinkybės „atitinka tas, kurioms esant valstybės narės gali grąžinti pabėgėlį remiantis šios direktyvos 21 straipsnio 2 dalimi ir [Pabėgėlių] konvencijos 33 straipsnio 2 dalimi“[278].

Naujos redakcijos PD 21 straipsnio 2 dalyje nustatyta:

Naujos redakcijos PD 21 straipsnio 2 dalis
Apsauga nuo *grąžinimo*

Jei tai nedraudžiama pagal 1 dalyje išvardytas tarptautines prievoles [negrąžinimo principo laikymasis], valstybės narės gali grąžinti pabėgėlį, nepaisydamos to, ar jis yra oficialiai pripažintas, kai:

a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui arba

b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.

Atsakymą į klausimą, ar naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4–6 dalių nuostatos yra suderinamos su Pabėgėlių konvencija ir ES chartija, ESTT pateikė sprendime *M, X ir X*. Atsakymas buvo susijęs su trimis bylomis dviejose valstybėse narėse. Pirmoji byla buvo susijusi su vyru iš Čečėnijos, kuriam buvo suteiktas pabėgėlio statusas Čekijoje. Paskui jam buvo skirta 9 metų laisvės atėmimo bausmė už pakartotinai padarytas plėšimo ir prievartavimo nusikalstamas veikas. Jo pabėgėlio statusas buvo panaikintas ir buvo nuspręsta, kad jam neturi būti suteikta papildoma apsauga, nes jis galutiniu teismo sprendimu buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir buvo nustatyta, kad jis kėlė pavojų valstybės saugumui. Čekijos aukščiausiasis administracinis teismas ESTT pateikė tokį klausimą: „Ar [Direktyvos 2011/95] 14 straipsnio 4 ir 6 dalys negalioja todėl, kad jos prieštarauja [Chartijos] 18 straipsniui, SESV 78 straipsnio 1 daliai ir bendriesiems Sąjungos teisės principams, kaip jie suprantami pagal [Europos Sąjungos sutarties] 6 straipsnio 3 dalį?“[279].

Antroji byla *M, X ir X* buvo susijusi su Belgijoje gyvenančiu Dramblio Kaulo Kranto piliečiu, kuriam už tyčinį kūno sužalojimą, neteisėtą šaltojo ginklo laikymą ir draudžiamo ginklo laikymą paskirta 30 mėnesių laisvės atėmimo bausmė, dalis šios bausmės buvo lygtinė. Be to, jis buvo nuteistas ketverių metų laisvės atėmimo bausme už nepilnamečio iššaginimą. Atsižvelgiant į itin sunkų šių nusikaltimų pobūdį ir tai, kad jie buvo padaryti pakartotinai,

[278] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 93 punktas.

[279] Ten pat, 52 punktas.

jam pabėgėlio statusas ir papildoma apsauga buvo atimti remiantis tuo, kad jis kėlė pavojų visuomenei. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą taryba ESTT pateikė keletą prejudicinių klausimų, įskaitant klausimą, „[a]r [naujos redakcijos PF] 14 straipsnio 5 dalį reikia aiškinti kaip nuostatą, kurioje įtvirtinta nauja pabėgėlio statuso nesuteikimo sąlyga, numatyta tos pačios direktyvos 13 straipsnyje, taigi ir [Pabėgėlių] konvencijos 1 straipsnio A skirsnyje?“ Be to, taryba klausė ESTT, „ar šitaip aiškinama [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 5 dalis yra suderinama su [ES chartijos] 18 straipsniu ir [SESV] 78 straipsnio 1 dalimi, kuriose, be kita ko, numatyta, kad ES antrinė teisė turi būti suderinama su Ženevos konvencija <...>?“ [280].

Trečioji byla buvo susijusi su Kongo Demokratinės Respublikos piliečiu, kuriam pabėgėlio statusas buvo suteiktas Belgijoje ir kuris paskui buvo nuteistas 25 metų laisvės atėmimo bausme už žmogžudystę ir plėšimą sunkinančiomis aplinkybėmis toje valstybėje narėje. Pabėgėlio statusas buvo panaikintas *inter alia* remiantis tuo, kad, atsižvelgiant į itin sunkų padarytų nusikaltimų pobūdį, jis kėlė pavojų visuomenei. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą taryba taip pat pateikė nuorodą į šią bylą ir uždavė panašius klausimus į tuos, kurie buvo pateikti ankstesnėse bylose, nors tai buvo padaryta ne dėl 14 straipsnio 5 dalies, bet dėl 14 straipsnio 4 dalies.

Sprendime ESTT pabrėžė Pabėgėlių konvencijos svarbą ir konstatavo, kad:

> nors Direktyvoje 2011/95 įtvirtinta norminė sistema, kurią sudaro valstybėms narėms, taigi ir Sąjungai bendros sąvokos ir kriterijai, vis dėlto ji grindžiama Ženevos konvencija ir jos tikslas, be kita ko, yra tai, kad būtų visiškai laikomasi šios konvencijos 1 straipsnio[281].

Teismas pabrėžė:

> Tai, kad „pabėgėlio“ statusas, kaip jis suprantamas pagal [naujos redakcijos PD] 2 straipsnio d punktą ir [Pabėgėlių] konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepriklauso nuo oficialaus šio statuso pripažinimo suteikiant „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą, patvirtina minėtos direktyvos 21 straipsnio 2 dalyje pateiktą formuluotę, pagal kurią „pabėgėlis“, laikantis šioje nuostatoje skelbiamų sąlygų, gali būti grąžintas nepaisant to, ar jis „oficialiai [tokiu] pripažintas arba ne“[282].

Dėl klausimų, kurie kilo taikant 14 straipsnio 4–5 dalis, ESTT laikėsi nuomonės, kad net jeigu asmenys patenka į šių nuostatų taikymo sritį, jie „gali naudotis ar toliau naudojasi tam tikromis [Pabėgėlių] konvencijoje nustatytomis teisėmis“, o tai patvirtinta, kad jie yra arba išlieka pabėgėliais *inter alia* pagal Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, nepaisant pabėgėlio statuso panaikinimo arba atsisakymo jį pratęsti[283]. ESTT konstatavo:

> [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4–6 dalys neturėtų būti aiškinamos taip, kad dėl pabėgėlio statuso panaikinimo ar atsisakymo suteikti šį statusą atitinkamas trečiosios valstybės pilietis ar asmuo be pilietybės, tenkinantis materialias sąlygas, nustatytas šios direktyvos 2 straipsnio d punkte, siejamame su jos III skyriaus nuostatomis, nustoja būti pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal [Pabėgėlių] konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, ir todėl jis netenka tarptautinės apsaugos, kurios laikytis įpareigojama [ES] Chartijos 18 straipsniu siekiant užtikrinti minėtos konvencijos laikymąsi[284].

Panašiai dėl 14 straipsnio 6 dalies ESTT nustatė, kad:

> [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 6 dalį, atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir [ES] Chartijos 18 straipsnį, reikia aiškinti taip, kad valstybė narė, kuri pasinaudoja šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatytomis galimybėmis, turi pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš situacijų, nurodytų pastarosiose nuostatose ir esančiam minėtos valstybės narės teritorijoje, bent jau leisti naudotis [Pabėgėlių] konvencijoje įtvirtintomis teisėmis, kurios yra aiškiai nurodytos šio 14 straipsnio 6 dalyje, taip pat minėtoje konvencijoje numatytomis teisėmis, kuriomis naudojimasis nesiejamas su reikalavimu turėti teisėtą gyvenamąją vietą[285].

ESTT priėjo prie išvados, kad „[naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4–6 dalių aiškinimas užtikrina, kad nebūtų pažeistas [Pabėgėlių] konvencijoje numatytas minimalus apsaugos lygis, kaip to reikalaujama ir pagal SESV 78 straipsnio 1 dalį bei [ES] Chartijos 18 straipsnį“[286]. Todėl 14 straipsnio 4–6 dalių galiojimas atsižvelgiant į SESV 78 straipsnio 1 dalį ir ES chartijos 18 straipsnį buvo patvirtintas.

---

[280] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 61 punktas.

[281] Ten pat, 83 punktas.

[282] Ten pat, 90 punktas.

[283] Ten pat, 99 punktas.

[284] Ten pat, 100 punktas.

[285] Ten pat, 107 punktas.

[286] Ten pat, 111 punktas.

Atsižvelgdamas į ESTT sprendimą *M, X ir X*, Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas nagrinėjo pabėgėlio statuso, suteikto Čečėnijos pabėgėliui, kuris buvo nuteistas 10 metų laisvės atėmimo bausme už grasinimą valstybės tarnautojui, galiojimo nutraukimo klausimą. Pabėgėlis taip pat viešai rėmė terorizmą ir paskui buvo nuteistas už neteisėtą šaunamųjų ginklų laikymą. Cituodamas ESTT sprendimą *M, X ir X*, teismas patvirtino sprendimą nutraukti jo pabėgėlio statuso galiojimą, tačiau nustatė, kad pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas pagal 14 straipsnio 4 dalį nereiškia, jog asmuo nustoja būti pabėgėliu, nes pabėgėlio statusas yra deklaratyvaus pobūdžio, kaip, *inter alia*, nurodyta naujos redakcijos PD 21 konstatuojamojoje dalyje, ir asmuo toliau naudojasi tam tikromis Pabėgėlio konvencija suteiktomis teisėmis, kurios yra išaiškintos ir taikytos atsižvelgiant į ES chartiją[287].

Po tos bylos Prancūzijos Valstybės Taryba laikėsi ESTT argumentacijos kituose keturiuose 2020 m. priimtuose sprendimuose ir išdėstė, kaip Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas turėtų nagrinėti tokias bylas. Valstybės Taryba nusprendė, kad pabėgėlio statuso panaikinimo bylos pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalį klausimai, kuriais remdamasis teismas turi grįsti savo sprendimą, yra statuso panaikinimo pagrindai, o ne buvimo pabėgėliu savybė, nes asmuo vis tiek naudojasi pabėgėliui suteiktomis galimybėmis[288].

5.2. „Pavojus valstybės narės saugumui“: 14 straipsnio 4 dalies a punktas

Pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies a punktą valstybės narės „panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą“, jei „yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui“. Pagal 14 straipsnio 4 dalies a punktą reikalaujami kriterijai išdėstyti 10 paveiksle.

10 paveikslas. 14 straipsnio 4 dalies a punkto taikymo kriterijai

Pateisinamos priežastys
Pavojus valstybės narės, kurioje esama, saugumui

14 straipsnio 4 dalies a punkte nurodytos aplinkybės iš esmės atitinka Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje numatytą pirmąją draudimo grąžinti pabėgėlį išimtį, t. y. bylas, kuriose esama pagrįstų priežasčių manyti, kad (dabartinis arba būsimas) pabėgėlis kelia pavojų priimančiajai šaliai[289]. Nuostata siekiama apsaugoti pačią valstybę.

14 straipsnio 4 dalies a punkte pateikiama nuoroda į „valstybės narės saugumą“, tačiau ši sąvoka išsamiau nepaaiškinta. Tačiau naujos redakcijos PD 37 konstatuojamojoje dalyje nustatyta: „nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos sąvoka apima ir atvejus, kai trečiosios šalies pilietis priklauso asociacijai, kuri remia tarptautinį terorizmą, arba remia tokią asociaciją“. Saugumo sąvoka naujos redakcijos PD išsamiau neaptarta.

Sprendime *H. T.* ESTT pripažino, kad PD neapibrėžta nei „nacionalinio saugumo“, nei „viešosios tvarkos“ sąvoka. Toje byloje ESTT nustatė, kad šios sąvokos turėtų būti aiškinamos atsižvelgiant į išaiškinimus, kuriuos jis pateikė dėl Pilietybės direktyvos 27 ir 28 straipsniuose vartojamų „visuomenės saugumo“ ir „viešosios tvarkos“ sąvokų[290].

[287] 2019 m. liepos 26 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 17053942 C+, 8 punktas.

[288] 2000 m. birželio 19 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimo *OFPRA* prieš *M. A.C.*, Nr. 416032 ir 416121 A, FR:CECHR:2020:416032.20200619, 8 punkte nustatyta, kad galimybė atsisakyti suteikti pabėgėlio statusą arba nutraukti jo galiojimą taikant Užsieniečių atvykimo ir buvimo ir teisės į prieglobstį kodekso (*Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile* (CESEDA), 2019 m. birželio 10 d. iš dalies pakeista versija) L. 711-6 straipsnį neturi jokio poveikio faktui, kad atitinkamas asmuo turi pabėgėlio statusą arba jį išlaiko; sprendimas *M. A.B.,* Nr. 422740 C, FR:CECHR:2020:422740.20200619, 5 punktas, ir sprendimas *M. B.A.,* Nr. 425231, ir sprendimas *M. A.C.B.,* Nr. 428140 B, FR:CECHR:2020:425231.20200619, 6 punktas (kuriuo patvirtinamas CNDA sprendimas Nr. 17021629).

[289] Visa 33 straipsnio 2 dalies formuluotė pateikta 5.1 skirsnyje, žr. pirmiau.

[290] 2004 m. balandžio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/38/EB dėl Sąjungos piliečių ir jų šeimos narių teisės laisvai judėti ir gyventi valstybių narių teritorijoje, iš dalies keičianti Reglamentą (EEB) Nr. 1612/68 ir panaikinanti Direktyvas 64/221/EEB, 68/360/EEB, 72/194/EEB, 73/148/EEB, 75/34/EEB, 75/35/EEB, 90/364/EEB, 90/365/EEB ir 93/96/EEB [2004], OL L 158/77, iš dalies pakeista (suvestinė versija) 2011 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) Nr. 492/2011 dėl laisvo darbuotojų judėjimo Sąjungoje (kodifikuota versija).

ESTT nusprendė:

> Nors [pilietybės] direktyva siekiama kitokių tikslų nei [naujos redakcijos PD] ir nors valstybės narės, atsižvelgdamos į savo nacionalinius poreikius, kurie gali skirtis, nelygu valstybė narė ir laikotarpis, iš esmės gali laisvai apibrėžti viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo reikalavimus <...>, šių pagrindinių interesų apsauga, kurią visuomenė siekia jiems suteikti, negali skirtis atsižvelgiant į juos pažeidusio asmens teisinę padėtį[291].

ESTT pabrėžė, kad jis anksčiau nusprendė, kad Pilietybės direktyvos 28 straipsnio 3 dalyje vartojama „visuomenės saugumo“ sąvoka

> apima ir valstybės narės vidaus, ir išorės saugumą <...>, todėl grėsmė institucijų ir esminių viešųjų tarnybų veikimui bei gyventojų išlikimui, taip pat didelio neigiamo poveikio išoriniams santykiams ar taikiam tautų sugyvenimui rizika arba grėsmė kariuomenės interesams gali paveikti visuomenės saugumą[292].

ESTT taip pat pažymėjo, kad jis anksčiau nusprendė, kad Pilietybės direktyvos 27 ir 28 straipsniuose vartojama „viešosios politikos“ sąvoka reiškia, kad, „be socialinės tvarkos sutrikdymo, kurį sukelia bet koks įstatymo pažeidimas, kyla realus, esamas ir pakankamai didelis pavojus pagrindiniam visuomenės interesui“[293].

Pavojaus nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai prieglobsčio teisės srityje klausimą ESTT nagrinėjo sprendime *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*[294]. Byla buvo susijusi su tuo, kaip Lenkija, Vengrija ir Čekija laikosi Tarybos sprendimų 2015/1601 ir 2015/1523 (sprendimai dėl perkėlimo)[295]. Šie sprendimai buvo priimti „dėl staigaus trečiųjų šalių piliečių antplūdžio susidarius nepaprastajai padėčiai“ Graikijoje ir Italijoje 2015 m.[296]

Šiame sprendime ESTT nurodė nemažai aspektų, susijusių su valstybių narių pareigomis priimant sprendimus dėl nacionalinio saugumo ir viešosios tvarkos aspektų perkėlimo ir prieglobsčio teisės srityje. Nors naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies a punkte reglamentuojamas pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą, kai yra pagrįstų pagrindų manyti, kad pabėgėlis kelia pavojų valstybės narės saugumui, ESTT sprendimas vis tiek yra naudingas, nes jame pateikiamos rekomendacijos dėl sąvokos „nacionalinis saugumas arba viešoji tvarka“, kiek tai susiję su prieglobsčio aplinkybėmis. Svarbu tai, kad ESTT pabrėžė: „Kiekviena valstybė narė be Sąjungos institucijų kontrolės negali vienašališkai nustatyti viešosios tvarkos ir visuomenės saugumo reikalavimų aprėpties[297].“

ESTT taip pat padarė naudingą skirtumą tarp „pagrįstų priežasčių“ ir „rimtų priežasčių“, nurodomų nacionaliniuose sprendimuose dėl saugumo. Jis pažymėjo, kad 14 straipsnio 4 dalies a punkte pateikta aiški nuoroda į „pagrįstas priežastis“. Be to, sprendime atkreiptas dėmesys į skirtumą tarp pavojaus nacionaliniam saugumui ir viešajai tvarkai ir jau padaryto sunkaus nusikaltimo arba sunkaus nepolitinio nusikaltimo, padaryto už prieglobsčio šalies ribų iki to laiko, kai atitinkamas asmuo buvo priimtas. Šiuo klausimu ESTT nusprendė:

> dėl vadinamųjų „pagrįstų“ priežasčių, kad tarptautinės apsaugos prašytojas kelia „pavojų nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai“ atitinkamos valstybės narės, į kurią perkeliami prašytojai, teritorijoje, <...> reikia pažymėti, kad šios priežastys turi būti laikomos „pagrįstomis“, o ne „rimtomis“ ir jos nebūtinai turi būti susijusios su suinteresuotojo asmens ne prieglobsčio šalyje prieš priimant jį kaip pabėgėlį įvykdytu sunkiu nepolitiniu nusikaltimu, taigi reikalaujama tik „pavojaus visuomenės saugumui ar viešajai tvarkai“, todėl valstybėms narėms, į kurias perkeliama, paliekama platesnė diskrecija, nei rimtos priežastys taikyti Direktyvos 2011/95 12 ir 17 straipsniuose numatytas statuso nesuteikimo nuostatas[298].

Remiantis šiuo sprendimu, atrodytų, kad valstybės narės turi platesnę diskrecijos laisvę nuspręsdamos, ar asmuo kelia pavojų šalies nacionaliniam saugumui, be kita ko, ir pagal 14 straipsnio 4 dalį, kuri būtų suteikta, jeigu valstybė narė nuspręstų, ar buvo rimtų priežasčių taikyti išimties nuostatas.

---

[291] 2015 m. birželio 24 d. ESTT sprendimas *H. T. / Badenas-Viurtembergas*, C-373/13, EU:C:2015:413, 77 punktas.

[292] Ten pat, 78 punktas

[293] Ten pat, 79 punktas.

[294] 2020 m. ESTT sprendimas *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, *op. cit.* (13 išnaša, žr. pirmiau).

[295] 2015 m. rugsėjo 14 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1523, kuriuo Italijos ir Graikijos labui nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje ir 2015 m. rugsėjo 22 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1601, kuriuo Italijos ir Graikijos labui nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje.

[296] Sprendimas 2015/1601, 1 konstatuojamoji dalis, kuri cituojama 2020 m. ESTT sprendime *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, *op. cit.* (13 išnaša, žr. pirmiau), 8 punktas.

[297] 2020 m. ESTT sprendimas *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, *op. cit.* (13 išnaša, žr. pirmiau), 146 punktas.

[298] Ten pat, 156 punktas.

Svarbu tai, kad ESTT konstatavo, kad:

> sąvoką „pavojus nacionaliniam saugumui ar viešajai tvarkai“, kaip ji suprantama pagal sprendimų [dėl perkėlimo] 2015/1523 ir 2015/1601 nuostatas, reikia aiškinti plačiau nei jurisprudencijoje, susijusioje su asmenimis, kurie naudojasi judėjimo laisve. Ši sąvoka visų pirma gali apimti potencialią grėsmę visuomenės saugumui arba viešajai tvarkai[299].

Remdamasis sprendimu *M, X ir X*, Čekijos aukščiausiasis administracinis teismas nusprendė, kad valstybės saugumui pavojus gali kilti tik dėl itin rimtai vertintino elgesio, kuris kelia tiesioginę ar netiesioginę grėsmę valstybės nepriklausomumui, pareigų vykdymui, vientisumui ar konstitucinei santvarkai. Teismo nurodyti pavyzdžiai apėmė šnipinėjimą, karinį perversmą ir teroristinę veiklą. Jis nusprendė, kad bendrojo pobūdžio nusikaltimai, jei jie priklauso itin sunkių nusikaltimų kategorijai, patys savaime negali reikšti pavojaus valstybės saugumui[300].

Byloje *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, kurią išsprendė ESTT, Austrijos aukščiausiasis administracinis teismas konstatavo, kad klausimas, ar pabėgėlis kelia pavojų valstybės narės saugumui, turi būti vertinamas atsižvelgiant į jo bendrą elgesį. Šis vertinimas, jei jis atliekamas, nereiškia, kad asmuo jau buvo nuteistas baudžiamąja tvarka. Toje byloje teismas nustatė, kad prieglobsčio institucija savo iniciatyva turėtų įvertinti, ar radikalios islamistų asociacijos, kuriai priklausė mečetė, kurioje, remiantis policijos pranešimais, jaunimui buvo skiepijamos radikalios pažiūros, narys kėlė pavojų priimančiosios šalies saugumui[301].

Prancūzijoje Valstybės Taryba nustatė, kad vien faktas, jog asmuo buvo įtrauktas į ieškomų asmenų sąrašą, siekiant užkirsti kelią rimtam pavojui viešajai tvarkai, pats savaime nereiškė, kad jis atitiko 14 straipsnio 4 dalies a punkte nustatytus kriterijus. Jis veikiau nustatė, kad buvo būtina imtis tiriamojo proceso ir surinkti visą Vidaus reikalų ministerijos turimą susijusią informaciją, kurios teismas galėjo reikalauti, kad pateiktų įrodymus, susijusius su aplinkybėmis ir priežastimis, dėl kurių tas asmuo buvo įtrauktas į sąrašą[302].

Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas patvirtino sprendimą nutraukti fundamentalistų kunigo pabėgėlio statuso galiojimą, remdamasis tuo, kad jis kėlė pavojų valstybės saugumui. Pasak Prancūzijos kovos su terorizmu ir žvalgybos tarnybų, jis sakė radikalias kalbas ir turėjo ryšių su teroristų finansuojama veikla[303].

Kitoje Prancūzijos byloje Nacionalinis prieglobsčio teisės teismas patvirtino sprendimą, kuriuo buvo panaikintas serijinio nusikaltėlio, per trejus metus padariusio daugiau nei 70 nusikaltimų, pabėgėlio statusas. Šioje byloje teismas nustatė, kad buvo rimtų priežasčių manyti, kad jis kelia grėsmę valstybės saugumui ir visuomenei. Būdamas kalėjime jis rodė lojalumo džihadistų terorizmui ženklus. Be to, jo aktyvus ir grėsmingas atsivertimas į kitą tikėjimą kitų kalinių atžvilgiu privertė pastaruosius prašyti būti perkeliamus į kitus kalėjimus. Jis nuolat žodžiais ir fiziniais veiksmais užpuldinėjo kalėjimo darbuotojus ir nuolat demonstravo paramą Islamo valstybei[304].

Priešingai, Graikijoje byloje dėl pabėgėlio, kuris buvo nuteistas penkių mėnesių laisvės atėmimo bausme dėl narkotikų vartojimo, Nepriklausomas apeliacijų komitetas nusprendė, kad asmuo buvo nuteistas už „narkotikų pirkimą ir turėjimą tik savo reikmėms“, o ne už prekybą narkotikais. Atsižvelgdamas į tai, jis nesutiko, kad šis elgesys kėlė pavojų nacionaliniam saugumui, ir nusprendė, kad nusikaltimas jokiu būdu nebuvo susijęs su nacionalinio saugumo klausimų pobūdžiu ir rimtumu[305].

---

[299] Ten pat, 157 punktas. Daugiau informacijos saugumo klausimais atsižvelgiant į Piliečių teisių direktyvą (Direktyva 2004/38/EB) žr. 2018 m. gegužės 2 d. ESTT (DK) sprendimas *K. / Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ir H. F. / Belgische Staat*, sujungtos bylos C-331/16 ir C-366/16, EU:C:2018:296; 2017 m. balandžio 4 d. ESTT sprendimas *Fahimian / Bundesrepublik Deutschland*, C-544/15, EU:C:2017:255, 40 punktas, ir 2019 m. gruodžio 12 d. ESTT sprendimas *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid / E. P.*, C-380/18, EU:C:2019:1071, 29 ir 32 punktai.

[300] 2020 m. balandžio 23 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*, Čekija) sprendimas *M. / Vidaus reikalų ministerija*, Nr. 5 Azs 189/2015-127.

[301] 2019 m. balandžio 4 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) sprendimas Ro 2018/01/0014, AT:VWGH:2019:RO2018010014.J00.

[302] 2019 m. sausio 30 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / M. A.C.B.*, Nr. 416013 A, FR:CECHR:2019:416013.20190130, 18 punktas.

[303] 2018 m. rugsėjo 28 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. K.*, Nr. 17021629 C+. Šis sprendimas patvirtintas Valstybės Taryboje (*Conseil d'état*, Prancūzija), 2020 m., *M. B. A.*, Nr. 425231, ir *M. A.C.B*, Nr. 428140 B, *op. cit.* (288 išnaša, žr. pirmiau).

[304] 2018 m. gruodžio 31 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. K.*, Nr. 17013391, 18 punktas.

[305] Nepriklausomas apeliacijų komitetas (IAC, Graikija), 3-ias IAC posėdis, 2020 m. lapkričio 26 d. sprendimas Nr. 7591/20.

5.3. „Pavojus valstybės narės visuomenei“: 14 straipsnio 4 dalies b punktas

Pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies b punktą pabėgėlio statuso galiojimą leidžiama nutraukti, jeigu pabėgėlis „yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“. 14 straipsnio 4 dalies b punktas yra diskrecinio pobūdžio.

11 paveiksle pavaizduoti 14 straipsnio 4 dalies b punkto taikymo kriterijai.

11 paveikslas. 14 straipsnio 4 dalies b punkto taikymo kriterijai

Nuteistas už itin sunkų nusikaltimą

Nuteistas galutiniu teismo sprendimu

Pavojus valstybės narės visuomenei

Kitaip nei 14 straipsnio 4 dalies a punktas, tam, kad būtų taikomas 14 straipsnio 4 dalies b punktas, atitinkamas pabėgėlis turėjo būti nuteistas už itin sunkų nusikaltimą galutiniu teismo sprendimu[306]. Kelių teistumų už nedidelius nusikaltimus nepakanka[307].

ESTT sprendimas *Ahmed*, nors ir susijęs su naujos redakcijos PD 17 straipsnio 1 dalies b punktu dėl papildomos apsaugos nesuteikimo remiantis tuo, kad apsaugos gavėjas „padarė sunkų nusikaltimą“, vis tiek yra naudingas siekiant suprasti veiksnius, kuriuos reikia įvertinti nusprendžiant, ar kuris nors asmuo buvo nuteistas už „**itin** sunkų nusikaltimą“ pagal 14 straipsnio 4 dalies b punktą[308].

ESTT pažymėjo, kad, kaip ir 17 straipsnio 1 dalies b punkte vartojama „sunkaus nusikaltimo“ koncepcija, naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies b punkte vartojama sąvoka „itin sunkus nusikaltimas“ „nėra apibrėžta šioje direktyvoje; siekiant apibrėžti šios sąvokos prasmę ir taikymo sritį, joje taip pat nėra aiškios nuorodos į nacionalinę teisę“[309].

ESTT nustatė, kad „vien už atitinkamą nusikaltimą pagal šios valstybės narės teisę skirtin[a] bausmė“ negali būti „vieninteliu kriterijumi“ vertinant nusikaltimo sunkumą[310]. ESTT veikiau pabrėžė: „Kompetentinga valstybės valdžios institucija ar nacionalinis teismas, nagrinėdama (-as) [prašymą] ir išnagrinėjusi (-ęs) visas konkretaus atvejo aplinkybes, turi įvertinti [nusikaltimo] sunkumą.“[311]

Atlikdama individualų vertinimą, valstybė narė gali apsvarstyti šiuos kriterijus: „nagrinėjamos veikos pobūdžiu, padaryta žala, procedūros, kuria pradedamas persekiojimas, forma, skirtinos bausmės pobūdžiu, ir <...> ar daugumos jurisdikcijų nagrinėjama veika taip pat laikoma sunkiu nusikaltimu“[312]. Išsamesnė sprendimo *Ahmed* analizė pateikta 6.3.2 skirsnyje.

Austrijos aukščiausiasis administracinis teismas, vadovaudamasis sprendimu *Ahmed*, nustatė keturias bendras sąlygas, kurios turi būti įvykdytos, kad būtų galima nutraukti pabėgėlio statuso galiojimą pagal 14 straipsnio 4 dalies b punktą:

1. pabėgėlis turi būti padaręs itin sunkų nusikaltimą;
2. jis turi būti nuteistas galutiniu baudžiamojo teismo sprendimu;

[306] 2005 m. vasario 7 d. Specializuotojo imigracijos apeliacinio teismo (Jungtinė Karalystė) sprendimas *SB (cessation and exclusion) Haiti*, 2005 m., UKIAT 36, 70 punktas (dėl Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnio 2 dalies).

[307] Ten pat, nurodyta „nepataisomas nusikalstamumas ir pavojus visuomenei pats savaime nėra pakankamas“.

[308] 2018 m. ESTT sprendimas *Ahmed*, *op. cit.* (12 išnaša, žr. pirmiau).

[309] Ten pat, 33–34 punktai.

[310] Ten pat, 58 punktas.

[311] Ten pat. Taip pat žr. 2020 m. ESTT sprendimas *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, *op. cit.* (13 išnaša, žr. pirmiau), 159 punktas, kuriame pakartojamas poreikis tokiose bylose „bendrai išnagrinė[ti] visas konkretaus atvejo aplinkybes“.

[312] 2018 m. ESTT sprendimas *Ahmed*, *op. cit.* (12 išnaša, žr. pirmiau), 56 punktas.

3. jis turi kelti pavojų visuomenei ir
4. pavojus priimančiajai šaliai turi būti didesnis, palyginti su pabėgėlio apsaugos interesais.

Teismas toliau teigė, kad itin sunkiais gali būti laikomi tik tie nusikaltimai, kuriais objektyviai pažeidžiami ypač svarbūs teisiniai interesai. Šiuo atveju pateikti nužudymo, iššaginimo, vaiko išnaudojimo, prekybos narkotikais ir ginkluoto plėšimo pavyzdžiai. Teismas taip pat nurodė būtinybę atlikti individualų vertinimą[313].

Airijos aukštasis teismas nagrinėjo itin sunkaus nusikaltimo klausimą byloje *Morris Ali*[314]. Toje byloje pabėgėlio statusas buvo panaikintas remiantis tuo, kad pabėgėlis, nuteistas galutiniu teismo sprendimu už itin sunkų nusikaltimą, kėlė pavojų valstybės visuomenei. Pabėgėlio statuso panaikinimo rašte nurodyta, kad jis nuteistas 18 mėnesių laisvės atėmimo bausme už kreko (kokaino) pardavimą / tiekimą, kurio vertė gatvėse siekė 70 EUR. Sprendime panaikinti jo statusą taip pat buvo nurodyta, kad „taip pat teigiama, kad jis turėjo narkotikų gamybos įrangą, o tai reiškia, kad jis narkotikų rinkoje yra svarbus asmuo“[315]. Teismas, remdamasis faktais, nustatė, kad nebuvo jokių ryšių su kreku (kokainu) susijusių įrodymų, kitaip nei dėl kokaino. Be to, sprendime panaikinti pabėgėlio statusą buvo nurodyti teistumai, nepaisant to, kad teistumas buvo tik vienas. Galiausiai pabėgėliui niekada nebuvo pareikšti kaltinimai dėl narkotikų gamybos įrangos turėjimo. Aukštasis teismas nustatė, kad kompetentinga institucija „turėjo išnagrinėti atskiras frazių „sunkus nusikaltimas“ ir „itin sunkus nusikaltimas“ sudedamąsias dalis, remdamasis informacija pagrįsta ir teisinga faktų versija[316]. Teismas priėjo prie išvados, kad sprendimas panaikinti pabėgėlio statusą, remiantis tuo, kad asmuo buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą, negalėjo įsiteisėti, nes jis nebuvo pagrįstas sąžininga ir tikslia pripažintų faktų santrauka[317].

Be to, pabėgėlis turi būti nuteistas galutiniu teismo sprendimu. Nuosprendis turi būti priimtas baudžiamajame teisme. Todėl vien kaltinimai padarius nusikaltimą arba, kita vertus, išteisinimas baudžiamajame teisme nereiškia, kad pabėgėliui taikomas 14 straipsnio 4 dalies b punktas.

Galiausiai atitinkamas asmuo turi kelti pavojų valstybės narės bendruomenei po to, kai buvo nuteistas galutiniu sprendimu už itin sunkų nusikaltimą. Pabėgėlis turi kelti pavojų visuomenei dėl konkretaus padaryto nusikaltimo, o ne bendro savo elgesio. Sprendime *RY (Šri Lanka)* apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) patvirtino aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius) išvadą, kad pabėgėlis buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kėlė pavojų visuomenei atsižvelgiant į aplinkybes, kuriomis jis, pavojingai vairuodamas, sukėlė 30 savaitę nėščios moters mirtį ir paskui, paleistas už užstatą, pabėgo į Vokietiją[318].

Priešingai apeliacinio teismo sprendimui *RY (Šri Lanka)*, Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas, nuspręsdamas, ar pabėgėlis kėlė realų ir faktinį pavojų visuomenei, nagrinėjo klausimus, nesusijusius su asmens pakartotinio nusikaltimo rizika, ir savo išvadą pagrindė ne tik konkrečiu nusikaltimu, bet ir įvairiais veiksniais. Toje byloje teismas nutraukė Čečėnijos pabėgėlio statuso galiojimą remdamasis nacionalinės teisės akto nuostata, kuria perkeliamas naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalies b punktas, nes jis, be kitų nusikaltimų, buvo nuteistas už nusikaltimą, už kurį baudžiama 10 metų laisvės atėmimo bausme. Kartu atsižvelgta į faktą, kad jis kėlė realų ir faktinį pavojų visuomenei, kuriuo įvykdyta atskira nacionalinėje teisėje nustatyta sąlyga. Teismas rėmėsi faktu, kad iš bylos dokumentų buvo matyti, jog jis buvo grėsminga, paranojiška ir nestabili asmenybė, dariusi radikalius religinius pareiškimus[319].

Čekijos aukščiausiasis administracinis teismas iškėlė klausimą, ar galutinis nuosprendis už itin sunkų nusikaltimą ir pavojus visuomenei yra dvi atskiros sąlygos, kurios turi būti įvykdytos kartu, ar pirmosios sąlygos įvykdymas automatiškai reiškia, kad įvykdyta ir antroji sąlyga. Tačiau šiuo klausimu jis nepriėjo prie išvados[320]. Vis dėlto šiuo klausimu ankstesniame apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendime konstatuota: „Tiek, kiek tai susiję su „pavojumi visuomenei“, pavojus turi būti realus, tačiau jeigu asmuo nuteisiamas už itin

[313] 2019 m. rugpjūčio 29 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) sprendimas Ra 2018/19/0522, AT:VWGH:2019:RA2018190522.L01. Taip pat žr. 2018 m. spalio 25 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) sprendimas Ra 2018/20/0360, AT:VWGH:2018:RA2018200360.L01.

[314] 2012 m. kovo 1 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *Morris Ali / Minister for Justice, Equality and Law Reform*, 2012 m., IEHC 149.

[315] Ten pat, 20–21 punktai.

[316] Ten pat, 40 punktas.

[317] Ten pat, 38 punktas.

[318] 2016 m. vasario 12 d. Apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *RY (Šri Lanka) / Secretary of State for the Home Department*, 2016 m., EWCA Civ 81.

[319] 2019 m. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 17053942+, *op. cit.* (287 išnaša, žr. pirmiau), 12 punktas, kuriame nurodyta, kad pabėgėlis yra „une menace réelle et actuelle pour la société“. Prancūzijos kodekso (CESEDA) nuostata, į kurią įtraukta naujos redakcijos PD, *op. cit.* (288 išnaša, žr. pirmiau), pagal kurią reikalaujama abi sąlygas nagrinėti atskirai. Taip pat žr. 287 išnašos tekstą, kuriame pateikiama daugiau informacijos apie šią bylą, ir 329 išnašos tekstą, kuriame pateikta daugiau informacijos apie didelį pavojų visuomenei.

[320] Aukščiausiasis administracinis teismas (*Nejvyšší správní soud*, Čekija), 2020 m., Nr. 5 Azs 189/2015-127, *M. / Vidaus reikalų ministerija*, *op. cit.* (300 išnaša, žr. pirmiau).

sunkų nusikaltimą ir kyla realus tokio nusikaltimo pakartotinio padarymo pavojus, tikėtina, kad jis kels pavojų visuomenei[321].

Tarp pavojaus visuomenei ir pavojaus valstybės narės saugumui esama aiškaus skirtumo. Čekijos aukščiausiasis administracinis teismas atkreipė dėmesį į abiejų šių sąvokų skirtumą. Nors atitinkama byla buvo susijusi su 14 straipsnio 4 dalies b punkto, kuriame reglamentuojamas pavojus visuomenei, taikymu, nacionalinis teisės aktų leidėjas šią direktyvos nuostatą įgyvendino neteisingai ir panaudojo tą pačią frazę („pavojus valstybės saugumui“) baudžiamosioms byloms, kurios patenka į 14 straipsnio 4 dalies b punktą. Todėl teismas panaikino administracinės institucijos sprendimą dėl pabėgėlio statuso panaikinimo ir grąžino bylą vertinti iš naujo[322].

5.4. Teisė nesuteikti pabėgėlio statuso: 14 straipsnio 5 dalis

Pagal 14 straipsnio 5 dalį valstybėms narėms leidžiama naudoti 14 straipsnio 4 dalies a ir b punktuose nustatytus pagrindus kaip priežastį nesuteikti pabėgėlio statuso. Jame nustatyta, kad susidarius 14 straipsnio 4 dalyje nurodytoms situacijoms „valstybės narės gali nuspręsti nesuteikti pabėgėlio statuso, jei toks sprendimas dar nėra priimtas“. Todėl nuostata neprivaloma.

ESTT nagrinėjamoje byloje *M, X ir X* kilo klausimas, ar pagal 14 straipsnio 5 dalį nustatomas naujas pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindas, kuris nenumatytas Pabėgėlių konvencijoje. Teismas pirmiausia paaiškino skirtumą tarp „pabėgėlio“ sąvokos reikšmės pagal naujos redakcijos PD 2 straipsnio d punktą ir pabėgėlio statusą pagal naujos redakcijos PD 2 straipsnio e punktą. Teismas pažymėjo, kad, „kalbant apie sąvoką „pabėgėlis“, [naujos redakcijos PD] 2 straipsnio d punkte iš esmės perimta Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 dalyje pateikta apibrėžtis ir kad direktyvos III skyriuje pateikti „patikslinimai dėl materialių sąlygų“, kad asmuo būtų pripažintas pabėgėliu. Dėl naujos redakcijos PD 2 straipsnio e punkto, kuriame apibrėžiamas „pabėgėlio statusas“, pažymėtina, kad direktyvos 21 konstatuojamojoje dalyje paaiškinta, kad „pripažinimas <...> yra deklaratyvus aktas, bet ne suteikiantis pabėgėlio statusą“[323]. ESTT tęsė:

> dėl [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytų aplinkybių, kurioms esant valstybės narės gali panaikinti arba atsisakyti suteikti pabėgėlio statusą, pažymėtina, kad jos iš esmės atitinka tas, kurioms esant valstybės narės gali grąžinti pabėgėlį remiantis šios direktyvos 21 straipsnio 2 dalimi ir Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalimi[324].

Teismas toliau argumentavo, kad 14 straipsnio 4 ar 5 dalies taikymas yra susijęs su „pabėgėlio statusu“ pagal 2 straipsnio e punktą[325]. Todėl kaip numatyta 14 straipsnio 6 dalyje, asmuo toliau gali naudotis tam tikromis pabėgėlio teisėmis pagal Pabėgėlių konvenciją tol, kol yra valstybės narės teritorijoje[326]. ESTT paaiškino, kad:

> tai, kad atitinkamas asmuo patenka į vieną iš <...> 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse nurodytų situacijų prielaidų, nereiškia, kad jis nebetenkina materialių sąlygų, nuo kurių priklauso jo buvimas pabėgėliu, susijusių su pagrįsta baime būti persekiojamam savo kilmės valstybėje[327].

ESTT pažymėjo, kad jeigu pabėgėlio statusas panaikinamas arba atsisakoma pratęsti jo galiojimą pagal 14 straipsnio 4–5 dalis, tai nereiškia, kad atitinkamas asmuo „nustoja būti pabėgėliu, kaip tai suprantama pagal [Pabėgėlių] konvencijos 1 straipsnio A skirsnį, ir todėl jis netenka tarptautinės apsaugos, kurios laikytis įpareigojama Chartijos 18 straipsniu siekiant užtikrinti minėtos konvencijos laikymąsi“[328].

Pažymėtina, kad prieš ESTT priimant sprendimą *Ahmed*, Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas 14 straipsnio 5 dalį taikė kartu su 14 straipsnio 4 dalies b punktu tarptautinės apsaugos prašytojo byloje, kurioje prašytojas buvo keletą kartų nuteistas, įskaitant tai, kad jam buvo paskirta 12 metų laisvės atėmimo bausmė už pažeidžiamo nepilnamečio kankinimą ir iššaginimą. Nors nustatyta, kad ji patenka į pabėgėlio apibrėžtį, buvo manoma, kad ji kėlė tikrą, faktinę ir pakankamai didelę grėsmę visuomenei, ir pabėgėlio statusas jai nebuvo

[321] 2009 m. birželio 26 d. Apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *EN (Serbija) / Secretary of State for the Home Department*, 2009 m., EWCA Civ 630, 45 punktas.

[322] Aukščiausiasis administracinis teismas (*Nejvyšší správní soud*, Čekija), 2020 m., Nr. 5 Azs 189/2015-127, *M. / Vidaus reikalų ministerija*, *op. cit.* (300 išnaša, žr. pirmiau).

[323] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 84–85 punktai.

[324] Ten pat, 93 punktas.

[325] Ten pat, 96 punktas.

[326] Ten pat, 99 punktas.

[327] Ten pat, 98 punktas.

[328] Ten pat, 100 punktas. Taip pat žr. 2021 m. EŽTT sprendimas *K I. / Prancūzija*, *op. cit.* (82 išnaša, žr. pirmiau), ir 1.6 skirsnis, žr. pirmiau.

suteiktas. Veiksniai, į kuriuos teismas atsižvelgė byloje vertindamas grėsmės visuomenei mastą, buvo prašytojos elgesys; nusikaltimų, kuriais ji buvo apkaltinta, pobūdis ir sunkumas; jos asmeninė įtaka darant šiuos nusikaltimus (veikas); tikėtinos atsakomybę švelninančios aplinkybės; laiko, kuris praėjo nuo šių nusikaltimų (veikų) padarymo, trukmė ir ar buvo tikėtina, kad jos elgesys pasikartos ir taip gerokai pakenks pagrindiniams visuomenės interesams[329]. Kriterijai, kuriuos teismas taikė šioje byloje, iš esmės atitinka išdėstytus sprendime *Ahmed*. Atliktas individualus vertinimas ir teismas nesirėmė vien laisvės atėmimo bausme kaip motyvu spręsdamas „itin sunkaus nusikaltimo“ klausimą.

5.5. Teisė į tam tikras teises pagal Pabėgėlių konvenciją: 14 straipsnio 6 dalis

14 straipsnio 6 dalyje nustatyta tam tikra asmenų, kuriems taikoma 14 straipsnio 4 arba 5 dalis, apsauga. Šiame straipsnyje nustatyta, kad tokie asmenys „gali naudotis teisėmis, nustatytomis Ženevos konvencijos 3, 4, 16, 22, 31, 32 ir 33 straipsniuose arba panašiomis į juose nustatytąsias, jei jie yra valstybėje narėje“. Šios Konvencijoje nustatytos teisės, kurios taikomos toliau, išvardytos 12 paveiksle.

12 paveikslas. Teisė naudotis Pabėgėlių konvencijoje nustatytomis teisėmis pagal naujos redakcijos PD 14 straipsnio 6 dalį

Šios Pabėgėlių konvencijoje išvardytos teisės yra susijusios su:

- Nediskriminavimu (3 straipsnis)
- Religijos laisve (4 straipsnis)
- Galimybe kreiptis į teismus ir gauti teisinį atstovavimą (16 straipsnis)
- Vienodu elgesiu švietimo srityje (22 straipsnis)
- Nebaudimu už neteisėtą atvykimą ir apsaugos priemonėmis, susijusiomis judėjimo laisvės apribojimais (31 straipsnis)
- Procedūrinėmis garantijomis išsiuntimo atveju (32 straipsnis)
- Procedūrinėmis garantijomis netekus apsaugos nuo grąžinimo (33 straipsnis)

Sprendime *M, X ir X* ESTT pateikė patikslinimą dėl 14 straipsnio 6 dalies aiškinimo. Dėl sąvokos „arba panašiomis į [teises]“, nustatytąsias 14 straipsnio 6 dalyje, ESTT pirmiausia konstatavo, kad žodis „arba“ turi būti vartojamas kumuliatyviai, palyginti su jo alternatyvia prasme. ESTT tai paaiškino konstatuodamas:

> visų pirma dėl jungtuko „arba“ vartojimo [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 6 dalyje reikia pažymėti, kad jis kalbiškai gali reikšti alternatyvą arba kumuliaciją, todėl turi būti suprantamas atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jis vartojamas, ir į aptariamo akto tikslus (pagal analogiją žr. 2005 m. liepos 12 d. Sprendimo *Komisija /Prancūzija*, C-304/02, EU:C:2005:444, 83 punktą). Šiuo atveju, atsižvelgiant į [naujos redakcijos PD] kontekstą ir tikslus, nustatytus jos 3, 10 ir 12 konstatuojamosiose dalyse, ir atsižvelgiant į šio sprendimo 77 punkte minėtą jurisprudenciją, minėtas jungtukas šios direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje turi būti suprantamas kaip turintis kumuliatyvią reikšmę[330].

Dėl naujos redakcijos PD konteksto ir tikslo, kaip nurodė ESTT, pažymėtina, kad 3 konstatuojamojoje dalyje patvirtinamas negrąžinimo principas, o 10 konstatuojamąja dalimi siekiama užtikrinti aukštesnio lygio tarptautinės apsaugos taisyklių pripažinimo ir turinio suderinamumą, remiantis aukštesniais standartais. Be to, 12 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

[329] 2019 m. kovo 12 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *Mme B.*, Nr. 17028590 C+, 20–21 punktai. CESEDA 711-6-2 straipsnyje, *op. cit.* (288 išnaša, žr. pirmiau), numatyta galimybė atsisakyti suteikti pabėgėlio statusą arba nutraukti jo galiojimą situacijose, kuriose „atitinkamas asmuo buvo nuteistas galutiniu sprendimu Prancūzijoje už nusikaltimą, kuris yra terorizmo veika arba baudžiamas 10 metų laisvės atėmimo bausme ir kurio buvimas kelia didelį pavojų visuomenei“, prancūzų kalba ši nuostata suformuluota taip: „La personne concernée a été condamnée en dernier ressort en France … soit pour un crime, soit pour un délit constituant un acte de terrorisme ou puni de dix ans d'emprisonnement, et sa présence constitue une menace grave pour la société“. Taip pat žr. 2019 m. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 17053942 C+, *op. cit.* (287 išnaša, žr. pirmiau), kuris taip pat buvo susijęs su asmeniu, kuris, kaip nustatyta, kelia didelį pavojų visuomenei.

[330] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 102 punktas.

> pagrindinis šios direktyvos tikslas – užtikrinti, kad valstybės narės taikytų bendrus asmenų, kuriems tikrai reikia tarptautinės apsaugos, identifikavimo kriterijus, ir užtikrinti, kad tiems asmenims visose valstybėse narėse būtų suteiktos būtiniausios lengvatos.

Paskui ESTT vertino, kaip reikėtų aiškinti frazę „panašios [teisės]“, ir nustatė:

> be to, dėl žodžių „[panašios teisės]“, esančių šio 14 straipsnio 6 dalyje, reikia pažymėti, kad, kaip nurodė ir generalinis advokatas savo išvados 110 punkte, dėl [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4 ar 5 dalių taikymo atitinkamas asmuo, be kita ko, netenka teisės gyventi šalyje, kuri šios direktyvos 24 straipsnio 1 dalyje siejama su pabėgėlio statusu, kaip tai suprantama pagal minėtą direktyvą[331].

Todėl ESTT nustatė, kad „pabėgėlis, kurio atžvilgiu taikoma priemonė remiantis [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4 ar 5 dalimi, gali būti laikomas negyvenančiu ar gyvenančiu neteisėtai atitinkamos valstybės narės teritorijoje, siekiant nustatyti teises, kurios jam turi būti suteiktos pagal Ženevos konvencijoje įtvirtintą sistemą“[332].

Atsižvelgdamas į tai, kad atitinkamas asmuo teisėtai nebegyvena valstybės narės teritorijoje, ESTT nustatė, kad valstybės narės, įgyvendindamos 14 straipsnio 4 dalį arba 14 straipsnio 5 dalį:

> iš principo privalo pabėgėliams, kurie yra atitinkamoje jų teritorijoje, suteikti tik minėtos direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje aiškiai nustatytas teises, taip pat tas teises, kurios skelbiamos [Pabėgėlių] konvencijoje, kurios garantuojamos visiems susitariančiosios valstybės teritorijoje esantiems pabėgėliams, o norint jomis pasinaudoti nebūtina turėti teisėtą gyvenamąją vietą[333].

Tačiau svarbu, kad ESTT taip pat pažymėjo, jog 14 straipsnio 6 dalis nedaro poveikio asmens teisėms pagal Pabėgėlių konvenciją, jeigu jis gali remtis kitu teisiniu pagrindu, susijusiu su teisėtu pasilikimu valstybėje narėje. ESTT konstatavo, kad:

> nepaisant leidimo gyventi šalyje, siejamo su pabėgėlio statusu, kaip tai suprantama pagal [naujos redakcijos PD], panaikinimo, pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš situacijų, numatytų šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, remiantis kitu teisiniu pagrindu gali būti leista teisėtai gyventi atitinkamos valstybės narės teritorijoje (šiuo klausimu žr. 2015 m. birželio 24 d. Sprendimas *H. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, 94 punktas). Panašiu atveju minėtos direktyvos 14 straipsnio 6 dalyje niekaip netrukdoma minėtai valstybei narei garantuoti suinteresuotajam asmeniui galimybės naudotis visomis susijusiomis teisėmis, kurios pagal [Pabėgėlių] konvenciją siejamos su „pabėgėlio“ statusu[334].

ESTT patvirtino, kad jeigu valstybė narė remiasi 14 straipsnio 4 ir 5 dalimis asmens, kuris yra valstybėje, atžvilgiu, tam asmeniui bent jau privaloma garantuoti Pabėgėlių konvencijoje numatytas teises, kaip nustatyta 14 straipsnio 6 dalyje. ESTT konstatavo, kad:

> [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 6 dalis, laikantis SESV 78 straipsnio 1 dalies ir [ES] Chartijos 18 straipsnio, turi būti aiškinama kaip reiškianti, kad valstybė narė, kuri pasinaudoja šios direktyvos 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse numatytomis galimybėmis, turi pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš situacijų, nurodytų pastarosiose nuostatose, ir esančiam minėtos valstybės narės teritorijoje, bent jau leisti naudotis [Pabėgėlių] konvencijoje įtvirtintomis teisėmis, į kurias daroma aiški nuoroda šio 14 straipsnio 6 dalyje, taip pat minėtoje konvencijoje numatytomis teisėmis, kuriomis naudojimasis nesiejamas su reikalavimu turėti teisėtą gyvenamąją vietą; tokiu atveju neturi būti pažeistos šios valstybės narės suformuluotos išlygos remiantis minėtos konvencijos 42 straipsnio 1 dalimi[335].

ESTT aiškiai pažymėjo, kad be teisių, kurias atitinkamiems asmenims privalo garantuoti valstybės narės pagal 14 straipsnio 6 dalį, „[ta nuostata] neturėtų būti aiškinama taip, kad ja šios valstybės skatinamos nesilaikyti tarptautinių pareigų, kaip antai išplaukiančių iš Ženevos konvencijos, taip apribojant teises, kuriomis šie asmenys naudojasi pagal šią konvenciją“[336].

Į Chartijos svarbą dėmesys taip pat buvo atkreiptas aiškinant 14 straipsnio 6 dalį. ESTT konstatavo, kad:

---

[331] Ten pat, 103 punktas.

[332] Ten pat, 104 punktas.

[333] Ten pat, 105 punktas.

[334] Ten pat, 106 punktas.

[335] Ten pat, 107 punktas. Taip pat žr. 2021 m. EŽTT sprendimas *K I. / Prancūzija*, *op. cit.* (82 išnaša, žr. pirmiau), 76 punktas.

[336] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 108 punktas.

> Bet kuriuo atveju <...> taikant šios direktyvos 14 straipsnio 4–6 dalis nepažeidžiama atitinkamos valstybės narės pareiga laikytis reikšmingų Chartijos nuostatų, kaip antai įtvirtintų jos 7 straipsnyje, kuriame reglamentuojama teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, 15 straipsnyje, reglamentuojančiame laisvę pasirinkti profesiją ir teisę dirbti, jos 34 straipsnyje, susijusiame su socialine apsauga ir socialine parama, ir jos 35 straipsnyje, kuriame reglamentuojama sveikatos apsauga[337].

Čekijos aukščiausiasis administracinis teismas galutiniame sprendime *M* nustatė teises, kurioms netaikomas reikalavimas turėti teisėtą gyvenamąją vietą, kylančias iš toliau išvardytų Pabėgėlių konvencijos straipsnių, išskyrus aiškiai nurodytas naujos redakcijos PD 14 straipsnio 6 dalyje: 13, 20, 25, 27 ir 29 straipsniai. ESTT priėmė sprendimą, kad pabėgėlis, kurio pabėgėlio statusas buvo panaikintas arba kurį buvo atsisakyta suteikti pagal 14 straipsnio 4 ar 5 dalį ir kuris neišsiunčiamas iš teritorijos, vis tiek turi 14 straipsnio 6 dalyje išvardytas teises, kaip ESTT išaiškino sprendime *M, X ir X*. ESTT tokį asmenį pavadino „nepastoviu pabėgėliu“[338].

Reikėtų pažymėti, kad 14 straipsnio 6 dalyje pateikiama aiški nuoroda į garantijas pagal Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnį. 33 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas išsiųsti arba grąžinti į šalį, kurioje gresia persekiojimas (negrąžinimo principas). 33 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad 33 straipsnio 1 dalis „negali būti taikoma pabėgėliams, dėl svarbių priežasčių laikomiems pavojingais šalies, kurioje jie yra, saugumui arba nuteistiems įsigaliojusiu nuosprendžiu už ypač sunkų nusikaltimą ir keliantiems pavojų šiai šaliai“[339].

Tačiau negrąžinimo prievolės, kylančios iš EŽTT 3 straipsnio, kuri patvirtinta ES chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje, turi būti paisoma priimant tokius sprendimus[340]. Be to, pagal naujos redakcijos 21 straipsnio 1 dalį valstybės narės privalo laikytis negrąžinimo principo atsižvelgdamos į savo tarptautinius įsipareigojimus[341].

Naujos redakcijos PD 21 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

Naujos redakcijos PD 21 straipsnio 1 ir 2 dalys
Apsauga nuo grąžinimo

1. Valstybės narės laikosi negrąžinimo principo pagal savo tarptautinius įsipareigojimus.

2. Kai tai nedraudžiama pagal 1 dalyje minimus tarptautinius įsipareigojimus, valstybės narės gali grąžinti pabėgėlį, oficialiai pripažintą arba ne, jei:

   a) yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui arba

   b) jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei.

Sprendime *H. T.* ESTT, pateikdamas nuorodą į PD 21 straipsnio 2 dalį, kuri yra identiška naujos redakcijos PD 21 straipsnio 2 daliai, dar kartą patvirtino, kad valstybės narės privalo laikytis negrąžinimo principo atsižvelgdamos į savo tarptautinius įsipareigojimus[342].

21 straipsnio 2 dalis, kaip patvirtinta naujos redakcijos PPD 16 konstatuojamojoje dalyje, turi būti:

> aiškinama ir taikoma taip, kad būtų laikomasi Chartijoje, visų pirma jos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje, kuriuose įtvirtintas bendras kankinimo ir nežmoniško ar žeminamo elgesio ar bausmių draudimas, garantuojamų teisių, kad ir koks būtų susijusio asmens elgesys, taip pat draudimas išsiųsti jį į valstybę, kurioje kyla didelis pavojus, kad su asmeniu bus taip elgiamasi[343].

---

[337] Ten pat, 109 punktas.

[338] Aukščiausiasis administracinis teismas (*Nejvyšší správní soud*, Čekija), 2020 m., Nr. 5 Azs 189/2015-127, *M. / Vidaus reikalų ministerija*, op. cit. (300 išnaša, žr. pirmiau).

[339] Žr. 5.1 skirsnį, kuriame pateiktas visas šios nuostatos tekstas.

[340] Pagal ES chartijos 4 straipsnį taip pat draudžiami kankinimai ir nežmoniškas arba žeminantis elgesys arba baudimas, o ES chartijos 19 straipsnio 2 dalyje draudžiama perkelti, išsiųsti ar išduoti į „valstybę, kurioje jam gresia mirties bausmė arba kurioje jis gali patirti kankinimų ar kitokį nežmonišką ar žeminantį elgesį arba būti taip baudžiamas“.

[341] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 90, 94 ir 95 punktai. Naujos redakcijos PD 21 straipsnis ir Pabėgėlių konvencijos 33 straipsnis yra susiję su „pabėgėliais“ „taikant naujos redakcijos PD 2 straipsnio d punktą ir Ženevos konvencijos 1 straipsnio A skirsnį“, kuris „nepriklauso nuo oficialaus šio statuso pripažinimo suteikiant „pabėgėlio statusą“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnio e punktą“ (90 punktas). Abiejose nuostatose numatytas negrąžinimo principas ir jo išimtys.

[342] 2015 m. ESTT sprendimas *H. T. / Badenas-Viurtembergas*, *op. cit.* (291 išnaša, žr. pirmiau), 42 punktas.

[343] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 94 punktas.

Todėl negrąžinimo principas garantuojamas kaip pagrindinė teisė pagal ES chartijos 19 straipsnio 2 dalį[344].

> Todėl valstybės narės neturėtų išsiųsti, grąžinti ar išduoti užsieniečio, jei yra svarių ir neginčijamų motyvų manyti, kad paskirties valstybėje jam kils realus pavojus susidurti su Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje draudžiamu elgesiu[345].
>
> Taigi, jei dėl grąžinimo pabėgėliui, patenkančiam į vieną iš [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse ir 21 straipsnio 2 dalyje numatytų situacijų, kiltų pavojus, kad bus pažeistos jo pagrindinės teisės, garantuojamos Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje, susijusi valstybė narė neturėtų nukrypti nuo Ženevos konvencijos 33 straipsnio 2 dalyje įtvirtinto negrąžinimo principo[346].

Kaip nurodyta 5.1 skirsnyje, ESTT paaiškino, kad 14 straipsnio 4–6 dalys neprieštarauja Pabėgėlių konvencijai, ES chartijos 18 straipsniui arba SESV 78 straipsniui. Be to, sprendime *M, X ir X* ESTT aiškiai pareiškė, kad „taikant [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4–6 dalis nepažeidžiama atitinkamos valstybės narės pareiga laikytis reikšmingų Chartijos nuostatų“[347]. ESTT šį punktą išplėtojo konstatuodamas, kad:

> kai pagal [Pabėgėlių] konvenciją asmenims, patenkantiems į vieną iš situacijų, nurodytų [naujos redakcijos PD] 14 straipsnio 4 ir 5 dalyse, pagal minėtos konvencijos 33 straipsnio 2 dalį gali būti taikoma grąžinimo ar išsiuntimo į kilmės valstybę priemonė, nepaisant to, kad joje kyla pavojus jų gyvybei ar laisvei, vis dėlto tokie asmenys, remiantis šios direktyvos 21 straipsnio 2 dalimi, negali būti išsiųsti, jei dėl to kiltų pavojus, kad bus pažeistos jų pagrindinės teisės, įtvirtintos Chartijos 4 straipsnyje ir 19 straipsnio 2 dalyje[348].

Atsižvelgdamas į tai, ESTT nusprendė, kad „Sąjungos teisėje numatyta platesnė susijusių pabėgėlių tarptautinė apsauga [pagal 14 straipsnio 4 ir 5 dalį], nei užtikrinama pagal minėtą konvenciją“[349]. Taip pat pažymėtina, kad EŽTT sprendime *K. I.* pateikė nuorodą į ESTT didžiosios kolegijos sprendimą *M, X ir X.* Pateikdamas nuorodą į tą sprendimą, EŽTT atkreipė dėmesį į tai, kad pagal ESTT sprendimą buvimo pabėgėliu faktas nepriklauso nuo to, ar tas faktas buvo oficialiai pripažintas suteikiant „pabėgėlio statusą“ ir kad valstybės narės negali išsiųsti, grąžinti ar išduoti pabėgėlio, kuris neteko statuso, remiantis naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalimi, kai yra rimtų priežasčių manyti, kad grąžintam asmeniui kils pagal ES chartijos 4 ir 19 straipsnius draudžiamo elgesio pavojus[350]. EŽTT taip pat pažymėjo, kad pagal ESTT sprendimą *M, X ir X* tol, kol tenkinamos prieglobsčio sąlygos, atitinkamas asmuo išlieka pabėgėliu ir naudojasi Pabėgėlių konvencijoje garantuojamomis teisėmis, kaip aiškiai nustatyta naujos redakcijos PD 14 straipsnio 6 dalyje. Tokiu atveju EŽTT priminė, kad EŽTT 3 straipsniu suteikta apsauga savo pobūdžiu yra absoliuti ir nuo jos negalima nukrypti net ir kilus ekstremaliajai situacijai, dėl kurios kyla pavojus tautos gyvenimui[351]. Žr. 1.6 skirsnį, kuriame išsamiau aptartas sprendimas *K. I.* ir pateikta daugiau informacijos apie negrąžinimo principą ir procedūrines garantijas.

Daugiau gairių apie sąvokas „pavojus saugumui“ ir „pavojus visuomenei“ galima rasti EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., 4.2.5 skirsnyje „Pavojus visuomenei arba pavojus valstybės narės saugumui (17 straipsnio 1 dalies d punktas)“. Taip pat verta atsižvelgti į tai, kad tarptautinės apsaugos panaikinimui taikomos naujos redakcijos PPD 44 ir 45 straipsnių nuostatos dėl procedūrinių garantijų[352].

---

[344] 2015 m. ESTT sprendimas *H. T. / Badenas-Viurtembergas*, *op. cit.* (291 išnaša, žr. pirmiau), 65 punktas.

[345] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 94 punktas. Dėl EŽTK 3 straipsnio žr. 2021 m. EŽTT sprendimas *K. I. / Prancūzija*, *op. cit.* (82 išnaša, žr. pirmiau); 1991 m. spalio 30 d. EŽTT sprendimas *Vilvarajah ir kt. / Jungtinė Karalystė*, Nr. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 ir 13448/87; 1989 m. liepos 7 d. EŽTT sprendimas *Soering / Jungtinė Karalystė*, Nr. 14038/88, 88 punktas.

[346] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 95 punktas. Taip pat žr. 2021 m. EŽTT sprendimas *K. I. / Prancūzija*, *op. cit.* (82 išnaša, žr. pirmiau).

[347] 2019 m. ESTT (DK) sprendimas *M, X ir X*, *op. cit.* (9 išnaša, žr. pirmiau), 109 punktas.

[348] Ten pat, 110 punktas.

[349] Ten pat, 96 punktas.

[350] 2021 m. EŽTT sprendimas *K.I. / Prancūzija*, *op. cit.* (82 išnaša, žr. pirmiau), 76 punktas.

[351] Ten pat, 119 punktas.

[352] 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija). Daugiau informacijos pateikta 7 dalyje.

6 dalis. Papildomos apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai: 19 straipsnis

Naujos redakcijos PD 19 straipsnyje reglamentuojamas trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas arba atsisakymas pratęsti jo galiojimą. Tokia situacija gali atsirasti tuomet, kai aplinkybių, kuriomis remiantis buvo suteikta papildoma apsauga, nebėra arba jos pasikeitė tiek, kad papildoma apsauga nebereikalinga pagal naujos redakcijos PD 16 straipsnį. Ji taip pat gali atsirasti, jeigu papildomos apsaugos gavėjui papildoma apsauga turėjo būti panaikinta pagal 17 straipsnio 3 dalį arba tokia apsauga jam neturėjo būti suteikta pagal 17 straipsnio 1 ir 2 dalis. Be to, 19 straipsnis taikomas tuo atveju, kai papildomos apsaugos gavėjas neteisingai pateikia arba nutyli faktus ir tai turi lemiamą reikšmę jam suteikiant tą statusą[353].

Šioje dalyje nagrinėjami papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimo reikalavimai pagal naujos redakcijos PD 19 straipsnį. Ją sudaro keturi skirsniai, kaip parodyta 8 lentelėje.

8 lentelė. 6 dalies struktūra

Skirsnis	Pavadinimas	Puslapis
6.1	Naujos redakcijos PD 19 straipsnis	69
6.2	Nustojimas būti pabėgėliu: 19 straipsnio 1 dalis ir 16 straipsnis	71
6.3	Pabėgėlio statuso nesuteikimas: 19 straipsnio 2 dalis, 19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnis	77
6.4	Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 19 straipsnio 3 dalies b punktas	80

6.1. Naujos redakcijos PD 19 straipsnis

Naujos redakcijos PD 19 straipsnyje aprašytos aplinkybės, kuriomis valstybės narės gali arba privalo panaikinti papildomos apsaugos statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti.

Naujos redakcijos PD 19 straipsnis
Papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

1. Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu pagal 16 straipsnį.

2. Valstybės narės gali panaikinti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, jei suteikus papildomos apsaugos statusą jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 3 dalį.

3. Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei:

a) jam, suteikus papildomos apsaugos statusą, neturėjo būti suteikiamas arba nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 1 ir 2 dalis;

b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant panaudotus suklastotus dokumentus, buvo lemiami suteikiant papildomos apsaugos statusą.

[353] Naujos redakcijos PD 19 straipsnio 3 dalies b punktas.

> 4. Nedarant poveikio trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pareigai pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, papildomos apsaugos statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, įrodo, kad atitinkamas asmuo nustojo būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu arba jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis.

19 straipsnis kai kuriais atžvilgiais yra panašus į 14 straipsnį, kuriame reglamentuojamas pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas arba atsisakymas pratęsti jo galiojimą. Tačiau jame nėra visiškai atkartojamos 14 straipsnio nuostatos. Paminėtina keletas reikšmingų skirtumų.

19 straipsnio 1 dalyje, siejant ją su 16 straipsnio 1 dalimi, aptariamas papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimas remiantis tuo, kad asmuo nustojo būti papildomos apsaugos gavėju, ir skiriasi nuo atitinkamo 14 straipsnio 1 dalies, siejant ją su 11 straipsnio 1 dalimi, kurioje reglamentuojamas pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimas nustojus būti pabėgėliu. Kitaip nei 11 straipsnio 1 dalis, 16 straipsnio 1 dalyje neišdėstyti šeši pagrindai, kuriais remiantis asmuo nebeteks teisės gauti papildomą apsaugą. 16 straipsnio 1 dalyje nėra nuostatų, panašių į 11 straipsnio 1 dalies a–d punktų nuostatas, kurios apima pabėgėlio veiksmus, į kuriuos atsižvelgiant gali būti laikoma, kad jis „vėl naudojasi savo pilietybės valstybės apsauga“, „susigrąžino [savo] pilietybę“ arba „įgijo naują pilietybę“ arba „vėl apsigyveno valstybėje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų buvo bijodamas persekiojimo“[354]. Net jei tai aiškiai nenumatyta naujos redakcijos PD, nacionaliniai teismai, vertindami, ar asmuo nustojo būti papildomos apsaugos gavėju, vis tiek atsižvelgė į tai, kad asmuo vėl apsigyveno šalyje[355]. Žr. 3.1.1 skirsnį, kuriame pateikta aplinkybių, kuriomis asmuo nustos būti pabėgėliu, apžvalga.

Pagal 19 straipsnio 2 dalį, siejant ją su 17 straipsnio 3 dalimi, papildomą apsaugą leidžiama panaikinti, nutraukti jos galiojimą arba atsisakyti ją pratęsti, jeigu, suteikus papildomos apsaugos statusą, paaiškėja, kad apsaugos gavėjui papildoma apsauga neturėjo būti suteikta pagal 17 straipsnio 3 dalį. Pagal 17 straipsnio 3 dalį valstybėms narėms leidžiama nesuteikti asmeniui papildomos apsaugos, jei „jis iki atvykimo <...> įvykdė vieną ar daugiau nusikaltimų, <...> kurie <...> būtų baudžiami įkalinimu, ir jei jis išvyko iš savo kilmės šalies tik siekdamas išvengti sankcijų už tokius nusikaltimus“. Nei pačiame 14 straipsnyje, nei 14 straipsnyje, siejant jį su 12 straipsniu, atitinkamos nuostatos nėra.

14 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad valstybės narės gali panaikinti pabėgėliui suteiktą statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti, jei „yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui [arba] jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“. Atitinkamame 19 straipsnio 3 dalies a punkte aiškiai nevartojama ši kalba. Jame veikiau pateikiama kryžminė nuoroda į nesuteikimo sąlygas, nurodytas naujos redakcijos PD 17 straipsnyje. 19 straipsnio 3 dalies a punkte numatytas papildomos apsaugos statuso galiojimo nutraukimas, jeigu asmuo, kuriam jis buvo suteiktas, neturėjo arba neturi jo gauti remiantis 17 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatytais pagrindais. 17 straipsnio 1 dalies b punkte aptariamos situacijos, kuriose esama rimtų priežasčių manyti, kad asmuo „įvykdė sunkų nusikaltimą“, o 17 straipsnio 1 dalies d punktas taikomas asmeniui, kuris „kelia pavojų valstybės narės, kurioje yra, visuomenei ar saugumui“.

Kitas skirtumas yra tas, kad naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalis yra neprivaloma, o 19 straipsnio 3 dalies a punktas yra privalomas. Be to, jeigu pabėgėlio statusas panaikinamas pagal 14 straipsnio 4 dalį, atitinkamas asmuo vis tiek išlieka pabėgėliu ir turi teisę į tam tikras teises pagal Pabėgėlių konvenciją. Priešingai, jei laikoma, kad papildomos apsaugos statuso gavėjas kelia pavojų valstybės narės visuomenei arba saugumui, jam papildoma apsauga **nesuteikiama** pagal 17 straipsnio 1 dalies d punktą ir jo statuso galiojimas nutraukiamas pagal 19 straipsnio 3 dalies a punktą. Todėl jis neturi teisės į jokias naujos redakcijos PD nustatytas teises. Šis klausimas išsamiau aptartas 6.3.2 skirsnyje.

19 straipsnio 3 dalies a punkte pateikta kryžminė nuoroda į 17 straipsnio 1 ir 2 dalis turi panašumų su 14 straipsnio 3 dalies a punkte pateikta nuoroda į 12 straipsnį (dėl statuso nesuteikimo, 12 straipsnio 2 dalis), išskyrus atvejus, kai esama formuluotės skirtumo atsižvelgiant į statuso nesuteikimo pagrindus, susijusius su „sunkiu nepolitiniu nusikaltimu“ (12 straipsnio 2 dalies b punktas) ir „sunkiu nusikaltimu“ (17 straipsnio 1 dalies b punktas). Kitas

[354] Žr. 2 dalį, kurioje pateikta daugiau informacijos apie 11 straipsnio a–d punktus.

[355] 2016 m. vasario 23 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Naczelny Sąd Administracyjny*, Lenkija) sprendimas sujungtose bylose II OSK 1492/14, II OSK 1561/14, II OSK 1562/14; 2013 m. gegužės 16 d. Varšuvos regioninio administracinio teismo (Lenkija) sprendimas IV SA/Wa 2684/12 (santrauka anglų k.). Taip pat žr. 2020 m. balandžio 22 d. apygardos teismo (*Ringkonnakohtud*, Estija) sprendimas *X, Y, Q ir W (Afganistanas) / policija ir sienos apsaugos tarnyba (Politsei- ja Piirivalveameti)* (santrauka anglų k.). Byla buvo susijusi su papildomos apsaugos gavėju afganu, kuris nustojo būti papildomos apsaugos gavėju institucijoms sužinojus, kad jis grįžo į Afganistaną. Administracinis teismas panaikino šį sprendimą, remdamasis tuo, kad vienas grįžtamasis skrydis į Afganistaną nebuvo patikimas pagrindas nustoti būti papildomos apsaugos gavėju. Teismas patvirtino žemesniosios instancijos sprendimą, tačiau nurodė kitus pagrindus ir konstatavo, kad institucijos turėjo atsižvelgti į šeimos vaikų interesus ir jų integraciją bei socialinius ryšius Estijoje.

skirtumas yra tas, kad 12 straipsnio 2 dalies b punkte pateikta nuoroda į „sunkų nepolitinį nusikaltimą ne prieglobsčio šalyje prieš pripažįstant jį pabėgėliu“, o 17 straipsnio 1 dalies b punkte nėra laiko ar geografiniu atžvilgiu taikomo apribojimo. Todėl naujos redakcijos PD 17 straipsnio 1 dalies b punkto taikymo sritis yra platesnė, palyginti su naujos redakcijos PD 12 straipsnio 2 dalies b punkto taikymo sritimi, nes jai netaikomi nei teritoriniai, nei laiko apribojimai, taip pat negalioja sąlyga, kad nagrinėjamas nusikaltimas būtų „nepolitinis“. Šis klausimas išsamiau aptartas 6.3.2 skirsnyje.

19 straipsnio 3 dalies b punktas ir atitinkamas 14 straipsnio 3 dalies b punktas yra privalomos nuostatos ir pagal jas reikalaujama panaikinti papildomos apsaugos arba pabėgėlio statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti, kai atitinkamai papildomos apsaugos arba pabėgėlio statuso gavėjas neteisingai pateikė arba nutylėjo faktus, įskaitant panaudotus suklastotus dokumentus, kai tai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant statusą.

Tiek, kiek 19 straipsnio nuostata atitinka 14 straipsnio nuostatas, 14 straipsnio jurisprudencija taikoma pagal analogiją[356].

Valstybės narės turi prievolę kiekvienu konkrečiu atveju įrodyti, kad asmuo nustojo būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu arba jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas[357]. Tai vis tiek nedaro poveikio atitinkamo asmens pareigai atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus turimus dokumentus pagal naujos redakcijos PD 4 straipsnio 1 dalį[358].

Pažymėtina, kad 14 straipsnio 4 dalies a punkte pateikta nuoroda į „rimtas priežastis laikyti“ pabėgėlį keliančiu pavojų valstybės narės saugumui, o 19 straipsnio 3 dalies a punkte, siejant jį su 17 straipsnio 1 dalies d punktu, pateikta nuoroda į „rimtas priežastis manyti“, kad papildomos apsaugos gavėjas kelia pavojų valstybės narės visuomenei ar saugumui. Su įrodymais susiję klausimai išsamiau aptarti 7.4 skirsnyje.

6.2. Nustojimas būti pabėgėliu: 19 straipsnio 1 dalis ir 16 straipsnis

Pirmoji aplinkybė, į kurią atsižvelgdama valstybė narė privalo panaikinti papildomos apsaugos statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti, nustatyta 19 straipsnio 1 dalyje.

Naujos redakcijos PD 19 straipsnio 1 dalis
Papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

Jei tarptautinės apsaugos prašymas pateiktas po Direktyvos 2004/83/EB įsigaliojimo, valstybės narės panaikina, nutraukia ar atsisako pratęsti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, jei jis nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu pagal 16 straipsnį.

Todėl naujos redakcijos PD 19 straipsnio 1 dalis turi būti skaitoma kartu su 16 straipsniu. Jis išdėstytas taip:

Naujos redakcijos PD 16 straipsnis
Nustojimas būti pabėgėliu

1. Trečiosios šalies pilietis arba asmuo be pilietybės nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu, kai aplinkybės, į kurias atsižvelgus buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, nustoja egzistuoti arba pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nereikalinga.

2. Taikydamos 1 dalį, valstybės narės atsižvelgia į tai, ar aplinkybių pasikeitimas yra tokio svarbaus ir ilgalaikio pobūdžio, kad papildomą apsaugą galinčiam gauti asmeniui nebėra realaus didelės žalos pavojaus.

3. 1 dalis netaikoma papildomos apsaugos statuso gavėjui, kuris gali nurodyti privalomas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirtos didelės žalos, dėl kurių jis atsisako naudotis savo pilietybės šalies, arba – asmens be pilietybės atveju – šalies, kurioje yra jo ankstesnė gyvenamoji vieta, apsauga.

[356] Žr. 4 ir 5 dalis. Taip pat žr. Storey, H., „Article 19, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner ir Thym, *EU Immigration and Asylum Law*, *op. cit.* (91 išnaša, žr. toliau), p. 1248, 1 punktas.

[357] Naujos redakcijos PD 19 straipsnio 4 dalis.

[358] Ten pat.

Todėl 19 straipsnio 1 dalimi, siejant ją su 16 straipsniu, valstybės narės įpareigojamos panaikinti papildomos apsaugos statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti remiantis pagrindais, susijusiais su nustojimu būti papildomos apsaugos gavėju.

13 paveiksle pavaizduoti nustojimo būti papildomos apsaugos gavėju reikalavimai.

13 paveikslas. Nustojimo būti papildomos apsaugos gavėju reikalavimai

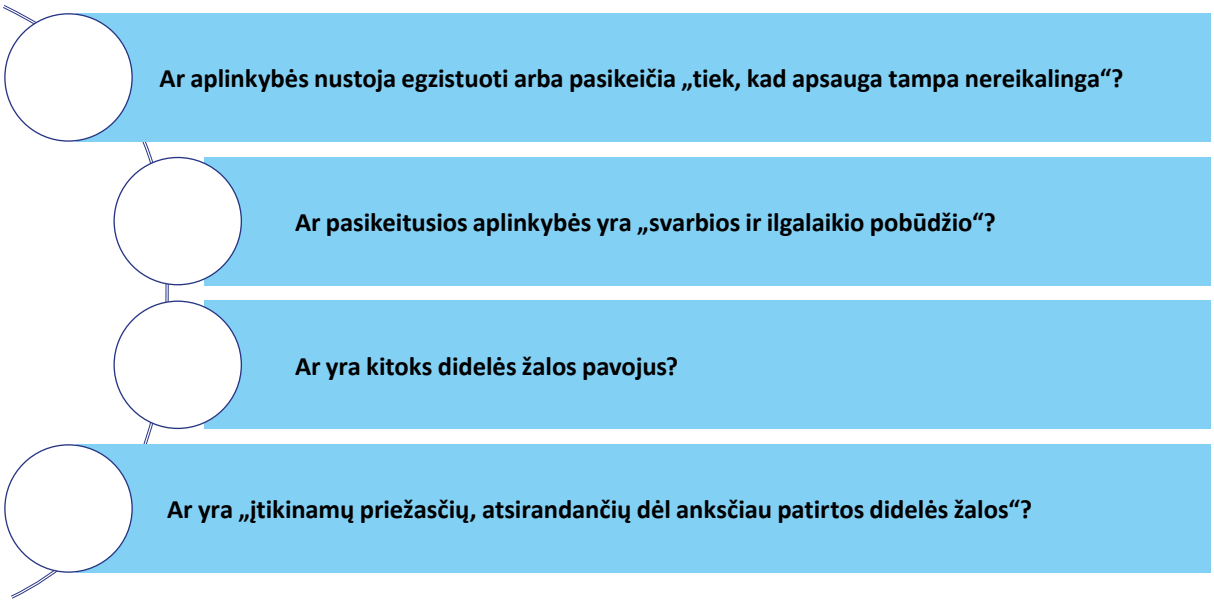

6.2.1. Ar aplinkybės nustoja egzistuoti arba pasikeičia „tiek, kad apsauga tampa nereikalinga“?

Naujos redakcijos PD 19 straipsnis, siejant jį su 16 straipsniu, yra susijęs su papildomos apsaugos galiojimo nutraukimu. Pagal naujos redakcijos PD 2 straipsnio g punktą sąvoka „papildomos apsaugos statusas“ reiškia, kad valstybė narė trečiosios šalies pilietį arba asmenį be pilietybės pripažįsta asmeniu, kuriam gali būti suteikta papildoma apsauga. Jis suteikiamas trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, kuris atitinka papildomos apsaugos suteikimo sąlygas, kaip apibrėžta 2 straipsnio f punkte, siejant jį su naujos redakcijos PD 15 straipsniu. Jis yra susijęs su atvejais, kai asmuo neatitinka pabėgėlio statuso reikalavimų, tačiau įrodytos rimtos priežastys leidžia manyti, kad atitinkamam asmeniui grįžus į savo kilmės šalį kiltų didelės žalos pavojus. 15 straipsnyje didelė žala apibrėžiama kaip:

a) mirties bausmė ar egzekucija arba
b) kankinimas, nežmoniškas ar žeminantis elgesys arba baudimas kilmės šalyje, arba
c) rimta ir asmeninė grėsmė civilio gyvybei ar asmeniui, kylanti dėl nesirenkamojo smurto tarptautinio ar vidaus ginkluoto konflikto metu.

16 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad asmuo nustoja būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu, kai aplinkybės, į kurias atsižvelgus buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, nustoja egzistuoti arba pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nereikalinga.

16 straipsnio 1 dalyje daromas skirtumas tarp „nustojusių egzistuoti“ aplinkybių ir aplinkybių, kurios „pasikeitė tiek, kad apsauga tampa nereikalinga“. Nustojusių egzistuoti aplinkybių pavyzdys galėtų būti mirties bausmės panaikinimas asmens kilmės šalyje. Situacija, kurioje aplinkybės pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nebereikalinga, gali susidaryti tuomet, kai gerokai ir ilgam laikui sumažėjo nesirenkamojo smurto intensyvumo lygis. Nustojusios egzistuoti arba pasikeitusios aplinkybės gali būti susijusios su atitinkamu asmeniu arba padėtimi kilmės šalyje arba tai gali būti šių aplinkybių derinys.

16 straipsnio 1 dalyje nustatytas priežastinis ryšys tarp pasikeitusių aplinkybių ir papildomos apsaugos poreikio. Todėl pasikeitimas turi būti toks, kad papildoma apsauga taptų nereikalinga. Sprendime *Bilali* ESTT pateikė nuorodą į ryšį tarp pasikeitusių aplinkybių ir fakto, kad nebėra pagrįstos baimės, susijusios su pradine didele žala:

> egzistuoja priežastinis ryšys tarp šios direktyvos 16 straipsnyje nurodyto aplinkybių pasikeitimo ir galimybės suinteresuotajam asmeniui išsaugoti turimą papildomos apsaugos statusą nebuvimo, nes, kaip matyti, jo pirminei baimei patirti didelę žalą, kaip ji apibrėžta šios direktyvos 15 straipsnyje, nebėra pagrindo[359].

Sprendime *Bilali* institucijos priėmė klaidingą sprendimą dėl tariamos atitinkamo asmens pilietybės ir suteikė papildomos apsaugos statusą, remdamosi neteisingai nurodyta pilietybe. Šis statusas vėliau buvo panaikintas valstybei narei sužinojus informaciją.

Byloje *Bilali* ESTT buvo klausiama:

> ar Sąjungos teisės nuostatoms, pirmiausia [naujos redakcijos] 19 straipsnio 3 daliai, prieštarauja tokia galimybę panaikinti papildomos apsaugos statusą reglamentuojanti valstybės narės nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią papildomos apsaugos statusas gali būti panaikintas, jeigu pačios statuso suteikimą nulėmusios faktinės aplinkybės nepasikeitė, tačiau pasikeitė atitinkamos institucijos žinios apie jas, o suteikiant papildomos apsaugos statusą nebuvo lemiami nei trečiosios šalies piliečio ar asmens be pilietybės neteisingai pateikti, nei jo nutylėti faktai?[360]

Atsakydamas į pateiktą prejudicinį klausimą, ESTT atkreipė dėmesį į principą, kad „su [naujos redakcijos PD] bendra struktūra ir tikslais būtų nesuderinama tai, kad joje numatytas statusas būtų suteikiamas trečiųjų šalių piliečiams, kurių padėtis visiškai nesusijusi su ta, dėl kurios teikiama tarptautinė apsauga“[361]. ESTT aiškiai pareiškė, kad papildoma apsauga suteikiama tik asmenims, kuriems ji reikalinga, ir konstatavo: „[a]smens, kuris papildomos apsaugos statusą įgijo klaidingos informacijos pagrindu ir niekada neatitiko tokio statuso įgijimo sąlygų, situacija neturi jokio ryšio su situacija, dėl kurios teikiama tarptautinė apsauga“[362]. Todėl „papildomos apsaugos statuso netekimas tokiomis aplinkybėmis atitinka [naujos redakcijos PD] tikslą ir bendrą struktūrą, visų pirma jos 18 straipsnį, kuriame numatyta, kad papildomos apsaugos statusas suteikiamas tik minėtas sąlygas atitinkantiems asmenims“[363].

ESTT paaiškino, kad „jeigu atitinkama valstybė narė teisiškai negalėjo suteikti šio statuso, ji tuo labiau privalo jį panaikinti, kai nustatoma jos klaida“[364]. ESTT pripažino:

> nors apskritai toks pokytis išplaukia iš faktinių aplinkybių pasikeitimo trečiojoje šalyje (šis pasikeitimas pašalino priežastis, dėl kurių buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas), vis dėlto, pirma, [naujos redakcijos PD] 16 straipsnyje aiškiai nenumatyta, kad jo taikymo sritis apsiriboja tokiu atveju, ir, antra, priimančiosios valstybės narės žinių apie asmeninę suinteresuotojo asmens situaciją pasikeitimo pasekmė taip pat gali būti tai, kad, atsižvelgiant į šios valstybės narės turimą naują informaciją, nebėra pagrindo jo pirminei baimei patirti didelę žalą, kaip ji apibrėžta šios direktyvos 15 straipsnyje[365].

Tačiau norint šioje situacijoje panaikinti papildomą apsaugą, nutraukti jos galiojimą arba atsisakyti ją pratęsti, „priimančiosios valstybės narės turima nauja informacija [turi apimti] svarbų ir galutinį jos žinių apie tai, ar suinteresuotasis asmuo atitinka papildomos apsaugos statuso suteikimo sąlygas, pasikeitimą“[366].

ESTT galiausiai nustatė, kad kartu skaitant 16 straipsnį ir 19 straipsnio 1 dalį, atsižvelgiant į tos direktyvos bendrą struktūrą ir tikslus, tai reiškė, kad:

> tais atvejais, kai priimančioji valstybė narė turi naujos informacijos, rodančios, kad, priešingai jos pirminiam trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės, kuriam ji suteikė papildomą apsaugą, situacijos vertinimui, pagrįstam klaidinga informacija, tam asmeniui niekuomet nebuvo kilusi grėsmė patirti didelę žalą, kaip ji suprantama pagal šios direktyvos 15 straipsnį, ši valstybė narė tuo remdamasi turi padaryti išvadą, kad aplinkybės, į kurias atsižvelgus buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, pasikeitė tiek, kad palikti šį statusą nebėra pagrindo[367].

---

[359] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 48 punktas.

[360] Ten pat, 30 punktas.

[361] Ten pat, 44 punktas.

[362] Ten pat, 44 punktas.

[363] Ten pat, 45 punktas.

[364] Ten pat, 45 punktas.

[365] Ten pat, 49 punktas.

[366] Ten pat, 50 punktas.

[367] Ten pat, 51 punktas.

Svarbu tai, kad ESTT nustatė, kad „aplinkybė, kad dėl suteikiant šį statusą padarytos priimančiosios valstybės narės klaidos nėra suinteresuotojo asmens kaltės, negali pakeisti išvados, kad šis asmuo iš tiesų niekuomet nebuvo „papildomą apsaugą galin[čiu] gauti asm[eniu]“[368].

Remdamasis ESTT sprendimu, Austrijos aukščiausiasis administracinis teismas nusprendė, kad buvo teisėta panaikinti papildomą apsaugą aplinkybėmis, kuriomis prieglobsčio institucija sužinojo, kad atitinkamas asmuo atvyko ne iš tos šalies, iš kurios iš pradžių teigė atvykęs, ir jam savo kilmės šalyje papildoma apsauga nebuvo reikalinga[369].

Atsižvelgdamas į kitą nacionalinę teismų praktiką, dėl klausimo, ar atitinkamo asmens pasikeitusios aplinkybės gali būti asmeninio pobūdžio ir (arba) susijusios su padėtimi kilmės šalyje, Austrijos aukščiausiasis administracinis teismas nustatė, kad papildomos apsaugos nebegalima reikalauti dėl įvairių pokyčių, kurie gali būti tiek asmeninio pobūdžio, tiek susiję su padėtimi asmens gimtojoje šalyje[370]. Suomijos aukščiausiasis administracinis teismas pritarė tam, kad būtų panaikinta irakiečiui, kuris grįžo į savo gimtąją šalį ir joje pasiliko ketverius metus, suteikta papildoma apsauga. Apeliantas teigė, kad jis negalėjo būti grąžintas į savo gimtąją šalį dėl psichikos ligos. Teismas konstatavo, kad jo patirtis, susijusi su atstūmimu dėl psichikos ligos, pati savaime nebuvo pakankama tarptautinės apsaugos poreikiui nustatyti. Iš įrodymų matyti, kad ankstesnio buvimo metu jam buvo suteikta medicininė pagalba ir kad jis turėjo šioje šalyje giminių. Teismas konstatavo, kad jo asmeninių aplinkybių pokytis yra reikšmingas ir ilgalaikio pobūdžio, todėl tokia apsauga nebuvo reikalinga[371].

6.2.2. Ar pasikeitusios aplinkybės yra „svarbios ir ilgalaikio pobūdžio“?

Pagal 16 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad aplinkybių pasikeitimas turi būti „svarbus ir nelaikino pobūdžio“. Dėl pokyčių pobūdžio sprendime *Bilali* ESTT nurodė, kad aplinkybių pasikeitimas turi būti „tokio svarbaus ir galutinio pobūdžio, kad suinteresuotajam asmeniui nebekiltų realus didelės žalos, kaip ji apibrėžta šios direktyvos 15 straipsnyje, pavojus“[372].

Ypač atidžiai reikia įvertinti, ar praktikoje laikomasi naujų įstatymų ir ar bet kokie palankūs teisiniai pokyčiai iš tiesų yra tvarūs. Tai, pvz., gali būti demokratizacija, teisinės sistemos arba administracinių struktūrų pokyčiai, pagerėjusios kalinimo sąlygos arba amnestija[373]. Jeigu pavojus kilo dėl nesirenkamojo smurto ginkluoto konflikto metu, smurto lygis galėjo sumažėti dėl politinių arba karinių pokyčių[374].

Austrijos aukščiausiasis administracinis teismas dėl 19 straipsnio konstatavo, kad reikšmingas pokytis įvyksta, tik jeigu aplinkybės pasikeitė iš esmės ir šis pasikeitimas nėra tik laikino pobūdžio, todėl papildomos apsaugos poreikio nebelieka[375].

Varšuvos regioninis administracinis teismas nustatė, kad aplinkybės nustojo egzistuoti byloje, kurioje moteris keliavo į savo kilmės šalį ir pagimdė vaiką. Ji toje šalyje liko trejus metus ir gavo sau ir savo vaikui pasus. Teismas nustatė, kad nors padėtis dar buvo nestabili, daugiau nebuvo įmanoma kalbėti apie ginkluotą konfliktą, dėl kurio visi gyventojai atsidurtų pavojuje, arba apie masinio teroro naudojimą ar civilių persekiojimą. Jis nustatė, kad

[368] Ten pat, 52 punktas.

[369] 2019 m. rugpjūčio 14 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) sprendimas Ra 2016/20/0038, AT:VWGH:2019:RA2016200038.L02.

[370] 2019 m. gegužės 27 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) sprendimas Ra 2019/14/0153, AT:VWGH:2019:RA2019140153.L00.

[371] 2020 m. lapkričio 25 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Korkein hallinto-oikeus*, Suomija) sprendimas KHO:2020:129.

[372] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 47 punktas.

[373] 2011 m. lapkričio 15 d. EŽTT sprendimas *Al Hanchi / Bosnija ir Hercegovina*, Nr. 48205/09, 42–45 punktai, kuriuose nustatyta, kad aplinkybės Tunise buvo tokios, kad „nors ir tiesa, kad dar pranešama apie netinkamo elgesio atvejus, tai yra pavieniai incidentai“, todėl jei atitinkamas asmuo būtų grąžintas į tą šalį, jam nekiltų EŽTK 3 straipsniui prieštaraujančio elgesio pavojus.

[374] Žr., pvz., 2013 m. Varšuvos regioninio administracinio teismo (*Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie*, Lenkija) sprendimas IV SA/Wa 2684/12 (santrauka anglų k.), *op. cit.* (355 išnaša, žr. pirmiau).

[375] 2019 m. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) sprendimas Ra 2019/14/0153, *op. cit.* (372 išnaša, žr. pirmiau), kuriame nurodyta, kad aplinkybės gali pasikeisti dėl to, kad atitinkamam asmeniui dabar suteikta vidaus apsauga, kurios nebuvo anksčiau. UNHCR konstatuoja, kad nustojimo būti papildomos apsaugos gavėju sąlygos turėtų būti „aiškinamos siaurai“ ir vidaus apsauga gali būti suteikta tik įvertintus galimybę gauti tarptautinę apsaugą pagal Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio A skirsnio 2 dalį (taip pat žr. UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 116 punktas). Vis dėlto 2019 m. liepos 29 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendime *Secretary of State for the Home Department / MS (Somalis)*, 2019 m., EWCA civ 1345, teismas analizavo UNHCR gaires ir, taikydamas ES teisę, nurodė motyvus, kuriais remdamasis UNHCR šiuo klausimu laikėsi priešingos nuomonės. Taip pat žr. 2019 m. lapkričio 1 d. aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius, Jungtinė Karalystė) sprendimas *SB (pabėgėlio statuso panaikinimas; perkeltųjų asmenų stovyklos) Somalis*, 2019 m., UKUT 358. Daugiau informacijos šiais klausimais atsižvelgiant į nustojimo būti pabėgėliu aplinkybes žr. 3.1.2 skirsnį.

aplinkybės, dėl kurių buvo suteikta papildoma apsauga, pasikeitė[376]. Todėl papildomos apsaugos panaikinimas buvo pateisinamas.

Jeigu ginkluoto konflikto intensyvumas ilgam laikui gerokai sumažėjo, dėl šios priežasties gali būti panaikinta papildoma apsauga, nutrauktas jos galiojimas arba ją gali būti atsisakyta pratęsti[377]. Čekijos aukščiausiasis administracinis teismas, pvz., nustatė, kad padėtis Ukrainos Zaporožės regione, kuris ribojasi su Donecko karo regionu, tapo stabilesnis ir jį visiškai kontroliavo Ukrainos institucijos. Todėl civiliams nebegrėsė pavojus pagal naujos redakcijos PD 15 straipsnio c punktą[378].

Priešingai, Irako šeimos atveju Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas nustatė, kad įtampa Al Anbaro provincijoje tiek, kiek ji susijusi su saugumo padėtimi, buvo panaši į tą, kuri egzistavo papildomos apsaugos suteikimo metu, ir dėl šios priežasties nebūtų buvę įmanoma padėties apibūdinti kaip aplinkybių pasikeitimo, dėl kurio galėtų būti panaikintas papildomos apsaugos statusas[379].

Vertinant, ar nebėra realaus didelės žalos pavojaus, kurį sukelia nesirenkamasis smurtas tarptautinio ar vidaus konflikto situacijose pagal 15 straipsnio c punktą, taikomas vadinamasis „sliding scale“ metodas. Tai reiškia, kad kuo įtikimiau papildomos apsaugos gavėjas gali įrodyti, kad jam toliau kyla didelis nesirenkamojo smurto pavojus atsižvelgiant į konkrečias jo asmenines aplinkybes, tuo mažesnis nesirenkamojo smurto intensyvumas reikalingas tam, kad asmuo atitiktų priskyrimo prie papildomos apsaugos gavėjų sąlygas[380]. Panašiai, asmuo, kurio papildoma apsauga panaikinta, kurios galiojimas nutrauktas arba kurią atsisakyta pratęsti, galėtų teigti, kad nors aplinkybės pasikeitė tiek, kad apsauga nuo didelės žalos tapo nebereikalinga daugumai žmonių, tačiau, atsižvelgiant į jo asmenines aplinkybes, jos tiek nepasikeitė papildomos apsaugos gavėjo atžvilgiu.

6.2.3. Ar yra kitoks didelės žalos pavojus?

Atsižvelgiant į ESTT atliktą analogiškų 11 straipsnio nuostatų dėl nustojimo būti pabėgėliu[381] analizę atrodo, kad papildomos apsaugos statuso galiojimas gali būti nutrauktas, tik jeigu nėra realaus didelės žalos pavojaus, kaip apibrėžta naujos redakcijos PD 15 straipsnyje, atsirandančio dėl skirtingų aplinkybių, palyginti su aplinkybėmis, kuriomis remiantis iš pradžių buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas[382].

Vertinant, ar yra kokių nors kitų didelės žalos formų, naudinga remtis ESTT sprendimu *MP*. Nors šioje byloje buvo nagrinėjamas priskyrimo prie papildomos apsaugos gavėjų, o ne papildomos apsaugos galiojimo nutraukimo klausimas, joje atsispindi klausimai, kuriuos galima nagrinėti sprendžiant, ar yra kokia nors kita didelės žalos rizika. Toje byloje ESTT konstatavo:

> [PD] 2 straipsnio e punktas ir 15 straipsnio b punktas, siejami su [ES] Chartijos 4 straipsniu, turi būti aiškinami taip, kad trečiosios šalies piliečiui, kuris praeityje savo kilmės šalies valdžios institucijų buvo kankinamas ir kuriam, jį grąžinus į šią šalį, jau nebekyla kankinimo pavojus, tačiau kurio fizinės ir psichinės sveikatos būklė tokiu atveju gali labai pablogėti ir kyla didelė grėsmė, kad šis pilietis dėl traumos, kurią patyrė dėl kankinimų, nusižudys, gali būti suteiktas papildomos apsaugos statusas, jeigu yra realus pavojus, kad jam tyčia nebūtų teikiamos sveikatos priežiūros paslaugos, pritaikytos gydyti fizinius ar psichinius sutrikimus, patirtus dėl toje šalyje įvykdytų tyčinių minėto piliečio kankinimų; tai turi patikrinti nacionalinis teismas[383].

---

[376] Varšuvos regioninis administracinis teismas (*Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie*, Lenkija), 2013 m., IV SA/Wa 2684/12 (santrauka anglų k.), *op. cit.* (355 išnaša, žr. pirmiau).

[377] Šiuo atveju, pvz., ginkluotas konfliktas pietryčių Ukrainoje. Žr. 2018 m. kovo 8 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*, Čekija) sprendimas *V. N. ir A. N. / Vidaus reikalų ministerija*, Nr. 10 Azs 341/2017-54; 2018 m. gegužės 16 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*, Čekija) sprendimas *V. S. / Vidaus reikalų ministerija*, Nr. 7 Azs 169/2018-23; 2020 m. gruodžio 10 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*, Čekija) sprendimas *A. M. / Vidaus reikalų ministerija*, Nr. 5 Azs 297/2018-51.

[378] 2018 m. vasario 14 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*, Čekija) sprendimas *A. N. / Vidaus reikalų ministerija*, Nr. 1 Azs 402/2017-48.

[379] 2018 m. gruodžio 21 d. Nacionalinio prieglobsčio teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *Messrs A et Mmes A.,* Nr. 17010844, 17010847, 17010845, 17010848, 18044574, 18044573, 18044575 ir 18044576C.

[380] 2009 m. vasario 17 d. ESTT sprendimas *Elgafaji Staatssecretaris van Justitie*, C-465/07, EU:C:2009:94, 39 punktas; 2014 m. sausio 30 d. ESTT sprendimas *Aboubacar Diakité / Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, C-285/12, EU:C:2014:39, 31 punktas; EASO, *„Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos (2011/95/ES) 15 straipsnio c punktas – teisminė analizė“*, 2014 m. gruodžio mėn., p. 22–24.

[381] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau), 81–82 punktai.

[382] Žr. 3.1.4 skirsnį; 2015 m. spalio 15 d. Slovėnijos Respublikos Konstitucinio Teismo (*Ustavno sodišče*, Slovėnija) sprendimas U-I-U-I-189/14, Up-663/14 (santrauka anglų k.); 2013 m. rugsėjo 5 d. Slovėnijos Respublikos Konstitucinio Teismo (*Vrhovno sodišče*, Slovėnija) sprendimas I Up 309/2013 (santrauka anglų k.).

[383] 2018 m. ESTT (DK) sprendimas *MP*, *op. cit.* (215 išnaša, žr. pirmiau), 58 punktas.

Todėl, pasak ESTT, net jeigu didelės žalos pavojaus, dėl kurio buvo suteikta papildoma apsauga, gali nebebūti, papildomos apsaugos gavėjas vis tiek gali būti priskiriamas prie tarptautinės apsaugos gavėjų, jeigu jam grįžus kyla naujas didelės žalos pavojus. Pagal analogiją, atsižvelgiant į tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo aplinkybes, asmuo gali remtis įvairiais pagrindais, nesusijusiais su pradiniu apsaugos prašymu, arba pagrindais, kurie atsiranda dėl pradinės didelės žalos, tačiau nuo jų skiriasi, kaip tai buvo byloje *MP,* siekiant parodyti, kodėl reikėtų nutraukti papildomos apsaugos galiojimą.

6.2.4. Ar yra „įtikinamų priežasčių, atsirandančių dėl anksčiau patirtos didelės žalos“?

Naujos redakcijos PD 16 straipsnio 3 dalyje nustatyta 16 straipsnio 1 dalies taikymo išimtis. Tai yra privaloma nuostata, kurioje nustatyta, kad 16 straipsnio 1 dalis „netaikoma papildomos apsaugos statuso gavėjui, kuris gali nurodyti privalomas priežastis, atsirandančias dėl anksčiau patirtos didelės žalos, dėl kurių jis atsisako naudotis savo <...> [kilmės šalies] apsauga“. 16 straipsnio 3 dalies nuostata yra tik naujos redakcijos PD, o ne pradinėje PD.

Apskritai, atsižvelgiant į tai, kad ši nuostata yra glaudžiai suderinta su naujos redakcijos PD 11 straipsnio 3 dalimi, jos aiškinimas turėtų derėti su 11 straipsnio 3 dalies nuostata[384], išskyrus atvejus, kai 16 straipsnio 3 dalyje pateikiama nuoroda į „ankstesnę didelę žalą“, o ne į „ankstesnį persekiojimą“. Išsamesnė įtikinamų priežasčių pagal 11 straipsnio 3 dalį analizė pateikta 3.3 skirsnyje.

Frazė „įtikinamos priežastys“ kilusi iš Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 ir 6 dalių, kuriose „nustatyta nustojimo būti pabėgėliu nuostatos sąlyga, taip sudarant sąlygas pabėgėliui remtis „įtikinamomis priežastimis, atsirandančiomis dėl ankstesnio persekiojimo“, atsisakant vėl pasinaudoti kilmės šalies apsauga“[385]. Pagal 16 straipsnio 3 dalį vertinime daugiausia dėmesio skiriama „ankstesnei didelei žalai“.

Su įtikinamomis priežastimis pagal 16 straipsnio 3 dalį susijusi jurisprudencija nėra gausi. ESTT šiuo klausimu nepateikta jokių prašymų priimti prejudicinį sprendimą, o valstybių narių teismų praktika yra pavienė.

Tačiau ESTT sprendime *MP* nenagrinėjamas „ankstesnės didelės žalos“ klausimas, nors tai daroma priskyrimo prie papildomos apsaugos gavėjų kontekste, palyginti su rėmimusi įtikinamomis priežastimis, kai svarstomas tokios apsaugos klausimas. Vis dėlto byla yra naudinga atskleidžiant sąvokos „ankstesnė didelė žala“ turinį. Toje byloje asmuo buvo kankinamas savo kilmės šalyje, tačiau jam nebegrėsė didelės žalos pavojus iš institucijų, jei jis būtų buvęs grąžintas. Tačiau jis toliau kentė nuo kankinimo sukeltų pasekmių, potrauminio streso sindromo ir sirgo depresija. Jis taip pat demonstravo savižudišką elgesį. Remiantis medicininiais įrodymais, buvo galima daryti išvadą, kad kankinimo sukeltos pasekmės būtų daug sunkesnės ir galėtų sukelti didelį savižudybės pavojų, jei jis būtų grąžintas į savo kilmės šalį. Be to, tikėtina, kad potrauminio streso sindromo padariniai gerokai ir ilgam laikui sustiprėtų ir pasiektų tokį lygį, kad keltų prašytojui pavojų, jei jis būtų grąžintas[386].

ESTT nurodė, kad svarbu įvertinti konkrečius asmens pažeidžiamumo aspektus atsižvelgiant į ES chartijos 4 straipsnį, įskaitant poveikį, kurį grąžinimas į kilmės šalį galėtų sukelti asmeniui, kuris jau nukentėjo nuo didelės žalos. ESTT konstatavo, kad:

> atsižvelgiant į itin didelę Chartijos 4 straipsnyje nustatyto kankinimo ir nežmoniško ar žeminančio elgesio uždraudimo svarbą, ypatingas dėmesys turėtų būti skiriamas ypač dideliam asmenų, patiriančių psichologinių kančių dėl kankinimo, nežmoniško ar žeminančio elgesio jų kilmės šalyje, kurios gali padidėti išsiuntimo atveju, pažeidžiamumui[387].

Pagal analogiją vertinant, ar esama įtikinamų priežasčių atsižvelgiant į „ankstesnę didelę žalą“ 16 straipsnio 3 dalies taikymo tikslais, atrodytų, kad reikia atlikti individualų vertinimą atsižvelgiant į konkrečius asmens pažeidžiamumo aspektus, susijusius su ankstesne didele žala. Be to, atliekant tokį vertinimą gali būti nagrinėjama, kaip asmens psichinė ar psichologinė sveikata galėtų pablogėti dėl šios ankstesnės didelės žalos, jei jis turėtų grįžti į savo pilietybės šalį arba ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį.

Nors 16 straipsnio 3 dalyje, kuri nors ir susijusi su papildoma apsauga, atsispindi Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio C skirsnio 5 ir 6 dalys, svarbu pateikti nuorodą į UNHCR poziciją. Joje nustatyta: „Šią išimtį siekiama taikyti atvejams, kai pabėgėliai arba jų šeimų nariai nukentėjo nuo žiauraus persekiojimo, todėl negalima tikėtis,

---

[384] 2014 m. kovo 27 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Austrija) sprendimas W127 1401780-2, AT:BVWG:2014:W127.1401780.2.00. Taip pat žr. 3.3 skirsnį.

[385] UNHCR Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

[386] 2018 m. ESTT (DK) sprendimas *MP*, *op. cit.* (215 išnaša, žr. pirmiau).

[387] Ten pat, 42 punktas.

kad jie grįš į kilmės arba ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį“[388]. Atsižvelgdamas į tai, Airijos aukštasis teismas konstatavo, kad žala turi būti žiauri, kad patektų į įtikinamų priežasčių taikymo sritį. Teismas konstatavo, kad „[n]ėra jokios matematinės lygties, kuria būtų galima įrodyti priežasčių įtikinamumą arba neįtikinamumą. Taip pat nėra mechaninio proceso, kuris padėtų nustatyti, ar persekiojimo forma yra žiauri“[389].

6.3. Pabėgėlio statuso nesuteikimas: 19 straipsnio 2 dalis, 19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnis

Naujos redakcijos PD 19 straipsnio 2 ir 3 dalyse nustatyta:

Naujos redakcijos PD 19 straipsnio 2 ir 3 dalys
Papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

2. Valstybės narės gali panaikinti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą, kurį suteikė vyriausybinė, administracinė, teisminė arba pusiau teisminė institucija, arba nutraukti ar atsisakyti pratęsti jo galiojimą, jei suteikus papildomos apsaugos statusą jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 3 dalį.

3. Valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei:

a) jam, suteikus papildomos apsaugos statusą, neturėjo būti suteikiamas arba nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal 17 straipsnio 1 ir 2 dalis;

b) jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant papildomos apsaugos statusą.

Todėl nors 19 straipsnio 2 dalis neprivaloma, tačiau to negalima pasakyti apie 19 straipsnio 3 dalį, kuri yra privaloma.

19 straipsnio 2 ir 3 dalys yra neatsiejamai susijusios su 17 straipsniu, kuriame aptariamas pabėgėlio statuso nesuteikimas.

Naujos redakcijos PD 17 straipsnis
Pabėgėlio statuso nesuteikimas

1. Trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas, jei yra rimtų priežasčių manyti, kad:

a) jis padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą arba nusikaltimą žmoniškumui, kaip apibrėžta tarptautiniuose dokumentuose, į kuriuos įtrauktos nuostatos dėl tokių nusikaltimų;

b) jis padarė sunkų nusikaltimą;

c) jis arba ji yra kaltas (-a) dėl Jungtinių Tautų siekiams ir principams prieštaraujančių veiksmų, nurodytų Jungtinių Tautų chartijos preambulėje ir 1 bei 2 straipsniuose;

d) jis kelia pavojų valstybės narės, kurioje yra, visuomenei ar saugumui.

[388] UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

[389] 2017 m. sausio 27 d. Aukštojo teismo (Airija) sprendimas *B. A. ir kt. / International Protection Appeals Tribunal*, 2017 m., IEHC 36, 37 punktas. Pažymėtina, kad UNHCR pateikia nuorodą į įtikinamas priežastis, atsirandančias dėl „ankstesnio žiauraus persekiojimo“, ir pateikia anksčiau stovyklose ar kalėjimuose kalintų asmenų, smurto prieš šeimos narius, įskaitant seksualinį smurtą, aukų ar liudytojų, taip pat stipriai traumuotų asmenų, pavyzdžius (UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės: Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas). Taip pat žr. UNHCR, *Vadovas*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 136 punktas, kuriame nustatyta: „Dažnai pripažįstama, kad nereikėtų tikėtis, jog asmuo, kuris (arba kurio šeima) nukentėjo nuo žiauraus persekiojimo formų, repatrijuosis. Nepaisant to, kad jo šalyje galėjo pasikeisti režimas, tai ne visada reiškia visišką gyventojų požiūrio pokytį ar pabėgėlio suvokimo pasikeitimą atsižvelgiant į jo ankstesnę patirtį.“

2. 1 dalis taikoma asmenims, kurie kursto ar kitaip dalyvauja vykdant joje nurodytus nusikaltimus ar veiksmus.

3. Valstybės narės gali nesuteikti papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statuso trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, jei jis iki atvykimo į atitinkamą valstybę narę įvykdė vieną ar daugiau nusikaltimų, kuriems netaikoma 1 dalis, kurie, jei būtų įvykdyti atitinkamoje valstybėje narėje, būtų baudžiami įkalinimu, ir jei jis išvyko iš savo kilmės šalies tik siekdamas išvengti sankcijų už tokius nusikaltimus.

Daugiau informacijos apie 17 straipsnio turinį žr. EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m.

6.3.1. Nuo teisingumo besislapstantys asmenys: 19 straipsnio 2 dalis ir 17 straipsnio 3 dalis

19 straipsnio 2 dalis taikoma nuo teisingumo besislapstantiems asmenims. Papildomos apsaugos statuso galiojimas gali būti nutrauktas, jeigu paaiškėja, kad atitinkamam asmeniui po to, kai jam buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, ši apsauga neturėjo būti suteikta pagal 17 straipsnio 3 dalį. 17 straipsnio 3 dalyje nustatyti papildomos apsaugos nesuteikimo pagrindai apima neprivalomą papildomos apsaugos nesuteikimo pagrindą, todėl valstybė narė, kuri šio straipsnio neperkėlė į savo nacionalinę teisę, jo gali netaikyti.

Pažymėtina, kad 17 straipsnio 3 dalyje pateikta nuoroda į **vieną ar daugiau nusikaltimų**, palyginti su **sunkiu** nusikaltimu, kaip nurodyta 17 straipsnio 1 dalies b punkte, ir **itin sunkiais** nusikaltimais, kaip nurodyta 14 straipsnio 4 dailes b punkte. Žodis „tik“ reiškia, kad asmuo, kurio bėgimo priežastys buvo įvairios ir nesusijusios vien su siekiu išvengti sankcijų, nepatenka į šios nuostatos taikymo sritį[390].

ESTT dar nepriėmė sprendimo dėl 17 straipsnio 3 dalies aiškinimo. Tačiau akivaizdu, kad toje nuostatoje nustatyti statuso nesuteikimo pagrindai gali būti taikomi tik jeigu:

- atitinkamas asmuo paliko savo kilmės šalį „tik“ siekdamas išvengti sankcijų, skiriamų už vieną ar daugiau nusikaltimų, nepatenkančių į 17 straipsnio 1 dalies taikymo sritį, ir
- asmuo šiuos nusikaltimus padarė anksčiau, nei valstybė narė jį pripažino pabėgėliu ir įvertino galimybę gauti papildomą apsaugą, ir
- nusikaltimai būtų baudžiami laisvės atėmimo bausme, jei jie būtų buvę įvykdyti minėtoje valstybėje narėje.

6.3.2. Nusikalstami veiksmai, pavojus saugumui ir visuomenei: 19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnio 1 ir 2 dalys

19 straipsnio 3 dalies a punktas yra privaloma nuostata. Jame nustatytas papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas jį pratęsti, kai yra rimtų priežasčių manyti, kad taikomi 17 straipsnio 1 ir 2 dalyje numatyti nesuteikimo pagrindai.

Kaip ir 14 straipsnio 3 dalies a punktas, 19 straipsnio 3 dalies a punktas taikomas bylose, kuriose atitinkamam asmeniui niekada neturėjo būti suteiktas papildomos apsaugos statusas, taip pat bylose, kuriose nesuteikimo pagrindai atsirado po to, kai buvo suteikta ta apsauga[391].

17 straipsnio 1 dalyje nustatyti keturi statuso nesuteikimo pagrindai, kurių pagrindiniai elementai pavaizduoti 14 paveiksle.

[390] Storey, H., „Article 17, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner ir Thym, *EU Immigration and Asylum Law: A Commentary*, *op. cit.* (93 išnaša, žr. pirmiau) (toliau – Storey, „Article 17 QD (recast)“), p. 1246, 7 punktas.

[391] 2011 m. kovo 31 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 2.10, MN 23, DE:BVerwG:2011:310311U10C2.10.0 (vertimas į anglų k. pateikiamas spustelėjus parinktį „EN“) (dėl 14 straipsnio 3 dalies a punkto); Marx, R., *MN 16 Handbuch zum Flüchtlingsschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie*, 2-as leid., C. H. Beck, Miunchenas, 2010 m., p. 616; Kraft, „Article 14 QD (recast)“, *op. cit.* (93 išnaša, žr. pirmiau).

14 paveikslas. 17 straipsnio 1 dalies a–d punktų aspektai

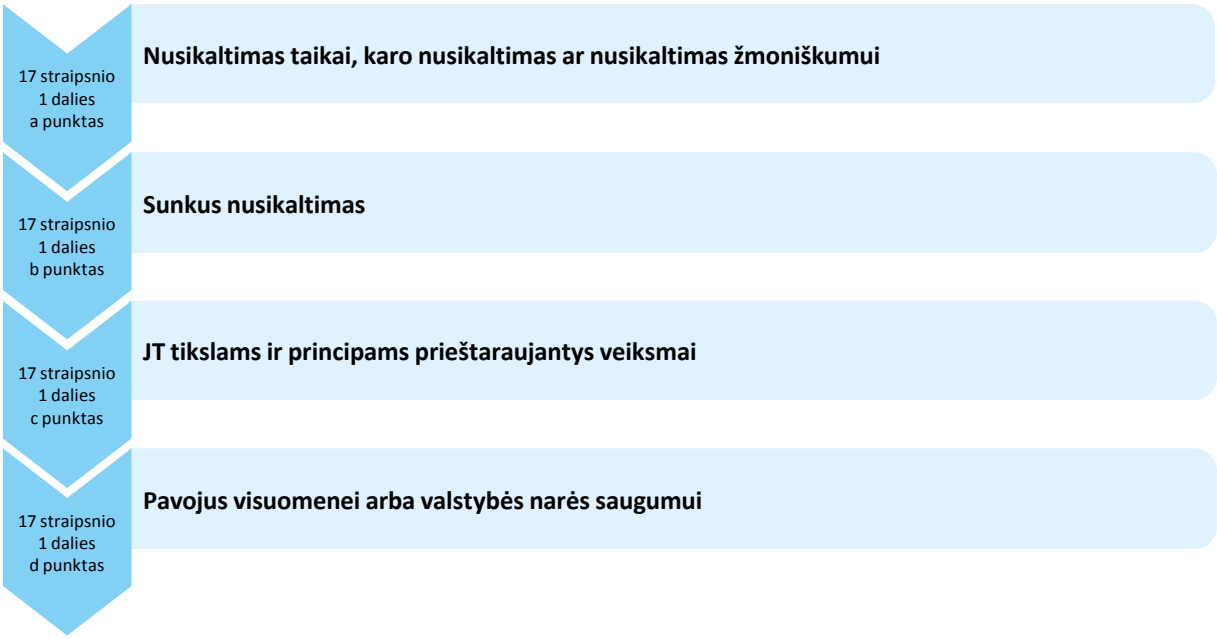

17 straipsnio 1 dalyje numatyti tie patys nesuteikimo pagrindai, kurie įtvirtinti Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnyje[392], o jų skirtumai aptariami šiame skirsnyje. Reikėtų pažymėti, kad pagal 17 straipsnį aiškiai nereikalaujama, kad būtų priimtas galutinis baudžiamojo teismo sprendimas[393]. Be to, 17 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad 17 straipsnio 1 dalis taikoma asmenims, kurie kursto arba kitaip dalyvauja darant nusikaltimus arba joje nurodytas veikas.

17 straipsnio 1 dalies a–d punktų nuostatos išsamiai aptartos EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., 4.1 skirsnyje „Įvadas“ ir 4.2 skirsnyje „Privalomi papildomos apsaugos statuso nesuteikimo pagrindai (17 straipsnio 1 ir 2 dalys)“.

Tačiau atsižvelgiant į naujausius ESTT jurisprudencijos pokyčius šia tema, būtina išsamiau įvertinti 17 straipsnio 1 dalies b punktą. „Sunkaus nusikaltimo“ klausimas, atsižvelgiant į 17 straipsnio 1 dalies b punktą, kilo byloje *Ahmed* [394]. ESTT pažymėjo, kad pagal šį straipsnį:

> asmeniui nesuteikti papildomos apsaugos statuso tik tuo atveju, jei esama „rimtų priežasčių“ manyti, kad jis padarė sunkų nusikaltimą. Šioje nuostatoje nustatomas nesuteikimo pagrindas, kuris sudaro [naujos redakcijos PD] 18 straipsnyje nustatytos bendrosios taisyklės išimtį, todėl jis turi būti aiškinamas griežtai[395].

Pagal naujos redakcijos PD 18 straipsnį valstybės narės įpareigojamos suteikti papildomos apsaugos statusą trečiųjų šalių piliečiams arba asmenims be pilietybės, kurie gali gauti papildomą apsaugą.

Sprendime *Ahmed* ESTT aptarė veiksnius, kuriuos reikia nagrinėti nustatant „sunkaus nusikaltimo“ turinį atsižvelgiant į papildomos apsaugos panaikinimą. Jis konstatavo, kad „[naujos redakcijos PD] 17 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyta sąvoka „sunkus nusikaltimas“ nėra apibrėžta šioje direktyvoje; siekiant apibrėžti šios sąvokos prasmę ir taikymo sritį, joje taip pat nėra aiškios nuorodos į nacionalinę teisę“[396].

ESTT nusprendė, kad „[naujos redakcijos PD] 17 straipsnio 1 dalies b punkte nustatyto nesuteikimo pagrindo apimtis yra platesnė negu pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindo, nustatyto [Pabėgėlių] konvencijos 1 straipsnio F skirsnio b punkte ir [naujos redakcijos PD] 12 straipsnio 2 dalies b punkte, apimtis“[397]. Priešingai nei pabėgėlio statuso nesuteikimo pagrindai, ESTT nusprendė, kad „[naujos redakcijos PD] 17 straipsnio 1 dalies b punkte

[392] Žr. A priedėlį „Atrinktos tarptautinės nuostatos“, kuriame pateikta visa Pabėgėlių konvencijos 1 straipsnio F skirsnio formuluotė.

[393] Storey, „Article 17 QD (recast)“, *op. cit.* (392 išnaša, žr. toliau), p. 1246, 5 dalis.

[394] 2018 m. ESTT sprendimas *Ahmed*, *op. cit.* (12 išnaša, žr. pirmiau).

[395] Ten pat, 52 punktas. 18 straipsnyje numatyta: „Valstybės narės suteikia papildomos apsaugos statusą trečiosios šalies piliečiui arba asmeniui be pilietybės, galinčiam gauti papildomą apsaugą pagal II ir V skyrius.“

[396] 2018 m. ESTT sprendimas *Ahmed*, *op. cit.* (12 išnaša, žr. pirmiau), 33 punktas.

[397] Ten pat, 46 punktas.

nustatytas papildomos apsaugos nesuteikimo pagrindas yra bendresnis ir susijęs su sunkiu nusikaltimu, taigi, nėra apribotas nei geografiškai, nei laiko atžvilgiu, nei nagrinėjamo nusikaltimo pobūdžiu“[398].

Dėl „sunkaus nusikaltimo“ sąvokos ESTT sprendime *Ahmed* priėjo prie išvados, kad valstybės narės įstatyme už konkretų nusikaltimą numatyta bausmė negali būti „vienintelis kriterijus“ vertinant, ar asmuo padarė sunkų nusikaltimą, kaip apibrėžta 17 straipsnio 1 dalies b punkte. Jis veikiau nustatė: „Kompetentinga valstybės valdžios institucija ar nacionalinis teismas, nagrinėdama (-as) papildomos apsaugos prašymą ir išnagrinėjusi (-ęs) visas konkretaus atvejo aplinkybes, turi įvertinti pažeidimo sunkumą[399].“

Sprendime pateikta nuoroda į EASO leidinį „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2016 m., kuriame rekomenduojama, kad:

> nusikaltimo sunkumas, dėl kurio asmeniui gali būti nesuteikta papildoma apsauga, vertinamas atsižvelgiant į įvairius kriterijus, *inter alia*, pvz., veikos pobūdį, veikos pasekmes, procedūros, taikomos vykdant baudžiamąjį persekiojimą už nusikaltimą, formą, numatytos bausmės pobūdį, ir atsižvelgiant į tai, ar daugumoje jurisdikcijų nagrinėjama veika taip pat klasifikuojama kaip sunkus nusikaltimas[400].

Be to, sprendime *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija* ESTT dar kartą atkreipė dėmesį į individualaus vertinimo svarbą tokiose nesuteikimo bylose ir konstatavo:

> iš Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad kompetentinga atitinkamos valstybės narės institucija gali nurodyti nesuteikimo pagrindus, numatytus [naujos redakcijos PD] 12 straipsnio 2 dalies b punkte ir 17 straipsnio 1 dalies b punkte, susijusius su atveju, kai tarptautinės apsaugos prašytojas padarė „sunkų nusikaltimą“, tik atlikusi konkretų jai žinomų tikslių aplinkybių įvertinimą[401].

Austrijos aukščiausiasis administracinis teismas konstatavo, kad, „sunkiam nusikaltimui“ taikant 17 straipsnio 1 dalies b punktą, kiekvieną atvejį reikia nagrinėti išsamiai remiantis sprendime *Ahmed*[402] išdėstytais kriterijais.

Atsižvelgdamas į kitą nacionalinių teismų praktiką, susijusią su papildomos apsaugos galiojimo nutraukimu remiantis nesuteikimo pagrindais, Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas patvirtino, kad 19 straipsnio 3 dalies a punktas ir 17 straipsnio 1 dalies d punktas buvo taikomi teisėtai byloje, kurioje Afganistano pilietis kėlė didelę grėsmę visuomenei ir valstybės saugumui. Toje byloje valstybė turėjo iš Italijos institucijų gautos informacijos apie asmens dalyvavimą teroristinėje veikloje ir iš įrašų apie jį buvo matyti, kad jis buvo ieškomas asmuo[403]. Priešingai, Belgijos byloje siras, kuriam buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, buvo nuteistas už keletą vagiliavimo parduotuvėse nusikaltimų, įskaitant pavogtą krepšį, šaliką, du butelius viskio, bananus ir įvairius asmens higienos produktus. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą taryba nustatė, kad nors šiuos veiksmus galima apibūdinti kaip smerktinus, atsižvelgiant į aplinkybes, įskaitant asmens problemas ir jo kas savaitę vykstančias medicinines konsultacijas, veikų nebuvo galima klasifikuoti kaip sunkaus nusikaltimo[404].

Daugiau informacijos apie 17 straipsnio 1 ir 2 dalies turinį žr. EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., 4.2 skirsnis „Privalomi papildomos apsaugos statuso nesuteikimo pagrindai (17 straipsnio 1 ir 2 dalys)“.

6.4. Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai: 19 straipsnio 3 dalies b punktas

Pagal 19 straipsnio 3 dalies b punktą „valstybės narės panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės papildomos apsaugos statusą arba nutraukia ar atsisako pratęsti jo galiojimą, jei: <...> jo neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant papildomos apsaugos statusą“.

---

398 Ten pat, 47 punktas. Taip pat žr. 2020 m. ESTT sprendimas *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, *op. cit.* (13 išnaša, žr. pirmiau), 155 punktas, kuriame faktiškai cituojamas šis sprendimas.

399 2018 m. ESTT sprendimas *Ahmed*, *op. cit.* (12 išnaša, žr. pirmiau), 58 punktas.

400 Ten pat, 56 punktas, 57 punkte taip pat pateikiama nuoroda į UNHCR *Vadovą*, *op. cit.* (67 išnaša, žr. pirmiau), 155–157 punktai.

401 2020 m. ESTT sprendimas *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, *op. cit.* (13 išnaša, žr. pirmiau), 154 punktas.

402 2018 m. lapkričio 6 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*, Austrija) sprendimas Ra 2018/18/0295, AT:VWGH:2018:RA2018180295.L01.

403 2019 m. balandžio 11 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. A.*, Nr. 16037707 C.

404 2018 m. birželio 20 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (RVV/CCE, Belgija) sprendimas Nr. 205.570.

Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai tiek, kiek jie susiję su pabėgėlio statuso galiojimo nutraukimu remiantis šiais pagrindais, aptariami 4.3 skirsnyje. Bendrieji principai ir teismų praktika taip pat taikoma nutraukiant papildomos apsaugos statuso galiojimą.

Klausimas, kas atsitinka tokiomis aplinkybėmis, kai papildoma apsauga buvo suteikta remiantis faktais, kurie, kaip paskui paaiškėjo, buvo neteisingi ir kai atitinkamas asmuo nesuklaidino valstybės narės, ESTT kilo byloje *Bilali*[405]. Austrijos aukščiausiasis administracinis teismas ESTT pateikė šį prejudicinį klausimą:

> Ar Sąjungos teisės nuostatoms, pirmiausia [naujos redakcijos PD] 19 straipsnio 3 daliai, prieštarauja tokia galimybę panaikinti papildomos apsaugos statusą reglamentuojanti valstybės narės nacionalinės teisės nuostata, pagal kurią papildomos apsaugos statusas gali būti panaikintas, jeigu pačios statuso suteikimą nulėmusios faktinės aplinkybės nepasikeitė, tačiau pasikeitė atitinkamos institucijos žinios apie jas, o suteikiant papildomos apsaugos statusą nebuvo lemiami nei trečiosios šalies piliečio ar asmens be pilietybės neteisingai pateikti, nei jo nutylėti faktai?[406]

Kaip nurodė ESTT, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas klausė:

> ar [naujos redakcijos PD] 19 straipsnis turi būti aiškinamas taip, kad pagal jį valstybei narei draudžiama panaikinti papildomos apsaugos statusą, jeigu ji šį statusą suteikė nepaisydama to, kad jo suteikimo sąlygos neįvykdytos, remdamasi faktais, kurie, kaip vėliau paaiškėjo, yra klaidingi, nors atitinkamam asmeniui negali būti priekaištaujama dėl to, kad suklaidino minėtą valstybę narę šiuo klausimu[407].

Dėl 19 straipsnio 3 dalies ESTT patvirtino, kad „19 straipsnio 3 dalies b punkte numatytas papildomos apsaugos statuso netekimas, tik jei suinteresuotasis asmuo pateikė neteisingus faktus arba nutylėjo faktus ir tai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant tokį statusą“[408]. Tačiau ESTT pažymėjo, kad 19 straipsniu „aiškiai neatmetama galimybė prarasti papildomos apsaugos statusą, priimančiajai valstybei narei išsiaiškinus, kad šį statusą suteikė remdamasi klaidinga informacija, dėl kurios suinteresuotasis asmuo nėra kaltas“[409].

Nors nustatyta, kad 19 straipsnio 3 dalies b punktas nebuvo taikomas bylos *Bilali* faktams, ESTT toliau nagrinėjo, ar, kartu atsižvelgiant į naujos redakcijos PD tikslą ir bendrą struktūrą, viena iš kitų papildomos apsaugos statuso praradimo priežasčių, išvardytų 19 straipsnyje, buvo taikoma tokiai situacijai. ESTT nustatė, kad:

> [Naujos redakcijos PD] 19 straipsnio 1 dalis, siejama su šios direktyvos 16 straipsniu, turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė turi panaikinti papildomos apsaugos statusą, jeigu ji šį statusą suteikė nepaisydama to, kad tokio suteikimo sąlygos neįvykdytos, remdamasi faktais, kurie, kaip vėliau paaiškėjo, yra klaidingi, nors atitinkamam asmeniui negali būti priekaištaujama dėl to, kad suklaidino minėtą valstybę narę šiuo klausimu[410].

Sprendimas *Bilali* išsamiau aptartas 6.2.2 skirsnyje.

Belgijos ginčų pagal Užsieniečių įstatymą taryba papildomos apsaugos statusą jos gavėjui panaikino atskleidus naują informaciją, kad jis naudojo suklastotą tapatybę ir etninę kilmę, kurią jis pagrindė suklastotais dokumentais teikdamas tarptautinės apsaugos prašymą. Taryba konstatavo, kad klausimas buvo susijęs su tuo, ar papildomos apsaugos statuso panaikinimo sąlygos buvo įvykdytos, o faktas, kad asmens pagrindiniai interesai buvo Belgijoje, jokiu būdu neužkirto kelio apsaugos panaikinimui[411].

Kitoje Belgijos byloje ta pati taryba panaikino moters iš Alepo papildomos apsaugos statusą, kai institucijos sužinojo, kad ji turėjo Sirijos ir Lenkijos pilietybę, tačiau nepateikė informacijos, susijusios su jos Lenkijos pilietybe tuo metu, kai buvo teikiamas tarptautinės apsaugos prašymas[412].

---

[405] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau).

[406] 2019 m. ESTT sprendimas *Bilali*, *op. cit.* (14 išnaša, žr. pirmiau), 30 punktas.

[407] Ten pat, 31 punktas.

[408] Ten pat, 41 punktas.

[409] Ten pat, 42 punktas.

[410] Ten pat, 65 punktas.

[411] 2020 m. gruodžio 7 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (RVV/CCE, Belgija) sprendimas Nr. 245.502.

[412] 2019 m. kovo 20 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (RVV/CCE, Belgija) sprendimas Nr. 218.531.

7 dalis. Su procedūromis ir įrodymais susiję klausimai

Nustatydami, ar tarptautinę apsaugą reikėtų panaikinti, ar nutraukti jos galiojimą arba atsisakyti ją pratęsti, bendrosios kompetencijos ir specializuotieji teismai turi įvertinti atitinkamas naujos redakcijos PPD nuostatas, siekdami užtikrinti, kad atitinkamas asmuo galėtų pasinaudoti sąžiningomis procedūromis.

7 dalyje aprašytos procedūrinės garantijos, prieinamos pabėgėlio statuso ir papildomos apsaugos statuso gavėjams, kurių apsauga panaikinta arba galiojimas nutrauktas arba kai atsisakoma pratęsti tokio statuso galiojimą.

7 dalies struktūra parodyta 9 lentelėje.

9 lentelė. 7 dalies struktūra

Skirsnis	Pavadinimas	Puslapis
7.1	Tarptautinės apsaugos panaikinimas	82
7.2	Procedūrinės garantijos	83
7.3	Individualus vertinimas	85
7.4	Su įrodymais susiję klausimai	86
7.5	Slaptos, konfidencialios, riboto naudojimo arba neatskleistos informacijos naudojimas	89
7.6	Veiksmingas teisių gynimas	90

7.1. Tarptautinės apsaugos panaikinimas

Tarptautinės apsaugos panaikinimo procedūra skiriasi nuo priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų procedūros, nes ją inicijuoja atitinkama nacionalinė institucija ir ji orientuota į tarptautinės apsaugos gavėją.

Naujos redakcijos PPD 44 straipsnis
Tarptautinės apsaugos panaikinimas

Valstybės narės užtikrina, kad tarptautinės apsaugos konkrečiam asmeniui panaikinimo nagrinėjimas gali būti pradėtas, kai atsiranda naujos informacijos arba duomenų, rodančių, kad yra priežasčių persvarstyti jo tarptautinės apsaugos pagrįstumą.

Pažymėtina, kad pagal 44 straipsnio formuluotę, šios rūšies nagrinėjimas „**gali būti** pradėtas“. Žodžių „gali būti“ vartojimas galėtų būti suprantamas kaip reiškiantis tai, kad valstybėms narėms suteikiama diskrecija spręsti, ar pradėti nagrinėti tarptautinės apsaugos panaikinimo klausimą. Tačiau tokį aiškinimą gali būti nelengva suderinti su privalomu kai kurių naujos redakcijos PD 14 ir 19 straipsnių dalių pobūdžiu.

Valstybės narės praktiškai tokių nagrinėjimų nepradeda kaskart paaiškėjus naujai informacijai. Pavyzdžiui, Airijoje ir Prancūzijoje tokie nagrinėjimai paprastai atliekami paaiškėjus viešosios tvarkos ar visuomenės saugumo aspektui, susijusiam su tarptautinės apsaugos gavėju. Tačiau kai kuriose valstybėse narėse papildomos apsaugos statusas pakartotinai nagrinėjamas dažniau[413].

[413] Prancūzijoje institucijos sistemiškai nepersvarsto daugybės savo suteiktų apsaugos statusų, bet veikiau nagrinėja apsaugos galiojimo nutraukimą, kai tarptautinės apsaugos gavėjas turi problemų su viešąja tvarka. Priešingai, Čekijoje papildomos apsaugos statusas trunka 1 metus, todėl joje nagrinėjama daugybė bylų, susijusių su tokios apsaugos galiojimo pratęsimu ir (arba) nepratęsimu.

„Nauja informacija arba duomenys“ gali atsirasti, pvz., kai nustojo egzistuoti aplinkybės, dėl kurių buvo suteikta tarptautinė apsauga[414] arba „pasikei[tė] tiek, kad apsauga tampa nereikalinga“[415]. Kita vertus, gali paaiškėti nauja informacija, iš kurios matyti, kad tarptautinės apsaugos gavėjas kelia pavojų valstybės saugumui arba visuomenei[416], arba kad jam turėjo arba turi būti nesuteiktas pabėgėlio statusas arba papildomos apsaugos statusas[417]. Be to, gali paaiškėti nauja informacija arba duomenys, kuriais nustatoma, kad tarptautinės apsaugos gavėjas savo tarptautinės apsaugos prašyme klaidingai pateikė arba nutylėjo faktus ir kad tai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant tą apsaugos statusą[418].

7.2. Procedūrinės garantijos

Nors procedūriniai klausimai išsamiai išnagrinėti EASO prieglobsčio procedūrų ir negrąžinimo principo teisminėje analizėje[419], šiame skirsnyje išdėstytos konkrečios procedūrinės taisyklės, kurios taikomos tuo atveju, kai pabėgėlio statusas ir papildomos apsaugos statusas panaikinami.

Naujos redakcijos PPD 45 straipsnyje nustatytos kelios garantijos, kurias asmuo gali gauti, kai iš naujo nagrinėjamas tarptautinės apsaugos statusas.

Naujos redakcijos PPD 45 straipsnis
Procedūrinės taisyklės

1. Valstybės narės užtikrina, kad, jeigu kompetentinga institucija svarsto, ar panaikinti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės tarptautinę apsaugą pagal Direktyvos 2011/95/ES 14 arba 19 straipsnius, atitinkamas asmuo naudotųsi šiomis garantijomis:

a) jis turi būti informuotas raštu, kad kompetentinga institucija persvarsto jo priskyrimą prie tarptautinės apsaugos gavėjų, ir kokios yra tokio persvarstymo priežastys, ir

b) jam turi būti suteikta galimybė asmeninio pokalbio metu pagal 12 straipsnio 1 dalies b punktą ir 14–17 straipsnius arba raštu pateiktame pareiškime nurodyti priežastis, kodėl jam neturėtų būti panaikinta tarptautinė apsauga.

2. Be to, valstybės narės užtikrina, kad pagal 1 dalyje nustatytą procedūrą:

a) kompetentinga institucija galėtų gauti tikslią naujausią informaciją iš įvairių šaltinių, pavyzdžiui, atitinkamais atvejais iš EUAA ir UNHCR, dėl bendros padėties, vyraujančios atitinkamų asmenų kilmės šalyse, ir

b) kai informacija apie konkretų atvejį surenkama norint persvarstyti tarptautinę apsaugą, ji nebūtų gauta iš persekiotojo (-ų) arba didelę žalą sukėlusio (-ių) subjekto (-ų) tokiu būdu, kad toks (-ie) persekiotojas (-ai) arba didelę žalą sukėlęs (-ę) subjektas (-ai) būtų tiesiogiai informuotas (-i) apie tą faktą, kad tas asmuo yra tarptautinės apsaugos gavėjas, kurio statusas yra svarstomas, ir kad dėl to nekiltų fizinio susidorojimo su tuo asmeniu ar jo išlaikomais asmenimis grėsmė, arba grėsmė jo šeimos narių, tebegyvenančių kilmės šalyje, laisvei ir saugumui.

3. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingos institucijos sprendimas panaikinti tarptautinę apsaugą būtų pateiktas raštu. Faktinės ir teisinės priežastys nurodomos sprendime, o informacija, kaip apskųsti sprendimą, pateikiama raštu.

4. Kai kompetentinga institucija priima sprendimą panaikinti tarptautinę apsaugą, taip pat taikomi 20 straipsnis, 22 straipsnis, 23 straipsnio 1 dalis ir 29 straipsnis.

[414] Naujos redakcijos PD 11 straipsnis kartu su 14 straipsniu.

[415] Naujos redakcijos PD 16 straipsnis kartu su 19 straipsniu.

[416] Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 4 dalis ir 19 straipsnio 3 dalies a punktas.

[417] 14 straipsnio 3 dalies a punktas ir 19 straipsnio 2–3 dalys kartu su 17 straipsniu.

[418] 14 straipsnio 3 dalies b punktas ir 19 straipsnio 3 dalies b punktas.

[419] EASO, „*Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas – teisminė analizė*“, 2018 m., *op. cit.* (89 išnaša, žr. pirmiau).

> 5. Nukrypdamos nuo šio straipsnio 1–4 dalių, valstybės narės gali nuspręsti, kad tarptautinė apsauga nustoja teisiškai galioti, kai tarptautinės apsaugos gavėjas nedviprasmiškai atsisakė savo pripažinimo būti tarptautinės apsaugos gavėju. Valstybė narė gali taip pat numatyti, kad tarptautinė apsauga nustoja teisiškai galioti, kai tarptautinės apsaugos gavėjas tapo tos valstybės narės piliečiu.

Naujos redakcijos PPD 45 straipsnyje atsispindi naujos redakcijos PPD 49 konstatuojamojoje dalyje nustatytas principas, pagal kurį reikalaujama, kad „kad asmenys, kurie naudojasi tarptautine apsauga, būtų tinkamai informuoti apie galimą jų statuso persvarstymą ir jiems būtų suteikta galimybė pateikti savo nuomonę prieš institucijoms priimant pagrįstą sprendimą panaikinti jų statusą“. Taip užtikrinama, kad asmenys, kuriems jų apsaugos statuso persvarstymas sukėlė neigiamų pasekmių, turėtų teisę į sąžiningas procedūras pagal principą *audi alteram partem*. Pagal šį principą kiekvienas asmuo turi teisę būti išklausytas ir sąžiningai paneigti dėl jų pateiktus įrodymus.

Pareiga nurodyti sprendimų motyvus yra teisės į veiksmingą teisminę apsaugą sudedamoji dalis[420]. Naujos redakcijos PPD 45 straipsnyje nustatytos garantijos apima informavimą raštu apie tarptautinės apsaugos persvarstymą ir motyvų dėl tokio persvarstymo nurodymą, įskaitant galimybę nurodyti priežastis, kodėl tarptautinė apsauga neturėtų būti panaikinta[421]. Galimybė pateikti motyvus atitinka teisę būti išklausytam, kuri yra „neatsiejama nuo teisės į gynybą, kuri yra vienas iš bendrųjų Sąjungos teisės principų“[422].

Jeigu rengiamas asmeninis pokalbis, tarptautinės apsaugos gavėjas privalo gauti vertėjo žodžiu paslaugas visais atvejais, kai tai yra būtina pagal naujos redakcijos PPD 12 straipsnio 1 dalies b punktą[423]. Reikalavimas pasiūlyti vertimo žodžiu paslaugas apima atvejus, kai „be tokių paslaugų negalima užtikrinti tinkamo bendravimo“, ir tai reiškia aplinkybes, kuriomis tarptautinės apsaugos gavėjas nepakankamai moka valstybės narės arba kitą įprastą kalbą.

Kalbant apie asmeninį pokalbį pažymėtina, kad tarptautinės apsaugos gavėjas taip pat turi teisę pasinaudoti naujos redakcijos PPD 14–17 straipsniuose nustatytomis garantijomis. Šiose nuostatose *inter alia* nustatyti atvejai, kai asmeninio pokalbio galima nerengti, sąlygos, kuriomis asmeninis pokalbis turi įvykti, faktas, kad reikia suteikti tinkamą galimybę nurodyti motyvus, ir reikalavimas, kad būtų parengtas išsamus ir faktinis asmeninio pokalbio pranešimas arba įrašas (stenograma arba garso ar vaizdo įrašas). Pagal 14 straipsnio 1 dalį valstybės narės nacionalinės teisės aktuose gali nustatyti atvejus, kai nepilnamečiui turi būti suteikta galimybė dalyvauti asmeniniame pokalbyje. Be to, pagal 45 straipsnio 1 dalies b punktą, jeigu neatliekamas joks asmeninis pokalbis, tarptautinės apsaugos gavėjui vis tiek turi būti suteikta galimybė pateikti rašytinius pareiškimus.

Valstybės narės taip pat turi įsipareigojimų, susijusių su sąžiningomis procedūromis, pagal naujos redakcijos PPD 45 straipsnio 2 dalį. Šiuo atveju būtina užtikrinti, kad kompetentinga institucija iš įvairių šaltinių, pvz., EUAA ir UNHCR, galėtų gauti tikslią ir naujausią informaciją apie kilmės šalį. Šioje nuostatoje daugiausia dėmesio skiriama tokios informacijos svarbai atsižvelgiant į sprendimus, kuriais nutraukiamas tarptautinės apsaugos galiojimas. Joje atsispindi naujos redakcijos PPD 39 konstatuojamosios dalies formuluotė, kurioje nurodomas priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų ir konstatuojama:

> nustatydamos, ar prašytojo kilmės šalyje įsigalėjo nesaugi padėtis, valstybės narės turėtų užtikrinti, kad gautų tikslią ir naujausią informaciją iš tokių tinkamų šaltinių, kaip antai EUAA, UNHCR, Europos Taryba ir kitos atitinkamos tarptautinės organizacijos.

Visais prieglobsčio procedūros etapais turi būti paisoma visų prašymo konfidencialumo aspektų ir jokia informacija apie prieglobsčio prašymą neturi būti dalijamasi su kilmės šalimi[424]. Todėl jeigu renkama informacija apie bylą, ji neturi būti gaunama iš persekiojimo vykdytojo (-ų) arba didelės žalos darytojo (-ų), nes dėl to jie sužinotų, kad asmens tarptautinės apsaugos klausimas persvarstomas. Tokios informacijos rinkimas taip pat

---

[420] 2008 m. rugsėjo 3 d. ESTT (DK) sprendimas *Yassin Abdullah Kadi ir Al Barakaat International Foundation / Europos Sąjungos Taryba ir Europos bendrijų Komisija*, sujungtos bylos C-402/05 P ir C-415/05 P, EU:C:2008:461, 335–353 punktai.

[421] Naujos redakcijos PPD 45 straipsnio 1 dalies a ir b punktai.

[422] 2017 m. vasario 9 d. ESTT sprendimas *M / Minister for Justice and Equality, Ireland, Attorney General*, C-560/14, EU:C:2017:101, 25 punktas. Taip pat žr. 49–50 punktus; 2014 m. gruodžio 11 d. ESTT sprendimas *Boudjlida / Préfet des Pyrénées-Atlantiques*, C-249/13, EU:C:2014:2431, 39–40 punktai.

[423] Pagal naujos redakcijos PPD 12 straipsnio 1 dalies b punktą reikalaujama, kad valstybės narės užtikrintų, kad prašytojams „būtų suteikiamos vertimo žodžiu paslaugos pateikiant savo argumentus kompetentingoms institucijoms. Valstybės narės mano, kad būtina suteikti tas paslaugas bent tuomet, kai prašytojas turi dalyvauti pokalbyje, kaip nurodyta 14–17 ir 34 straipsniuose, ir tinkamas bendravimas negali būti užtikrintas nesuteikus tokių paslaugų. Tuo atveju ir kitais atvejais, kai kompetentingos institucijos kviečia prašytoją, už tas paslaugas sumokama iš valstybės lėšų.“

[424] Naujos redakcijos PPD 48 konstatuojamojoje dalyje nustatyta: „užtikrinti, kad šią direktyvą įgyvendinančios institucijos laikytųsi konfidencialumo principo, kaip apibrėžta nacionalinės teisės aktuose, dėl bet kokios vykstant darbui gautos informacijos.“ Taip pat žr. UNHCR, „Prieglobsčio procesai (sąžiningos ir veiksmingos prieglobsčio procedūros)“, pasaulinės konsultacijos dėl tarptautinės apsaugos, EC/GC/01/12, 2001 m. gegužės 31 d., 50(m) punktas. Dokumente pateikiamas geriausios valstybinės patirties rinkinys, įskaitant nacionalinės teisės aktus.

neturėtų pakenkti asmens arba jų išlaikytinių fiziniam neliečiamumui arba kilmės šalyje esančių jų šeimos narių laisvei ir saugumui[425].

Pareiga nurodyti motyvus taip pat aptarta naujos redakcijos PPD 45 straipsnio 3 dalyje. „Faktiniai ir teisiniai motyvai“ turi būti išdėstyti rašytiniame sprendime panaikinti tarptautinę apsaugą, įskaitant rašytinę informaciją apie tai, kaip ginčyti sprendimą. Nuorodą į pareigą nurodyti motyvus ESTT pateikia sprendime *M*, kuriame sakoma, kad sprendžiančioji institucija privalo „tinkamai <...> pagrįsti [tą sprendimą], kad prireikus prašymą pateikęs asmuo galėtų įgyvendinti savo teisę pateikti skundą“[426]. Nacionalinės taisyklės gali daryti poveikį tam, kaip motyvai pateikiami rašytiniuose sprendimuose. Be to, tikslias ES teisėje įtvirtinto reikalavimo nurodyti „faktinius ir teisinius motyvus“ pasekmes dar turi nustatyti ESTT[427]. Vis dėlto valstybės narės, priimdamos sprendimus, susijusius su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimu, privalo gerbti teises ir garantijas, kurios kyla iš naujos redakcijos PD, naujos redakcijos PPD ir teisinės valstybės principo[428].

Dėl išsamesnės informacijos apie naujos redakcijos PPD 12, 14, 15, 16 ir 17 straipsnius žr. EASO prieglobsčio procedūrų ir negrąžinimo principo teisminės analizės 4.2 skirsnį.

7.3. Individualus vertinimas

Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 2 dalyje ir 19 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad valstybė narė privalo nenutraukti tarptautinės apsaugos tol, kol byla bus išnagrinėta individualiai[429]. Valstybės narės pareiga atlikti individualų vertinimą prieš nutraukiant tarptautinės apsaugos galiojimą yra panaši į individualų vertinimą, numatytą naujos redakcijos PD 4 straipsnio 3 dalyje, kuris atliekamas vertinant priskyrimą prie tarptautinės apsaugos gavėjų. Pagal šį straipsnį vertinimą reikalaujama atlikti „individualiai“ ir, *inter alia*, atsižvelgiant į „visus vertintinus faktus, susijusius su kilmės šalimi, <...> atitinkamus prašytojo pateiktus pareiškimus ir dokumentus ir prašytojo individualią padėtį ir asmenines aplinkybes, įskaitant tokius veiksnius kaip antai biografijos faktai, lytis ir amžius“.

Tuo atveju, kai pabėgėlis arba papildomos apsaugos gavėjas yra pažeidžiamas, valstybė narė privalo numatyti papildomas procedūras ir garantijas, susijusias su teisiniu atstovavimu, asmeniniu pokalbiu ir sveikatos tyrimu. Jeigu panaikinamas vaiko tarptautinės apsaugos statusas arba nutraukiamas jo galiojimas arba jį atsisakoma pratęsti, valstybės narės privalo užtikrinti, kad pagrindinis dėmesys būtų skiriamas vaiko interesams[430].

Daugiau informacijos apie konkrečias teises ir garantijas, suteikiamas pažeidžiamiems asmenims, žr. EASO, „*Pažeidžiamumas tarptautinės apsaugos prašymų srityje – teisminė analizė*“, 2021 m., ypač 6.10 skirsnis „Tarptautinės apsaugos panaikinimas dėl klaidos nustatant pažeidžiamumo faktus“ ir 8 dalis „Specialios procedūrinės garantijos, taikomos bendrosios kompetencijos ir specializuotuosiuose teismuose nagrinėjamose bylose“; EASO, „*Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas – teisminė analizė*“, 2018 m., 4.2.7 skirsnis „Prašytojai, kuriems reikalingos specialios procedūrinės garantijos“ ir 4.2.8 skirsnis „Nelydimiems nepilnamečiams suteikiamos garantijos“; EASO, „*Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų (Direktyva 2011/95/ES) – teisminė analizė*“, 2016 m., 1.4.2.6 skirsnis „Su lytimi ar vaikais susiję veiksmai (9 straipsnio 2 dalies f punktas)“, 1.8.2.3 skirsnis „Bendrosios aplinkybės kilmės šalies dalyje ir prašytojo asmeninės aplinkybės“.

ESTT individualaus vertinimo principą taip pat priminė sprendime *B ir D*, kuriame jis nurodė „individual[ų] konkrečių faktinių aplinkybių vertinim[ą], kuris turi būti atliekamas prieš priimant sprendimus nesuteikti asmeniui pabėgėlio statuso“[431].

---

[425] Naujos redakcijos PPD 45 straipsnio 2 dalies b punktas, kuriame konkrečiai nurodytos situacijos, susijusios su tarptautinės apsaugos persvarstymu. Ši nuostata atspindi UNHCR poziciją, išdėstytą UNHCR „Patariamojoje nuomonėje dėl prieglobsčio informacijos konfidencialumo taisyklių“, 2005 m. kovo 31 d. Daugiau informacijos žr. EASO, „*Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*“, *op. cit.* (277 išnaša, žr. pirmiau), 5.6.2 skirsnis.

[426] 2017 m. ESTT sprendimas *M / Minister for Justice and Equality*, *op. cit.* (424 išnaša, žr. pirmiau), 32 punktas.

[427] EASO, „*Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas – teisminė analizė*“, *op. cit.* (89 išnaša, žr. pirmiau), p. 86.

[428] Valstybės narės, kurios nusprendė netaikyti naujos redakcijos direktyvų, taiko PD ir PPD.

[429] 14 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad, „[n]edarydama poveikio pabėgėlio pareigoms pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, pabėgėlio statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, turi įrodyti, kad atitinkamas asmuo nustojo būti arba niekuomet nebuvo pabėgėliu pagal šio straipsnio 1 dalį“. 19 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad „[n]edarant poveikio trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pareigai pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, papildomos apsaugos statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, įrodo, kad atitinkamas asmuo nustojo būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu arba jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis“.

[430] Naujos redakcijos PPD 25 straipsnio 6 dalis.

[431] 2010 m. ESTT sprendimas *B ir D*, *op. cit.* (11 išnaša, žr. pirmiau), 91 punktas.

Be to, į individualaus vertinimo svarbą ESTT atkreipė dėmesį byloje *Ahmed*, susijusioje su statuso nesuteikimu. Jis nusprendė, kad „prieš priimant bet kurį sprendimą nesuteikti asmeniui pabėgėlio statuso reikia visapusiškai ištirti jo individualaus atvejo faktines aplinkybes ir šis sprendimas negali būti priimtas automatiškai“[432].

Apeliacinis teismas (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendime *MA (Somalis)*, nagrinėdamas išnykusių aplinkybių ir valstybės apsaugos klausimą, taip pat pabrėžė, kad „tai yra individualus požiūris“[433]. Individualaus vertinimo svarbą taip pat parodė Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas, kuris nustatė, kad Afganistano piliečiui suteiktas pabėgėlio statusas gali būti panaikintas, nes jis gavo Afganistano pasą ir grįžo į savo kilmės šalį. Teismas, atlikęs individualų vertinimą ir atsižvelgdamas į visuotinio smurto intensyvumą ir paplitimą Afganistano provincijoje, iš kurios jis kilęs, vis tiek jam suteikė papildomos apsaugos statusą[434].

Naujos redakcijos PPD nuostatos ir susijusioje ESTT jurisprudencijoje ir nacionalinių teismų praktikoje plačiu mastu atitinka UNHCR rekomendacijas dėl apsaugos priemonių ir procedūrinio sąžiningumo garantijų, kurioje pasiūlytas būtiniausių procedūrinių reikalavimų, susijusių su nustojimu būti pabėgėliu, pabėgėlio statuso panaikinimu ir UNHCR vadinamuoju pabėgėlio statuso „anuliavimu“, sąrašas[435].

7.4. Su įrodymais susiję klausimai

Prievolė įrodyti bylose, susijusiose su pabėgėlio statuso arba papildomos apsaugos statuso panaikinimu, galiojimo nutraukimu arba atsisakymu jį pratęsti, priklauso atitinkamoms valstybėms narėms, kaip nurodyta naujos redakcijos PD 14 straipsnio 2 dalyje ir 19 straipsnio 4 dalyje.

Naujos redakcijos PD 14 straipsnio 2 dalis
Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

Nedarydama poveikio pabėgėlio pareigoms pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, pabėgėlio statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, turi įrodyti, kad atitinkamas asmuo nustojo būti arba niekuomet nebuvo pabėgėliu pagal šio straipsnio 1 dalį.

Naujos redakcijos PD 19 straipsnio 4 dalis
Papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

Nedarant poveikio trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pareigai pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus, papildomos apsaugos statusą suteikusi valstybė narė, išnagrinėjusi kiekvieną atvejį individualiai, įrodo, kad atitinkamas asmuo nustojo būti papildomą apsaugą galinčiu gauti asmeniu arba jam nesuteikiamas papildomą apsaugą galinčio gauti asmens statusas pagal šio straipsnio 1, 2 ir 3 dalis.

14 straipsnio 2 dalyje ir 19 straipsnio 4 dalyje atitinkamai nustatyta prievolė „įrodyti“, kad asmuo nustojo būti pabėgėliu arba niekada nebuvo pabėgėliu arba nustojo būti papildomos apsaugos gavėju arba neatitinka papildomos apsaugos suteikimo sąlygų, priklauso atitinkamai valstybei narei.

Pasak ESTT, atsižvelgiant į išnykusias aplinkybes, vertinimas, kuris turi būti atliktas, yra „analogišk[as] tam, kuris atliekamas nagrinėjant pirminį prašymą suteikti pabėgėlio statusą“ ir turi būti atliktas „budriai ir atsargiai“[436]. Byloje, susijusioje nustojimu būti pabėgėliu dėl pasikeitusių aplinkybių, Jungtinės Karalystės aukštesnysis specializuotasis teismas (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius) sprendime *SB (Somalis)* konstatavo: „būtent

[432] 2018 m. ESTT sprendimas *Ahmed*, *op. cit.* (12 išnaša, žr. pirmiau), 49 punktas.

[433] 2018 m. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas, Jungtinė Karalystė) sprendimas *MA (Somalis)*, *op. cit.* (25 išnaša, žr. pirmiau), 49 punktas.

[434] 2015 m. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *M. T.*, Nr. 14033523+, *op. cit.* (45 išnaša, žr. pirmiau).

[435] Dėl pabėgėlio statuso nutraukimo žr. UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 25 punktas. Dėl statuso panaikinimo ir anuliavimo žr. UNHCR, Aiškinamoji pastaba dėl pabėgėlio statuso anuliavimo, *op. cit.* (8 išnaša, žr. pirmiau), 42–43 punktai. Atkreipkite dėmesį, kad UNHCR vartojamo termino „anuliavimas“ nėra naujos redakcijos PD.

[436] 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

valstybės sekretorius privalo įtikinti faktus nustatantį specializuotąjį teismą, kad, remiantis visais jam pateiktais esamais įrodymais, pokytis buvo „reikšmingas ir ilgalaikio pobūdžio“[437].

Dėl išnykusių aplinkybių ir Pabėgėlių konvencijos UNHCR konstatuoja, kad „[b]ūtent prieglobsčio šalis privalo įrodyti, kad kilmės šalyje įvyko esminiai, stabilūs ir ilgalaikiai pokyčiai ir kad tinkama remtis 1 straipsnio C skirsnio 5 ar 6 dalimi“[438].

Daugiau informacijos apie prievolę įrodyti nustojimo būti pabėgėliu faktą žr. EASO, „*Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*“, 2018 m., 5.6 skirsnis „Apsaugos atsisakymas ir įrodymų vertinimas“.

Bylose, susijusiose su pabėgėlio statuso panaikinimu, galiojimo nutraukimu ar atsisakymu jį pratęsti pagal 14 straipsnio 3 dalį, laikantis naujos redakcijos PD 12 straipsnio dėl nesuteikimo pagrindų, valstybės narės privalo „nustatyti“ tokius pagrindus. Panašiai jei pabėgėlio statusas panaikinamas, jo galiojimas nutraukiamas arba jį atsisakoma pratęsti dėl neteisingai pateiktų arba nutylėtų faktų, pagal 14 straipsnio 3 dalies b punktą valstybė narė taip pat privalo „nustatyti“ šiuos pagrindus.

Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas byloje, susijusioje su tariamu neteisingos tapatybės pateikimu, nustatė, kad administracijos pateikta informacija nebuvo pakankamas įrodymas patvirtinti neteisingą faktų pateikimą[439]. Informacijoje buvo nurodytas adresas, kuris tariamai sutapo su kito asmens adresu. Tačiau tai buvo universiteto adresas, kuriuo naudojosi dar 8 tūkst. studentų. Be to, nors pabėgėlio vardas buvo toks pat kaip ir kito asmens vardas, tai buvo įprastas vardas asmens kilmės regione.

Sprendime *B ir D* ESTT, nors ir aiškiai nenurodė taikomos prievolės įrodyti, statuso nesuteikimo byloje pabrėžė: „kad būtų galima priimti sprendimą nesuteikti minėtam asmeniui pabėgėlio statuso pagal [PD] 12 straipsnio 2 dalies b arba c punktus, būtina išnagrinėti visas svarbias aplinkybes“[440]. Daugiau informacijos apie prievolę įrodyti statuso nesuteikimą žr. EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., 1.4 skirsnis „Prievolė įrodyti“; taip pat žr. EASO, „*Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*“, 2018 m., 5.5 skirsnis „Statuso nesuteikimas ir įrodymų vertinimas“.

Nors prievolė įrodyti tenka valstybei narei, tarptautinės apsaugos gavėjas turi pareigą bendradarbiauti. 14 straipsnio 2 dalyje, kurioje reglamentuojamas pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ir atsisakymas jį pratęsti, nustatyta, kad valstybės narės turi pareigą „[n]edarydam[os] poveikio pabėgėlio pareigoms pagal 4 straipsnio 1 dalį atskleisti visus susijusius faktus ir pateikti visus jo turimus susijusius dokumentus“. 19 straipsnio 4 dalyje numatyta panaši sąlyga, susijusi su papildoma apsauga.

Bendros pareigos reikšmę ESTT pabrėžė byloje *M. M.*, kurioje buvo sprendžiamas tarptautinės apsaugos prašymo vertinimo klausimas, tačiau joje priimtas sprendimas pagal analogiją vis tiek yra naudingas šiomis aplinkybėmis. ESTT konstatavo, kad „nors paprastai prašytojas privalo pateikti visą jo prašymui pagrįsti būtiną informaciją, atitinkama valstybė narė privalo bendradarbiauti su prašytoju nustatant atitinkamą su šiuo prašymu susijusią informaciją“[441].

Airijos aukštasis teismas atkreipė dėmesį į pareigą bendradarbiauti ir tai padarė byloje, kurioje pabėgėlio statusas buvo panaikintas paaiškėjus klaidingai informacijai[442]. Teismas atkreipė dėmesį į pabėgėlio nesugebėjimą atskleisti informacijos apie suklastotas paso vizas, įskaitant tapatybės dokumentų nebuvimą ir skirtingus pateiktus pasakojimus apie bendradarbiavimą su Jungtinės Karalystės pasienio agentūra. Pareiga bendradarbiauti taip pat nustatyta kitame Airijos aukštojo teismo sprendime, kuriame panaikinimo nutartis buvo priimta remiantis

[437] 2019 m. lapkričio 1 d. Aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius, Jungtinė Karalystė) sprendimas *SB (pabėgėlio statuso panaikinimas – perkeltųjų asmenų stovyklos) Somalis*, 2019 m., UKUT 358, 76 punktas. Taip pat žr. 2007 m. Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyriaus (Jungtinė Karalystė) sprendimas *RD (nustojimas būti pabėgėliu – prievolė įrodyti – procedūra) Alžyras*, *op. cit.* (95 išnaša, žr. pirmiau), 19 punktas.

[438] UNHCR, Tarptautinės apsaugos gairės Nr. 3, *op. cit.* (37 išnaša, žr. pirmiau), 25 punkto ii dalis.

[439] 2011 m. kovo 1 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (CNDA, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / S.*, Nr. 10004319.

[440] 2010 m. ESTT sprendimas *B ir D*, *op. cit.* (11 išnaša, žr. pirmiau), 98 punktas.

[441] 2012 m. lapkričio 22 d. ESTT sprendimas *M. M. / Minister for Justice, Equality and Law Reform*, C-277/11, EU:C:2012:744, 65 punktas.

[442] 2017 m. sausio 20 d. aukštojo teismo (Airija) sprendimas *S. A. S. ir kt. / Minister for Justice and Equality ir kt.*, 2017 m., IEHC 163. Dėl prievolės įrodyti bylose, kurios patenka į 14 straipsnio 3 dalies b punkto arba 19 straipsnio 3 dalies b punkto taikymo sritį, UNHCR konstatavo, kad prievolė įrodyti „anuliavimo“ bylose paprastai tenka institucijai, o įrodymams keliami reikalavimai, kuriuos reikia įvykdyti, priklauso nuo klausimo, kuriuo remiantis statusas galėjo būti suteiktas neteisingai. Žr. UNHCR, „Aiškinamoji pastaba dėl pabėgėlio statuso anuliavimo“, *op. cit.* (8 išnaša, žr. pirmiau), 34–36 punktai; ir UNHCR, „Informacinis pranešimas dėl pabėgėlio statuso nesuteikimo nuostatų taikymo: 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso 1 straipsnio F skirsnis“, 2003 m. rugsėjo 4 d., kuriame nagrinėjami nebendradarbiavimo klausimai statuso nesuteikimo aplinkybėmis, 111 punktas.

prašytojos pateikta neteisinga ir klaidinančia informacija, susijusia su jos vyru[443]. Prancūzijos nacionalinis prieglobsčio teisės teismas nustatė, kad kelių prieglobsčio prašymų pateikimas naudojant įvairias tapatybes prieštaravo pareigai bendradarbiauti[444].

Įrodymams keliami reikalavimai priklauso nuo bylos tipo. Bylose, susijusiose su pabėgėlio statuso, pagrįsto statuso nesuteikimo pagrindais pagal 12 straipsnį, panaikinimu, galiojimo nutraukimu ar atsisakymu pratęsti, arba bylose, susijusiose su papildomos apsaugos nesuteikimu, remiantis naujos redakcijos 19 straipsnio 3 dalies a punktu, siejant jį su 17 straipsnio 1 ir 2 dalimi, panaikinimo, galiojimo nutraukimo ar atsisakymo pratęsti pagrindais, įrodymams keliami reikalavimai yra susiję su „rimtomis priežastimis“ pabėgėlį laikyti keliančiu pavojų[445]. Vokietijos federalinis administracinis teismas konstatavo, kad „paprastai priežastys yra „tinkamos“, jeigu yra aiškių, pakankamų įrodymų, kad tokie nusikaltimai buvo padaryti“[446].

14 straipsnio 4 dalies a punkte, kuriame reglamentuojamas pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas jį pratęsti dėl pavojaus valstybės narės saugumui, nustatyti įrodymams keliami reikalavimai, susiję su rimtomis priežastimis laikyti pabėgėlį keliančiu pavojų valstybės narės saugumui.

Pasak Vokietijos federalinio administracinio teismo, 14 straipsnio 4 dalyje nurodytos „[pagrįstos] priežastys“ tam tikru atžvilgiu yra žemesnė riba nei „rimtos priežastys“, tačiau vertinant faktus, tai neturi įtakos įrodymams keliamiems reikalavimams[447]. Be to, Jungtinės Karalystės Aukščiausiasis Teismas konstatavo, kad „rimtos priežastys“ yra aukštesni įrodymams keliami reikalavimai, palyginti su „pagrįstomis priežastimis“[448].

Dėl išsamesnės diskusijos, susijusios su „rimtomis priežastimis manyti“, žr. EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., 3.2 skirsnis „Rimtos priežastys manyti“ ir 4.2.1 skirsnis „Rimtos priežastys“.

Dėl įrodymams keliamų reikalavimų nustojimo būti pabėgėliu bylose, ypač dėl PD 11 straipsnio 1 dalies e–f punktų, kurie atitinka naujos redakcijos PD 11 straipsnio 1 dalies e–f punktus, ESTT konstatavo, kad pabėgėlių „pagrįstai persekiojimo baimei“[449] ir kad papildomos apsaugos atveju „pagrįstai galima manyti“, kad esama realaus didelės žalos pavojaus. Panašiai ESTT konstatavo:

> kai nebelieka aplinkybių, kuriomis remiantis buvo suteiktas pabėgėlio statusas, ir <...> nėra kitų aplinkybių, pateisinančių suinteresuotojo asmens baimę būti persekiojamam <...> … arba dėl tos pačios priežasties kaip pirminė, arba dėl vienos iš kitų [PD] 2 straipsnio c punkte nurodytų priežasčių **tikėtinumo kriterijus, taikomas įvertinti grėsmę, kylančią dėl šių kitų aplinkybių, yra tas pats, kuris taikomas pripažįstant pabėgėlio statusą**[450].

Vokietijos federalinis administracinis teismas nustatė, kad vertinant, ar asmeniui vis dar reikia tarptautinės apsaugos tuo metu, kai jis nustojo būti pabėgėliu, remiantis priežastimis, kurios nebuvo reikšmingos priimant pradinį sprendimą, būtina iš naujo nustatyti atitinkamus faktus ir šiomis aplinkybėmis pradinio sprendimo, kuriuo suteikiamas pabėgėlio statusas, išvados neturi jokios privalomos galios[451].

Kiti klausimai, susiję su prievole įrodyti statuso nesuteikimo atvejais, aptariami EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., 1.4 skirsnis „Prievolė įrodyti“, 3.2 skirsnis „Rimtos priežastys manyti“ ir 4.2.1 skirsnis „Rimtos priežastys“.

---

443 2016 m. aukštojo teismo (Airija) sprendimas *T. F. (Nigerija) / Minister for Justice and Equality ir kt.*, *op. cit.* (29 išnaša, žr. pirmiau). Teismas buvo įsitikinęs, kad jei prašytoja specializuotajam tarptautinės apsaugos apeliacijų teismui būtų atskleidusi tikrą savo santykių su savo vyru pobūdį, tai būtų turėję reikšmingą įtaką priimant sprendimą.

444 2013 m. gegužės 7 d. CNDA (Prancūzija) sprendimas *OFPRA / M. A.*, Nr. 12021083.

445 2011 m. kovo 31 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*, Čekija) sprendimas *A. S. / Vidaus reikalų ministerija*, 4 Azs 60/2007-136, p. 18, kuriame „rimtų nagrinėtinų priežasčių“ standartas apėmė būtiniausią 50 proc. lygį. Kad būtų įvykdyti šie įrodymams keliami reikalavimai, turi būti prieinami aiškūs, įtikinami ir patikimi įrodymai, o ne tik prielaidos. Tokie tvirti įrodymai gali būti pagrįsti prašytojo prisipažinimu arba kitų asmenų liudijimu, tačiau nepriklauso nuo prašytojo teistumo. Priešingai, vien ekstradicijos prašymo arba baudžiamojo proceso prieš prašytoją kilmės šalyje fakto *per se* nepakanka, kad būtų įvykdyti šie įrodymams keliami reikalavimai.

446 2011 m. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas BVerwG 10 C 2.10, *op. cit.* (393 išnaša, žr. pirmiau), 26 punktas.

447 2012 m. gegužės 22 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas BVerwG 1 C 8.11, BVerwG:2012:220512U1C8.11.0, 27 punktas.

448 2012 m. lapkričio 21 d. Aukščiausiojo Teismo (Jungtinė Karalystė) sprendimas *Al-Sirri / Secretary of State for the Home Department*, 2012 m., UKSC 54, 75 punktas.

449 2010 m. ESTT (DK) sprendimas *Abdulla*, *op. cit.* (24 išnaša, žr. pirmiau).

450 Ten pat, 91 punktas (išskirta autorių). Sprendime *Abdulla* buvo nagrinėjama PD, o ne naujos redakcijos PD, todėl nuoroda pateikta į 2 straipsnio c punktą, o ne 2 straipsnio d punktą, kaip tai yra naujos redakcijos PD.

451 2011 m. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*, Vokietija) sprendimas 10 C 29.10, *op. cit.* (213 išnaša, žr. pirmiau), 20 punktas.

Išsamesnes su įrodymais susijusias gaires galima rasti EASO, *Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*, 2018 m., 4 dalis „Konkretūs įrodymams ir patikimumo vertinimui taikomi principai ir standartai“ ir 5.6.1 skirsnis „Prievolė įrodyti ir pareiga atlikti individualų vertinimą“, 5.6.2 skirsnis „Informacijos gavimas siekiant įrodyti tarptautinės apsaugos panaikinimo priežastis“, 5.6.3.2 skirsnis „Tarptautinės apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas arba atsisakymas ją pratęsti dėl statuso nesuteikimo, neteisingai pateiktų arba nutylėtų faktų“ ir 5.6.3.3 skirsnis „Pavojus valstybės narės saugumui arba visuomenei“.

7.5. Slaptos, konfidencialios, riboto naudojimo arba neatskleistos informacijos naudojimas

Priimant sprendimus dėl tarptautinės apsaugos panaikinimo, galiojimo nutraukimo arba atsisakymo ją pratęsti, dažnai kyla klausimas, kaip elgtis su įslaptinta, konfidencialia, riboto naudojimo arba neatskleista informacija, kurią turi valstybė narė ir kuri yra susijusi su tarptautinės apsaugos gavėju. Ši informacija gali atsirasti, pvz., kai asmuo buvo nuteistas už itin sunkų nusikaltimą arba kai jis kelia pavojų valstybės saugumui[452].

Su statuso nesuteikimu ir konfidencialia ir įslaptinta informacija susiję klausimai aptarti EASO, „ *Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., 5.2 skirsnis „Įslaptintos informacijos naudojimas“. Daugiau informacijos konfidencialios ir įslaptintos informacijos tema galima rasti EASO, „*Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas – teisminė analizė*“, 2018 m., 4.2.6.2 skirsnis „Teisinė pagalba ir atstovavimas“. Tačiau šį klausimą taip pat reikia aptarti ir šiuo atveju, visų pirma atsižvelgiant į tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimą.

Kiekvieno asmens teisė susipažinti su savo byla, kartu paisant teisėtų konfidencialumo ir profesinės bei komercinės paslapties interesų, yra sudedamoji gero administravimo dalis, numatyta ES chartijos 41 straipsnio 2 dalyje, kuri, pasak ESTT, atspindi bendrąjį ES teisės principą[453].

Be to, pagal naujos redakcijos PPD 23 straipsnio 1 dalį reikalaujama, kad valstybės narės „užtikrin[tų], kad patarėjas teisės klausimais arba kitas patarėjas, kuris pagal nacionalinę teisę gali tą daryti ar kuriam tai yra leidžiama, ir padedantis arba atstovaujantis prašytojui, <...> turėtų galimybę susipažinti su prašytojo bylos informacija“. Šiomis aplinkybėmis žodis „prašytojas“ turi būti skaitomas atsižvelgiant į naujos redakcijos PPD 45 straipsnio 4 dalį, kurioje reglamentuojamos tarptautinės apsaugos panaikinimo procedūrinės taisyklės. Be to, ESTT sprendime *M* pateikiama nuoroda į teisę į sąžiningas procedūras ir, konkrečiau, į prašytojo teisę „išsamiai išdėstyti savo poziciją dėl aplinkybių, į kurias kompetentinga institucija turi atsižvelgti“[454].

Tačiau kai kuriais atvejais valstybė narė gali neatskleisti bylos medžiagoje esančios informacijos. Naujos redakcijos PPD 23 straipsnio 1 dalies antroje pastraipoje nustatyta bendros taisyklės išimtis, jeigu atskleidus tokią „informaciją arba šaltinius galėtų kilti grėsmė nacionaliniam saugumui, organizacijų arba asmens (-ų), teikiančių informaciją, arba asmens (-ų), su kuriuo (-iais) yra susijusi informacija, saugumui“. Ši išimtis taip pat gali būti taikoma, „jeigu būtų pakenkta tyrimui, susijusiam su valstybės narės <...> atliekamu tarptautinės apsaugos prašymų nagrinėjimu, arba pašlytų valstybių narių tarptautiniai santykiai“.

Jeigu valstybė narė remiasi 23 straipsnio 1 dalies išimtimi, ji yra įpareigota susipažinti su valdžios institucijoms prieinama 46 straipsnyje nurodyta tokia informacija arba šaltiniais[455]. Tačiau valstybė narė taip pat privalo „nustat[yti] nacionalinėje teisėje procedūras, kuriomis garantuojama, kad bus užtikrinamos prašytojo teisės į gynybą“ (23 straipsnio 1 dalies b punktas).

23 straipsnio 1 dalyje taip pat nustatyta apsaugos sąlyga, kuri „gali suteikti galimybę susipažinti su tokia informacija ar šaltiniais patarėjui teisės klausimais arba kitam patarėjui, patikrintam saugumo tikslais, tiek, kiek informacija svarbi nagrinėjant prašymą arba priimant sprendimą panaikinti tarptautinę apsaugą“. Vis dėlto pažymėtina, kad ši apsaugos sąlyga neprivaloma.

---

[452] Pavyzdžiui, 2019 m. balandžio 17 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / Mme B*, Nr. 419722 C, FR:CECHR:2019:419722.20190417. Iš konfidencialių dokumentų paaiškėjo, kad pabėgėlė socialiniuose tinkluose bendravo su Dagestano džihadistų tinklais ir paskui, 2014 m., keliavo į Turkiją. Iš bylos medžiagos buvo matyti, kad ji Turkijoje susituokė su tėvynainiu, kuris žuvo Sirijoje kovodamas už Islamo valstybę, ir kad ji paskui pati įsitraukė į grupuotę.

[453] 2014 m. gegužės 8 d. ESTT sprendimas *H. N. / Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney-General*, C-604/12, EU:C:2014:302, 49 punktas.

[454] 2017 m. ESTT sprendimas *M / Minister for Justice and Equality*, *op. cit.* (422 išnaša, žr. pirmiau), 40 punktas. Dėl sąžiningų procedūrų taip pat žr. 2013 m. birželio 4 d. ESTT (DK) sprendimas *ZZ / Secretary of State for the Home Department*, C-300/11, EU:C:2013:363.

[455] Naujos redakcijos PPD 46 straipsnis dėl teisės į veiksmingą teisių gynimą reiškia bendrosios kompetencijos ir specializuotuosius teismus.

Kilus konfidencialios arba įslaptintos informacijos klausimui, Prancūzijos Valstybės Taryba nustatė, kad į tokią šalims perduotą informaciją galima atsižvelgti[456]. Šis principas taikomas Prancūzijos prieglobsčio bylose[457]. Be to, nuostatos įtvirtintos 2015 m. Prancūzijos užsieniečių atvykimo ir apsistojimo ir teisės į prieglobstį kodekse (*Code de l'entrée et du séjour des étrangers et du droit d'asile* (CESEDA)). Viena vertus, pagal šias nuostatas šalims leidžiama perduoti bet kokią informaciją, kurios nėra byloje ir kurią teismas gali panaudoti prieš pareiškėją. Kita vertus, pagal jas sprendžiančiajai institucijai, t. y. Prancūzijos pabėgėlių ir asmenų be pilietybės biurui *(Office français de protection des réfugiés et apatrides* (OFPRA)), leidžiama atsisakyti atskleisti informaciją siekiant apsaugoti jos šaltinį. Tačiau jeigu taip yra, teismas gali nagrinėti konfidencialią informaciją, tačiau vien ja negali grįsti savo sprendimo[458].

Kai kuriose valstybėse narėse žvalgyba pateikia teismui informacijos, kurioje atskleidžiami faktai, datos ir aplinkybės, nenurodant informacijos šaltinio. Tuomet gali kilti klausimų, ar valstybei narei leidžiama neatskleisti informacijos šaltinio. Pavyzdžiui, Prancūzijos teismai nusprendė, kad tuo atveju, kai tokie įrodymai jam pateikiami, jis laikysis suderinto požiūrio ir manys tą informaciją esant priimtiną, tačiau tik jei ji bus vertinama su kitais įrodymais[459]. Prancūzijos teisės aktuose nustatyta, kad tais atvejais, kai sprendžiančioji institucija remiasi anoniminiu šaltiniu, siekdama garantuoti to šaltinio saugumą, ji privalo pateisinti konfidencialumo poreikį ir pateikti šios informacijos santrauką[460]. Iš to taip pat aiškiai matyti, kad teisėjas negali savo sprendimo grįsti tik konfidencialia informacija[461].

Svarbu pažymėti, kad vien todėl, kad byloje esama informacijos, iš kurios matyti, kad tam tikras asmuo yra ieškomas, remiantis išsamiu teismo įrodymų tyrimu, nebūtinai galima daryti išvadą, kad atitinkamas asmuo keltų grėsmę valstybės saugumui ar pavojų visuomenei[462].

7.6. Veiksmingas teisių gynimas

Kai tarptautinės apsaugos prašytojas turi teisę į veiksmingą teisių gynimą jo priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų vertinimo procedūros metu, toks teisių gynimas taip pat turi būti prieinamas priimant sprendimus, dėl kurių tarptautinės apsaugos gavėjams gali būti atimamas jų esamas statusas.

Naujos redakcijos PPD 50 konstatuojamojoje dalyje nustatyta:

> pagal pagrindinį Sąjungos teisės principą sprendimus, priimtus dėl tarptautinės apsaugos prašymo, sprendimus dėl atsisakymo atnaujinti prašymo nagrinėjimą po jo nutraukimo ir sprendimus dėl pabėgėlio arba papildomos apsaugos statuso panaikinimo galima veiksmingai apskųsti teisme[463].

Naujos redakcijos PPD 46 straipsnyje nustatyta teisė į veiksmingą teisių gynimą. 46 straipsnio 1 dalies c punktas yra privaloma nuostata, kuria valstybės narės įpareigojamos užtikrinti, „kad prašytojai turėtų teisę į veiksmingą teisių gynimo priemonę, kuria galėtų naudotis teisme, kad galėtų apskųsti <...> sprendimą panaikinti tarptautinę apsaugą pagal 45 straipsnį". Ši nuostata turi būti aiškinama laikantis ES chartijos, kaip pažymėjo ESTT sprendime *JP,* kuriame patvirtino:

> Direktyvos 2013/32 46 straipsnyje numatytos teisės gynimo priemonės požymiai turi būti nustatomi atsižvelgiant į [ES] Chartijos 47 straipsnį, pagal kurį kiekvienas asmuo, kurio teisės ir laisvės, garantuojamos Sąjungos teisės, yra pažeistos, turi teisę į veiksmingą jų gynybą teisme šiame straipsnyje nustatytomis sąlygomis[464].

---

[456] 2003 m. kovo 3 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *Ministre de l'intérieur / M. X.*, Nr. 238662 A; ir 2015 m. gruodžio 11 d. sprendimas *JD*, Nr. 394989, FR:CESEC:2015:394989.20151211.

[457] 2019 m. vasario 20 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *M. A.C.B.,* Nr. 421212, FR:CECHR:2019:421212.20190220, 3 punktas; ir 2020 m. sprendimas *M. B.,* Nr. 425231, *M. A.C.B.*, Nr. 428140 B, *op. cit.* (288 išnaša, žr. pirmiau).

[458] 2017 m. birželio 19 d. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *OFPRA / M. A.,* Nr. 389868, FR:CECHR:2017:389868.20170619.

[459] 2003 m. Valstybės Tarybos (*Conseil d'état*, Prancūzija) sprendimas *Ministre de l'intérieur / M. X.*, Nr. 238662, *op. cit.* (458 išnaša, žr. pirmiau); 2015 m., *JD*, Nr. 394989, *op. cit.* (458 išnaša, žr. pirmiau).

[460] CESEDA L. 733-4 straipsnis, *op. cit.* (288 išnaša, žr. pirmiau).

[461] Ten pat.

[462] 2019 m. Valstybės Tarybos (Prancūzija) sprendimas *OFPRA / M. G.*, Nr. 416013 A, *op. cit.* (304 išnaša, žr. pirmiau).

[463] Daugiau informacijos apie „bendrosios kompetencijos arba specializuotojo teismo" apibrėžtį žr. 2013 m. sausio 31 d. ESTT sprendimas *H. I. D., B. A. / Refugee Applications Commissioner ir kt.*, C-175/11, EU:C:2013:45, 83 punktas, kuriame konstatuota, kad „tam, kad atsakytų į tik su Sąjungos teise susijusį klausimą, ar prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusi institucija yra teismas pagal SESV 267 straipsnį, Teisingumo Teismas atsižvelgia į aplinkybių visumą, t. y. ar institucija įsteigta remiantis teisės aktais, ar ji nuolatinė, ar jos jurisdikcija yra privaloma, ar jos procesas grindžiamas rungimosi principu, ar ji taiko teisės aktus ir ar ji yra nepriklausoma" (citatos praleistos).

[464] 2020 m. rugsėjo 9 d. ESTT sprendimas *JP / Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, C-651/19, EU:C:2020:681, 27 punktas.

Apeliacijos metu taikomos procedūrinės garantijos. 45 straipsnyje nustatytos procedūrinės taisyklės, kuriomis privaloma vadovautis tuo atveju, kai valstybė narė svarsto galimybę panaikinti trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės tarptautinę apsaugą pagal naujos redakcijos PD 14 arba 19 straipsnius. Naujos redakcijos PPD 45 straipsnis ir jame nustatytos garantijos išsamiai aprašytos 7.2 skirsnyje. Tai apima teisę būti raštu informuotam apie sprendimą persvarstyti tarptautinę apsaugą ir galimybę pateikti atsiliepimą[465]. Be to, rašytinis sprendimas dėl tarptautinės apsaugos panaikinimo, kuriame išdėstomi faktiniai ir teisiniai motyvai, turi būti pateiktas kartu su informacija apie tai, kaip ginčyti sprendimą[466].

Valstybės narės yra įpareigotos užtikrinti, kad veiksmingas teisių gynimas apimtų išsamų ir *ex nunc* fakto ir teisės klausimų nagrinėjimą[467]. Tačiau 46 straipsnio 3 dalyje pripažįstama prašytojo teisė, kad bendrosios kompetencijos ar specializuotajame teisme būtų atliktas išsamus ir *ex nunc* nagrinėjimas, negali sumenkinti prašytojo pareigos bendradarbiauti su ta institucija[468].

Naujos redakcijos PPD 46 straipsnio 4 dalyje valstybėms narėms paliekama tam tikra diskrecijos laisvė, atsižvelgiant į užduotį nustatyti prašytojams protingus terminus jų teisei į veiksmingą teisių gynybą įgyvendinti. Tačiau nustatytiems terminams taikoma sąlyga, kad dėl jų toks įgyvendinimas neturi tapti neįmanomas arba pernelyg sudėtingas. Nustatant terminus, kuriems taikomas valstybių narių procedūrinio savarankiškumo principas, vis tiek laikomasi lygiavertiškumo ir veiksmingumo principų[469].

Daugiau informacijos apie veiksmingą teisių gynimą žr. EASO, „*Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*“, 2018 m., 3.1 skirsnis „Faktų ir teisės klausimų nagrinėjimas bendrosios kompetencijos ar specializuotajame teisme“.

Taip pat žr. EASO, „*Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas – teisminė analizė*“, 2018 m., 6 dalis „Teisė į veiksmingą teisių gynimą“.

[465] Naujos redakcijos PPD 45 straipsnio 1 dalies a ir b punktai.

[466] Naujos redakcijos PPD 45 straipsnio 3 dalis.

[467] Naujos redakcijos PPD 46 straipsnio 3 dalis. Žr. 2020 m. kovo 19 d. ESTT sprendimas *PG / Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-406/18, EU:C:2020:216, 28–31 punktai; 2020 m. kovo 19 d. ESTT sprendimas *LH / Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-564/18, EU:C:2020:218, 69–71 punktai.

[468] 2018 m. liepos 25 d. ESTT (DK) sprendimas *Alheto / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, C-585/16, EU:C:2018:584, 116 punktas.

[469] 2020 m. ESTT sprendimas *JP / Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, *op. cit.* (464 išnaša, žr. pirmiau), 50 punktas. Šioje byloje buvo nagrinėjamas valstybės narės teisės aktas, kuriame nustatyta, kad byla, kurioje ginčijamas sprendimas, kuriuo kartotinis tarptautinės apsaugos prašymas paskelbiamas nepriimtinu, turi būti perduota per 10 dienų.

A priedėlis. Atrinktos tarptautinės nuostatos

1951 m. Konvencija dėl pabėgėlių statuso

1 straipsnio C–F skirsniai. Pabėgėlio sąvokos apibrėžtis

C. Ši Konvencija netaikoma asmeniui, atitinkančiam A skirsnio sąlygas, jeigu jis:

1) savo noru vėl naudojasi savo pilietybės šalies apsauga arba

2) savo noru susigrąžino prarastą pilietybę, arba

3) įgijo naują pilietybę ir naudojasi tos valstybės, kurios pilietis jis dabar yra, apsauga, arba

4) savo noru vėl apsigyveno valstybėje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų buvo bijodamas persekiojimo, arba

5) daugiau nebegali atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba, nes jau nėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu.
Šio punkto nuostatos netaikomos pabėgėliui, nurodytam šio straipsnio A skirsnio 1 punkte, jeigu jis turi pakankamai argumentų, susijusių su ankstesniu persekiojimu, atsisakyti naudotis šalies, kurios pilietis jis yra, gynyba;

6) kaip pilietybės neturintis asmuo gali grįžti į šalį, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta, nes nebėra aplinkybių, dėl kurių jis buvo pripažintas pabėgėliu.
Šio punkto nuostatos netaikomos pabėgėliui, nurodytam šio straipsnio A skirsnio 1 punkte, jeigu jis turi pakankamai argumentų, susijusių su ankstesniu persekiojimu, atsisakyti grįžti į šalį, kurioje anksčiau buvo jo nuolatinė gyvenamoji vieta.

D. Ši Konvencija netaikoma asmenims, kurie šiuo metu naudojasi kitų Jungtinių Tautų Organizacijos institucijų ar organizacijų, išskyrus Jungtinių Tautų Organizacijos vyriausiąjį pabėgėlių reikalų komisarą, gynyba ar parama.

Jei tokia gynyba ar parama dėl kokios nors priežasties buvo nutraukta galutinai nesureguliavus tokių asmenų padėties pagal atitinkamas Jungtinių Tautų Organizacijos Generalinės Asamblėjos priimtas rezoliucijas, šie asmenys *ipso facto* įgyja šioje Konvencijoje numatytas teises.

E. Ši Konvencija netaikoma asmenims, kuriems šalies, kurioje jie gyvena, kompetentingos valdžios institucijos pripažįsta teises ir pareigas, susijusias su tos šalies pilietybe.

F. Šios Konvencijos nuostatos netaikomos visiems tiems asmenims, dėl kurių yra rimtų priežasčių manyti, kad jie:

a) padarė nusikaltimą taikai, karo nusikaltimą ar nusikaltimą žmonijai, kaip šie nusikaltimai apibrėžiami tarptautiniuose dokumentuose, sudarytuose tam, kad būtų imamasi priemonių prieš tokius nusikaltimus;

b) padarė sunkų nepolitinį nusikaltimą už juos priglobusios šalies ribų tada, kai dar nebuvo įsileisti į šią šalį kaip pabėgėliai;

c) kaltinami veika, prieštaraujančia Jungtinių Tautų Organizacijos tikslams ir principams.

B priedėlis. Sprendimų medžiai

Toliau pateiktų sprendimų medžių paskirtis – pateikti gaires bendrosios kompetencijos ir specializuotiesiems teismams priimant sprendimus bylose, susijusiose su tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimo klausimais. Reikėtų pažymėti, kad pavieniai pagrindai gali sutapti. Sprendimų medžius naudojantiems bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų nariams patariama į tai atsižvelgti.

Sprendimų medžiuose nagrinėjama informacija, kuri turi būti pateikta dėl kiekvieno nustatytino pagrindo, kuriuo remiantis nutraukiamas tarptautinės apsaugos galiojimas. Tokiu atveju tarptautinės apsaugos galiojimo nutraukimas yra privalomas pagal visus šiame priedėlyje aptartus pagrindus, išskyrus numatytuosius 14 straipsnio 4 dalyje ir 19 straipsnio 2 dalyje. Pagal pastarąsias nuostatas valstybės narės turi diskreciją, be to, reikia susipažinti su nacionaline teise, siekiant nustatyti, ar šie apsaugos galiojimo nutraukimo pagrindai yra įtraukti ir kokiu būdu tai padaryta.

14 straipsnio 1 dalis. Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą pagal 11 straipsnio 1 dalies a–d punktus

14 straipsnio 1 dalies a punktas siejant jį su 11 straipsnio 1 dalies a–d punktais

Pagal 14 straipsnio 1 dalį valstybės narės įpareigojamos panaikinti pabėgėlio statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti, jeigu asmuo nustojo būti pabėgėliu pagal 11 straipsnio 1 dalies a–f punktus.

11 straipsnio 1 dalies a–d punktuose aptariamos situacijos, kai dėl konkretaus pabėgėlio veiksmų susidarė situacija, kurioje pabėgėlio statusas nebereikalingas.

11 straipsnio 1 dalies a punktas 11 straipsnio 1 dalies a punkte nagrinėjamos situacijos, kuriose pabėgėlis „savo noru vėl naudojasi savo pilietybės valstybės apsauga“.	1. Ar iš pabėgėlio elgesio matyti, kad jis „savo noru vėl naudojasi savo pilietybės valstybės apsauga“? a) Pabėgėlis privalo **savo noru vėl naudotis apsauga**. b) Pabėgėlis privalo veikti **savo noru**. c) Apsaugą turi suteikti **pilietybės šalis**.
11 straipsnio 1 dalies b punktas 11 straipsnio 1 dalies b punkte aptartos situacijos, kai pabėgėlis „savo noru susigrąžino prarastą pilietybę“.	1. Ar pabėgėlis prarado savo pilietybę? 2. Ar pabėgėlis savo noru vėl įgijo tą pilietybę?
11 straipsnio 1 dalies c punktas 11 straipsnio 1 dalies c punkte aptariamos situacijos, kai pabėgėlis „įgijo užsienio valstybės pilietybę ir naudojasi tos valstybės, kurios pilietis jis dabar yra, apsauga“.	1. Ar pabėgėlis įgijo **naują pilietybę**? 2. Jei taip, ar naujos pilietybės šalis suteikia **veiksmingą** apsaugą?

11 straipsnio 1 dalies d punktas 11 straipsnio 1 dalies d punkte aptariamos situacijos, kai pabėgėlis „savo noru vėl apsigyveno valstybėje, kurią buvo palikęs arba už kurios ribų jis buvo bijodamas persekiojimo“.	1. Ar pabėgėlis savo noru „**vėl apsigyveno**“ kilmės šalyje? a) Ar pabėgėlis veikė **savo noru**? b) Ar pabėgėlis „savo noru **vėl apsigyveno** valstybėje, kurią **buvo palikęs arba už kurios ribų** buvo bijodamas persekiojimo“? 2. Jei taip, ar naujos pilietybės šalis suteikia **veiksmingą** apsaugą?

14 straipsnis. Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą pagal 11 straipsnio 1 dalies e–f punktus

14 straipsnio 1 dalies a punktas, siejant jį su 11 straipsnio 1 dalies e ir f punktais

Pagal 14 straipsnio 1 dalį valstybės narės įpareigojamos panaikinti pabėgėlio statusą, nutraukti jo galiojimą arba atsisakyti jį pratęsti, jeigu asmuo nustojo būti pabėgėliu pagal 11 straipsnio 1 dalies e–f punktus.

11 straipsnio 1 dalies e ir f punktuose aptariamos situacijos, kai „aplinkybių, į kurias atsižvelgus [asmuo] buvo pripažintas pabėgėliu“, nebėra ir jam nebereikalingas pabėgėlio statusas.

11 straipsnio 1 dalies e punktas 11 straipsnio 1 dalies e punkte aptariamos situacijos, kuriose trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu „dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo“.	1. Ar atitinkamas asmuo yra **trečiosios šalies pilietis?** 2. Ar „**aplinkybės**, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu <...>, **nustojo egzistuoti**“? a) Ar, palyginus faktus, kuriais remiantis buvo pirmą kartą pripažintas pabėgėlio statusas, su esamais faktais, aplinkybės nustojo egzistuoti? b) Ar nustojusios egzistuoti aplinkybės yra pakankamai „**svarbaus ir ilgalaikio** pobūdžio“? 3. Ar atitinkamas asmuo „nebegali atsisakyti naudotis **savo pilietybės valstybės apsauga**“? a) Ar esama **veiksmingos apsaugos** nuo persekiojimo, remiantis priežastimi (-imis), kuria (-iomis) buvo pagrįstas pradinis persekiojimas pagal naujos redakcijos PD 7 straipsnio 2 dalį? b) Ar šią apsaugą suteikia vienas ar daugiau 7 straipsnio 1 dalies a ar b punktuose nurodytų **apsaugos teikėjų**? 4. Ar yra **priežastinis ryšys** tarp pasikeitusių aplinkybių ir fakto, kad atitinkamas asmuo „nebegali atsisakyti naudotis savo pilietybės valstybės apsauga“, kuri suteikiama dabar? 5. Ar yra **kitų aplinkybių, kurios skiriasi nuo priežasties, kuria remiantis anksčiau buvo suteiktas pabėgėlio statusas**, dėl kurios atsirado pagrįsto persekiojimo baimė? 6. Ar yra „**įtikinam[ų] priežas[čių]**, atsirandanči[ų] dėl anksčiau patirto persekiojimo, dėl kurių [pabėgėlis] atsisako naudotis savo pilietybės valstybės <...> apsauga“? a) Kokios yra faktinės **ankstesnio persekiojimo priežastys**? b) Kokios **pasekmės** atsirastų grįžus į kilmės šalį?

11 straipsnio 1 dalies f punktas 11 straipsnio 1 dalies f punkte aptariamos situacijos, kuriose trečiosios šalies pilietis ar asmuo be pilietybės nustoja būti pabėgėliu „dėl aplinkybių, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu, nebebuvimo“.	1. Ar atitinkamas asmuo **neturi pilietybės**? 2. Ar „**aplinkybės**, į kurias atsižvelgus jis buvo pripažintas pabėgėliu“ <...>, **nustojo egzistuoti**? a) Ar, palyginus faktus, kuriais remiantis buvo pirmą kartą pripažintas pabėgėlio statusas, su esamais faktais, **aplinkybės nustojo egzistuoti**? b) Ar nustojusios egzistuoti aplinkybės yra pakankamai „**svarbaus ir ilgalaikio** pobūdžio“? 3. Ar atitinkamas asmuo **gali grįžti** į ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį? 4. Ar esama **priežastinio ryšio** tarp nustojusių egzistuoti aplinkybių ir asmens gebėjimo grįžti į ankstesnės įprastinės gyvenamosios vietos šalį? 5. Ar yra **kitų aplinkybių, kurios skiriasi nuo priežasties, kuria remiantis anksčiau buvo suteiktas pabėgėlio statusas**, dėl kurios atsirado pagrįsto persekiojimo baimė? 6. Ar yra „**įtikinam[ų] priežas[čių]**, atsirandanči[ų] dėl anksčiau patirto persekiojimo, dėl kurių [pabėgėlis] atsisako naudotis savo ankstesnės gyvenamosios vietos valstybės <...> apsauga“? a) Kokios yra faktinės **ankstesnio persekiojimo priežastys**? b) Kokios **pasekmės** atsirastų grįžus į kilmės šalį?

14 straipsnio 3–4 dalys. Pabėgėlio statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas pratęsti jo galiojimą

14 straipsnio 3 dalies a punktas

14 straipsnio 3 dalies a punktas yra susijęs su asmenimis, kuriems buvo suteiktas pabėgėlio statusas ir kuriems pabėgėlio statusas neturėjo arba neturi būti suteiktas pagal 12 straipsnį. Sprendimo medžiai pateikiami EASO, *„Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., A priedėlis taikomas pagal analogiją.

14 straipsnio 3 dalies b punktas

14 straipsnio 3 dalies b punktas yra susijęs su pabėgėlio statuso panaikinimu po to, kai jis buvo suteiktas, jeigu atitinkama valstybė narė nustato, kad pabėgėlio „neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą“.

14 straipsnio 3 dalies b punktas 14 straipsnio 3 dalies b punkte aptariamos situacijos, kai pabėgėlio statusas turi būti panaikintas arba jo galiojimas turi būti nutrauktas arba jį turi būti atsisakyta pratęsti, jeigu pabėgėlio „neteisingai pateikti arba nutylėti faktai, įskaitant suklastotų dokumentų naudojimą, buvo lemiami suteikiant pabėgėlio statusą“.	1. Ar yra vienas iš dviejų elementų, kuriais apibūdinami **neteisingai pateikti arba nutylėti faktai**? a) Ar tarptautinės apsaugos prašymas buvo pagrįstas **objektyviai neteisingais pareiškimais ar dokumentais** ir ar prašytojas **nutylėjo svarbius faktus ar nepateikė svarbių dokumentų?** Pirmas kriterijus tenkinamas įrodant klaidingos ar neteisingos informacijos ar dokumentų faktą, pvz., nurodyta neteisinga pilietybė, daugybės prieglobsčio prašymų teikimas arba suklastotos tapatybės naudojimas. b) Ar esama **priežastinio ryšio** tarp neteisingai pateiktų arba nutylėtų faktų ir pabėgėlio statuso suteikimo? Neteisingai pateikti arba nutylėti faktai turi turėti lemiamą reikšmę suteikiant pabėgėlio statusą.

14 straipsnio 4 dalies a punktas

Pagal 14 straipsnio 4 dalies a punktą valstybėms narėms leidžiama nutraukti pabėgėlio statuso galiojimą, kai laikoma, kad atitinkamas asmuo kelia pavojų atitinkamos valstybės narės saugumui.

14 straipsnio 4 dalies a punktas

14 straipsnio 4 dalies a punkte aptariamos situacijos, kai valstybės narės „panaikina trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės pabėgėlio statusą“, kai „yra rimtų priežasčių laikyti jį keliančiu pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui“.

1. Ar yra pagrįstų priežasčių laikyti, kad pabėgėlis kelia „**pavojų valstybės narės, kurioje jis yra, saugumui**“, kaip apibrėžta 14 straipsnio 4 dalies a punkte?
   a) Koks yra **veiksmų**, kurių ėmėsi atitinkamas asmuo kilmės šalyje, trečiojoje šalyje ir valstybės narės teritorijoje, **pobūdis**?
   b) Koks yra potencialus **pavojus** valstybės narės **saugumui**? Valstybės narės saugumas apima nacionalinį saugumą ir viešąją tvarką.
   c) Ar yra pagrįstų priežasčių manyti, kad asmuo kelia **pavojų** valstybės narės **saugumui**?
   d) Ar poreikis apsaugoti valstybės narės saugumą yra **svarbesnis** už asmens apsaugos nuo persekiojimo interesą?

14 straipsnio 4 dalies b punktas

Pagal 14 straipsnio 4 dalies b punktą valstybėms narėms leidžiama nutraukti pabėgėlio statuso galiojimą, kai jis kelia pavojų visuomenei.

14 straipsnio 4 dalies b punktas

14 straipsnio 4 dalies b punkte aptartos situacijos, kai pabėgėlio statuso, suteikto pagal direktyvą, galiojimą leidžiama nutraukti, kai „jis yra galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą ir kelia pavojų tos valstybės narės visuomenei“.

1. Ar, atsižvelgiant į bylos faktus, kyla potencialių klausimų, pvz., kad atitinkamas asmuo, **„galutiniu teismo sprendimu nuteistas už itin sunkų nusikaltimą“**, gali būti laikomas **keliančiu „pavojų“ valstybės narės, kurioje jis yra, „visuomenei“**, kaip apibrėžta 14 straipsnio 4 dalies b punkte?
2. Ar padarytas **itin sunkus** nusikaltimas?

Šią informaciją reikia įvertinti individualiai, be kita ko, atsižvelgiant į šiuos kriterijus:

- veikos pobūdį;
- veikos pasekmes;
- dėl nusikaltimo taikytos baudžiamosios procedūros pobūdį;
- bausmės pobūdį;
- ar daugumoje jurisdikcijų nagrinėjama veika taip pat laikoma itin sunkiu nusikaltimu.

Padarytam itin sunkiam nusikaltimui netaikomos ribos teritoriniu ar laiko atžvilgiu.

3. Ar atitinkamas asmuo „**nuteistas galutiniu teismo sprendimu**“ kilmės šalyje, trečiojoje šalyje ar prieglobsčio šalies teritorijoje?
4. Koks yra **potencialus pavojus** valstybės narės **visuomenei**?
   a) Ar yra realus pakartotinio nusikaltimo pavojus, kitaip tariant, ar yra realus pavojus, kad atitinkamas asmuo ateityje padarys panašius nusikaltimus?
   b) Reikia atlikti išsamų visų atitinkamos konkrečios bylos aplinkybių tyrimą.
5. Ar pavojus visuomenei prieglobsčio valstybėje **yra didesnis**, palyginti su asmens apsaugos nuo persekiojimo interesu?

19 straipsnio 1 dalis. Papildomos apsaugos statuso panaikinimas, galiojimo nutraukimas ar atsisakymas jį pratęsti dėl nustojusių egzistuoti arba pasikeitusių aplinkybių pagal 16 straipsnį

19 straipsnio 1 dalis ir 16 straipsnis yra susiję su nustojusiomis egzistuoti arba pasikeitusiomis aplinkybėmis atsižvelgiant į papildomos apsaugos statusą.

19 straipsnio 1 dalis ir 16 straipsnis 19 straipsnio 1 dalyje ir 16 straipsnyje aptariamos situacijos, kuriose priimančiajai valstybei narei gavus naujų žinių apie asmeninę atitinkamo asmens padėtį, gali pasikeisti aplinkybės.	1. Ar „aplinkybės, į kurias atsižvelgus buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, **nustoja egzistuoti arba pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nereikalinga**“? a) Lyginant faktus, kuriais remiantis iš pradžių buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas, su esamais faktais, ar aplinkybės nustoja egzistuoti arba „pasikeičia tiek, kad apsauga tampa nereikalinga“? b) Ar pasikeitusios aplinkybės yra pakankamai „**svarbaus ir ilgalaikio** pobūdžio“? 2. **Ar apsauga nebereikalinga?** Ar esama veiksmingos apsaugos pagal naujos redakcijos PD 7 straipsnio 2 dalį nuo didelės žalos, dėl kurios pavojaus iš pradžių buvo suteiktas papildomos apsaugos statusas? 3. Ar yra **priežastinis ryšys** tarp pasikeitusių aplinkybių ir papildomos apsaugos statuso poreikio pabaigos? 4. Ar yra **kitų aplinkybių**, dėl kurių atsirado realus didelės žalos pavojus? 5. Ar yra „**įtikinam[ų] priežas[čių]**, atsirandančį[ų] dėl ankstesnės didelės žalos, dėl kurios [atitinkamas asmuo] atsisako naudotis savo ankstesnės gyvenamosios vietos valstybės <...> apsauga“? a) Kokios yra faktinės aplinkybės, susijusios su ankstesne didele žala? b) Kokios pasekmės atsirastų grįžus į kilmės šalį? c) Ar, vertinant šiuos klausimus, jie yra išimtinės aplinkybės, susijusios su papildoma apsauga, dėl kurios neįmanoma pagrįstai reikalauti, kad atitinkamas asmuo grįžtų?

19 straipsnio 2 dalyje ir 17 straipsnio 3 dalyje aptariamos situacijos, kuriose tarptautinės apsaugos prašytojams papildomos apsaugos statusas turėjo būti nesuteiktas, nes jie išvyko iš kilmės šalies, kad išvengtų baudžiamųjų sankcijų.

Sprendimo medis pateikiamas EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., A priedėlis taikomas pagal analogiją.

19 straipsnio 3 dalies a punkte, 17 straipsnio 1 dalies a punkte ir 17 straipsnio 2 dalyje aptariamas pradinis arba paskesnis papildomos apsaugos statuso nesuteikimas dėl padarytų tarptautinių nusikaltimų. Sprendimo medis pateikiamas EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., A priedėlis taikomas pagal analogiją.

19 straipsnio 3 dalies a punkte, 17 straipsnio 1 dalies a punkte ir 17 straipsnio 2 dalyje aptariamas pradinis arba paskesnis papildomos apsaugos statuso nesuteikimas dėl sunkių nusikaltimų. Sprendimo medis pateikiamas EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m., A priedėlis taikomas pagal analogiją.

19 straipsnio 3 dalies b punkte aptariamos situacijos, kai neteisingai pateikti arba nutylėti faktai turėjo lemiamą reikšmę suteikiant papildomos apsaugos statusą. Sprendimo medis dėl 14 straipsnio 3 dalies b punkto taikomas pagal analogiją.

C priedėlis. Metodika

Pirmoji leidinio „*Tarptautinės apsaugos panaikinimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos (2011/95/ES) 11, 14, 16 ir 19 straipsniai – teisminė analizė*“ redakcija buvo paskelbta 2016 m. gruodžio mėn. 2018 m. pagal konkrečią sutartį, kuria įgyvendinama preliminarioji sutartis dėl paslaugų EASO/2017/589, Tarptautinė pabėgėlių ir migracijos teisės teisėjų asociacija („IARMJ-Europe“)[470] ėmėsi teisminės analizės pirmosios redakcijos peržiūros. Remdamasi grįžtamąja informacija ir pirmosios redakcijos turinio analize ir atsižvelgdama į išvadas dėl pagrindinių teisėkūros ir jurisprudencijos pokyčių nuo jos paskelbimo, IARMJ parengė peržiūros ataskaitą. Šioje ataskaitoje pateiktos EASO skirtos rekomendacijos dėl poreikio atnaujinti medžiagą. 2020 m. rugpjūčio 18 d. IARMJ ir EASO sudarė konkrečią sutartį, pagal kurią IARMJ turėjo atnaujinti teisminę analizę, įskaitant atskirą jurisprudencijos sąvadą, ir, remdamasi peržiūros ataskaitoje pateiktomis rekomendacijomis, parengti teisėjų lektorių rekomendacines pastabas (JTGN).

IARMJ redaktorių grupė, kurią sudaro tik dirbantys arba neseniai į pensiją išėję teisėjai ir specializuotųjų teismų nariai, turintys patirties prieglobsčio teisės ir (arba) bendrosios kompetencijos ir specializuotųjų teismų narių mokymo srityje, iš ES+ šalių, atrinkti ir paskirti du tyrėjai. Vienam tyrėjui pavesta atnaujinti teisminę analizę, o kitam – parengti JTGN. Mokymo ekspertai teikė redagavimo pagalbą ir parengė jurisprudencijos ir priedėlių sąvadą. Jų darbas buvo atliktas prižiūrint ir padedant redaktorių grupei. Redaktorių grupė buvo sudaryta siekiant užtikrinti teismų nepriklausomumo principo vientisumą ir garantuoti, kad bendrosios kompetencijos ir specializuotiesiems teismams skirta teisminio mokymo medžiaga būtų parengta ir pateikta vadovaujant teisėjams. Redaktorių grupė pateikė mokymo medžiagos atnaujinimo rekomendacijas ir priėmė visus sprendimus, susijusius su medžiagos struktūra, formatu, stiliumi ir turiniu.

Pasamdyti tyrėjai turėjo atlikti tyrimą, taikydami redaktorių grupės nustatytą tyrimo metodiką, ir parengti atnaujintą naują teisminės analizės redakciją, įskaitant priedėlius ir JTGN, vadovaudamiesi nuostatose ir sąlygose išdėstytomis instrukcijomis. Kiekvienas tyrėjas ir mokymo ekspertas turėjo laikytis darbo tvarkaraščio ir parengti skelbimo standartą atitinkančius projektus, kaip nustatyta EASO leidinių rašymo vadove „*EASO leidinių rašymo patarimai ir aspektai“, 2020 m.* Tyrėjų buvo prašoma visada atsižvelgti į tai, kad parengta medžiaga bus skirta naudoti teisėjams ir specializuotųjų teismų nariams. Visų pirma jų buvo prašoma atsižvelgti į tai, kad teismų nepriklausomumas yra pagrindinis teisėjų ir specializuotųjų teismų narių profesinio tobulėjimo principas ir kad atitinkamas teisines nuostatas jie privalo aiškinti paisydami ES teisės ir jurisprudencijoje nustatytų tendencijų.

Redaktorių grupė medžiagos projektu pasidalijo su ESTT teisėju ir EŽTT teisėju, atsižvelgdama į jų kompetenciją, ir su UNHCR. Rengdama galutinę medžiagos versiją, redaktorių grupė atsižvelgė į gautą grįžtamąją informaciją. Medžiagos informacija buvo atnaujinta 2021 m. balandžio mėn.

[470] Ankstesnė Tarptautinė pabėgėlių teisės teisėjų asociacija (IARLJ) ir „IARLJ-Europe“.

D priedėlis. Pirminiai šaltiniai

1. ES teisė

1.1. ES pirminė teisė

Sutartis dėl Europos Sąjungos veikimo (suvestinė redakcija, iš dalies pakeista Lisabonos sutartimi (įsigaliojo 2009 m. gruodžio 1 d.), OL C 326, 2012 10 26, p. 47.

Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija (iš dalies pakeista 2007 m. gruodžio 12 d. (įsigaliojo 2009 m. gruodžio 1 d.), OL C 326, 2012 10 26, p. 391.

Protokolas Nr. 21 dėl Jungtinės Karalystės ir Airijos pozicijos dėl laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės, pridėtas prie SESV, OL C 202, 2016 6 7, p. 295.

Protokolas Nr. 22 dėl Danijos pozicijos, pridėtas prie SESV, OL C 202, 2016 6 7, p. 298.

Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo suvestinė redakcija, OL C 202, 2016 6 7, p. 47.

1.2. ES antrinės teisės aktai

2004 m. balandžio 29 d. Tarybos direktyva 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų, OL L 304, 2004 9 30, p. 12 (PD).

2010 m. gegužė 19 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) Nr. 439/2010 dėl Europos prieglobsčio paramos biuro įsteigimo, OL L 132, 2012 5 29, p. 11.

2011 m. gruodžio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2011/95/ES dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų, vienodo statuso pabėgėliams arba papildomą apsaugą galintiems gauti asmenims ir suteikiamos apsaugos pobūdžio reikalavimų (nauja redakcija), OL L 337, 2011 12 20, p. 9 (naujos redakcijos PD).

2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/32/ES dėl tarptautinės apsaugos suteikimo ir panaikinimo bendros tvarkos (nauja redakcija), OL L 180, 2013 6 29, p. 60 (naujos redakcijos PPD).

2015 m. rugsėjo 14 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1523, kuriuo Italijos ir Graikijos labui nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje, OL L 239, 2015 9 24, p. 146.

2015 m. rugsėjo 22 d. Tarybos sprendimas (ES) 2015/1601, kuriuo Italijos ir Graikijos labui nustatomos laikinosios priemonės tarptautinės apsaugos srityje, OL L 248, 2015 9 24, p. 80.

2. Visuotinai ir regioniniu lygmeniu taikomos tarptautinės sutartys

2.1. Jungtinės Tautos

Konvencija dėl pabėgėlių statuso, 189 UNTS 150, 1951 m. liepos 28 d. (įsigaliojo 1954 m. balandžio 22 d.).

Protokolas dėl pabėgėlių statuso, 606 UNTS 267, 1967 m. sausio 31 d. (įsigaliojo 1967 m. spalio 4 d.).

2.2. Europos Taryba

Europos žmogaus teisių konvencija, 213 UNTS 222, ETS Nr. 005, 1950 m. lapkričio 4 d. (įsigaliojo 1953 m. rugsėjo 3 d.).

3. Teismų praktika

3.1. Europos Sąjungos Teisingumo Teismas

3.1.1. Sprendimai

2008 m. rugsėjo 3 d. Sprendimas *Yassin Abdullah Kadi ir Al Barakaat International Foundation / Europos Sąjungos Taryba ir Europos bendrijų komisija*, sujungtos bylos C-402/05 P ir C-415/05 P, EU:C:2008:461.

2009 m. vasario 17 d. Sprendimas *Elgafaji / Staatssecretaris van Justitie*, C-465/07, EU:C:2009:94.

2010 m. kovo 2 d. didžiosios kolegijos (DK) sprendimas *Aydin Salahadin Abdulla ir kt. / Bundesrepublik Deutschland*, sujungtos bylos C-175/08, C-176/08, C-178/08 ir C-179/08, EU:C:2010:105.

2010 m. lapkričio 9 d. Sprendimas *Bundesrepublik Deutschland B ir D*, sujungtos bylos C-57/09 ir C-101/09, EU:C:2010:661.

2012 m. lapkričio 22 d. Sprendimas *M. M. / Minister for Justice, Equality and Law Reform*, C-277/11, EU:C:2012:744.

2012 m. gruodžio 19 d. Sprendimas *Mostafa Abed El Karem El Kott ir kt. / Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal*, C-364/11, EU:C:2012:826.

2013 m. sausio 31 d. Sprendimas *H. I. D., B. A. / Refugee Applications Commissioner ir kt.*, C-175/11, EU:C:2013:45.

2013 m. birželio 4 d. Sprendimas *ZZ / Secretary of State for the Home Department*, C-300/11, EU:C:2013:363.

2014 m. sausio 30 d. Sprendimas *Aboubacar Diakité / Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides,* C-285/12, EU:C:2014:39.

2014 m. gegužės 8 d. Sprendimas *H. N. / Minister for Justice, Equality and Law Reform, Ireland, Attorney-General,* C-604/12, EU:C:2014:302.

2014 m. lapkričio 5 d. Sprendimas *Mukarubega / Préfet de police, Préfet de la Seine-Saint-Denis*, C-166/13, EU:C:2014:2336.

2014 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Boudjlida / Préfet des Pyrénées-Atlantiques*, C-249/13, EU:C:2014:2431.

2014 m. gruodžio 18 d. Sprendimas Mohamed M'Bodj / État belge, C-542/13, EU:C:2014:2452.

2015 m. birželio 24 d. Sprendimas *H. T. / Land BadenWürttemberg*, C-373/13, EU:C:2015:413.

2017 m. vasario 9 d. Sprendimas *M / Minister for Justice and Equality, Ireland, Attorney General*, C-560/14, EU:C:2017:101.

2017 m. balandžio 4 d. Sprendimas *Fahimian / Bundesrepublik Deutschland,* C-544/15, EU:C:2017:255.

2018 m. balandžio 24 d. Sprendimas (DK) *MP / Secretary of State for the Home Department*, C-353/16, EU:C:2018:276.

2018 m. gegužės 2 d. Sprendimas (DK) *K. / Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie ir H. F. / Belgische Staat*, sujungtos bylos C-331/16 ir C-366/16, EU:C:2018:296.

2018 m. liepos 25 d. Sprendimas *Alheto / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, C-585/16, EU:C:2018:584.

2018 m. rugsėjo 13 d. Sprendimas *Shajin Ahmed / Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-369/17, EU:C:2018:713.

2018 m. spalio 4 d. Sprendimas *Ahmedbekova / Zamestnik-predsedatel na Darzhavna agentsia za bezhantsite*, C-652/16, EU:C:2018:801.

2019 m. gegužės 14 d. Sprendimas (DK) *M / Ministerstvo vnitra ir X, X / Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, sujungtos bylos C-391/16, C-77/17 ir C-78/17, EU:C:2019:403.

2019 m. gegužės 23 d. Sprendimas *Mohammed Bilali / Bundesamt für Fremdenwesen und Asyl*, C-720/17, EU:C:2019:448.

2019 m. gruodžio 12 d. Sprendimas *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid / E.P.*, C-380/18, EU:C:2019:1071.

2020 m. kovo 19 d. Sprendimas *PG / Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-406/18, EU:C:2020:216.

2020 m. kovo 19 d. Sprendimas *LH / Bevándorlási és Menekültügyi Hivatal*, C-564/18, EU:C:2020:218.

2020 m. balandžio 2 d. Sprendimas *Komisija / Lenkija, Vengrija ir Čekija*, sujungtos bylos C-715/17, C-718/17 ir C-719/17, EU:C:2020:257.

2020 m. rugsėjo 9 d. Sprendimas *JP / Commissaire général aux réfugiés et aux apatrides*, C-651/19, EU:C:2020:681.

2021 m. sausio 20 d. Sprendimas *Secretary of State for the Home Department / OA*, C-255/19, EU:C:2021:36.

3.1.2. Generalinio advokato išvada

2009 m. rugsėjo 15 d. generalinio advokato J. Mazák išvada, pateikta byloje *Aydin Salahadin Abdulla ir kt. / Bundesrepublik Deutschland*, sujungtos bylos C-175/08, C-176/08, C-178/08, ir C-179/08, EU:C:2009:551.

3.2. Europos Žmogaus Teisių Teismas

1989 m. liepos 7 d. Sprendimas *Soering / Jungtinė Karalystė*, Nr. 14038/88.

1991 m. spalio 30 d. Sprendimas *Vilvarajah ir kt. / Jungtinė Karalystė*, Nr. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13447/87 ir 13448/87.

2008 m. vasario 28 d. Sprendimas (DK) *Saadi / Italija*, Nr. 37201/06.

2011 m. spalio 11 d. Sprendimas *Auad / Bulgarija*, Nr. 46390/10.

2011 m. lapkričio 15 d. Sprendimas *Al Hanchi / Bosnija ir Hercegovina*, Nr. 48205/09.

2017 m. balandžio 25 d. Sprendimas *Krasniqi / Austrija*, Nr. 41697/12.

2019 m. spalio 10 d. Sprendimas *Auad / Bulgarija*, Nr. 34016/18.

2021 m. balandžio 15 d. Sprendimas *K.I. / Prancūzija*, Nr. 5560/19.

2014 m. sausio 14 d. Sprendimas *Y.A. / Nyderlandai*, Nr. 15439/09.

2017 m. birželio 8 d. Sprendimas *M.M. ir kt. / Nyderlandai*, Nr. 15993/09.

3.3. Tarptautinis Teisingumo Teismas

1955 m. balandžio 6 d. Sprendimas *Nottebohm byloje (Lichtenšteinas Gvatemala)* (antras etapas), 1955 m., TTT ataskaitos 4, p. 23.

3.4. Valstybių narių bendrosios kompetencijos ir specializuotieji teismai

3.4.1. Austrija

2018 m. spalio 25 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof*) sprendimas Ra 2018/20/0360, AT:VWGH:2018:RA2018200360.L01.

2018 m. lapkričio 6 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Ra 2018/18/0295, AT:VWGH:2018:RA2018180295.L01.

2019 m. sausio 31 m. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Ra 2018/14/0121, AT:VWGH:2019:RA2018140121.L01.

2019 m. balandžio 4 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Ro 2018/01/0014, AT:VWGH:2019:RO2018010014.J00.

2019 m. gegužės 27 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Ra 2019/14/0153, AT:VWGH:2019:RA2019140153.L00.

2019 m. rugpjūčio 14 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Ra 2016/20/0038, AT:VWGH:2019:RA2016200038.L02.

2019 m. rugpjūčio 29 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Ra 2018/19/0522, AT:VWGH:2019:RA2018190522.L01.

2014 m. kovo 27 d. Federalinio administracinio teismo (*Bundesverwaltungsgericht*) sprendimas W127 1401780-2, AT:BVWG:2014:W127.1401780.2.00.

2014 m. liepos 24 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas G307 1406174-1, AT:BVWG:2014:G307.1406174.1.00.

3.4.2. Belgija

2010 m. birželio 24 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos (*Raad voor Vreemdelingenbetwistingen* / *Conseil du contentieux des étrangers* (RVV/CCE)) sprendimas Nr. 45.396.

2014 m. birželio 24 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 126.144.

2017 m. rugpjūčio 17 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 190.672.

2018 m. gegužės 9 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 203.723.

2018 m. birželio 20 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 205.570.

2019 m. kovo 20 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 218.531.

2020 m. vasario 6 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 232.289.

2020 m. gruodžio 7 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 245.482.

2020 m. gruodžio 7 d. Ginčų pagal Užsieniečių įstatymą tarybos sprendimas Nr. 245.502.

3.4.3. Bulgarija

2017 m. liepos 19 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Nr. 9661.

3.4.4. Čekija

2011 m. kovo 31 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Nejvyšší správní soud*) sprendimas Nr. 4 Azs 60/2007-136, *A. S. / Vidaus reikalų ministerija*.

2013 m. balandžio 18 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Nr. 1 Azs 3/2013-27, *V. P. / Vidaus reikalų ministerija*.

2018 m. vasario 14 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Nr. 1 Azs 402/2017-48, *A. N. / Vidaus reikalų ministerija*.

2018 m. kovo 8 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Nr. 10 Azs 341/2017-54, *V. N. ir A. N. / Vidaus reikalų ministerija.*

2018 m. gegužės 16 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Nr. 7 Azs 169/2018-23, *V. S. / Vidaus reikalų ministerija*.

2020 m. balandžio 23 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Nr. 5 Azs 189/2015-127*, M. / Vidaus reikalų ministerija*.

2020 m. gruodžio 10 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas Nr. 5 Azs 297/2018-51, *A. M. / Vidaus reikalų ministerija*.

3.4.5. Estija

2020 m. balandžio 22 d. apygardos teismo (*Ringkonnakohtud*) sprendimas *X, Y, Q ir W (Afganistanas)* / *Policija ir Sienos apsaugos tarnyba (Politsei- ja Piirivalveameti)* (santrauka anglų k.).

3.4.6. Suomija

2020 m. lapkričio 25 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Korkein hallinto-oikeus*) sprendimas KHO:2020:129.

2020 m. lapkričio 25 d. Aukščiausiojo administracinio teismo (*Korkein hallinto-oikeus*) sprendimas KHO:2020:130 (santrauka anglų k.).

3.4.7. Prancūzija

1989 m. sausio 13 d. Valstybės Tarybos sprendimas 78055, FR:CESSR:1989:78055.19890113.

2003 m. kovo 3 d. Valstybės Tarybos sprendimas *Ministre de l'intérieur / M. X.*, Nr. 238662 A.

2003 m. liepos 30 d. Valstybės Tarybos sprendimas *Mlle X.*, Nr. 220082, FR:CESJS:2003:220082.20030730.

2006 m. vasario 8 d. Valstybės Tarybos sprendimas *Association d'accueil aux médecins et personnels de santé réfugiés en France*, Nr. 277258, FR:CESSR:2006:277258.20060208.

2009 m. gegužės 15 d. Valstybės Tarybos sprendimas *OFPRA / M. G.*, Nr. 288747, FR:CESSR:2009:288747.20090515.

2014 m. birželio 18 d. Valstybės Tarybos sprendimas *M. B.*, Nr. 362703, FR:CESJS:2014:362703.20140618.

2015 m. gruodžio 11 d. Valstybės Tarybos sprendimas *JD*, Nr. 394989, FR:CESEC:2015:394989.20151211.

2016 m. lapkričio 28 d. Valstybės Tarybos sprendimas *M. C.B.*, Nr. 389733, FR:CECHR:2016:389733.20161128.

2017 m. birželio 19 d. Valstybės Tarybos sprendimas *OFPRA / M. A.,* Nr. 389868, FR:CECHR:2017:389868.20170619.

2019 m. sausio 30 d. Valstybės Tarybos sprendimas *OFPRA / M. G.*, Nr. 416013 A, FR:CECHR:2019:416013.20190130.

2019 m. vasario 20 d. Valstybės Tarybos sprendimas *M. A.C.B.*, Nr. 421212, FR:CECHS:2019:421212.20190220.

2019 m. balandžio 17 d. Valstybės Tarybos sprendimas *OFPRA / Mme B*, Nr. 419722 C, FR:CECHR:2019:419722.20190417.

2020 m. birželio 19 d. Valstybės Tarybos sprendimai *OFPRA / M. A. C.,* Nr. 416032 ir 416121 A, FR:CECHR:2020:416032.20200619.

2019 m. lapkričio 29 d. Valstybės Tarybos sprendimas *M. K.*, Nr. 421523, FR:CECHR:2019:421523.20191129.

2020 m. birželio 19 d. Valstybės Tarybos sprendimas Nr. 422740 C, FR:CECHR:2020:422740.20200619.

2020 m. birželio 19 d. Valstybės Tarybos sprendimai *OFPRA / M. B. A.,* Nr. 425231 ir *OFPRA / M. A. C. B*, Nr. 428140 B, FR:CECHR:2020:425231.20200619.

2020 m. liepos 1 d. Valstybės Tarybos sprendimas *OFPRA / M. G.*, Nr. 423272 A, FR:CECHR:2020:423272.20200701.

2009 m. rugsėjo 24 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo (*Cour nationale du droit d'asile*, CNDA) sprendimas *OFPRA / G.*, Nr. 633282/08013386 (priimta CNDA, *Contentieux des réfugiés: Jurisprudence du Conseil d'État et de la Cour nationale du droit d'asile*, 2009, p. 20–21).

2009 m. spalio 8 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. T.*, Nr. 701681/097100.

2011 m. kovo 1 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *OFPRA / S.*, Nr. 10004319.

2011 m. spalio 20 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. K.*, Nr. 10010000 R.

2013 m. gegužės 7 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *OFPRA / M. A.*, Nr. 12021083.

2013 m. liepos 24 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *Mlle L. M.*, Nr. 12002308 C+ (CNDA, *Contentieux des réfugiés – Jurisprudence du Conseil d'État et de la Cour nationale du droit d'asile*, p. 121–122).

2015 m. spalio 5 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. Z.*, Nr. 14033523 C+.

2016 m. balandžio 8 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. S.*, Nr. 15031759.

2017 m. liepos 6 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. Q.*, Nr. 16032301 R.

2018 m. gegužės 25 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. A.L.*, No 17047809 C+ (CNDA, *Contentieux du droit d'asile – Jurisprudence du Conseil d'État et de la Cour nationale du droit d'asile*, p. 206–210).

2018 m. rugsėjo 14 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. H.*, Nr. 16029914.

2018 m. rugsėjo 28 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. K.*, Nr. 17021629 C+.

2018 m. spalio 17 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. K. S.*, Nr. 18001386 C+.

2018 m. lapkričio 28 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. M.*, Nr. 15003496 C+

2018 m. gruodžio 21 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *Messrs A et Mmes A.*, Nr. 17010844, 17010847, 17010845, 17010848, 18044574, 18044573, 18044575 ir 18044576 C.

2018 m. gruodžio 31 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. O.*, Nr. 17013391 R.

2019 m. sausio 31 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. Z.*, Nr. 18014132 C+.

2019 m. kovo 12 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *Mme B.*, Nr. 17028590 C+.

2019 m. balandžio 11 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. A.*, Nr. 16037707 C.

2019 m. birželio 28 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. T. alias S. et Mme K. épouse T.*, Nr. 18024910–18024911 C.

2019 m. liepos 26 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. T.*, Nr. 17053942 C+.

2019 m. rugpjūčio 30 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. A.,* Nr. 18052314 C+.

2020 m. gruodžio 28 d. Nacionalinio prieglobsčio teisės teismo sprendimas *M. S. / OFPRA*, Nr. 20012065 C +.

1999 m. spalio 18 d. Pabėgėlių komisijos (*Commission des recours des réfugiés*) sprendimas *Molina*, Nr. 336763.

2006 m. vasario 17 d. Pabėgėlių komisijos sprendimas *M. O.,* Nr. 02008530/406325 R.

3.4.8. Vokietija

1991 m. gruodžio 2 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas (*Bundesverwaltungsgericht*), 9 C 126/90.

2005 m. lapkričio 1 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 1 C 21.04, DE:BVerwG:2005:011105U1C21.04.0.

2009 m. vasario 26 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 10 C 50.07, BVerwG:2009:260209U10C50.07.0 (vertimas į anglų k.).

2011 m. vasario 24 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 10 C 3.10, DE:BVerwG:2011:240211U10C3.10.0 (vertimas į anglų k.).

2011 m. kovo 31 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 10 C 2.10, MN 23, DE:BVerwG:2011:310311U10C2.10.0 (vertimas į anglų k.).

2011 m. birželio 1 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 10 C 25.10.

2011 m. liepos 7 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 10 C 26.10, DE:BVerwG:2011:070711U10C26.10.0.

2011 m. lapkričio 22 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 10 C 29.10, DE:BverwG:2011:221111U10C29.10.0.

2012 m. gegužės 22 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 1 C 8.11, BVerwG:2012:220512U1C8.11.0.

2013 m. lapkričio 19 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 10 C 27.12, MN 17, DE:BVerwG:2013:191113U10C27.12.0.

2017 m. liepos 27 d. Federalinio administracinio teismo sprendimas 1 C 28.16, DE:BVerwG:2017:270717U1C28.16.0.

2007 m. lapkričio 5 d. Badeno-Viurtembergo aukštesniojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof Baden-Württemberg*) sprendimas A 6 S 1097/05.

2010 m. rugpjūčio 11 d. Žemutinės Saksonijos aukštesniojo administracinio teismo (*Niedersächsisches Oberverwaltungsgericht*) sprendimas 11 LB 405/08.

2010 m. spalio 18 d. Bavarijos aukštesniojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof Bayern*) sprendimas 11 B 09.30050.

2012 m. birželio 21 d. Šlėzvigo-Holšteino aukštesniojo administracinio teismo (*Verwaltungsgerichtshof Schleswig-Holstein*) sprendimas 1 LB 10/10.

3.4.9. Graikija

2020 m. lapkričio 26 d. Nepriklausomo apeliacijų komitetas, 3-ias IAC, spendimas Nr. 7591/20.

2021 m. vasario 23 d. Nepriklausomo apeliacijų komitetas, 19-as IAC, spendimas Nr. 212103/2021.

3.4.10. Airija

2020 m. birželio 19 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas *M. A. M. (Somalis) / Minister for Justice and Equality ir K. N. (Uzbekistanas) ir kt. / Minister for Justice and Equality*, 2020 m., IESC 32.

2010 m. gruodžio 1 d. Aukštojo teismo sprendimas *Gashi / Minister for Justice, Equality and Law Reform,*, 2010 m., IEHC 436.

2012 m. kovo 1 d. Aukštojo teismo sprendimas *Morris Ali / Minister for Justice, Equality and Law Reform*, 2012 m., IEHC 149.

2012 m. lapkričio 1 d. Aukštojo teismo sprendimas *Adegbuyi / Minister for Justice and Law Reform*, 2012 m., IEHC 484.

2014 m. sausio 27 d. Aukštojo teismo sprendimas *Nz.N. / Minister for Justice and Equality*, 2014 m., IEHC 31.

2014 m. kovo 18 d. Aukštojo teismo sprendimas *Hussein / Minister for Justice and Law Reform*, 2014 m., IEHC 130.

2016 m. liepos 29 d. Aukštojo teismo sprendimas *T.F. (Nigerija) / Minister for Justice and Equality and Another*, 2016 m., IEHC 551.

2017 m. sausio 20 d. Aukštojo teismo sprendimas *S.A.S. ir kt. / Minister for Justice and Equality ir kt.*, 2017 m., IEHC 163.

2017 m. sausio 27 d. Aukštojo teismo sprendimas *B.A. ir kt. / International Protection Appeals Tribunal*, 2017 m., IEHC 36.

2019 m. kovo 15 d. Aukštojo teismo sprendimas *P.A.F. (Nigerija) / International Protection Appeals Tribunal and the Minister for Justice and Equality*, 2019 m., IEHC 204.

3.4.11. Nyderlandai

2016 m. birželio 15 d. Valstybės Tarybos (*Raad van State*) sprendimas *201508135/1/V3*, NL:RVS:2016:1773 (santrauka anglų k.).

3.4.12. Lenkija

2016 m. vasario 23 d. Aukščiausiojo administracinio teismo sprendimas sujungtose bylose II OSK 1492/14, II OSK 1561/14, II OSK 1562/14.

2010 m. gruodžio 21 d. Varšuvos regioninio administracinio teismo sprendimas V SA/Wa 383/10.

2013 m. gegužės 16 d. Varšuvos regioninio administracinio teismo sprendimas IV SA/Wa 2684/12 (santrauka anglų k.).

3.4.13. Slovėnija

2015 m. spalio 15 d. Konstitucinio Teismo sprendimas U-I-U-I-189/14, Up-663/14 (santrauka anglų k.).

2013 m. rugsėjo 5 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas I Up 309/2013 (santrauka anglų k.).

3.4.14. Švedija

2011 m. birželio 13 d. Migracijos apeliacinio teismo sprendimas UM 5495-10, MIG 2011:13 (santrauka anglų k.).

3.5. Jungtinė Karalystė

2012 m. lapkričio 21 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas *Al-Sirri / Secretary of State for the Home Department*, 2012 m., UKSC 54 punktas.

2005 m. kovo 10 d. Lordų Rūmų sprendimas *R (Hoxha) / Special Adjudicator*, 2005 m., UKHL 19.

2008 m. gruodžio 18 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *DL (DRC) / Entry Clearance Officer; ZN / Entry Clearance Officer*, 2008 m., EWCA Civ 1420 punktas.

2009 m. birželio 26 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *EN (Serbija) / Secretary of State for the Home Department*, 2009 m., EWCA Civ 630.

2016 m. vasario 12 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *RY (Šri Lanka) / Secretary of State for the Home Department*, 2016 m., EWCA Civ 81.

2017 m. birželio 22 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / MM (Zimbabvė)*, 2017 m., EWCA Civ 797.

2018 m. gegužės 2 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / MA (Somalis)*, 2018 m., EWCA Civ 994.

2019 m. liepos 29 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / MS (Somalis)*, 2019 m., EWCA Civ 1345.

2019 m. spalio 9 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / KN (KDR)*, 2019 m., EWCA Civ 1665.

2019 m. spalio 10 d. apeliacinio teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *Secretary of State for the Home Department / JS (Uganda)*, 2019 m., EWCA Civ 1670.

2000 m. lapkričio 22 d. Aukštojo teismo (Anglija ir Velsas) sprendimas *R / Special Adjudicator ex parte Azizi*, CO/3493/2000 (nepaskelbtas).

2005 m. vasario 7 d. Specializuotojo imigracijos apeliacinio teismo sprendimas *SB (nustojimas būti pabėgėliu ir statuso nesuteikimas) Haiti*, 2005 m., UKIAT 36.

2007 m. birželio 28 d. Prieglobsčio ir imigracijos specializuotojo teismo sprendimas *RD (nustojimas būti pabėgėliu, prievolė įrodyti, procedūra) Alžyras*, 2007 m., UKAIT 66.

2011 m. vasario 21 d. Aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius) sprendimas *KK ir kt. (pilietybė: Šiaurės Korėja) Korėja CG*, 2011 m., UKUT 92(AC).

2017 m. lapkričio 24 d. Aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius) sprendimas *ES / Secretary of State for the Home Department*, apeliacijos Nr. RP/00039/2016.

2019 m. lapkričio 1 d. Aukštesniojo specializuotojo teismo (Imigracijos ir prieglobsčio bylų skyrius) sprendimas *SB (pabėgėlio statuso panaikinimas; perkeltųjų asmenų stovyklos) Somalis*, 2019 m., UKUT 358.

3.6. Ne ES valstybių narių bendrosios kompetencijos ir specializuotieji teismai

3.6.1. Kanada

Federalinis teismas, *Canada (Minister of Employment and Immigration) Obstoj*, 1992 m., 2 F.C. 739 (C.A.)

1995 m. vasario 15 d. Federalinio teismo teisminio tyrimo skyriaus sprendimas *Shahid / Canada (Minister of Employment and Immigration),* 89 F.T.R. 106 (TD).

2004 m. rugpjūčio 12 d. Federalinio teismo (Kanada) sprendimas *Suleiman / Canada (Minister of Employment and Immigration)*, 2004 FC 1125, 2005 m., 2 FCR 26.

2012 m. sausio 19 d. Federalinio teismo sprendimas *Cadena Cabrera, Sandra Luz / Minister of Public Safety and Emergency Preparedness*, 2012 FC 67.

2019 m. kovo 13 d. Federalinio teismo sprendimas *Nana Abechkhrishvili / Minister for Citizenship and Immigration*, 2019 FC 313.

3.6.2. Norvegija

2018 m. kovo 23 d. Aukščiausiojo Teismo (*Norges Høyesterett*) sprendimas *Immigration Appeals Board / A, B ir C*, HR-2018-572-A, Nr. 2017/1659 (vertimas į anglų k.).

2021 m. vasario 3 d. Aukščiausiojo Teismo sprendimas *A, B, C ir Norwegian Organisation for Asylum Seekers (NOAS) / Immigration Appeals Board (Office of the Attorney General)*, HR-2021-203-A, Nr. 20-121835SIV-HRET (santrauka anglų k.).

E priedėlis. Atrinkta bibliografija

1. Oficialieji leidiniai

1.1. Europos Sąjunga

EASO, „*Priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos (2011/95/ES) 15 straipsnio c punktas – teisminė analizė*“, 2014.

EASO, „*Bendrosios kompetencijos ir specializuotiesiems teismams skirtas įvadas į bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*“, 2016 m.

EASO, „*Priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų (Direktyva 2011/95/ES) – teisminė analizė*“, 2016 m.

EASO, „*Prieglobsčio procedūros ir negrąžinimo principas – teisminė analizė*“, 2018 m.

EASO, „*Įrodymų ir patikimumo vertinimas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą – teisminė analizė*“, 2018 m.

EASO „*Praktinės gairės: priskyrimas prie tarptautinės apsaugos gavėjų“*, 2018 m.

EASO, „*Tarptautinės apsaugos prašytojų sulaikymas taikant bendrą Europos prieglobsčio sistemą*“, 2019 m.

EASO, „*Statuso nesuteikimas: priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų direktyvos 12 ir 17 straipsniai – teisminė analizė*“, 2-as leid., 2020 m.

EASO, „*Tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimas (Priėmimo sąlygų direktyva 2013/33/ES) – teisminė analizė“,* 2020 m.

EASO, „*Pažeidžiamumas tarptautinės apsaugos prašymų srityje – teisminė analizė*“ 2021 m.

Europos Komisija, Pasiūlymas dėl Tarybos direktyvos dėl trečiųjų šalių piliečių ir asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, ir jų statuso būtiniausių standartų, COM(2001) 510 *final*, 2001 9 12.

1.2. Jungtinių Tautų vyriausiojo pabėgėlių komisaro biuras

UNHCR, „*Pabėgėlio statuso nustatymo procedūrų ir kriterijų vadovas ir Tarptautinės apsaugos pagal 1951 m. Konvenciją ir 1967 m. Protokolą dėl pabėgėlių statuso gairės*“, 1979 m., pakartotinai išleista 2019 m. vasario mėn., HCR/1P/4/ENG/REV.4.

UNHCR vykdomojo komiteto išvada Nr. 18 dėl savanoriškos repatriacijos, (XXXI), 1980.

UNHCR, „Pastaba dėl pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygų“, 1997 m. gegužės 30 d., EC/47/SC/CRP.30.

UNHCR, „Pastaba dėl prievolės įrodyti ir įrodymams keliamų reikalavimų nagrinėjant pabėgėlių prašymus“, 1998 m. gruodžio 16 d.

UNHCR, „*Pabėgėlio statuso panaikinimo sąlygos: taikymo gairės*“, 1999 m. balandžio 26 d.

UNHCR, „Prieglobsčio procesai (sąžiningos ir veiksmingos prieglobsčio procedūros)“, pasaulinės konsultacijos dėl tarptautinės apsaugos, EC/GC/01/12, 2001 m. gegužės 31 d.

UNHCR, „Tarptautinės apsaugos gairės: nustojimas būti pabėgėliu pagal 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlių statuso 1 straipsnio C skirsnio 5 ir 6 dalis („išnykusių aplinkybių“ sąlygos)“, 2003 m. vasario 10 d., HCR/GIP/03/03.

UNHCR, „Informacinis pranešimas dėl pabėgėlio statuso nesuteikimo nuostatų taikymo: 1951 m. Konvencijos dėl pabėgėlio statuso 1 straipsnio F skirsnis“, 2003 m. rugsėjo 4 d.

UNHCR, „Aiškinamoji pastaba dėl pabėgėlio statuso anuliavimo“, 2004 m. lapkričio 22 d.

UNHCR, „UNHCR anotuotosios pastabos dėl 2004 m. balandžio 29 d. ET direktyvos 2004/83/EB dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo pabėgėliams ar asmenims, kuriems reikalinga tarptautinė apsauga, jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių standartų“, OL L 304/12, 2004 9 30, 2005 m. sausio 28 d.

UNHCR, „UNCHR pastabos dėl 2009 m. spalio 21 d. Europos Komisijos pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos dėl trečiųjų šalių piliečių ar asmenų be pilietybės priskyrimo prie tarptautinės apsaugos gavėjų bei jų statuso ir suteikiamos apsaugos pobūdžio būtiniausių reikalavimų (COM(2009)511“, 2010 m. liepos 29 d.

UNHCR, „*Teminis vykdomojo komiteto išvadų sąvadas*“, 7-as leid., 2014 m. birželio mėn.

UNHCR, „*Asmenų be pilietybės apsaugos vadovas*“, 2014 m. birželio 30 d.

2. Kiti leidiniai

Europos migracijos tinklas, *Beneficiaries of international protection travelling to and contacting authorities of their country of origin: challenges, policies and practices in the EU Member States, Norway and Switzerland: EMN Synthesis*, 2019 m. lapkričio mėn.

Fitzpatrick, J. ir Bonoan, R., „Cessation of refugee protection“, paskelbta Feller, E., Türk, V. and Nicholson, F. (red), *Refugee Protection in International Law: UNHCR's global consultations on international protection*, „Cambridge University Press“, Kembridžas, 2003, p. 491–544.

Foster, M. ir Lambert, H., *International refugee law and the protection of stateless persons,* „Oxford University Press“, Niujorkas, 2019.

Fripp, E., *Nationality and statelessness in the international law of refugee status*, Blumsberis, 2016.

Goodwin-Gill, G. S. ir McAdam, J., *The Refugee in International Law*, 3-ias leid., „Oxford University Press“, Niujorkas, 2007.

Grahl Madsen, A., *The Status of Refugees in International Law*, A. W. Sijthoff, 1966.

Hailbronner, K. ir Thym, D. (red.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2-as leid., C. H. Beck, „Bloomsbury Publishing PLC“, Miunchenas, 2016.

Hathaway, J. C., „The right of states to repatriate former refugees“, *Ohio State Journal on Dispute Resolution*, 20 tomas, Nr. 1, 2005, p. 175–216.

Hathaway, J. C., *The Rights of Refugees under International Law*, „Cambridge University Press“, 2005.

Hathaway, J. C. ir Foster, M., *The Law of Refugee Status*, 2-as leid., „Cambridge University Press“, Kembridžas, 2014.

Kneebone, S. ir O'Sullivan, M., „Article 1C“, skelbiama Zimmermann, A. (red.), *The 1951 Convention Relating to the Status of Refugees and its 1967 Protocol*, „Oxford University Press“, Niujorkas, 2011, p. 481.

Kraft, I., „Article 11, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner, K. ir Thym, D. (red.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2-as leid., C. H. Beck, „Bloomsbury Publishing PLC“, Miunchenas, 2016, p. 1191–1199, D III dalis.

Kraft, I., „Article 14, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner, K. ir Thym, D. (red.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2-as leid., C. H. Beck, „Bloomsbury Publishing PLC“, Miunchenas, 2016, p. 1225–1233, D III dalis.

Marx, R., *Handbuch zum Flüchtlingsschutz, Erläuterungen zur Qualifikationsrichtlinie*, 2-as leid., C. H. Beck, Miunchenas, 2010.

O'Sullivan, M, „Legal note on the cessation of international protection and review of protection statuses in Europe“, Europos pabėgėlių ir tremtinių taryba, 2021.

Peers, S., Moreno-Lax, V., Garlick, M. ir Guild, E., *EU Immigration and Asylum Law: Text and commentary – Vol. 3: EU asylum law*, 2-as peržiūrėtas leid., Brill/Nijhoff, 2015.

Piotrowicz, R., *„Lay Kon Tji and Minister for Immigration and Ethnic Affairs*: the function and meaning of effective nationality in the assessment of applications for asylum“, *International Journal of Refugee Law*, 11 tomas, Nr. 3, 1999, p. 544.

Storey, H., „Article 16, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner, K. ir Thym, D. (red.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2-as leid., C. H. Beck, „Bloomsbury Publishing PLC“, Miunchenas, 2016, p. 1243–1244, D III dalis.

Storey, H., „Article 17, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner, K. ir Thym, D. (red.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2-as leid., C. H. Beck, „Bloomsbury Publishing PLC“, Miunchenas, 2016, p. 1244–1246, D III dalis.

Storey, H., „Article 19, Qualification Directive 2011/95/EC“, skelbiama Hailbronner, K. ir Thym, D. (red.), *EU Immigration and Asylum Law: A commentary*, 2-as leid., C. H. Beck, „Bloomsbury Publishing PLC“, Miunchenas, 2016, p. 1247–1248, D II dalis.

Storey, H., „Nationality as an element of the refugee definition and the unsettled issues of "inchoate nationality" and "effective nationality" – part 1: "inchoate nationality"“, *Ref / Law*, „University of Michigan Law School“, 2017 m. birželio 11 d.

Storey, H., „Nationality as an element of the refugee definition and the unsettled issues of "inchoate nationality" and "effective nationality" – part 2: "effective nationality"“, *Ref / Law*, „University of Michigan Law School“, 2019 m. birželio 2 d.

KAIP SUSISIEKTI SU ES

Asmeniškai
Visoje Europos Sąjungoje yra šimtai *Europe Direct* informacijos centrų. Artimiausio centro adresą rasite svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

Telefonu arba el. paštu
Europe Direct tarnyba atsakys į jūsų klausimus apie Europos Sąjungą. Su šia tarnyba galite susisiekti:
— nemokamu numeriu: 00 800 6 7 8 9 10 11 (kai kurie operatoriai už šiuos skambučius gali imti mokestį),
— šiuo standartiniu numeriu: +32 22999696 arba
— elektroniniu paštu svetainėje https://europa.eu/european-union/contact_lt

KAIP RASTI INFORMACIJOS APIE ES

Internetas
Informacijos apie Europos Sąjungą visomis oficialiosiomis ES kalbomis galima rasti svetainėje *Europa* (https://europa.eu/european-union/index_lt)

ES leidiniai
Nemokamų ir mokamų ES leidinių galite atsisiųsti arba užsisakyti https://op.europa.eu/lt/publications. Jeigu jums reikia daugiau nemokamų leidinių egzempliorių, kreipkitės į *Europe Direct* arba į vietos informacijos centrą (žr. https://europa.eu/european-union/contact_lt)

ES teisė ir susiję dokumentai
Norėdami susipažinti su ES teisine informacija, įskaitant visus ES teisės aktus nuo 1952 m. visomis oficialiosiomis kalbomis, apsilankykite svetainėje *EUR-Lex* (http://eur-lex.europa.eu)

ES atvirieji duomenys
ES atvirųjų duomenų portale (http://data.europa.eu/euodp/lt) galima susipažinti su ES duomenų rinkiniais. Duomenis galima nemokamai parsisiųsti ir pakartotinai naudoti tiek komerciniais, tiek nekomerciniais tikslais.

Europos Sąjungos
leidinių biuras